

Hæstaréttardómar 1947 - Registor

Útgáfa 3.1 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af dómasafni Hæstaréttar. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af dómum Hæstaréttar án endurgjalds. Hæstiréttur Íslands stendur ekki fyrir útgáfu þessa skjals né komið að henni með öðrum hætti en lýst er hér að neðan.

Sérstakar þakkir fær Bókasafn Hafnarfjarðar fyrir að gefa flest bindanna til skönnunar og Óli Gneisti Sóleyjarson fyrir sín framlög til verkefnisins. Fjárhagslegir styrktaraðilar fá einnig þakkir fyrir fjárframlög sín.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta dómar ekki verndar höfundalaga. Skrifstofa Hæstaréttar hefur tjáð höfundi skjalsins að Hæstiréttur hyggst ekki gera neinar athugasemdir vegna birtingar þessara rafrænu eintakanna í heilu lagi, en hefur hins vegar ekki útilokað að annað efni en dómar gæti notið verndar höfundalaga. Ef ætlunin er að nýta aðra hluta skjalsins en dómana sjálfa er mælt með því að viðkomandi hafi samband við Hæstarétt eftir því sem við á.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Í útg. 3.1 var textinn gerður beinni og OCR endurunnið.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

HÆSTARÉTTARDÓMAR

ÚTGEFANDI
HÆSTIRÉTTUR

XVIII. BINDI
1947

REYKJAVÍK
RÍKISPRENTSMÍÐJAN GUTENBERG
MCMXLVIII

Reglulegir dómarar hæstaréttar 1947.

Jón Ásbjörnsson. Forseti dómsins frá 1. janúar til 31. ágúst.

Jónatan Hallvarðsson. Forseti dómsins frá 1. september til 31. desember.

Árni Tryggvason.

Gizur Bergsteinsson.

Þórður Eyjólfsson.

Registur.

I. Málaskrá.

	Dómur	Bls.
1. Réttvísín gegn Jens Björgvin Pálssyni. Um öflun frekari gagna	1 $\frac{0}{1}$	1
2. Réttvísín gegn Guðbrandi Einari Hlíðar. Landráð	1 $\frac{5}{1}$	3
3. Réttvísín og valdstjórnin gegn Pálma Gunnari Kristinssyni, Hilmarí Rúnari Breiðfjörð Jóhannessyni og Björgvin Óskarssyni. Strok. Þjófnaður	1 $\frac{7}{1}$	8
4. Valdstjórnin gegn Sigurði Óskari Sigvaldasyni. Bifreiðalagabrot	2 $\frac{0}{1}$	14
5. Fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs gegn Einari Tómassyni. Fébótamál samkvæmt lögum nr. 99/1943 ..	2 $\frac{0}{1}$	18
6. Kristinn Stefánsson gegn Kaupfélagi Eyfirðinga. Krafa um greiðslu orlofseyris	2 $\frac{2}{1}$	22
7. Skóverzlun B. Stefánssonar gegn Bjarna Jósefssyni f. h. Önnu Bjarnadóttur. Skaðabótamál vegna riftunar ráðningarsamnings. Sératkvæði	2 $\frac{2}{1}$	24
8. Sigurður Wium gegn Hólmfriði Hannesdóttur. Kærumál. Synjað kröfu um, að visað væri frá fógætaðómi máli, sem þingfest var á bæjarþingi eftir að fógæti hafði tekið það til meðferðar	2 $\frac{2}{1}$	29
9. Þorleifur Sigurbjörnsson og Skarphéðinn Halldórs-son gegn Ingimundi Jónssyni. Kærumál. Eiðfesting vitnis	2 $\frac{2}{1}$	31
10. Þorleifur Sigurbjörnsson og Skarphéðinn Halldórs-son gegn Ingimundi Jónssyni. Kærumál. Eiðfesting vitnis	2 $\frac{2}{1}$	33
11. Réttvísín og valdstjórnin gegn Sturlaugi Friðriksyni. Manndráp af gáleysi. Brot gegn umferðarlöggjöf	2 $\frac{4}{1}$	35
12. Þorgrímur Ólafsson gegn Helga Lárussyni. Skaðabótamál vegna skemmda á lausafjármunum	2 $\frac{7}{1}$	40
13. Réttvísín og valdstjórnin gegn Jóni Kristni Steinsyni. Líkamsáverkar. Brot gegn bifreiðalögum og umferðarlögum	2 $\frac{9}{1}$	46

		V
	Dómur	Bls.
14. Vélsmiðjan Þór h/f gegn Bjarna Ö. Jónassyni. Ómerking. Heimvisun máls til meðferðar í sjó- og verzlunardómi	3 $\frac{1}{4}$	51
15. Gísli Magnússon gegn Helga Guðmundssyni. Kært málskostnaðarákvæði héraðsdóms	$\frac{3}{2}$	55
16. Borgarstjórinn í Reykjavík f. h. bæjarsjóðs gegn Péttri O. Johnson. Útsvarsmál	$\frac{3}{2}$	58
17. Jón Þorkelsson gegn Verzlunarfélaginu Borg h/f og gagnsök. Ágreiningur um verð sauðfjárafurða ..	$\frac{7}{2}$	61
18. Georg Magnússon gegn Garðari Þorsteinssyni. Um öflun frekari gagna	1 $\frac{3}{2}$	66
19. Haraldur Georgsson gegn Ewald Berndsen og gagnsök. Skaðabótamál vegna bifreiðarslyss	1 $\frac{1}{2}$	67
20. Erfingjar Einars Benediktssonar gegn h/f Braga. Kærumál. Synjun frests	1 $\frac{7}{2}$	70
21. Guðmundur Sigurðsson gegn hreppsnefnd Seltjarnarneshrepps f. h. hreppsins. Sveitarfélagi dæmdur forkaupsréttur að jörð	1 $\frac{7}{2}$	72
22. Eric Christiansen gegn Sveini & Gísla h/f. Kærumál. Kröfu um frávisun hrundið	1 $\frac{7}{2}$	78
23. Valdstjórnin gegn Eiríki Símonarsyni Beck. Úrskurður um framhaldsrannsókn	1 $\frac{9}{2}$	80
24. Réttvisin og valdstjórnin gegn Páli Melsted, Elinu Guðrúnu Vigfúsinu Melsted og Péttri Eggerz-Stefánssyni. Brot gegn verðlagslöggjöf og gjald-eyrislöggjöf. Sýknað af ákæru um brot gegn XV. kafla hegningarlaga nr. 19/1940	2 $\frac{1}{2}$	81
25. Réttvisin og valdstjórnin gegn Herði Wium Vilhjálmssyni. Úrskurður um framhaldsrannsókn ...	2 $\frac{1}{2}$	91
26. Réttvisin og valdstjórnin gegn Sæmundi Guðmundssyni. Áverkamál. Brot gegn áfengislögum og lög-reglusamþykkt	2 $\frac{1}{2}$	92
27. Leifur Th. Þorleifsson gegn Jóni Dúasyni. Loforð dæmt löglaust og samningur ógildur	2 $\frac{6}{2}$	100
28. Réttvisin gegn Geir Emil Einarssyni. Líkamsáverkar. Skaðabætur	2 $\frac{7}{2}$	106
29. Oliuverzlun Íslands h/f gegn hreppsnefnd Blöndu-óshrepps f. h. hreppsins. Útsvarsmál	2 $\frac{8}{2}$	111
30. Réttvisin og valdstjórnin gegn Tryggva Eiríkssyni og valdstjórnin gegn Elíasi Kristjánssyni. Mann-dráp af gáleysi. Brot gegn bifreiðalögum og umferðarlögum	$\frac{5}{2}$	114
31. Jón Helgason gegn Vilmundi Jónssyni og Guðjóni Samúelssyni. Kærumál. Vitnaskylda	$\frac{5}{2}$	120

VI

	Dómur	Bls.
32. Réttvisin gegn Guðmundi Þorvarðssyni og Val Einarsyni. Vátryggingarsvik	$\frac{7}{8}$	122
33. Réttvisin og valdstjórnin gegn Kristjáni Hannessyni. Úrskurður um framhaldsrannsókn	$1\frac{2}{3}$	126
34. Gísli Guðmundsson og Þóra Guðmundsdóttir gegn Signýju Bjarnadóttur. Húsnæðismál. Útburður ..	$1\frac{3}{8}$	127
35. Hreppsnefnd Búðahrepps f. h. hreppsins gegn Hans P. Stangeland. Útsvarsmál	$1\frac{4}{8}$	130
36. Finnur Jónsson gegn protabúi h/f Hávarðs og útibúi Landsbanka Íslands á Ísafirði. Forgangsréttur kröfu í protabúi hlutafélags	$1\frac{7}{8}$	133
37. Réttvisin og valdstjórnin gegn Jóni Þorbergi Eggertssyni. Bifreiðarslys. Líkamsáverkar	$1\frac{7}{8}$	140
38. Sæmundur Stefánsson gegn Péttri Leifssyni. Húsnæðismál. Sératkvæði	$1\frac{7}{8}$	144
39. Réttvisin og valdstjórnin gegn Sigurði Björgvin Þorsteinssyni. Skjalafals. Brot gegn bifreiðalögum og áfengislögum	$1\frac{9}{8}$	148
40. Meyvant Sigurðsson gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs og gagnsök. Úrskurður um öflun ræklegrí gagna	$2\frac{5}{8}$	152
41. Valdstjórnin gegn Jóni E. Waage. Verðlagsmál ..	$2\frac{8}{8}$	153
42. Bæjarstjórn Neskaupstaðar f. h. bæjar sjóðs gegn h/f Sæfinni. Útsvarsmál. Sératkvæði	$2\frac{8}{8}$	163
43. Stefán Stefánsson gegn Þorleifi Sigurbjörnssyni. Bifreiðarslys. Skaðabætur	$2\frac{8}{8}$	168
44. Fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs gegn Guðmundi Magnússyni. Útivistardómur	$2\frac{8}{8}$	171
45. Árni Sigfússon gegn Boga Brynjólfssyni. Kærður úrskurður stjórnar Lögmannafélags Íslands um málflutningsþóknun. Málinu vísað frá hæstarétti	$1\frac{6}{4}$	172
46. Oddný E. Sen gegn Ólínu Erlendsdóttur. Húsnæðismál. Útburður	$1\frac{7}{4}$	178
47. Guðbjörg Árnadóttir gegn Ólafi Bjarnasyni og Önnu Ólfjörð. Úrskurður fógeta ómerktur	$2\frac{1}{4}$	181
48. Magnús Thorlacius gegn Guðmundi Sigfússyni. Deilt um þóknun málflutningsmanns	$2\frac{1}{4}$	186
49. Réttvisin gegn Einari Birni Sigvaldasyni og Lárusi Sigurvín Þorsteinssyni. Landráð	$2\frac{3}{4}$	189
50. Knútur Þorsteinsson gegn bæjarstjóranum á Seyðisfirði f. h. Seyðisfjarðarkaupstaðar. Ágreiningur um heimilisfang	$2\frac{3}{4}$	194
51. Gísli Vilhjálmsson gegn Eggert Claessen f. h. Poul Salomonsen og gagnsök. Skaðabótamál vegna vanefnda forsölusamnings um sild	$2\frac{5}{4}$	196

	Dómur	VII Bls.
52. Guðmundur Benjaminsson gegn Sigurliða Kristjáns- syni f. h. Silla & Valda og gagnsök. Endurheimt ofgreidd húsaleiga	2¼	204
53. Karl Þorfinnsson gegn Hermanní Guðjónssyni. Úti- vistardómur	3¼	208
54. Fritz Berndsen gegn Bergi Hallgrímssyni. Útivistar- dómur	3¼	209
55. Valdstjórnin gegn Bjarna Péturssyni. Áfengisneyzla við akstur bifreiðar	¾	209
56. Guðný Óskarsdóttir gegn Ragnhildi Kristjánsdóttur. Húsnæðismál. Synjað útburðar	¾	213
57. Magnús Thorlacius gegn Snæbirni Guðmundssyni. Kærumál. Ágreiningur um þóknun málflutnings- manns. Frávisun héraðsdóms hrundið	¾	216
58. Réttvisin gegn Kristjáni Friðrik Guðmundssyni. Fjársvik. Ákærða dæmd sekt fyrir brot gegn 247. gr. hegningarlaganna	1¾	219
59. Sveinbjörn Sigurðsson gegn Einari Guðmundssyni. Landamerksamál. Héraðsdómur ómerktur	1¾	223
60. Fiskimjöl h/f gegn Fiskimjöl Njarðvík h/f. Ágrein- ingur um firmanafn	16%	227
61. Magnús Benediktsson gegn Daniel Magnússyni, Magnúsi Magnússyni og Málmhildi Magnúsdóttur. Umferðarréttur um land. Ómerking héraðsdóms ..	17%	231
62. Magnús Thorlacius gegn Eggert Claessen. Kærumál. Ágreiningur um þóknun málflutningsmanns. Málinu vísað frá hæstarétti	17%	235
63. Gunnar Jósefsson gegn Hamrinum Mjölni h/f. Kæru- mál. Framlagning skjala	17%	237
64. Sigfús Baldvinsson og Hjörtur Lárusson gegn h/f Fossi. Skaðabótamál. Sýknað vegna aðildarskorts .	21%	240
65. Hreppsnefnd Eyrarhrepps f. h. hreppsins gegn Arnóri Sigurðssyni. Ágreiningur um heimilisfang. Úrskurður héraðsdómara ómerktur	21%	243
66. H/f Kveldúlfur gegn Antoni Proppé f. h. Hraðfrysti- húss Dýrfirðinga. Fébótamál vegna skemmda á bryggju	23%	245
67. Jón S. Arnfinnsson gegn Jóhanni Hannessyni. Áverkamál. Skaðabætur	28%	248
68. Réttvisin og valdstjórnin gegn Stefáni Magnússyni. Bifreiðarslys. Brot gegn bifreiða- og umferðarlög- um. Sýknað af ákæru um brot gegn 219. gr. hegn- ingarlaganna	30%	253
69. Einar Guðjónsson gegn hreppsnefnd Sandvíkur- hrepps f. h. hreppsins. Útsvarsmál	30%	259

	Dómur	Bls.
70. Bæjarstjórn Akureyrarkaupstaðar f. h. kaupstaðarins gegn Guðna Þórðarsyni. Útivistardómur	3%	262
71. Valdstjórnin gegn Eiríki Simonsarsyni Beck. Brot gegn bifreiðalögum, umferðarlögum og lögreglusamþykkt	3%	262
72. Skipaútgerð ríkisins gegn dánarbúi Guðmundar Jónssonar og Jóni Guðmundssyni og gagnsök. Skaðabótamál vegna tjóns af árekstri skipa. Sér- atkvæði	4%	267
73. H/f Björgvin gegn hreppsnefnd Hólmavíkurhrepps f. h. hreppsins. Útburðarmál	5%	270
74. Kjartan Milner gegn Hjörleifi Eliassyni. Skaðabótamál	5%	274
75. Sildarverksmiðjur ríkisins gegn Kaupfélagi Eyfirðinga og gagnsök. Skaðabótamál. Sératkvæði	9%	278
76. Jónas Hvannberg gegn Skapta Davíðssyni og Davíð Jóhannessyni og gagnsök. Mál til ógildingar byggingarbréfi og samningi varðandi fasteign. Sér- atkvæði	18%	293
77. Réttvísir og valdstjórnin gegn Guðmundi Holberg Þórðarsyni og Brynjólfi Einarssyni. Ákæra um brot gegn lögum um gjaldþrotaskipti, bókhaldslöggjöf og 26. og 27. kafla almennra hegningarlaga	19%	304
78. Bjarni Valdimarsson, Esther Valdimarsdóttir og Erla Valdimarsdóttir gegn Jóhanni Valdimarssyni. Slit sameignar á fasteign með sölu hennar á opinberu upphóði	23%	353
79. Aðalbjörg Sigbjörnsdóttir gegn Guðlaugi Guðmundssyni. Útivistardómur	23%	356
80. Árni Sigfússon gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs og gagnsök. Fébótamál samkvæmt lögum nr. 99/1943. Héraðsdómur ómerktur. Heimvisun og mælt fyrir um kvaðningu samdómsmanna í héraði, sbr. 3. tl. 200. gr. laga nr. 85/1936	23%	357
81. Fiskur & Ís h/f gegn Højgaard & Schultz A/S. Kærumál. Héraðsdómur ómerktur, vegna þess að frávisunaratríði hafði eigi verið dæmt sérstaklega, áður en dómur var lagður á málið að efni til	25%	370
82. Jón Guðmundsson gegn Landssmiðjunni. Kærumál. Afturköllun kæru	25%	376
83. Egill Sigurgeirsson gegn Sigurði Helgasyni. Kærumál. Frávisunardómur staðfestur	25%	378
84. Magnús Thorlacius gegn Eggert Claessen. Kærumál. Úrskurður stjórnar Lögmannafélags Íslands um þóknun málflutningsmanns staðfestur	29%	380

		Dómur	IX Bl.
85.	Bergsteinn Kolbeinsson gegn Einari Árnasyni. Kærumál. Synjun frests í landamerkjamáli	2%	383
86.	Jón Guðjónsson gegn Jóni Guðnasyni. Kærumál. Synjun frests í útburðarmáli	2%	385
87.	Magnús Jónsson gegn Verzlunarfélagi Ólafsfjarðar. Kært málskostnaðarákvæði héraðsdóms	2%	387
88.	Ingvar Árnason gegn Ársæli Jónassyni. Kærumál. Frávisunardómur staðfestur	2½%	390
89.	Eiríkur Bjarnason, Lúther Guðnason og Markús Jensson gegn útibúi Landsbankans á Eskifirði. Útivistardómur	2%	392
90.	Skipaútgærð ríkisins gegn h/f Djúpuvík. Útivistardómur	2%	392
91.	Ágúst Stefánsson gegn Lilju Sigurðardóttur. Útivistardómur	2%	393
92.	Jón Pétursson og Sigurður Berndsen gegn Sigríði Sigurðardóttur. Útivistardómur	2%	393
93.	Margrét Jónsdóttir gegn Eiði Thorarensen. Húsnæðismál og útburðar	½%	393
94.	Soffía Jónsdóttir gegn Einari Hildibrandssyni. Húsnæðismál og útburðar	¾%	398
95.	Valdstjórnin gegn Jakobi Lofti Guðmundssyni. Ölvun við akstur. Tilraun	¾%	401
96.	Réttvísín og valdstjórnin gegn Herði Wium Vilhjálmssyni. Manndráp af gáleysi. Brot gegn umferðarlögum og bifreiðalögum. Sératkvæði	¾%	404
97.	Helgi E. Thorlacius f. h. „Matstofunnar Bjarkar h/f“ gegn Önnu H. Guðmundsdóttur og Ástriði Ingimundardóttur. Visun máls frá hæstarétti	¾%	409
98.	Bæjarstjóri Vestmannaeyja f. h. bæjarsjóðs gegn Gunnari Ólafssyni og gagnsök. Skaðabótamál vegna verðryrnunar fasteignar í sambandi við skipulag kaupstaðar	1½%	412
99.	Sigurður Helgason gegn Ásgeiri Matthíassyni. Skaðabótamál. Riftun á sölu húseignar	1¾%	417
100.	Gunnlaugur Stefánsson gegn Bjarna Kristjánssyni og gagnsök. Kaupmaður krafinn um verð seldrar vöru. Andmæli vegna galla á vörunni o. fl. eigi tekin til greina	1½%	422
101.	Skipaútgærð ríkisins gegn Karli Helgasyni. Skaðabótamál vegna skemmda á bifreið, er ók á landfestar skips	1½%	427
102.	Guðlaugur Ásgeirsson gegn Hannesi Ágústssyni. Kærumál. Synjun frests	1½%	430

	Dómur	Bls.
103. Guðlaugur Ásgeirsson gegn Hannesi Ágústssyni. Kærumál. Synjun frests	1 $\frac{5}{10}$	432
104. Kristján Benediktsson gegn Lúther Hróbjartssyni. Heimt söluverð báts	1 $\frac{7}{10}$	433
105. Anna Pálsdóttir gegn Þorsteini Sigurðssyni f. h. Láru Hafliðadóttur og Ásdisar Hafliðadóttur og gagnsök. Mál til endurheimtu ofgreiddrar húsaleigu og bóta vegna útburðar	2 $\frac{0}{10}$	438
106. Réttvisin og valdstjórnin gegn Sigurði Guðna Gíslasyni. Manndráp af gáleysi. Brot gegn bifreiðalögum og umferðarlögum	2 $\frac{7}{10}$	443
107. Réttvisin gegn Jens Björgvin Pálssyni. Landráð. Sératkvæði	2 $\frac{8}{10}$	447
108. Réttvisin og valdstjórnin gegn Þorsteini Axel Tryggvasyni. Manndráp af gáleysi. Brot gegn umferðarlögum og bifreiðalögum	2 $\frac{8}{10}$	451
109. Réttvisin og valdstjórnin gegn Hávarði Kristjánssyni, Sigurði Þorbirni Guðmundssyni og Lúther Norðmanni Stefánssyni. Þjófnaður. Brot gegn áfengislögum og bifreiðalögum	2 $\frac{9}{10}$	456
110. Ólafur B. Björnsson f. h. Bjarna Ólafssonar & Co. gegn Agnari Norðfjörð & Co. h/f. Útivistardómur. Dæmdar ómaksbætur	3 $\frac{1}{10}$	461
111. Jónas Sveinsson gegn Páli Stefánssyni. Útivistardómur	3 $\frac{1}{10}$	461
112. Þormóður Eyjólfsson gegn Gesti Fanndal og gagnsök. Deilt um uppskipunar- og afgreiðslugjald ..	$\frac{4}{11}$	462
113. Réttvisin og valdstjórnin gegn Nielsi Jóni Hannessyni. Brot gegn bifreiðalögum og áfengislögum. Líkamsáverkar. Almannahætta. Sératkvæði	$\frac{5}{11}$	469
114. Valdstjórnin gegn Sigurði Sigurðssyni. Ölvun við akstur bifreiðar. Brot gegn bifreiðalögum og áfengislögum	$\frac{7}{11}$	474
115. Valdstjórnin gegn Agnari Kristjánssyni. Ölvun við akstur bifreiðar. Brot gegn bifreiðalögum og áfengislögum	$\frac{7}{11}$	479
116. H/f Askur gegn Erlendi Helgasyni. Ágreiningur um áhættuþóknun. Sératkvæði	1 $\frac{1}{11}$	481
117. Valdstjórnin gegn Baldri Gizurarsyni og Magnúsi Guðmundi Ólafssyni. Ölvun við akstur bifreiðar o. fl.	1 $\frac{1}{11}$	486
118. Valdstjórnin gegn Guðjóni Gíslasyni. Ölvun við akstur bifreiðar	1 $\frac{1}{11}$	493
119. Réttvisin gegn Jóhanni Ásgrími Guðjónssyni. Skjalafals	1 $\frac{4}{11}$	497

		XI
	Dómur	Bls.
120. Páll Bjarnason gegn Þorkeli Þorleifssyni. Deilt um rétt til umferðar	1 $\frac{7}{11}$	499
121. Stefán Snæbjörnsson og Kristján Pétur Guðmundsson gegn Vigfúsi Vigfússyni og Vigfús Vigfússon gegn Stefáni Snæbjörnssyni, Kristjáni Péttri Guðmundssyni og Guðmundi Jörundssyni. Skaðabótamál vegna bifreiðarslyss	1 $\frac{8}{11}$	503
122. Sveinn Frimannsson og Egill Sigurðsson gegn Ármanni Jakobssyni. Úrskurður um öflun gagna ..	1 $\frac{9}{11}$	509
123. Réttvisin og valdstjórnin gegn Kristjáni Hannessyni. Manndráp af gáleysi. Brot gegn umferðarlögum og bifreiðalögum	2 $\frac{0}{11}$	510
124. Sigurlaug Kristjánsdóttir gegn Birni Benediktssyni. Ágreiningur um greiðslu orlofseyris	2 $\frac{0}{11}$	516
125. Helgi Jónsson og Úlfar Bergsson gegn Jens Árnasyni. Fébóta krafizt, vegna þess að seld lóð reyndist nokkru minni en greint var í afsali	2 $\frac{1}{11}$	518
126. Tryggvi Ófeigsson gegn Sveinbirni Kristjánssyni. Skaðabætur og féviti vegna vanefnda verksamnings	2 $\frac{4}{11}$	520
127. Vélsmiðjan Þór h/f gegn Bjarna Ö. Jónassyni. Ágreiningur um álagningu, verð og afgreiðslu vara	2 $\frac{5}{11}$	523
128. Réttvisin og valdstjórnin gegn Óskari Sigurvin Ólafssyni. Brot gegn 219. og 220. gr. hegningarlaganna og löggjöf um umferð	2 $\frac{6}{11}$	528
129. Jón Jóhannsson gegn Valdimar Kr. Árnasyni. Húsnæðismál. Synjað útburðar	2 $\frac{6}{11}$	535
130. Réttvisin og valdstjórnin gegn Brynjólfi Jónatanssyni. Manndráp af gáleysi. Brot gegn bifreiðalögum og umferðarlögum	$\frac{9}{12}$	539
131. Réttvisin og valdstjórnin gegn Ingólfi Guðjónssyni. Umferðarslys. Brot gegn bifreiðalögum og umferðarlögum	1 $\frac{0}{12}$	542
132. Róshildur Jónsdóttir gegn Einari Scheving Thorsteinsson og Birni Geirmundssyni. Kærumál. Kært málskostnaðarákvæði héraðsdóms	1 $\frac{0}{12}$	548
133. Eigandi og skipshöfn b/v Gyllis gegn h/f Vestra. Bjarglaun dæmd	1 $\frac{1}{12}$	552
134. Jón Guðmundsson gegn Sveini V. Jónssyni. Kærumál. Endurupptaka máls fyrir fógetadómi	1 $\frac{1}{12}$	555
135. Valdstjórnin gegn Ásgrimi Sigurðssyni. Botnvörpuveiðabrot. Ómerking héraðsdóms	1 $\frac{2}{12}$	558
136. Réttvisin gegn Árna Sigurði Ágústssyni. Áverkamál. Héraðsdómur ómerktur	1 $\frac{5}{12}$	560
137. Kristinn Stefánsson f. h. eiganda og útgerðarmanns		

	Dómur	Bls.
e/s Bjarka á Siglufirði gegn Páli Þorbjörnssyni. Skaðabótamál vegna ráðningarslita	$1\frac{6}{12}$	566
138. Vélbátatrygging Eyjafjarðar og Leó Sigurðsson gegn Helga Benediktssyni. Skaðabótamál vegna árekstrar skipa. Bætur eigi dæmdar, sbr. 226. gr. laga nr. 56/1914	$1\frac{8}{12}$	570
139. Þorvaldur Stefánsson gegn bæjarfógetanum á Akureyri og fjármálaráðherra f. h. rikissjóðs. Lögtaks- mál. Ágreiningur um skyldu til greiðslu veltuskatts	$1\frac{9}{12}$	578
140. Jóhann Indriðason gegn Alfred Clausen. Útivistar- dómur	$1\frac{9}{12}$	581

II. Nafnaskrá.

A. Einkamál.

	Bls.
Aðalbjörg Sigbjörnsdóttir	356
Agnar Norðfjörð & Co. h/f	461
Akureyrarkaupstaður	262
Anna Bjarnadóttir	24
Anna H. Guðmundsdóttir	409
Anna Pálsdóttir	438
Arnór Sigurðsson	243
Askur h/f	481
Ágúst Stefánsson	393
Ármann Jakobsson	509
Árni Sigfússon	172, 357
Ársæll Jónasson	390
Ásdis Hafliðadóttir	438
Ásgeir Matthíasson	417
Ástriður Ingimundardóttir	409
Bergsteinn Kolbeinsson	383
Bergur Hallgrímsson	209
Berndsen, Ewald	67
Berndsen, Fritz	209
Berndsen, Sigurður	393
Bjarki e/s, eigandi og útgerðarmaður	566
Bjarni Ö. Jónasson	51, 523
Bjarni Jósefsson f. h. Önnu Bjarnadóttur	24
Bjarni Kristjánsson	422
Bjarni Ólafsson & Co.	461
Bjarni Valdimarsson	353
Björgvin h/f	270
Björn Benediktsson	516
Björn Geirmundsson	548
Blönduóshreppur	111
Bogi Brynjólfsson	172
Bragi h/f	70
Búðahreppur	130
Bæjarfógeti Akureyrar	578

	Bls.
Christiansen, Eric	78
Claessen, Eggert 235,	380
Claessen, Eggert f. h. Poul Salomonsen	196
Clausen, Alfred	581
Daníel Magnússon	231
Davið Jóhannesson	293
Djúpavík h/f	392
Egill Sigurðsson	509
Egill Sigurgeirsson	378
Einar Árnason	383
Einar Benediktsson, erfingjar	70
Einar Guðjónsson	259
Einar Guðmundsson	223
Einar Hildibrandsson	398
Einar Tómasson	18
Eiríkur Bjarnason	392
Erfingjar Einars Benediktssonar	70
Erla Valdimarsdóttir	353
Erlendur Helgason	481
Esther Valdimarsdóttir	353
Eyrarhreppur	243
Fanndal, Gestur	462
Finnur Jónsson	133
Fiskimjöl h/f	227
Fiskimjöl Njarðvík h/f	227
Fiskur & Ís h/f	370
Foss h/f	240
Garðar Þorsteinsson	66
Georg Magnússon	66
Gisli Guðmundsson	127
Gisli Magnússon	55
Gisli Vilhjálmsen	196
Guðbjörg Árnadóttir	181
Guðjón Samúelsson	120
Guðlaugur Ásgeirsson 430,	432
Guðlaugur Guðmundsson	356
Guðmundur Benjamínsson	204
Guðmundur Jónsson, dánarbú	267
Guðmundur Jörundsson	503
Guðmundur Magnússon	171
Guðmundur Sigfússon	186
Guðmundur Sigurðsson	72
Guðni Þórðarson	262
Guðný Óskarsdóttir	213
Gunnar Jósefsson	237

	Bls.
Gunnar Ólafsson	412
Gunnlaugur Stefánsson	422
Gyllir b/v, eigendur og skipshöfn	552
Hamarinn Mjólnir h/f	237
Hannes Ágústsson 430,	432
Haraldur Georgsson	67
Hávarður h/f, þrotabú	133
Helgi Benediktsson	570
Helgi Guðmundsson	55
Helgi Jónsson	518
Helgi Lárusson	40
Hermann Guðjónsson	208
Hjörleifur Eliasson	274
Hjörtur Lárusson	240
Hólmavíkurhreppur	270
Hólmfriður Hannesdóttir	29
Hraðfrystihús Dýrfirðinga	245
Hvannberg, Jónas	293
Højgaard & Schultz A/S	370
Ingimundur Jónsson 31,	33
Ingvar Árnason	390
Jens Árnason	518
Johnson, Pétur Ó.	58
Jóhann Hannesson	248
Jóhann Indriðason	581
Jóhann Valdimarsson	353
Jón S. Arnfinnsson	248
Jón Dúason	100
Jón Guðjónsson	385
Jón Guðmundsson, eigandi v/s Þingeyjar	267
Jón Guðmundsson veitingamaður, Akranesi	376
Jón Guðmundsson, Frakkastíg 19, Reykjavík	555
Jón Guðnason	385
Jón Helgason	120
Jón Jóhannsson	535
Jón Pétursson	393
Jón Þorkelsson	61
Jónas Sveinsson	461
Karl Helgason	427
Karl Þorfinnsson	208
Kaupfélag Eyfirðinga 22,	278
Knútur Þorsteinsson	194
Kristinn Stefánsson	22
Kristinn Stefánsson f. h. eiganda og útgerðarmanns e/s Bjarka, Siglufirði	566

Kristján Benediktsson	433
Kristján Pétur Guðmundsson	503
Kveldúlfur h/f	245
Landsbanki Íslands, útibú, Eskifirði	392
Landsbanki Íslands, útibú, Ísafirði	133
Landsmiðjan	376
Lára Hafliðadóttir	438
Leifur Th. Þorleifsson	100
Leó Sigurðsson	570
Lilja Sigurðardóttir	393
Lúther Guðnason	392
Lúther Hróbjartsson	433
Matstofan Björk h/f	409
Magnús Benediktsson	231
Magnús Jónsson	387
Magnús Magnússon	231
Margrét Jónsdóttir	393
Markús Jensson	392
Málmhildur Magnúsdóttir	231
Meyvant Sigurðsson	152
Milner, Kjartan	274
Neskaupstaður	163
Óliuverzlun Íslands h/f	111
Ólafur Bjarnason	181
Ólafur B. Björnsson f. h. Bjarna Ólafssonar & Co.	461
Ólfjörð, Anna	181
Ólína Erlendsdóttir	178
Páll Bjarnason	499
Páll Stefánsson	461
Páll Þorbjörnsson	566
Pétur Leifsson	144
Proppé, Anton, f. h. Hraðfrystihúss Dýrfirðinga	245
Ragnhildur Kristjánsdóttir	213
Reykjavíkurbær	58
Ríkissjóður	18, 152, 171, 357, 578
Róshildur Jónsdóttir	548
Salomonsen, Poul	196
Sandvíkurhreppur	259
Scheving Thorsteinsson, Einar	548
Seltjarnarneshreppur	72
Sen, Oddný E.	178
Seyðisfjarðarkaupstaður	194
Sigfús Baldvinsson	240
Signý Bjarnadóttir	127
Sigríður Sigurðardóttir	393

Sigurður Helgason	378,	417
Sigurlaug Kristjánsdóttir		516
Sigurliði Kristjánsson		204
Silli & Valdi		204
Sildarverksmiðjur ríkisins		278
Skapti Davíðsson		293
Skarphéðinn Halldórsson	31,	33
Skipautgerð ríkisins	267, 392,	427
Skóverzlun B. Stefánssonar		24
Snæbjörn Guðmundsson		216
Soffia Jónsdóttir		398
Stangeland, Hans P.		130
Stefán Snæbjörnsson		503
Stefán Stefánsson		168
Sveinbjörn Kristjánsson		520
Sveinbjörn Sigurðsson		223
Sveinn Frimannsson		509
Sveinn & Gísli h/f		78
Sveinn V. Jónsson		555
Sæfinnur h/f		163
Sæmundur Stefánsson		144
Thorarensen, Eiður		393
Thorlacius, Helgi E., f. h. Matstofunnar Bjarkar h/f		409
Thorlacius, Magnús	186, 216, 235,	380
Tryggvi Ófeigsson		520
Úlfar Bergsson		518
Valdimar Kr. Árnason		535
Vestmannaeyjakaupstaður		412
Vestri h/f		552
Verzlunarfélagið Borg h/f		61
Verzlunarfélag Ólafsfjarðar		387
Vélbátatrygging Eyjafjarðar		570
Vélsmiðjan Þór h/f	51,	523
Vigfús Vigfússon		503
Vilmundur Jónsson		120
Wium, Sigurður		29
Þorgrímur Ólafsson		40
Þorkell Þorleifsson		499
Þorleifur Sigurbjörnsson	31, 33,	168
Þormóður Eyjólfsson		462
Þorsteinn Sigurðsson f. h. Láru Hafliðadóttur og Ásdisar Hafliðadóttur		438
Þorvaldur Stefánsson		578
Þóra Guðmundsdóttir		127

B. Opinber mál.

	Bls.
Agnar Kristjánsson	479
Árni Sigurður Ágústsson	560
Ásgrímur Sigurðsson	558
Baldur Gizurarson	486
Beck, Eiríkur Simonarson	80, 262
Bjarni Pétursson	209
Björgvin Óskarsson	8
Brynjólfur Einarsson	304
Brynjólfur Jónatansson	539
Eggerz-Stefánsson, Pétur	81
Einar Björn Sigvaldason	189
Elias Kristjánsson	114
Geir Emil Einarsson	106
Guðjón Gislason	493
Guðmundur Holberg Þórðarson	304
Guðmundur Þorvarðsson	122
Hávarður Kristjánsson	456
Hilmar Rúnar Breiðfjörð Jóhannsson	8
Hliðar, Guðbrandur Einar	3
Hörður Wium Vilhjálmsen	91, 404
Ingólfur Guðjónsson	542
Jakob Loftur Guðmundsson	401
Jens Björgvin Pálsson	1, 447
Jóhann Ásgrímur Guðjónsson	497
Jón Þorberg Eggertsson	140
Jón Kristinn Steinsson	46
Kristján Friðrik Guðmundsson	219
Kristján Hannesson	126, 510
Lárus Sigurvin Þorsteinsson	189
Luther Norðmann Stefánsson	456
Magnús Guðmundur Sigurður Ólafsson	486
Melsted, Elin Guðrún Vigfúsina	81
Melsted, Páll	81
Niels Jón Hannesson	469
Óskar Sigurvin Ólafsson	528
Pálmi Gunnar Kristinsson	8
Sigurður Guðni Gislason	443
Sigurður Þorbjörn Guðmundsson	456
Sigurður Sigurðsson	474
Sigurður Óskar Sigvaldason	14
Sigurður Björgvin Þorsteinsson	148
Stefán Magnússon	253

Nafnaskrá.

XIX

Bls.

Sturlaugur Friðriksson	35
Sæmundur Guðmundsson	92
Tryggvi Eiríksson	114
Valur Einarsson	122
Waage, Jón E.	153
Þorsteinn Axel Tryggvason	451

III. Skrá

um lög, reglugerðir, samþykktir o. fl., sem vitnað er til í XVIII. bindi hæstaréttardóma.

- 1796, 3. júní. Tilskipun um tilhlýðilega og greiða dómgæzlu.
35. gr. — 559.
- 1878, nr. 3 12. apríl. Lög um skipti á dánarbúum, félagsbúum o. fl.
83. gr. — 133, 134, 138, 139, 140.
- 1885, nr. 29 16. desember. Lög um lögtak og fjárnám án undanfarins
dóms eða sáttar.
15. gr. — 301.
- 1901, nr. 18 13. september. Lög um manntal í Reykjavík. — 321.
- 1903, nr. 42 13. nóvember. Lög um verzlunarskrár, firmu og prókúru-
umboð.
10. gr. — 229.
- 1905, nr. 14 20. október. Lög um fyrningu skulda og annarra kröfu-
réttinda.
2. gr. — 106.
4. gr. — 106.
- 1911, nr. 53 11. júlí. Lög um verzlunarbækur — 321.
- 1914, nr. 56 30. nóvember. Siglingalög.
13. gr. — 429.
226. gr. — 570, 571.
236. gr. — 552, 554.
- 1917, nr. 100 12. nóvember. Hafnarreglugerð fyrir Reykjavíkurkaup-
stað.
15. gr. — 428.
- 1919, nr. 41 28. nóvember. Lög um landamerki o. fl. — 384.
III. kafli — 231.
10. gr. 384.
- 1920, nr. 5 18. maí. Lög um bann gegn botnvörpuveiðum. — 559,
560.
6. gr. — 558.
- 1921, nr. 55 27. júní. Lög um skipulag kauptúna og sjávarþorpa — 413.
12. gr. — 416.
- 1921, nr. 77 27. júní. Lög um hlutafélög.
10. gr. — 410.
32. gr. — 58.

- 1922, nr. 39 19. júní. Lög um lausafjárkaup.
1. gr. — 197.
4. gr. — 525.
25. gr. — 199.
47. gr. — 437, 519.
52. gr. — 427.
57. gr. — 419.
66. gr. — 283, 290, 292.
- 1923, nr. 20 20. júní. Lög um réttindi og skyldur hjóna. — 181, 184.
17. gr. — 183, 184.
25. gr. — 184.
- 1924, nr. 4 11. apríl. Lög um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot. — 559, 560.
- 1924, nr. 6 4. júní. Lög um breytingu á 182. gr. hinna almennu hegningarlaga frá 25. júní 1869. — 562.
- 1925, nr. 52 27. júní. Lög um verzlunaratvinnu.
5. gr. — 58.
- 1926, nr. 55 15. júní. Lög um forkaupsrétt á jörðum.
7. gr. — 75.
- 1927, nr. 57 31. maí. Landskiptalög.
2. gr. — 296.
- 1929, nr. 15 14. júní. Lög um breytingu á lögum nr. 35 19. júní 1922 um breytingu á lögum nr. 60 27. júní 1921 um útflutningsgjöld af sild o. fl.
1. gr. — 228.
- 1929, nr. 25 14. júní. Lög um gjaldprotaskipti. — 304, 305, 321, 326.
1. gr. — 307, 330.
8. gr. — 352.
39. gr. — 307, 330.
- 1930, nr. 2 7. janúar. Lögreglusamþykkt fyrir Reykjavík. — 36, 94, 264, 475, 487, 491, 494, 530.
3. gr. — 9, 92, 93, 98, 99.
4. gr. — 449.
7. gr. — 9, 92, 93, 98, 99, 486, 492.
9. gr. — 449.
30. gr. — 36, 496.
31. gr. — 39, 266.
37. gr. — 534.
45. gr. — 487.
46. gr. — 39, 480, 487, 492.
50. gr. — 470, 530.
71. gr. — 36.
96. gr. — 9, 39, 92, 93, 99, 266, 492, 496, 534.
- 1930, nr. 64 19. maí. Áfengislög.
6. gr. — 124.

- 11. gr. — 124.
- 30. gr. — 124.
- 32. gr. — 124.
- 1933, nr. 8 11. apríl. Tilskipun um alþjóðlegar sjóferðareglur, sem fylgt skal á islenzkum skipum.
- 28. gr. — 267.
- 1933, nr. 73 19. júní. Lög um bann við okri, dráttarvexti o. fl.
- 7. gr. — 302, 538.
- 1933, nr. 84 19. júní. Lög um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum. — 229, 230.
- 1933, nr. 87 19. júní. Ábúðarlög.
- 5. gr. — 300.
- 9. gr. — 293, 300.
- 36. gr. — 296, 298, 302.
- 1933, nr. 93 19. júní. Vixillög. — 379.
- 1. gr. — 379.
- 2. gr. — 379.
- 1935, nr. 2 9. janúar. Lög um ráðstafanir til að greiða fyrir viðskiptum með sláturfjárafurðir og ákveða verðlag á þeim — 62.
- 1935, nr. 33 9. janúar. Áfengislög. — 9, 15, 17, 94, 148, 210, 264, 402, 457, 470, 475, 479, 487, 494.
- 17. gr. — 10, 13, 401, 403, 459, 473, 474, 492, 498.
- 18. gr. — 9, 92, 93, 98, 99, 473, 498.
- 21. gr. — 151, 212, 266, 459, 460, 473, 474, 478, 481, 487, 491, 496.
- 37. gr. — 10, 13, 401, 403, 459, 474, 492, 493.
- 38. gr. — 9, 92, 93, 98, 99, 474.
- 39. gr. — 151, 212, 266, 459, 460, 474, 478, 481, 487, 492, 496.
- 1935, nr. 112 18. maí. Lög um hæstarétt.
- 38. gr. — 223.
- 1936, nr. 7 1. febrúar. Lög um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga. — 75.
- 4. gr. — 75.
- 6. gr. — 75.
- 30. gr. — 302.
- 31. gr. — 295, 297, 536.
- 32. gr. — 302, 538.
- 35. gr. — 521, 523.
- 38. gr. — 302.
- 1936, nr. 85 23. júní. Lög um meðferð einkamála í héraði.
- XVII. kafli — 379.
- 5. gr. — 79.
- 69. gr. — 218, 219, 370, 373.
- 71. gr. — 246, 414.
- 80. gr. — 568.
- 82. gr. — 79.

- 104. gr. — 31.
- 105. gr. — 70.
- 108. gr. — 370, 567.
- 110. gr. — 72, 282, 418, 419.
- 111. gr. — 418, 419.
- 113. gr. — 292.
- 114. gr. — 224, 244.
- 116. gr. — 422.
- 118. gr. — 66, 421, 520, 557.
- 120. gr. — 152, 509.
- 125. gr. — 35, 122.
- 127. gr. — 33, 35.
- 128. gr. — 120.
- 175. gr. — 367.
- 186. gr. — 55.
- 198. gr. — 555.
- 199. gr. — 172, 218, 236.
- 200. gr. — 51, 357.
- 201. gr. — 51.
- 221. gr. — 384.
- 223. gr. — 390, 557.
- 1936, nr. 95 23. júní. Lög um heimilisfang. — 168, 195, 260.
 - 6. gr. — 168, 261.
 - 7. gr. — 261.
 - 8. gr. — 261.
 - 9. gr. — 261.
 - 10. gr. — 261.
- 1936, nr. 106 23. júní. Lög um útsvör.
 - 6. gr. — 58, 59, 60, 61.
 - 8. gr. — 112, 113, 131, 132, 260, 261.
 - 9. gr. — 132.
- 1936, nr. 54 20. júlí. Reglugerð um kakaó og kakaóvörur. — 264.
- 1937, nr. 63 31. desember. Lög um tollheimtu og tolleftirlit.
 - 26. gr. — 10.
- 1937, nr. 72 24. júní. Reglugerð um gerð og notkun bifreiða. — 475.
 - 2. gr. — 478.
- 1938, nr. 1 5. janúar. Lög um sildarverksmiðjur ríkisins.
 - 4. gr. — 286.
 - 7. gr. — 286.
 - 12. gr. — 280, 282, 283, 286, 287, 288, 289, 291, 292.
- 1938, nr. 62 11. júní. Lög um bókhald. — 304, 305, 321.
 - 2. gr. — 305, 325, 326.
 - 4. gr. — 305, 326.
 - 5. gr. — 305, 326.
 - 6. gr. — 305, 326.

- 7. gr. — 305, 326.
- 8. gr. — 305, 326.
- 10. gr. — 305.
- 11. gr. — 305.
- 12. gr. — 305.
- 14. gr. — 305, 326.
- 18. gr. — 305.
- 19. gr. — 305, 326, 352.
- 20. gr. — 305, 326.
- 1939, nr. 37 12. júní. Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmislegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu. — 288, 289.
- 2. gr. — 288.
- 1939, nr. 43 7. marz. Reglugerð um framkvæmd og eftirlit með verðlagi á vörum. — 157, 162.
- 1940, nr. 19 12. febrúar. Almenn hegningarlög.
 - VI. kafli — 222, 223, 352, 457, 460, 461.
 - X. kafli — 4, 190, 449.
 - XII. kafli — 9.
 - XV. kafli — 83, 89.
 - XVII. kafli — 148, 497.
 - XVIII. kafli — 123, 125, 470, 473.
 - XXIII. kafli — 36, 47, 94, 107, 115, 141, 249, 258, 405, 444, 453, 470, 512, 530, 540, 543, 561, 562.
 - XXVI. kafli — 9, 13, 123, 220, 304, 321, 457.
 - XXVII. kafli — 304, 321, 470, 474.
 - 1. gr. — 473.
 - 8. gr. — 3, 189, 447.
 - 19. gr. — 511.
 - 20. gr. — 9, 13, 122, 309, 315, 317, 339.
 - 22. gr. — 125, 305, 332.
 - 25. gr. — 72.
 - 30. gr. — 498.
 - 68. gr. — 7, 13, 114, 122, 125, 151, 193, 222, 352, 451, 456, 460, 469, 486, 498, 511, 529, 539.
 - 69. gr. — 90.
 - 72. gr. — 8.
 - 74. gr. — 3, 7, 99, 189, 193, 219, 252, 447, 450.
 - 75. gr. — 7, 93, 99, 529.
 - 76. gr. — 3, 7, 151, 189, 193, 352, 447, 451.
 - 77. gr. — 13, 39, 51, 89, 93, 99, 119, 151, 352, 455, 460, 474, 492, 493, 496, 535, 542.
 - 88. gr. — 447, 448.
 - 89. gr. — 3, 189, 447, 448, 449.

93. gr. — 3, 7, 189, 193, 447, 448, 449, 450.
110. gr. — 10, 13.
155. gr. — 10, 151, 498.
165. gr. — 469, 470, 473.
167. gr. — 469, 470.
168. gr. — 470.
215. gr. — 39, 119, 404, 443, 455, 511, 542.
217. gr. — 92, 543, 547, 561, 565.
218. gr. — 93, 98, 111, 252, 254, 565.
219. gr. — 51, 141, 143, 253, 254, 258, 470, 474, 528, 534.
220. gr. — 528, 529, 534.
244. gr. — 9, 10, 11, 13, 460, 488, 494.
247. gr. — 9, 219, 222, 316, 351.
248. gr. — 9, 122, 125, 308, 309, 311, 312, 313, 315, 316, 317,
318, 320, 332, 336, 341, 342, 344, 488.
249. gr. — 309, 318, 337.
250. gr. — 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317,
319, 331, 332, 336, 337, 339, 341, 342, 347, 348, 350, 351.
253. gr. — 318.
254. gr. — 10, 11.
255. gr. — 8.
256. gr. — 494.
259. gr. — 487.
261. gr. — 308, 311, 312, 314.
262. gr. — 305, 326.
1941, nr. 13 5. maí. Lög um viðauka við lög nr. 63 31. desember 1937
um tollheimtu og tolleftirlit. — 36.
1. gr. — 10.
1941, nr. 23 16. júní. Bifreiðalög. — 15, 36, 47, 115, 141, 148, 210,
258, 264, 402, 405, 444, 453, 457, 470, 475, 479, 487, 488, 494, 512,
530, 540, 543.
5. gr. — 119, 542.
6. gr. — 119, 542.
7. gr. — 119.
9. gr. — 119, 455, 542.
14. gr. — 119.
15. gr. — 119.
17. gr. — 114.
18. gr. — 119.
20. gr. — 114, 122, 456, 469, 486, 487, 529.
22. gr. — 492.
23. gr. — 17, 151, 209, 212, 262, 266, 401, 456, 459, 460, 473, 474,
478, 481, 487, 491, 496, 547.
26. gr. — 39, 119, 124, 141, 143, 253, 443, 446, 478, 487, 511, 534,
542.

27. gr. — 39, 51, 119, 141, 253, 404, 406, 443, 446, 452, 469, 478, 487, 492, 493, 511, 534, 542, 547.
28. gr. — 69, 114, 119, 511.
29. gr. — 534.
34. gr. — 169, 171, 504, 507.
35. gr. — 504, 507.
38. gr. — 17, 39, 51, 119, 141, 151, 209, 212, 254, 263, 266, 401, 403, 404, 443, 446, 452, 455, 456, 459, 460, 474, 478, 481, 487, 492, 493, 496, 511, 534, 542, 547.
39. gr. — 17, 39, 114, 119, 143, 151, 209, 254, 263, 266, 401, 404, 443, 452, 456, 460, 469, 474, 478, 481, 486, 496, 511, 529, 535, 539, 542, 547.
- 1941, nr. 24 16. júní. Umferðarlög. — 36, 47, 115, 141, 258, 264, 405, 444, 453, 487, 512, 540, 543.
2. gr. — 51, 119, 141, 253, 404, 443, 455, 492, 511, 542, 547.
3. gr. — 114.
4. gr. — 46, 119, 141, 143, 253, 443, 446, 455, 487, 492, 511, 534, 542, 547.
6. gr. — 141, 404.
7. gr. — 20, 35, 39, 141, 266.
9. gr. — 486, 492, 534.
12. gr. — 69.
13. gr. — 547.
14. gr. — 39, 51, 119, 141, 254, 266, 404, 443, 446, 455, 492, 493, 511, 534, 542, 547.
- 1941, nr. 46 27. júní. Landskiptalög.
19. gr. — 301, 302.
- 1941, 10. júlí. Samningur um hvernd Íslands. — 3, 189, 447.
- 1941, nr. 128 23. júlí. Auglýsing um verðlag. — 153, 155, 157, 159, 160, 161.
- 1941, nr. 172 16. október. Auglýsing um verðlagsákvæði. — 159.
- 1942, nr. 61 4. júlí. Lög um málflytjendur.
8. gr. — 173, 218, 236, 237, 382.
- 1942, 20. ágúst. Þingsályktun um söluverð á súldarmjöli innanlands til fôðurbætis. — 278.
- 1942, nr. 99 19. desember. Lög um breytingu á lögum nr. 79 frá 1. september 1942 um dómnefnd í verðlagsmálum. — 464, 465.
- 1942, nr. 100 19. desember. Auglýsing ríkisstjóra Íslands um bann gegn verðhækkun. — 464.
- 1943, nr. 1 16. janúar. Lög um innflutning og gjaldeyrismeðferð.
4. gr. — 89.
6. gr. — 89.
- 1943, nr. 3 13. febrúar. Lög um verðlag. — 155, 157, 161, 162.
1. gr. — 87.

7. gr. — 87.
9. gr. — 88, 163.
- 1943, nr. 23 17. febrúar. Reglugerð um hámarksökuhraða bifreiða. — 512.
- 1943, nr. 16 26. febrúar. Lög um orlof. — 23, 517.
- 1943, 26. febrúar. Verðlagningarreglur Viðskiptaráðs. — 87.
- 1943, 11. marz. Verðlagningarreglur Viðskiptaráðs. — 85, 86, 87, 88, 157, 162.
- 1943, nr. 39 7. apríl. Lög um húsaleigu.
1. gr. — 214, 389, 397.
2. gr. — 395.
3. gr. — 146, 147.
6. gr. — 205, 207, 208, 440, 441.
7. gr. — 208.
11. gr. — 127.
13. gr. — 128, 205, 208, 440, 441.
14. gr. — 179.
- 1943, nr. 77 3. apríl. Reglugerð um innflutning og gjaldeyrisverzlun.
5. gr. — 89.
17. gr. — 89.
- 1943, nr. 155 30. júní. Lögreglusamþykkt fyrir Eyjafjarðarsýslu.
33. gr. — 170.
- 1943, 6. október. Verðlagningarreglur Viðskiptaráðs. — 85, 87, 88.
- 1943, nr. 99 16. desember. Lög um ábyrgð rikissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi. — 18, 175, 177, 357, 360, 363, 367.
1. gr. — 20, 364.
4. gr. — 21.
- 1944, 31. marz. Verðlagningarreglur Viðskiptaráðs. — 85, 88.
- 1944, nr. 65 1. desember. Lög um breytingu á lögum nr. 99 16. desember 1943 um ábyrgð rikissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi. — 357.
- 1944, 15. desember. Samþykktir Lögmannafélags Íslands.
4. gr. — 218.
- 1945, nr. 62 12. marz. Lög um veltuskatt. — 579.
2. gr. — 580.
3. gr. — 580.
- 1945, nr. 95 12. desember. Lög um breytingu á lögum nr. 39 7. apríl 1943 um húsaleigu. — 205, 207, 208, 440.
- 1945, nr. 129 9. júlí. Reglugerð um veltuskatt. — 580.
- 1946, nr. 98 28. júní. Reglugerð um viðauka við reglugerð nr. 129 9. júlí 1945 um veltuskatt.
2. gr. — 580.

IV. Efnisskrá.

A. Atriðisorð efnisskrár.

Ábúð.	Eiður. Sbr. vitni.
Ábyrgð.	Embættismenn. Sjá dómarar,
Áðför. Sjá fjárnám, fógetagerð- ir, lögtak, útburðargerðir.	lögreglumenn.
Áðgerðarleysisverkanir.	Endurgreiðsla.
Áðild. Sbr. málasamlag.	Fangelsi. Sjá refsingar.
Áðiljaskýrslur.	Fasteignir. Sjá landamerkja- mál, sameign, umferðarréttur.
Áfengislagabrot. Sbr. blóðrann- sókn.	Félög. Sjá hlutafélög.
Áfrýjun. Sbr. kærumál.	Févíti.
Áfrýjunarleyfi.	Firma.
Ágreiningsatkvæði. Sjá sérat- kvæði.	Fjárnám.
Ákæra.	Fjársvik.
Almannahætta.	Fógetagerðir. Sjá fjárnám, lög- tak, útburðargerðir.
Analógia. Sbr. lög, lögskýring.	Forkaupsréttur.
Árekstur skipa.	Frávisun.
Ásetningur. Sjá saknæmi.	Frestir.
Atvinnuréttindi. Sbr. bifreiðar.	Gagnsakir. Sjá málasamlag.
Auðgunarbrot. Sjá fjársvik, þjófn- aður.	Gáleysi. Sjá saknæmi.
Áverkar. Sjá líkamsáverkar.	Gjafsókn. — Gjafvörn.
Bifreiðar. Bifreiðalagabrot.	Gjaldeyrisbrot.
Björgun.	Gjaldþrot. Sbr. bókhald, fjár- svik.
Blóðrannsókn.	Greiðsla.
Bókhald.	Gæzluvarðhald.
Borgararéttindi.	Heimilisfang.
Brenna.	Heimvisun. Sjá ómerking.
Dómar og úrskurðir. Sbr. dóm- arar, dómstólar.	Hjón.
Dómarar.	Hlutafélög.
Dómstólar.	Hlutdeild.
Eftirgrennslan brota. Sjá opin- ber mál.	Hreppstjórar.
	Húsaleiga. Húsaleigulög.
	Iðgjöld. Sjá skaðabætur.
	Kaup og sala.

- Kröfuréttindi. Sjá ábyrgð, aðgerðarleysisverkanir, greiðsla, kaup og sala, samningar, skaðabætur, skuldamál, umboð.
 Kærumál.
 Landamerkjámál.
 Landráð.
 Leiðbeiningarskylda dómara.
 Leiga. Sjá húsaleiga, útbuðargerðir.
 Líkamsáverkar.
 Líkur. Sjá sönnun.
 Læknar. Sbr. blóðrannsókn.
 Lög. Lögskýring.
 Löggæzla. Sjá lögreglumenn.
 Lögreglumenn.
 Lögræði.
 Lögtak.
 Málasamlag.
 Málflutningsmenn. Sbr. málflutningur.
 Málflutningur. Sbr. málflutningsmenn, málsmeðferð.
 Málshöfðun. Sjá ákæra.
 Málskostnaður. Sbr. gjafsókn, ómaksbætur.
 Málsmeðferð.
 Manndráp.
 Mannorð. Sjá borgararéttindi.
 Mat og skoðun. Sbr. blóðrannsókn.
 Meinyrði.
 Merkjadómur Reykjavíkur.
 Ofbeldi. Sjá líkamsáverkar.
 Ómaksbætur.
 Ómerking.
 Opinber mál. Sbr. dómara, lögreglumenn, ómerking.
 Opinberir starfsmenn. Sjá dómara, hreppstjórar, lögreglumenn.
 Orlof.
 Rangar skýrslur.
 Refsingar.
 Reklamation. Sjá aðgerðarleysisverkanir.
 Res judicata. Sjá dómara.
 Réttarfarsvitur.
 Saknæmi.
 Sameign.
 Samningar. Sbr. húsaleiga, skaðabætur.
 Sáttir.
 Sératkvæði.
 Siglingar. Sjá árekstur skipa, björgun, sjóveð, vinnusamningar.
 Sjó- og verzlunardómur.
 Sjóveð.
 Skaðabætur.
 Skattar og gjöld.
 Skilorðsbundnir dómara.
 Skipti.
 Skipulag bæja.
 Skjalafals.
 Skjöl.
 Skuldamál. Sbr. ábyrgð, björgun, endurgreiðsla, kaup og sala, orlof, skaðabætur, skipti, verk-samningar, vinnusamningar.
 Stefna. Sjá ákæra.
 Stjórnsýsla.
 Strok.
 Svípting réttinda. Sjá atvinnuréttindi, bifreiðar, borgararéttindi, refsingar.
 Sönnun. Sönnunarbyrði. Sbr. aðiljaskýrslur, mat og skoðun, vitni.
 Tilraun.
 Tryggingar.
 Umboð.
 Umboðssala.
 Umferðarlög. Sbr. bifreiðar.
 Umferðarréttur.
 Uppboð.
 Uppþaka eignar.
 Úrskurðir.
 Útbuðargerðir. Sbr. húsaleiga.

Útivist aðilja.	Viðskiptatilkynningar. Sjá aðgerðarleysisverkanir.
Útsvör. Sjá skattar og gjöld.	Vinnusamningar.
Valdstjórn.	Vitni.
Vangeymsla. Sjá aðgerðarleysisverkanir.	Víxlar.
Varðhald. Sjá refsingar.	Yfirvöld. Sjá dómara, hreppstjórar, lögreglumenn, opinberir starfsmenn.
Varnarþing.	Þjófnaður.
Vátrygging.	Ærumeiðingar. Sjá meynirði.
Veð. Sjá sjóveðréttur.	Ökuleyfi. Sjá atvinnuréttindi, bifreiðar.
Veitingahús.	Ölvun. Sjá áfengislagabrot, bifreiðar.
Verðlag. Verðlagsmál.	
Verksamningar.	
Vettvangsmál.	
Vextir.	

B. Efnisskrá.

Ábúð.

Bls.

A átti $1\frac{1}{16}$ og sonur hans B $\frac{3}{16}$ verðhluta jarðar í óskiptri sameign. Án samráðs við B leigði A jörðina C, að eignarhluta B undanskildum, til lifstíðar fyrir leiguliða og alla niðja hans í beinan ættlegg, og jafnframt afsalaði A sér rétti landsdrottins samkvæmt 9. gr. laga nr. 87/1933 til þess að taka jörðina úr ábúð til handa þargreindum aðiljum. Talið var, að A hefði verið óheimilt að byggja jörðina eða ófrágreindan verðhluta sinn í henni, að B fornsparðum, eins og skiptum sameigendanna var háttað, enda var ekki í ljós leitt, að B hefði á nokkurn hátt tálmað eðlilega meðferð og hagnýtingu jarðarinnar. Byggingarbréfið var því dæmt ógilt samkvæmt kröfu A og B	293
--	-----

Ábyrgð.

Hinn 3. október 1942 ók herbifreið frá setuliði Bandaríkja Ameríku á íslenska vörubifreið, sem skemmdist allmikið. Ökumaður herbifreiðarinnar átti alla sök á slysinu, og var ríkissjóði dæmt að greiða eiganda íslensku bifreiðarinnar bætur vegna viðgerðarkostnaðar og afnotamissis bifreiðarinnar, sbr. lög nr. 99/1943	18
Forstjóri verzlunarfyrirtækis vék afgreiðslustúlku frá störfum, án þess að hún væri sönn að ávirðingum, sem réttlættu brottvikninguna. Fyrirtækið var dæmt til að greiða stúlkuinni bætur vegna ráðningarslitanna	24
Hestur varð fyrir bifreið og lemstraðist til ólífis. Ökumaður bifreiðarinnar var talinn eiga alla sök á slysinu og eiganda hennar dæmt að greiða fullar bætur fyrir hestinn	67

- Um fjármál hjóna fór eftir lögum nr. 20/1923. Sagt, að samkvæmt þeim lögum beri annað hjóna ekki ábyrgð á skuldum hins, hvorki með hjúskapareign sinni né séreign, nema sérstök heimild komi til 181
- Hafskipabryggja laskaðist mjög, er botnvörpungur lagðist að henni. Skipverjar voru taldir eiga sök á tjóninu, og var eiganda skipsins því dæmt að greiða bætur 245
- Árekstur varð milli tveggja skipa á Reykjavíkurhöfn vegna ógætilegrar skipstjórnar á báðum skipunum. Eiganda annars skipsins var dæmt að bera $\frac{1}{2}$, en hins $\frac{1}{2}$ hluta tjónsins 267
- A taldi, að vegna ofaniburðar í aðliggjandi götu hefði jarðvegur við hús hans í Vestmannaeyjum hækkað svo mjög, að hann hefði byrgt kjallaraglugga hússins, og hefði kjallarinn af þeim sökum orðið ónothæfur. Bæjarsjóður var sýknaður af bótakröfu A af þessu efni þegar af þeirri ástæðu, að ósannað var, að hækkan jarðvegsins stafaði af öðru en eðlilegu viðhaldi götunnar 412
- A taldi, að vegna skipulagsákvörðunar um breytingu á gatna-skipun í Vestmannaeyjum hefði hús sitt orðið bakhús og því óhæft til verzlunarrekstrar og miður hæft til íbúðar en áður. Hvorki í lögum nr. 55/1921 um skipulag kauptúna og sjávarþorpa né í öðrum réttarreglum talin felast heimild til að leggja fébótaábyrgð á bæjarsjóð fyrir ákvarðanir þær og aðgerðir, sem hér var um að tefla 412
- Skemmdir urðu á bifreið við það, að henni var ekið á landfesti, er lá frá einu varðskipa ríkisins, skáhallt niður á við og inn á bryggju í Reykjavíkurhöfn. Talið var, að festar varðsupsins hefðu verið í ólagi og að skipverjar hefðu átt að hafa eftirlit með þeim og lagfæra þær. Ökumaður bifreiðarinnar þótti hins vegar hafa sýnt óvarkárni, er hann ók á landfestina. Ábyrgð á tjóni því, sem af slysinu hlaut, var að jöfnu lögð á ríkissjóð og eiganda bifreiðarinnar .. 427
- C ók vörubifreið, sem hann hafði tekið á leigu af eiganda hennar D, er slys varð vegna mistaka C við stjórn bifreiðarinnar og ótryggilegrar hleðslu hennar. Eins og á stóð, var C talinn umráðamaður bifreiðarinnar, sbr. 1. mgr. 35. gr. og 5. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941, en af því leiddi, að D bar ekki eigandaábyrgð á henni 503
- C ók vörubifreið, sem hann hafði á leigu, er slys varð vegna mistaka við stjórn bifreiðarinnar og ótryggilegrar hleðslu hennar, og bar hann ábyrgð á tjóni því, sem af slysinu hlaut, samkvæmt 3. mgr. 35. gr. laga nr. 23/1941. Eins og á stóð, var C og ábyrgur umráðamaður bifreiðarinnar, sbr. 1. mgr. 35. gr. og 5. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941 503
- A vann í þjónustu B að flutningi þilfarsskilrúma, sem hlaðið var

lausum á pall vörubifreiðar, og stóðu þau út af hliðum pallsins beggja vegna. A skyldi vegna flutningsins fylgjast með bifreiðinni, og tók hann sér því stöðu á vörupallinum aftan við farminn. Á leið til ákvörðunarstaðar rakst farmurinn í bifreið, sem stóð kyrr, og féll A við það og slasaðist. B var viðstaddur og stjórnaði hleðslu farmsins á bifreiðina, og bar hann því ábyrgð á því, hversu ótryggilega var frá honum gengið. Það var og með vitund B, að A tók sér far með bifreiðinni með þeim hætti, sem lýst var. Samkvæmt þessu var fóbótaábyrgð vegna tjónsins dæmd á hendur B

503

A vann við flutning þilfarsskilrúma, sem hlaðið var lausum á vörupall bifreiðar og stóðu út af vörupallinum til beggja hliða. Vegna starfs sins skyldi A fylgjast með bifreiðinni, og tók hann sér því stöðu á vörupallinum aftan við farminn. Á leið til ákvörðunarstaðar rakst farmurinn í aðra bifreið, sem stóð kyrr, og við það féll A af bifreiðinni og slasaðist. Orsakir til árekstrarins og slyssins voru mistök í stjórn bifreiðarinnar og ótryggileg hleðsla farmsins. Þar sem A var kunnur umbúnaður farmsins, þótti hann hafa sýnt nokkra óvarkárni með stöðu sinni á bifreiðarpallinum án þess að kvarta undan öryggisskort, sem því var samfara. Varð hann því sjálfur að bera $\frac{1}{2}$ hluta af tjóni sínu, sbr. 3. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941

503

Aðför. Sjá fjárnám, fógetagerðir, lögtak, útburðargerðir.

Aðgerðarleysisverkanir.

Hinn 14. júní 1944 sagði verzlunarstjóri ófjárráða afgreiðslu-stúlku upp starfi. Eigi talið, að stúlkan hefði með því að taka hinn 19. s. m. við kaupi sínu án fyrirvara firrt sig rétti til heimtu bóta vegna ráðningarslitanna

24

Leigusala var heimilt að láta vanskil á leigugreiðslu varða riftun leigumála, enda þótt leigutaka hefði áður án viðurlaga haldizt uppi greiðsludráttur

270

Hinn 4. september 1942 staðfesti S með símskeyti sölu á 300 smálestum sildarmjöls til K samkvæmt samtali fyrirvars-manna aðilja sama dag. Í símskeyti til S 22. október 1942 og síðar fyrir héraðsdómi í flutningi máls út af þessum skiptum hélt K því fram, að í nefndu samtali hefðu upphaflega verið pantaðar 400—500 smálestir sildarmjöls. S andmælti þessu eigi fyrr en við flutning málsins fyrir hæstarétti. Eins og kröfugerð og málflutningi í héraði var háttað, og þar sem símskeytið 22. október 1942 gaf ekki tilefni til svars að þessu leyti, þótti S ekki hafa týnt rétti til andmæla þessara ..

278

- A gerði i janúarmánuði 1941 og maímánuði s. á. samninga um byggingu og hagnýtingu jarðar, sem hann átti i sameign með B. Eigi var sannað, að B hefði fengið vitneskju um samninga þessa fyrr en i ágústmánuði 1942, er hann hreyfði andmælum gegn þeim. Hann lét i septembermánuði s. á. þinglýsa athugasemdum varðandi gildi samninganna, og i nóvembermánuði s. á. var mál höfðað til ógildis þeim. Varð hegðun B því eigi jafnað til samþykkis hans á samningum þessum 293
- A hafði eigi með vangæzlu firrt sig rétti til að hafa uppi kröfu um bætur fyrir verðrýrnun húseignar, sem hann taldi hafa leitt af breytingum á skipulagi kaupstaðar, enda þótt hann hreyfði eigi andmælum, er skipulagsuppdráttur lá frammi til sýnis almenningi samkvæmt 12. gr. laga nr. 55/1921 .. 412
- A kom i verzlun B hinn 27. nóvember 1944 og bauð fram vörur, sem B pantaði nokkurt magn af. Daginn eftir kom A aftur i verzlun B, sem þá var fjarverandi, og afhenti vörur, sem hann kveður að magni, tegund og gæðum hafa verið i samræmi við pöntunina. Við athugun kveður B hins vegar hafa komið i ljós, að varan svaraði eigi til lýsingar A, að því er gæði snerti, og að magn einstakra tegunda var ekki i samræmi við pöntunina. Gegn neitun A tókst B ekki að sanna, að hann hefði hreyft andmælum út af framangreindum atriðum fyrr en seint i janúarmánuði 1945. Var sá dráttur eftir atvikum talinn ástæðulaus, og vörn B á þessum grundvelli því ónýt 422
- A heildsali i Hafnarfirði pantaði vörur frá útlöndum fyrir vélsmiðjuna B á Ísafirði. A sendi vörurnar til Ísafjarðar, og komu þær þangað seint i ágústmánuði 1945. Um líkt leyti fékk B reikninga yfir vörurnar ásamt póstkröfu. B leysti vörurnar ekki til sín, og höfðaði A þá mál til heimtu kaupverðsins. Til réttlætningar því, að hann leysti vörurnar ekki til sín, bar B m. a. því við, að A hefði heimildarlaust lagt heildsöluálagningu á vörurnar, og að verð væri herra en ráð hefði verið gert fyrir. Fyrri viðbárunni hreyfði B eigi fyrr en i bréfi til A hinn 12. október 1945, og ákveðin athugasemd um verðið kom eigi fram af hans hendi fyrr en i greinargerð i málinu i héraði, enda þótt honum hefði verið innan handar að kynna A fyrr horf sín um þessi atriði. Þessar mótbáru B voru því of seint fram bornar, þar sem verzlunarkaup var að tefla, sbr. 4. gr. laga nr. 39/1922 523

Aðild. Sbr. málasamlag.

Lögráðamaður fer með mál ölögráða aðilja	24,	438
Eigandi bifreiðar sóttur til fébóta fyrir tjón af völdum hennar. Vátryggjanda bifreiðarinnar stefnt til réttargæzlu 67,		168
Fimm börn A sækja mál til ógildis samningi, sem A hafði gert nokkru fyrir andlát sitt		70
A tók íbúð á leigu, en flutti aldrei í hana sjálfur, heldur eiginkona hans B ásamt móður sinni og börnum þeirra hjóna. Útburðarmáli beint gegn A og B báðum		127
A hafði fyrir skiptarétti mótmælt kröfu B í þrotabú, og gekk úrskurður skiptaráðanda honum í vil. B áfrýjaði úrskurðinum og stefndi A fyrir hæstarétt ásamt skiptaráðanda ..		133
A gengur inn í mál við hlið eiginmanns síns B, eftir að krafa hafði verið gerð um fjárnám til tryggingar skuld B í munum, sem þau hjón töldu hjúskapareign A		181
Til tryggingar dómuskuld B var krafizt fjárnáms í munum, sem hann og eiginkona hans A töldu hjúskapareign hennar, en um fjármál þeirra hjóna fór eftir lögum nr. 20/1923. Fjárnám varð ekki leyft í hjúskapareign né séreign A þegar af þeirri ástæðu, að aðfarargrundvöllur var ekki fyrir hendi, að því er hana varðaði, þar sem dómur hafði ekki gengið í máli á hendur henni sjálfri til greiðslu skuldarinnar ..		181
A var sóknaraðili máls í héraði og áfrýjaði því til hæstaréttar. Síðar eignaðist B kröfu þá, sem um var að tefla, og var aðili málsins, er það var flutt fyrir hæstarétti		186
Hæstaréttarlögmaður fer með mál aðilja, sem búsettur er erlendis		196
A, sem fór með fyrirsvor h/f X og h/f Y, annaðist kaup dieselvélar, er h/f Z hafði á boðstólum, og síðan sölu á henni til B. Er vélin reyndist gölluð, fékk B, sem taldi sig hafa skipt við h/f X, framselda kröfu þess félags á hendur h/f Z til bóta vegna gallanna og höfðaði síðan skaðabótamál gegn h/f Z. Fyrirvarsmaður h/f Z kvaðst engin skipti hafa átt við h/f X, heldur hefði hann selt vélina h/f Y og stílað reikning fyrir andvirðinu á það félag, sem greitt hefði án athugasemda. Loks hefði A í nafni h/f Y ritað h/f Z varðandi vélarkaupin. Samkvæmt þessu þótti h/f Z hafa mátt treysta því, að h/f Y væri aðili að þessum skiptum. Var h/f Z því sýknað af kröfum B vegna aðildarskorts hans		240
Hafnarsjóði Reykjavíkur stefnt til réttargæzlu í skaðabótamáli út af árekstri skipa á Reykjavíkurhöfn		267
Aðili máls í héraði látinn eftir uppsögu héraðsdóms, en ekkja hans verður aðili fyrir hæstarétti		398,
Undirritaður var stofnsamningur hlutafélags og félaginu settar		438

samþykktir. En félagið var ekki tilkynnt til hlutafélagaskrár innan lögmæltis frests, og er það síðar var tilkynnt til skrásetningar, var synjað um hana. Að svo vöxnu máli, varð félagið ekki talið löghæfur aðili í dómsmáli	409
Bifreið var ekið fram bryggju í Reykjavíkurhöfn og laskaðist, er hún rakst á festi, sem lá frá varðskipi skáhallt inn á miðja bryggjuna. Mál til fébóta vegna skemmdanna var höfðað gegn Skipaútgerð ríkisins	427
A féll af palli vörubifreiðar og slasaðist. Hann höfðaði mál til fébóta vegna slyssins m. a. gegn eiganda bifreiðarinnar B. En þar sem B hafði á þeim tíma, sem hér skipti máli, leigt bifreiðina C, sem sjálfur ók henni, var C umráðamaður bifreiðarinnar, sbr. 1. mgr. 35. gr. og 5. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941. B bar því ekki eigandaábyrgð á bifreiðinni, þegar slysið varð, og var hann samkvæmt því sýknaður af kröfum A	503
Héraðsdómur í opinberu máli ómerktur vegna galla á meðferð málsins og allur áfrýjunarkostnaður sakarinnar dæmdur á hendur héraðsdómara	558
Handhafi ákærvalds er um ákæru samkvæmt 217. gr. laga nr. 19/1940 ekki háður vilja þess, sem misgert er við	560
Stýrimaður höfðar fébótamál vegna ráðningarslita gegn skipstjóra fyrir hönd eiganda og útgerðarmanns skips	566

Aðiljaskýrslur.

a) Einkamál.

Námsstúlka í Verzlunarskóla Íslands A réðist í maimánuði til afgreiðslustarfa í verzlun í Reykjavík, en var sagt upp og látin hætta störfum að einum mánuði liðnum. Fyrirsvarmaður verzlunarinnar hélt því fram, að svo hefði verið um samið, að hvor aðili um sig mætti fyrirvaralaust segja ráðningarsamningnum upp eftir einn mánuð. Af öðrum gögnum málsins varð hins vegar ráðið, að A hefði verið ráðin til starfa, þar til kennsla hæfist í verzlunarskólanum um haustið. Voru henni því dæmdar bætur fyrir ráðningarslitin	24
Skýrslu fyrirvarsmanns verzlunarfélags um fallþunga sauðfjár hrundið, enda reyndist „innvigtunarbók“, sem skýrslan studdist við, í ýmsum greinum ónákvæm	61
A sótti ekki þing í héraði, og var mál á hendur honum því dæmt eftir framlögðum skjölum og skilríkjum samkvæmt 118. gr. laga nr. 85/1936. A áfrýjaði málinu og gaf fyrir hæstarétti skýrslu um ástæður til þess, að hann kom eigi	

fyrir héraðsdóm, svo og um tilraun sína til að fá málið endurupptekið í héraði	66
Húseigandi, sem sóttur var til endurgreiðslu ofgreiddrar húsaleigu, hélt því fram, að 3200 krónur af fjárhæð þeirri, sem deilt var um, hefðu verið greiddar fyrri leigutaka fyrir rýmingu húsnæðisins. En samkvæmt öðrum gögnum málsins var talið, að umrædd fjárhæð hefði verið forgreiðsla á leigu	204
A krafðist útburðar B m. a. með þeim rökum, að rýming íbúðar B væri nauðsynleg vegna viðgerðar hússins. Eigi tókst A að sanna nauðsyn brottflutnings af þessum ástæðum	213
Hinn 5. marz skoraði A á B að greiða fyrir 7. s. m. ársleigu fyrir sildarsöltunarstöð, að fjárhæð kr. 15000.00, sem fallið hafði í gjalddaga 15. janúar s. á., en ella teldist leigusamningur aðilja úr gildi fallinn vegna vanskila. Er A hafði enga greiðslu fengið hinn 13. marz, auglýsti hann stöðina til leigu. Sama dag tilkynnti B með simskeyti, að hann hefði hinn 6. s. m. greitt fjárhæðina inn á bankareikning A, og hinu sama hélt hann fram fyrir dómi. En með skýrslu bankans var sannað, að greiðsla þessi hafði ekki verið innt af hendi fyrr en 13. marz	270
Viðræður fóru fram milli A og B um, að B keypti verzlun A. A kvað samninga hafa tekizt um, að B keypti verzlunina á kr. 75000.00, en auk þess skyldi hann greiða vörubirgðir verzlunarinnar samkvæmt talningu. A tókst ekki að færa sönnur að því, að samkomulag hefði tekizt með aðiljum á þessum grundvelli, enda kvað B þeim hafa samizt á þann veg, að hann greiddi einungis kr. 75000.00 fyrir verzlunina ásamt vörubirgðum	274
A átti vegna kaupfélags samtals um kaup á sildarmjöli við skrifstofustjóra sildarverksmiðja ríkisins, og tókust samningar um kaup á 300 lestum sildarmjöls. A kvaðst í nefndu samtali upphaflega hafa pantað 400—500 lestir sildarmjöls, en þessa staðhæfingu tókst ekki að sanna gegn andmælum fyrirsvarsmanns sildarverksmiðjanna	278
A vildi réttlæta greiðsludrátt á leigu eftir íbúð sína með því, að umboðsmaður húseiganda hefði gefið honum ástæðu til að ætla, að eigi yrði á talið, þó að dráttur yrði á greiðslu leigunnar. Slíkt loforð þótti þó ekki nægjanlega í ljós leitt, enda þótt skýrsla umboðsmannsins um þetta efni væri eigi alls kostar glögg	393
Skipstjóri, sem sóttur var vegna eiganda og útgerðarmanns skips síns til fébóta, gefur eftir uppsögu héraðsdóms skýrslu um málsatvik	566

b) Opinber mál.

Hæstiréttur frestar máli og kveður með úrskurði á um öflun frekari gagna, þ. á m. skýrslu sökunauts um ýmis sakaratriði	1
Loforð A um að framkvæma hernjósnið á Íslandi á styrjaldartímum varðaði við 2. mgr. 89. gr. og 93. gr. laga nr. 19/1940. En samkvæmt skýrslu A var högum hans, er hann gaf það loforð, svo háttað, að hann mátti búast við harðræðum, ef hann synjaði. Var refsing hans því ákveðin með hliðsjón af 6. tölulið 74. gr. nefndra laga	3
A hafði lofað þýzkum erindrekum að framkvæma hernjósnið á Íslandi. Eigi var lögð til grundvallar skýrsla hans um, að hann hefði ekki ætlað að efna þetta loforð, enda lét hann eigi íslensk stjórnvöld vita, hvernig ástætt var, þegar er honum var þess kostur	3
A, sem var drukinn, braut að næturlagi gluggarúðu í verzlunarhúsi í Reykjavík. Fyrir dómi kvaðst A ekki muna, hvort hann hefði haft þjófnað í huga, er hann braut rúðuna. En af öllum atvikum þótti ljóst, að svo hefði verið, og var A dæmd refsing samkvæmt 244. gr. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940	8
Löggæzlumenn handtóku A á þjóðvegi og sökuðu hann um, að hann hefði neytt áfengis og verið með áhrifum áfengis við akstur bifreiðar. Gaf A þá og undirritaði þegar á vettvangi skýrslu um sakaratriði	14
Hæstiréttur kveður með úrskurði á um öflun frekari gagna í opinberu máli út af banaslysi, þ. á m. skýrslu sökunauts um tiltekin sakaratriði	91
Hæstiréttur frestar opinberu máli og kveður með úrskurði á um öflun ýtarlegri gagna, þ. á m. skýrslu ákærða um sakaratriði	126
Samkvæmt skýrslu A og B, sem lofað höfðu að framkvæma hernjósnið á Íslandi, var högum þeirra þá svo háttað, að þeir máttu búast við harðræðum, ef þeir synjuðu. Var refsing þeirra því ákveðin með hliðsjón af 6. tölulið 74. gr. laga nr. 19/1940	189
A og B lofuðu þýzkum erindrekum að framkvæma hernjósnið á Íslandi. Nutu þeir launa frá Þjóðverjum langa hríð og voru síðan sendir til Íslands á skipi, búnu njónartækjum. Eins og á stóð, var ekki lögð til grundvallar sú skýrsla þeirra, að þeir hefðu gefið fyrrgreint loforð án þess að ætla sér að efna það	189
A, sem var með áhrifum áfengis, gerði tilraun til þess að setja bifreið í gang. Eigi var tekið mark á þeirri staðhæfingu hans, að hann hefði ekki ætlað að aka bifreiðinni	401

Lögð var til grundvallar skýrsla ákærða um, að hann hefði mátt búast við harðræðum, ef hann synjaði að fremja refsiverða háttsemi. Var refsing hans því ákveðin með hliðsjón af 6. tölulið 74. gr. laga nr. 19/1940	447
Sökunautur kveðst ekki muna athafnir, er hann framdi ölvaður	469
A var sakaður um að hafa verið með áhrifum áfengis við akstur bifreiðar. Hrundið var staðhæfingu hans um, að hann hefði ekki neytt áfengis, fyrr en eftir að hann hafði látið af stjórn bifreiðarinnar	474, 479

Áfengislagabrot. Sbr. blóðrannsókn.

Premur mönnum dæmd refsing samkvæmt 1. mgr. 17. gr. sbr. 1. mgr. 37. gr. laga nr. 33/1935 vegna neyzlu áfengis í veitingahúsi	8
A jataði að hafa neytt áfengisblöndu í litlum mæli við akstur bifreiðar. En eigi þótti í ljós leitt, að A hefði verið með áhrifum áfengis við aksturinn, enda reyndist áfengismagn í blóði hans einungis 0.09% eftir rúmmáli. Var hann því sýkn dæmdur af broti gegn áfengislögum nr. 33/1935	14
Manni dæmd refsing fyrir ölvun á almannafæri	92
Maður var með áhrifum áfengis við stjórn bifreiðar og dæmd refsing m. a. samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935	148
A jataði að hafa neytt áfengis í bifreið sinni, þar sem hún stóð kyrr, og skömmu síðar ekið henni nokkurn spöl. Gegn neitun A þótti ekki sannað, að hann hefði við þenna akstur verið með áhrifum áfengis. Var hann því sýknaður af ákæru um brot gegn lögum nr. 33/1935, en dæmd refsing samkvæmt 1. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941	209
Maður sýkn dæmdur af ákæru um, að hann hefði verið með áhrifum áfengis við stjórn bifreiðar	262
Manni dæmd refsing samkvæmt 17. sbr. 37. gr. laga nr. 33/1935 fyrir neyzlu áfengis í veitingahúsi, þar sem vínveitingar voru ekki leyfðar	401
Tveimur mönnum, sem höfðu, er þeir voru með áhrifum áfengis, fengizt við stjórn bifreiðar, dæmd refsing m. a. samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935	456
Manni dæmd refsing samkvæmt 17. sbr. 37. gr. laga nr. 33/1935 fyrir neyzlu áfengis í veitingahúsi	456
A, sem var ölvaður, varð þess valdur, að vörubifreið rann stjórnlaus um torg og götur í Reykjavík. Tveir vegfarendur, sem fyrir bifreiðinni urðu, hlutu allmikla áverka, og spjöll urðu á húsi. A var dæmd refsing m. a. samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935	469

Manni dæmd refsing samkvæmt 17. sbr. 37. gr. laga nr. 33/1935 fyrir neyzlu áfengis í veitingahúsi	469
Manni dæmd refsing samkvæmt 18. sbr. 38. gr. laga nr. 33/1935 fyrir ölvun á almannaferi	469
A var sakaður um akstur bifreiðar með áfengisáhrifum. Hann neitaði því, en kannaðist við, að hann hefði við aksturinn verið sljór og þreyttur sakir ölvunar og svefnleysis fyrirfarandi nótt. Enn fremur játaði A, að hann hefði ekið utan í brúarhandrið, og kenndi um ólagi á hemlum bifreiðarinnar. Með skýrslum vitna og niðurstöðu blóðrannsóknar þótti sannað, að A hefði verið með áhrifum áfengis við akstur bifreiðarinnar. Honum var dæmd refsing og ævilöng ökuleyfissvipting m. a. samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935	474
A var með áhrifum áfengis, skömmu eftir að hann hafði ekið bifreið, en hann neitaði því að hafa neytt vins, fyrr en eftir að hann stöðvaði bifreiðina. Samkvæmt skýrslu lögreglumanna, sem fylgzt höfðu með ferðum A, fékk þessi framburður hans ekki staðizt, og var honum dæmd refsing samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935 og 23. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941. Hann var og sviptur ökuleyfi 6 mánuði	479
Tveir menn dæmdir til refsingar fyrir neyzlu áfengis í veitingahúsi samkvæmt 17. sbr. 37. gr. laga nr. 33/1935	486
A, sem eigi hafði réttindi bifreiðarstjóra og var með áfengisáhrifum, ók bifreið um götur Reykjavíkur, unz árekstur varð við aðra bifreið, sem stóð kyrr. Var A dæmd refsing, m. a. samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935	486
A var mjög drukkin við stjórn bifreiðar á götum Reykjavíkur. Var hann dæmdur til varðhaldsvistar 15 daga og sviptur ökuleyfi ævilangt m. a. samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935	493

Áfrýjun. Sbr. kærumál.

Hæstiréttur kveður með úrskurði á um ýtarlegri rannsókn í opinberu máli, áður en dómur verði lagður á það í hæstarétti	1
Eftir uppsögu héraðsdóms í skaðabótamáli voru tvö vitni leidd um málsatvik og skýrslur þeirra lagðar fram í hæstarétti, er málið var flutt þar	18
Nýrra gagna aflað eftir uppsögu héraðsdóms í skaðabótamáli, og þau gögn lögð fram, er málið var flutt fyrir hæstarétti	40
Í máli til heimtu andvirðis sláturfjárafurða lagði sóknaraðili fyrir hæstarétt álitserð búnaðarráðunauts um hlutfall milli þunga dilka á fæti og fallþunga þeirra	61

Kveðið á um öflun yfirlýsingar héraðsdómara í tilefni af skýrslu málsaðilja fyrir hæstarétti	66
Hæstiréttur kveður með úrskurði á um framhaldsrannsókn í opinberu máli út af banaslysi af völdum bifreiðar	91
Í opinberu máli út af líkamsáverkum voru við flutning málsins fyrir hæstarétti lagðar fram skýrslur lækna um áverkana, en skýrslna þessara hafði verið aflað samkvæmt ákvörðun dómsins	92
Hæstiréttur frestar opinberu máli út af banaslysi af völdum bifreiðar og kveður með úrskurði á um frekari rannsókn sakaratriða	126
A áfrýjaði úrskurði skiptaréttar um kröfur, er hann hafði gert í þrotabú. Auk skiptaráðanda stefndi hann B, sem andmælt hafði kröfum hans fyrir skiptaréttinum, sbr. 1. gr. laga nr. 19/1895	133
Fébótamáli frestað sjálfkrafa í hæstarétti samkvæmt lögjöfnun frá 120. gr. laga nr. 85/1936 og aðiljum veittur kostur á að afla frekari gagna	152
Við flutning opinbers máls út af brotum á verðlagslöggjöfnni voru lögð fram í hæstarétti ný gögn, sem aflað hafði verið eftir uppsögu héraðsdóms, þ. á m. skýrsla verðlagsstjóra	153
Fógeti úrskurðaði, að lögtak til heimtu útsvars skyldi ekki fram fara, en að málskostnaður fyrir fógetadómi félli niður. Varnaraðili kærði málskostnaðarákvæði fógetaúrskurðarins, en sóknaraðili áfrýjaði málinu í heild til hæstaréttar, þar sem kærumálið var sameinað aðalmálinu	163
Maður var sóttur til sakar fyrir fjársvik. Verjandi hans fyrir hæstarétti bauð þar fram fulla greiðslu fyrir þau verðmæti, sem ákærði hafði dregið sér. Refsing ákærða var metin með hliðsjón af 8. tölulið 74. gr. laga nr. 19/1940	219
Í skaðabótamáli var það atriði, hvort stefndi væri bóta-skyldur, sótt og varið sérstaklega í héraði og áfrýjað til hæstaréttar innan viku frá uppsögu héraðsdóms, sbr. 5. mgr. 71. gr. laga nr. 85/1936	245
Málsaðili áfrýjar sérstaklega ákvæði sakadóms um skaðabætur	248
Skýrsla lækni um áverka, sem maður hafði hlotið í bifreiðarslysi, lögð fram í hæstarétti við flutning opinbers máls á hendur öikumanni bifreiðarinnar	253
Skýrsla lækni um andlegt hæfi málsaðilja lögð fram í hæstarétti	293
Opinbert mál dæmt í hæstarétti, eftir að framhaldsrannsókn hafði farið fram	404
Stefndi sótti ekki þing í héraði, er mál var tekið til dóms, og af	

hans hálfu höfðu þá eigi komið fram nein mótmæli gegn kröfum stefnanda né greinargerð. Var málið því dæmt samkvæmt 118. gr. laga nr. 85/1936 eftir framlögðum skjölum og skilríkjum. Málinu var áfrýjað, og var það dæmt þar á þeim grundvelli, sem það var á, er það var tekið til dóms í héraði, sbr. 110. og 111. gr. laga nr. 85/1936, en eigi voru ákvæði nefndra lagagreina því til fyrirstöðu, að hrundið væri þeim kröfum, er sýnilega áttu ekki stoð í lögum	417
Hæstiréttur frestar máli og leggur fyrir héraðsdómara samkvæmt lögjöfnun frá 120. gr. laga nr. 85/1936 að veita málsaðiljum kost á öflun frekari gagna	509
Hæstiréttur dæmir opinbert mál, eftir að framhaldsrannsókn hefur verið framkvæmd	510
Aflað að tilhlutan hæstaréttar nýrra skýrslna lækna um heilsufar konu, sem lent hafði í bifreiðarslysi, og þær lagðar fram við flutning opinbers máls út af slysinu	528
Héraðsdómur í opinberu máli ómerktur vegna margvislegra galla á meðferð málsins og allur áfrýjunarkostnaður sakarinnar dæmdur á hendur héraðsdómara	558
Málsaðili gefur eftir uppsögu héraðsdóms skriflega greinargerð um málsatvik	566
Héraðsdómur var uppkveðinn 10. nóvember 1945. Málinu var áfrýjað með stefnu 6. marz 1946, er áfrýjunarfrestur var liðinn, en áfrýjunarleyfi eigi fengið fyrr en 12. s. m. Hæstiréttur visaði málinu frá með dómi 20. nóvember 1946. Hinn 17. febrúar 1947 var nýtt áfrýjunarleyfi veitt, enda þótt þá væru liðnir rúmir 15 mánuðir frá uppsögu héraðsdóms, og var málinu samkvæmt því síðan áfrýjað af nýju hinn 6. marz s. á.	570

Áfrýjunarleyfi.

Áfrýjunarfrestur liðinn 22, 61, 67, 111, 130, 133, 168, 181, 196, 213, 227, 243, 248, 259, 267, 278, 293, 422, 462, 481, 566,	570
---	-----

Ágreiningsatkvæði. Sjá sératkvæði.

Ákæra.

Í máli út af verðlagsbroti var krafa um upptöku ólöglegs ágóða ekki gerð í stefnu. Upptaka ekki dæmd	153
Héraðsdómari gefur út stefnu í opinberu máli, þar sem því er lýst, að með játningu sökunauts og öðrum gögnum sé brot hans sannað, enda þótt engin próf hefðu þá verið háð í málinu. Fleiri gallar voru á meðferð málsins, og var héraðsdómur ómerktur	558

A kærði B fyrir líkamsárás. Héraðsdómari rannsakaði málið og höfðaði síðan mál gegn B fyrir brot gegn 23. kafla laga nr. 19/1940, án þess að tilgreint væri, hvort saksóknin tæki til 217. gr. laganna sérstaklega. Áður en dómur var uppkveðinn, bar A fram tilmæli um, að kæra hans félli niður og að B yrði ekki refsað fyrir þær sakir, sem hún tók til. Í dómsforsendum sínum komst héraðsdómarinn að þeirri niðurstöðu, að umrætt atferli B varðaði við 217. gr. hegningarlaganna, en um það brot yrði ekki dæmt, þar sem kæran hefði verið afturkölluð. Eins og málshöfðuninni var háttað og með því að handhafi ákærvalds er ekki háður vilja þess, er misgert er við, að því er varðar saksókn samkvæmt 217. gr. hegningarlaganna, sbr. 2. mgr. greinarinnar, þótti þessi úrlausn dómarans ekki fá staðizt. Var héraðsdómurinn því ómerktur	560
--	-----

Almannahætta.

A fékk B til að kveikja í bifreið sinni í því skyni að fá greitt vátryggingarfé hennar. B framkvæmdi verkið með þeim hætti, að hann ók bifreiðinni fram á gjótubakka í Svínahrauni utan þjóðvegarins, kveikti þar í henni og lét hana renna niður í gjótuna, þar sem hún brann. Almannahætta var ekki samfara brennu þessari. Var þeim A og B því eigi dæmd refsing samkvæmt 18. kafla laga nr. 19/1940	122
A fór ölvaður að næturlagi inn í stýrishús vörubifreiðar, sem stóð mannlús á Káratorgi í Reykjavík, en torgi þessu hallar í norðurátt niður á Njálsgötu. Varð A þess valdandi, að bifreiðin rann af stað niður hallann, en um leið og hreyfing kom á bifreiðina, hljóp hann út úr henni. Varð nú allt í skjótri svipan, og staðnæmdist bifreiðin ekki fyrr en í búðarglugga norðan Njálsgötu, eftir að hafa lent á tveimur vegfarendum þar á gangstéttinni og hrundið þeim á undan sér inn um rúðuna í búðarglugganum. Hlutu vegfarendur þessir allmikla áverka. A var dæmd refsing m. a. fyrir brot gegn 167. sbr. 165. gr. laga nr. 19/1940	469

Analógia. Sbr. lög, lögskýring.

Varðhaldsvist ákærða erlendis látin koma í stað refsingar samkvæmt lögjöfnun frá 76. gr. sbr. 4. mgr. 8. gr. laga nr. 19/1940	3, 189, 447
Máli frestað sjálfkrafa í hæstarétti til gagnaöflunar samkvæmt lögjöfnun frá 120. gr. laga nr. 85/1936	152, 509
Samningur dæmdur ógildur samkvæmt lögjöfnun frá 1. mgr. 31. gr. laga nr. 7/1936	293

Ákvæðum 2. gr. laga nr. 93/1933 um útgáfustað vixils verður ekki með löggjöfnun beitt um útgáfudag	378
--	-----

Árekstur skipa.

Samtímis því að m/s E sigldi afturábak innan Reykjavíkurhafnar, kom v/b Þ inn á höfnina. Hreyfðust skipin þannig, að stefnur þeirra skárust. Á hvorugu skipinu voru gefin hljóðmerki né nauðsynlegar ráðstafanir gerðar til að afstýra árekstri, sem varð með þeim hætti, að afturendi E rann með miklum þunga á framanverðan bakborðsbóg Þ, er skemmdist svo mjög, að skipið var metið óbætandi. Eigendum E var dæmt að bera $\frac{3}{5}$ hluta tjónsins, en eigendum Þ $\frac{2}{5}$	267
Árekstur varð milli tveggja sildveiðiskipa, og urðu nokkur spjöll á báðum skipunum. En skýrslur vitna um atvik málsins voru svo sundurleitar, að eigi varð af þeim ráðið, hver eða hverjir ættu sök á slysinu. Fékk því hvorugt skipið bættan skaða sinn, sbr. 226. gr. laga nr. 56/1914	570

Ásetningur. Sjá saknæmi.

Atvinnuréttindi. Sbr. bifreiðar.

Bifreiðarstjóri, sem dæmdur var fyrir brot gegn 23. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, sviptur ökuleyfi 3 mánuði samkvæmt 39. gr. sömu laga.	14
Bifreiðarstjóri, sem varð mannsbani af gáleysi, sviptur ökuleyfi 3 ár	35
Bifreiðarstjóri, sem m. a. var sekur um brot gegn 219. gr. laga nr. 19/1940, sviptur ökuleyfi 3 ár	46
Tveir menn, sem sekir voru um brot gegn 248. gr. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940, sviptir ökuleyfum ævilangt samkvæmt 68. gr. sömu laga sbr. 2. mgr. 20. gr. laga nr. 23/1941 ..	122
Bifreiðarstjóri, sem m. a. var dæmd refsing samkvæmt 219. gr. laga nr. 19/1940, sviptur ökuleyfi 4 ár	140
Maður, sem dæmd var refsing samkvæmt 1. mgr. 155. gr. laga nr. 19/1940, 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935 og 1. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, sviptur ökuleyfi ævilangt	148
Bifreiðarstjóra dæmd refsing samkvæmt 1. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og hann sviptur ökuleyfi ævilangt samkvæmt 39. gr. sömu laga	209
Bifreiðarstjóri, sem m. a. var sekur um brot gegn 3. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, sviptur ökuleyfi 3 ár ..	262
Gjaldþrota kaupmaður dæmdur fyrir brot gegn lögum um gjaldþrotaskipti, löggjöf um bókhald og 26. og 27. kafla	

laga nr. 19/1940 og sviptur ævilangt rétti til að reka eða stjórna verzlun eða atvinnufyrirtæki	304
Bifreiðarstjóri, sem var með áfengisáhrifum, reyndi að aka bifreið, og var hann sviptur ökuleyfi 6 mánuði	401
Bifreiðarstjóri, sem orðið hafði mannsbani af gáleysi, sviptur ökuleyfi eitt ár	404
Bifreiðarstjóri, sem orðið hafði mannsbani af gáleysi, sviptur ökuleyfi ævilangt	443
Bifreiðarstjóri, sem orðið hafði mannsbani af gáleysi, sviptur ökuleyfi 3 ár	451
Tveir menn, sem sekir voru um þjófnað og að hafa ekið bifreið, er þeir voru með áhrifum áfengis, sviptir ökuleyfum ævilangt	456
Maður, sem m. a. var sekur um brot gegn 23. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 167. sbr. 165. gr. laga nr. 19/1940, sviptur ökuleyfi ævilangt	469
Bifreiðarstjóri, sem m. a. var sekur um brot gegn 1. og 3. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 sviptur ökuleyfi ævilangt	474
Bifreiðarstjóri, sem verið hafði með áhrifum áfengis við akstur bifreiðar, sviptur ökuleyfi 6 mánuði	479
Bifreiðarstjóri, sem leyft hafði ölvuðum manni og réttindalausum að aka bifreið sinni, sviptur ökuleyfi ævilangt	486
Bifreiðarstjóri, sem ók bifreið ölvaður, sviptur ökuleyfi ævilangt.	493
Bifreiðarstjóri, sem var dæmd refsing m. a. samkvæmt 219. og 1. mgr. 220. gr. laga nr. 19/1940, sviptur ökuleyfi ævilangt	528
Bifreiðarstjóri, sem orðið hafði mannsbani af gáleysi, sviptur ökuleyfi ævilangt	539
Bifreiðarstjóri, sem m. a. var dæmd refsing samkvæmt 3. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941, sviptur ökuleyfi 18 mánuði	542

Auðgunarbrot. Sjá fjársvik, þjófnaður.

Áverkar. Sjá líkamsáverkar.

Bifreiðar. Bifreiðalagabrot.

- A játaði að hafa í litlum mæli neytt áfengisblöndu við akstur bifreiðar. En eigi þótti í ljós leitt, að A hefði verið með áfengisáhrifum við akstur bifreiðarinnar, enda reyndist áfengismagn í blóði hans einungis 0.09‰. Var honum dæmd 400 króna sekt og ökuleyfissvipting 3 mánuði fyrir brot gegn 23. gr. laga nr. 23/1941 14
- Vörubifreið ók frá Reykjavík austur Suðurlandsbraut. Er hún var að komast yfir eystri brúna á Elliðaánum, ók herbifreið frá setuliði Bandaríkja Ameríku inn á veginn frá hægri

og lenti á hægri hlið vörubifreiðarinnar með þeim afleiðingum, að hún fór út af veginum til vinstri. Tveir menn, sem voru á palli vörubifreiðarinnar, meiddust nokkuð. Bifreiðin varð fyrir miklum skemmdum, og var hún langan tíma ónothæf af þeim sökum. Ökumaður herbifreiðarinnar var talinn eiga alla sök á slysinu og ríkissjóði dæmt að greiða eiganda vörubifreiðarinnar fullar bætur samkvæmt ákvæðum laga nr. 99/1943 18

A ók bifreið norður Þingholtsstræti í Reykjavík. Akbrautin var nýbikuð og blaut af regni. Bifreiðin var í góðu lagi og var, að sögn A, á 20—25 km hraða, miðað við klukkustund, er hún kom á vegamót Þingholtsstrætis og Amtmannsstigs, en húsaskipan er þar svo háttáð, að byrgð er útsýn til umferðar um Amtmannsstig að Þingholtsstræti, þar til komið er alveg að vegamótum. Í sama mund og A ók inn á vegamótin, kom B á bifhjóli austan Amtmannsstig. Varð hann fyrir bifreiðinni og féll á götuna. Hlaut hann við áreksturinn slík lemskur, að hann andaðist þremur dögum síðar. A kvaðst ekki hafa séð til ferða B, fyrr en um leið og bifhjólið kom inn á gatnamótin fram undan bifreiðinni í 5—6 metra fjarlægð. Beitti hann þá hemlum, en bifreiðin rann áfram, vegna þess hve sleip akbrautin var. Slysið mátti að nokkru leyti rekja til hegðunar B, en A hafði ekið of hratt inn á gatnamótin og ekki gætt nægrar varkárni, eins og á stóð. Var hann því samvaldur að slysinu og mannsbani af gáleysi, og varðaði það brot hans við 46. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur, 7. gr., 1. mgr. i. f., og 3. mgr. 4. gr. sbr. 14. gr. umferðarlaga nr. 24/1941, 5. mgr. 26. gr. og 1 mgr. 27. gr. sbr. 38. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941 og 215. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Honum var dæmt varðhald 45 daga svo og ökuleyfissvipting 3 ár samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 35

A ók bifreið austur Suðurlandsbraut við Reykjavík um kl. 9 að kvöldi hinn 30. janúar 1945. Bifreið kom á móti A með sterkum ljósum, sem blinduðu hann. A stöðvaði bifreið sína eigi þegar, er hann blindaðist, heldur ók áfram, unz hann sá riðandi mann B fram undan bifreiðinni. A tókst þá ekki að stöðva bifreiðina í tæka tíð. Varð hesturinn fyrir bifreiðinni og lemskurast svo, að skjóta varð hann þegar á vettvangi. B féll við áreksturinn á akbrautina og hlaut mikla áverka, þ. á m. brot á hausnúpu og mjaðmargrind. Beið hann alvarlegt heilsutjón af áverkum þessum, og samkvæmt læknisvottorði 7. janúar 1946 var hann enn óvinnufær með öllu. Gálaus akstur A var talinn orsök slyssins, þar sem hann ók áfram, blindaður af ljósum bif-

reiðar, er á móti honum kom, og varðaði brot hans við 1. mgr. 27. gr. sbr. 38. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, 2. og 4. gr. sbr. 14. gr. umferðarlaga nr. 24/1941 og 219. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Refsing A var ákveðin 3000 króna sekt til ríkissjóðs. Hann var og sviptur ökuleyfi 3 ár

46

Tveir reiðmenn, hvor með tvo til reiðar, voru á leið inn á þjóðveg. Er þeir nálguðust veginn, bar þar að bifreið á um 50 km hraða, miðað við klukkustund, og gaf hún hljóðmerki. Reiðmennirnir héldu áfram inn á veginn og staðnæmdust á vegbrúninni. Í sama mund bar bifreiðina að. Hljóp þá annar hestanna, sem teymdir voru, inn á veginn og varð fyrir bifreiðinni. Hlaut hesturinn mikil lemskur, og varð að skjóta hann. Reiðmennirnir þóttu ekki hafa hagað ferð sinni þannig, að þeim yrði gefin sök á slysinu. Ökumaður bifreiðarinnar hafði hins vegar ekki gætt þess að draga nægilega úr ferð bifreiðarinnar, áður en hann æki fram hjá reiðmönnum, og eigi sýndi hann fulla aðgæzlu, er hann gaf hljóðmerki og skipti um hraðastig í litilli fjarlægð frá hestunum. Var eiganda bifreiðarinnar því dæmt að bæta hestinn að fullu

67

A var eigandi vörubifreiðar. Hún var óskrásett, en A hafði fengið lánuð skrásetningamerki hjá bifreiðaeftirlitinu til þess að setja á hana til bráðabirgða. Hemlar bifreiðarinnar voru lélegir, stjórnþæki ótrygg og horn í ólagi. A bað B dag nokkurn að aka bifreið þessari frá Sölvhólsgötu 11 að Laufásvegi 16 í Reykjavík. Á leið þessari ók B norður Laufásveg. Móts við húsið nr. 23 við Laufásveg stóðu bifreiðar til beggja handa, þrjár bifreiðar að austanverðu, en tvær að vestanverðu. B ók nú í milli bifreiða þessara á 20—25 km hraða, miðað við klukkustund, að því er hann telur, en er hann var að komast fram hjá bifreiðunum, kom þriggja ára telpa hlaupandi vestur yfir götuna í veg fyrir bifreið hans. Er B sá, hvað verða vildi, beitti hann hemlum og sveigði til vinstri. En þessar aðgerðir hans stóðu ekki. Hjól bifreiðarinnar runnu yfir barnið, og beið það bana. B, sem vissi, að hemlar bifreiðarinnar voru í ólagi, þótti hafa ekið ógætilega og of hratt, eins og á stóð, og því eiga sök á slysinu. Brot hans var talið varða við 5., 6., 9., 1., 4. og 5. mgr. 26. gr., 1. mgr. 27. gr. og 1. mgr. 28. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 2. gr., 2. mgr. 3. gr. og 3. mgr. 4. gr. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 215. gr. laga nr. 19/1940. Var honum dæmt varðhald 3 mánuði. B hafði á undanförnum 6 árum átta sinnum sætt sekt fyrir ölvun. Samkvæmt 2. mgr. 20. gr. og 39. gr. laga nr. 23/1941 og 68.

- gr. laga nr. 19/1940 var hann sviptur ökuleyfi ævilangt. A var dæmd 2000 króna sekt fyrir brot gegn 5., 6., 1. og 2. mgr. 7., 9., 1. og 3. mgr. 14., 15. og 17. sbr. 18. og 38. gr. laga nr. 23/1941 114
- A ók farþegabifreið suður Hellisgötu í Hafnarfirði og inn á Reykjavíkurveg, sem er aðalbraut. Í sama mund kom vörubifreið vestur Reykjavíkurveg, og rákust bifreiðarnar saman á gatnamótunum. Farþegabifreiðin kastaðist til hægri undan árekstrinum, sem kom á vinstri hlið hennar, rann síðan yfir Reykjavíkurveg og inn á Hverfisgötu sunnan Reykjavíkurvegar, þar sem hún stöðvaðist með hægra framhjóli út af vestari vegarbrún, sem er allhá. Er bifreiðarnar óku á fyrrgreind vegamót, kom níu ára drengur gangandi norður Hverfisgötu. Hann nam staðar á vinstri vegarbrún og hugðist biða, meðan bifreiðarnar ækju hjá, en varð þá fyrir farþegabifreiðinni og lenti undir henni. Hann hlaut mikla áverka, m. a. brotnaði höfuðkúpan. A var talinn hafa ekið of hratt og gálaust og valdið slysinu. Honum var dæmt varðhald 60 daga fyrir brot gegn 26. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 2., 4., 6. og 7. gr. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 219. gr. laga nr. 19/1940. Enn fremur var hann sviptur ökuleyfi 4 ár samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 140
- Manni dæmd refsing m. a. samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935 og 1. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 fyrir að aka bifreið, er hann var með áhrifum áfengis. Hann var og sviptur ökuleyfi ævilangt 148
- A ók bifreið þjóðveginn frá Akureyri til Dalvíkur. Er hann ók um túnið í Fagraskógi, urðu á vegi hans þrír kálfar, og runnu tveir þeirra undan bifreiðinni, unz þeir hlupu út af veginum og steiptust fyrir sjávarhamra. Annar kálfanna var dauður, er að var komið, en hinn svo lemstraður, að honum varð að lóga. A þótti hafa sýnt óvarkárni, er hann ók á eftir kálfunum allt að því 500 metra vegarlengd með 10—15 km hraða, miðað við klukkustund, sbr. 33. gr. lögreglusamþykktar Eyjafjarðarsýslu nr. 155/1943, og þar sem eigi var í ljós leitt, að slysið hefði orðið, þó hann hefði gætt fyllstu varkárni, var honum dæmt að bæta eiganda kálfa-anna tjón hans, sbr. 1. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941 168
- A játaði að hafa neytt áfengis í bifreið sinni og að hann hefði rétt á eftir ekið henni nokkurn spöl. Gegn neitun A var ekki sannað, að hann hefði verið með áhrifum áfengis við þenna akstur, og var honum því einungis dæmd refsing samkvæmt 1. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941. Refsing hans var ákveðin 1000 króna sekt til ríkissjóðs. Hann var og samkvæmt 39. gr. sömu laga sviptur ökuleyfi

ævilangt, enda hafði hann áður sætt dómi fyrir samskonar brot	209
Á þjóðvegi norðanlands varð árekstur bifreiðar og hestvagns með þeim afleiðingum, að maður slasaðist og var frá vinnu á annan mánuð, vagnhesturinn lemstraðist svo, að honum varð að lóga, og vagninn brotnaði. Náttmyrkur var og vegurinn blautur og svo mjór, að vagnar gátu tæplega mætt. Þrátt fyrir þetta ók bifreiðarstjórinn með um 40 km hraða, miðað við klukkustund. Var honum dæmd 1500 króna sekt fyrir gálausan akstur samkvæmt 2. og 4. gr. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 1., 4. og 5. mgr. 26. gr. og 1. mgr. 27. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, en eins og meiðslum hins slasaða manns var háttað, þótti brotið eigi varða við 219. gr. laga nr. 19/1940. Samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 var bifreiðarstjórinn sviptur ökuleyfi 1 ár	253
A ók bifreið um götur Reykjavíkur og lenti í árekstri við aðra bifreið, er kom honum á vinstri hönd. Ökumanni þeirrar bifreiðar virtist A vera með áfengisáhrifum. Annar tveggja lögreglumanna, sem komu á vettvang, veitti eftirtekt öleða vinlykt úr vitum A, en eigi öðrum einkennum áfengisneyzlu. Hinum lögreglumanninum virtist A vera með áfengisáhrifum. Sama sýndist tveimur öðrum lögreglumönnum, er sáu A í lögreglustöðinni, er hann hafði verið færður þangað. A játaði að hafa drukkið eitt staup af brennivíni, fimm stundum áður en áreksturinn varð, en neitaði, að hann hefði verið með áfengisáhrifum, er hann ók bifreiðinni. Samkvæmt vottorði um rannsókn, sem framkvæmd var á blóði A, var áfengismagn blóðsins 2.51%. En framhaldsrannsókn, sem háð var samkvæmt úrskurði hæstaréttar, leiddi í ljós, að eigi hafði verið búíð um blóðúrtak A með þeim hætti, þar til rannsókn fór fram á því, að öruggt þætti að leggja niðurstöðu blóðrannsóknarinnar til grundvallar dómi í málinu. Var A því ekki talinn sannur að sök um brot gegn 1. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941. Með framburði vitna og öðrum gögnum var hins vegar í ljós leitt, að A hafði við aksturinn verið miður sín með þeim hætti, að það varðaði við 3. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941. Auk þess varðaði akstur hans við 7. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 3. mgr. 31. gr. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur. Var refsing A, sem áður hafði verið refsað fyrir að aka bifreið ölvaður, ákveðin 1500 króna sekt. Samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 var hann og sviptur ökuleyfi 3 ár	262
A, sem var með áfengisáhrifum, gerði tilraun til að aka bifreið, og var honum fyrir það dæmd refsing samkvæmt 1. mgr.	

23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 svo og samkvæmt 39. gr. sömu laga ökuleyfissvipting 6 mánuði. 401
- Drengur, sem ók reiðhjóli austur Suðurlandsbraut við Reykjavík, beið bana í árekstri við vörubifreið, sem ók í vesturátt. Talið var, að A, sem stjórnaði vörubifreiðinni, hefði gálauslega og að óþörfu ekið of nálægt hægra vegarjaðri og þar með orðið samvaldur að slysinu. Var honum dæmd 2500 króna sekt fyrir brot gegn 215. gr. laga nr. 19/1940, 2. og 6. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941. Hann var og sviptur ökuleyfi 1 ár 404
- A ók bifreið fram bryggju í Reykjavík. Er hann var kominn miðja vega fram bryggjuna, rakst bifreiðin á landfesti, sem lá frá varðskipinu Óðni skáhallt niður á við þvert inn á bryggjuna í járnhring á henni miðri. Við þetta urðu nokkrar skemmdir á bifreiðinni. A taldi skipverja varðsksipsins vegna tilhögunar landfestarinnar eina eiga sök á slysinu. Höfðaði hann því mál gegn Skipautgerð ríkisins og krafðist bóta vegna skemmda á bifreiðinni og atvinnutjóns, meðan hún var í viðgerð. Talið var, að festum varðsksipsins hefði verið áfátt og að skipverjum hefði borið að líta eftir þeim og lagfæra þær. En þar sem A hafði sýnt óvarkárni, er hann ók fram bryggjuna og á landfestina, þóttu aðiljar eiga að bera að jöfnu ábyrgð á tjóni því, sem af slysinu hlaut 427
- A ók keðjulausri vörubifreið með um 30—40 km hraða, miðað við klukkustund, niður töluverðan halla um flughálan veg og ætlaði vinstra megin fram úr tveimur drengjum, 7 og 8 ára gömlum, er voru á sleða á veginum, en til ferða þeirra hafði hann séð, er þeir voru um 100 metra fram undan bifreiðinni. Sleðinn varð fyrir bifreiðinni, er hún var að fara fram hjá honum, og beið annar drengurinn bana. A skýrði svo frá, að hann hefði gefið hljóðmerki, er hann nálgadist sleðann, sem þá hefði verið vikið til hægri og annar drengjanna jafnframt gefið merki, sem hann skildi svo, að óhætt væri að aka áfram, en í dómi hæstaréttar var tekið fram, að A hefði með hliðsjón af aldri drengjanna mátt búast við barnalegum viðbrigðum af þeirra hendi. A var dæmt 6 mánaða varðhald fyrir brot gegn 26. og 27. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 2. og 4. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 215. gr. laga nr. 19/1940. Hann var og sviptur ökuleyfi ævilangt samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 443
- A ók vörubifreið vestur Skúlagötu í Reykjavík hinn 18. nóvember um kl. 16,15. Hraði bifreiðarinnar var talinn hafa verið 15—20 km, miðað við klukkustund, og ók A um tvo metra frá syðri vegarbrún. Gatan var malborin og þurr.

- Veður bjart, en aðeins byrjað að rökkva. Allt í einu sá A dreng hlaupa norður yfir götuna í veg fyrir bifreiðina, um hálfum metra framar, að því er A telur, en drengurinn mun hafa komið út úr sundi milli skála sunnan götunnar. A kveður fát hafa komið á sig, er hann sá drenginn, og hemlaði hann ekki strax. Rann bifreiðin yfir drenginn, sem beið bana. Talið var víst, að A hefði mátt afstýra slysi, ef hann hefði gætt fyllstu varkárni. Var honum dæmd 3000 króna sekt fyrir brot gegn 9. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 2. gr. og 3. mgr. 4. gr. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 215. gr. laga nr. 19/1940. Hann var og samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 sviptur ökuleyfi 3 ár 451
- A, sem var með áfengisáhrifum, fór í heimildarleysi í bifreið annars manns, reyndi án árangurs að koma vél bifreiðarinnar í gang og lét hana renna án atbeina vélarinnar nokkurn spöl undan brekku og út í móa, þar sem hún stöðvaðist. A var dæmd refsing samkvæmt 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 21. gr. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935. Saksókn tók ekki til 27. kafla laga nr. 19/1940, enda hafði eigandi bifreiðarinnar ekki gert kröfu í þá átt 456
- A fékk manni, sem var með áhrifum áfengis, stjórn bifreiðarinnar. Fyrir þetta var A dæmd refsing samkvæmt 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 456
- A, sem var ölvaður, kom að næturlagi að mannlausri vörubifreið á Káratorgi í Reykjavík, en torgi þessu hallar til norðurs að Njálsgötu. Fór A inn í bifreiðina og varð þess valdur, að hún rann af stað undan brekkunni. En samtímis því, að hreyfing kom á bifreiðina, hljóp A út úr henni. Varð nú allt í skjótri svipan. Rann bifreiðin á tvo vegfarendur á gangstéttinni norðan Njálsgötu og hratt þeim á undan sér inn um búðarglugga í húsinu nr. 23 við nefnda götu, þar sem hún stöðvaðist. Hlutu vegfarendurnir allmikla áverka. Fyrir þetta atferli sitt var A dæmd refsing samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935, 23. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 167. sbr. 165. gr. laga nr. 19/1940. Samkvæmt 39. sbr. 20. gr. laga nr. 23/1941 og 68. gr. laga nr. 19/1940 var hann sviptur ökuleyfi ævilangt 469
- A jataði, að sakir svefnleysis og fyrirfarandi ölvunar hefði hann verið sljór og þreyttur við stjórn bifreiðar. Hann hefði og vegna ólags á hemlum bifreiðarinnar ekið utan í brúarhandrið. Með skýrslum vitna og niðurstöðum blóðrannsóknar þótti og sannað, að A hefði verið með áfengisáhrifum við akstur bifreiðarinnar. Honum var dæmd refsing samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935, 1. og 3. mgr. 23. gr.,

26. og 27. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 2. gr. reglugerðar nr. 72/1937. Hann var og sviptur ökuleyfi ævilangt 474
- A var með áhrifum áfengis, er lögreglumenn handtóku hann, skömmu eftir að hann hafði ekið bifreið. Hann kvaðst ekki hafa verið með áfengisáhrifum, er hann ók bifreiðinni, og gaf þá skýringu, að hann hefði drukkið vín, eftir að hann stöðvaði bifreiðina. Samkvæmt skýrslu lögreglumanna þeirra, er tóku A höndum og fylgzt höfðu með ferðum hans, þótti framburður A ekki fá staðizt. Taldist því sann- að, að hann hefði verið með áhrifum áfengis við akstur- inn, og var honum dæmd refsing eftir 23. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935. Hann var og sviptur ökuleyfi 6 mánuði 479
- A og B, sem þá voru báðir með áhrifum áfengis eftir vındrykkju í veitingahúsi í Reykjavík, fóru í bifreið B, og ók A, sem sviptur hafði verið ævilangt rétti til að öðlast ökuskirteini, bifreiðinni, unz hún rakst á aðra bifreið, sem stóð kyrr á Há- teigsvegi. Þar fór A úr bifreiðinni, en B ók henni á brott, og gerði hvorugur þeirra félaga lögreglunni aðvart um árekstur- inn. A var dæmd refsing samkvæmt 17. og 21. sbr. 37. og 39. gr. laga nr. 33/1935, 23. gr. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 2., 4. og 9. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 46. sbr. 96. gr. lög- reglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930. B sætti refsingu samkvæmt 22. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 9. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 17. sbr. 37. gr. laga nr. 33/1935. Hann var og sviptur ökuleyfi ævilangt 486
- A ók bifreið mjög drukinn um götur Reykjavíkur, og rann bif- reiðin undir stjórn hans inn á gangstétt við Laugaveg. Sam- kvæmt 23. og 27. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935 og 30. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930 var honum dæmt 15 daga varðhald. Hann var og sviptur ökuleyfi ævilangt 493
- A vann í þjónustu B að flutningi þilfarsskílrúma úr geymsluhúsi til skips. Undir stjórn B var skílrúmumum hlaðið lausum á pall vörubifreiðar, og stóðu þau nokkuð út af hliðum palls- ins. Að lokinni hleðslu bifreiðarinnar var ekið áleiðis til skips, og stóð A, sem fylgdist með, á bifreiðarpallinum aftan við farminn. Er ekið var fram hjá bifreið, sem stóð kyrr, rakst farmurinn á bifreið þessa. Áreksturinn olli hreyfingu á lausum skílrúmum, og við það féll A af bifreið- inni. Hlaut hann við fallið áverka, sem fylgdi heilsutjón. Höfðaði hann því skaðabótamál á hendur B, C og D. D, sem var eigandi bifreiðarinnar, hafði, er slysið varð, leigt hana C, sem sjálfur stjórnaði henni. C var því umráða-

maður bifreiðarinnar á þeim tíma, sem hér skipti máli, sbr. 1. mgr. 35. gr. og 5. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941. Af því leiddi, að D bar ekki eigandaábyrgð á bifreiðinni, og var hann því sýknaður af kröfum A. C höfðu orðið á mistök í akstrinum, og auk þess bar hann ábyrgð á hleðslu bifreiðarinnar, sem var mjög ótryggileg. Var hann því talinn bera ábyrgð á tjóni A, sbr. 3. mgr. 35. gr. laga nr. 23/1941. Ábyrgð á tjóninu var og dæmd á hendur B, sem hafði vitneskjur um aðstöðu A á bifreiðinni og stjórnað hafði hleðslu bifreiðarinnar, eins og áður getur. A hafði hins vegar ekki gætt fullrar varkárni, þar sem hann tók sér slíka stöðu á bifreiðinni, sem áður er lýst, án þess að kvarta undan öryggisskort. Varð hann því að bera $\frac{1}{2}$ hluta af tjóni sínu sjálfur, sbr. 3. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941

503

A ók stórrí farþegabifreið frá Hafnarfirði til Reykjavíkur. Í Fossvogi mætti hann fjórum mönnum á reiðhjólum. Í nokkurri fjarlægð veitti A því athygli, að tveir reiðhjólamanna, sem óku samhliða, voru óstöðugir á reiðhjólunum og fataðist stjórn þeirra. Er menn þessir voru komnir á hlið við bifreið A, sá hann, að þeir rákust saman og féllu við, annar þeirra í áttina að bifreiðinni. Varð hann undir hjólum hennar og beið bana. A þótti ekki hafa sýnt næga varkárni, eftir að hann sá til ferða hjólreiðarmannanna, og eigi þótti hann hafa gert það, sem hann mátti, til þess að afstýra slysinu. Hann dró ekki nægilega úr hraða bifreiðarinnar, er hann varð þess var, að stjórn fyrrgreindra manna á reiðhjólunum var áfátt. Þá stöðvaði hann bifreiðina eigi svo fljótt, sem unnt var, með því að neyta hemla hennar til fullnustu, er hann sá menn þessa rekast saman og annan þeirra falla í áttina til bifreiðarinnar. A var því talinn samvaldur að slysinu, sem varð hins vegar að miklu leyti rakið til árekstrar hjólreiðarmannanna. Var honum dæmd 2500 króna sekt samkvæmt 26., 27. og 28. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 2. og 4. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 215. gr. sbr. niðurlagsákvæði 19. gr. laga nr. 19/1940. Hann var og sviptur ökuleyfi 1 ár samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 og 68. gr. laga nr. 19/1940

510

Hinn 10. nóvember 1945 milli kl. 11 og 12 um kvöldið ók A bifreið suður Garðastræti í Reykjavík. Götulýsing var slæm, rigning og bleyta á götunni. Á móts við Ránargötu varð konan B fyrir bifreiðinni og féll í götuna. A stöðvaði bifreiðina og fór út úr henni til þess að athuga konuna. Var hún meðvitundarlaus, og óttaðist A, að hún væri önduð. Gerði hann ekkert konunni til bjargar, en bifreiðarstjóri, sem bar þarna að í bifreið sinni og hafði tal af A, tilkynnti

lögreglunni slysið. En er lögreglumenn komu á vettvang, fundu þeir hvorki A né hina slösuðu konu. Að gefnu tilefni fóru lögreglumenn aftur á vettvang nokkru síðar, og fundu þeir konuna þá inni á baklóð um 15 metra frá slysstaðnum. Var hún þá meðvitundarlaus, með óráði og hljóðum. Hún var flutt í sjúkrahús, þar sem hún lá á annan mánuð. Beið hún alvarlegt heilsutjón af slysi þessu, og áætlaði hér- aðslæknir örorku hennar 25%, sem þó gæti aukizt síðar. Eins og áður greinir, hafðist A ekkert að til þjargar konunni, og eigi gaf hann sig fram við lögregluna eftir slysið. Hann kvaðst hafa ætlað að biða lögreglunnar á slysstaðnum, en sakir ótta og vanlíðunar hafi hann ekki haldizt þar við, og því hefði hann haft sig á brott, en þó fylgzt með því, er lögreglan flutti konuna af vettvangi. Bifreiðarstjóri sá, er hitti A eftir slysið, kveður hann hafa verið náfölan og óstyrkan. A var dæmt fangelsi 6 mánuði samkvæmt 26., 27. og 29. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 4. og 9. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941, 37. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930 og 1. mgr. 220. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 75. gr. sömu laga, að því er varðaði brot hans gegn 220. gr. Hann var og samkvæmt 68. gr. laga nr. 19/1940 og 39. gr. sbr. 20. gr. laga nr. 23/1941 sviptur ökuleyfi ævilangt 528

A ók bifreið austur Sundlaugaveg í Reykjavík. Skammt austan Laugarnesveg sá hann tvo drengi framundan á miðri götunni. Annar drengjanna gekk norður yfir götuna, en hinn stóð kyrr um sinn og horfði á bifreiðina. Ók A nú áfram á jöfnum og eigi miklum hraða, að því er hann telur, en er hann átti einn til tvo metra ófarna til móts við drenginn, hljóp hann einnig norður yfir götuna. A sveigði þá til vinstri og beitti hemlum, en bifreiðin stöðvaðist ekki fyrr en á símastaur norðan vegarins, og lá drengurinn þá á milli vinstra framhjóls bifreiðarinnar og staursins. Var hann þá rænulítill og andaðist á leið til sjúkrahúss. Skoðun á bifreiðinni leiddi í ljós ólag á hemlum, hraðamæli og hljóðhorni. A var dæmt 5 mánaða varðhald samkvæmt 2. mgr. 5., 6., 9., 1. og 4. mgr. 26. gr. og 1. mgr. 27. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 2. gr. og 3. mgr. 4. gr. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 215. gr. laga nr. 19/1940. Samkvæmt 68. gr. laga nr. 19/1940 og 39. gr. laga nr. 23/1941 var hann og sviptur ökuleyfi ævilangt 539

A var þreyttur og vansvefta, er hann ók bifreið suður Hringbraut í Reykjavík. Rann bifreiðin þá upp á timburgangstétt við nýbyggingu, og hlaut maður, sem varð þar fyrir bifreiðinni, nokkur meiðsl. A skeytti þessu engu, en ók áfram, unz hann var stöðvaður af sjónarvottum, sem höfðu veitt

honum eftirför. Enda þótt skýrslur vitna hnigu í þá átt, að A hefði hlotið að verða slyssins var, þótti það gegn neitun hans ekki sannað. A var sýknaður af ákæru um brot gegn 23. kafla laga nr. 19/1940, en dæmd 1500 króna sekt fyrir brot gegn 3. mgr. 23. gr. og 1. mgr. 27. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 2. gr., 2. mgr. 4. gr. og 2. mgr. 13. gr. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941. Hann var og samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 sviptur ökuleyfi 18 mánuði 542

Björgun.

B/v H var á leið frá Grimsby til Reykjavíkur, er vél hans bilaði hinn 25. desember 1946. Eigi reyndist unnt að framkvæma viðgerð á vélinni, og var b/v G, sem einnig var á leiðinni frá Bretlandi til Reykjavíkur, því beðinn um hjálp. Kom hann á vettvang um hádegi daginn eftir og dró b/v H til Reykjavíkur á tveimur sólarhringum og átta stundum. Var sú liðveizla metin björgun. Samkvæmt mati nam verðmæti hins bjargaða kr. 809000.00, og voru eiganda og skipshöfn b/v G dæmd 90000 króna bjarglaun 552

Blóðrannsókn.

Framkvæmd rannsókn á áfengismagni í blóði bifreiðarstjóra, sem sakaður var um að hafa verið með áhrifum áfengis við akstur bifreiðar 14, 80, 262, 456, 474, 486

Bókhald.

Bú A kaupmanns var tekið til gjaldþrotaskipta. Rannsókn leiddi í ljós, að hann hafði ekki haldið lögskipaðar verzlunar-bækur og að stórfelld óreiða var á hinu litla og ófullkomna bókhaldi, sem fyrir hendi var. Var honum dæmd refsing fyrir brot gegn 1. tölulið 2. gr., 4.—8. gr., 10.—12. gr. og 14. gr. sbr. 18.—20. gr. laga nr. 62/1938 og 262. gr. laga nr. 19/1940. B, aðstoðarmaður A, annaðist bókhaldið um tveggja ára skeið. Var hann talinn hlutdeildarmaður í brotum A samkvæmt 22. gr. laga nr. 19/1940, beinlínis að því er varðaði 262. gr. sömu laga, og samkvæmt löggjöfnun, að því er varðaði lög nr. 62/1938. Þá var B talinn eigandi verzlunar einnar, enda þótt A væri hinn raunverulegi eigandi hennar. Bar B því ásamt A ábyrgð á brotum þeim gegn bókhaldslöggjöfni, sem þar voru framin 304

Borgararéttindi.

Maður, sem dæmdur var sekur um brot gegn 2. mgr. 89. gr. og 93. gr. laga nr. 19/1940 sviptur kosningarrétti og kjör-gengi samkvæmt 68. gr. sömu laga 3

Maður, sem dæmdur var m. a. fyrir tilraun til þjófnaðar og þjófnað, sviptur kosningarrétti og kjörgengi samkvæmt 68. gr. laga nr. 19/1940	8
Tveir menn, sem sekir voru um brot gegn 248. gr. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940, sviptir réttindum samkvæmt 68. gr. sömu laga	122
Maður, sem dæmd var refsing m. a. samkvæmt 1. mgr. 155. gr. laga nr. 19/1940, sviptur réttindum samkvæmt 68. gr. sömu laga	148
Tveir menn, sem dæmd var refsing fyrir landráð samkvæmt 2. mgr. 89. gr. og 93. gr. laga nr. 19/1940, sviptir réttindum samkvæmt 68. gr. sömu laga	189
Maður, sem dæmd var 700 króna sekt fyrir brot gegn 247. gr. laga nr. 19/1940 með hliðsjón af 8. tölulið 74. gr. sömu laga, var ekki sviptur borgararéttindum	219
Tveir menn, sem sekir voru um fjársvik og fleiri lögbrot, sviptir kosningarrétti og kjörgengi samkvæmt 68. gr. laga nr. 19/1940	304
Maður, sem sekur var um landráð samkvæmt 88., 2. mgr. 89. og 93. gr. laga nr. 19/1940, sviptur kosningarrétti og kjörgengi samkvæmt 68. gr. sömu laga	447
Þrír menn, sem dæmd var refsing m. a. fyrir þjófnað samkvæmt 244. gr. laga nr. 19/1940, sviptir réttindum samkvæmt 68. gr. sömu laga	456
Maður, sem dæmdur var sekur um brot gegn 155. gr. laga nr. 19/1940, sviptur réttindum samkvæmt 68. gr. sömu laga	497

Brenna.

Maður nokkur tók að sér að kveikja í bifreið samkvæmt beiðni eiganda hennar í því skyni, að eigandinn fengi greitt vátryggingarfé hennar. Framkvæmdi hann íkveikjuna með þeim hætti, að hann ók bifreiðinni fram á gjótu-bakka í Svínahrauni utan þjóðvegarins, kveikti í henni og lét hana síðan renna niður í gjótuna. Brann bifreiðin þar. Þar sem almannahætta var ekki samfara bruna þessum, voru umræddir menn ekki taldir sekir um brot gegn 18. kafla laga nr. 19/1940, en dæmd refsing samkvæmt 248. gr. sbr. 20. gr. sömu laga	122
--	-----

Dómar og úrskurðir. Sbr. dómara, dómstólar.

Fundið að því, að atvika- og kröfulýsingu í héraðsdómi var mjög ábótavant	40
Í vettvangsmáli gerðu sóknaraðiljar þá kröfu í héraði, að þeim yrði heimiluð umferð um tiltekinn veg. Vettvangsdómurinn gekk fram hjá þessari kröfu, en dæmdi sóknaraðiljum	

„rétt til vegarstæðis“ annars staðar. Af þessum ástæðum var héraðsdómur ómerktur	231
Stjórn Lögmannafélags Íslands hefur samkvæmt 8. gr. laga nr. 61/1942 úrskurðarvald um endurgjald fyrir málf lutningsstarf, og má kæra úrskurði hennar um þetta efni til hæstaréttar, sbr. 199. gr. laga nr. 85/1936. Lög heimila hins vegar ekki, að skotið sé sér í lagi til hæstaréttar úrskurðum, er einungis lúta að starfsaðferðum félagsstjórnarinnar. Var því vísað frá hæstarétti kærumáli, þar sem krafist var, að hrundið yrði úrskurði stjórnarinnar um, að frávisunarkrafa yrði ekki tekin til greina	235
Í úrskurði héraðsdómara um heimilisfang greindi hvorki kæranda málsins né kröfur hans. Aðrir gallar voru og á meðferð málsins. Var úrskurður héraðsdóms því ómerktur	243
Héraðsdómari lauk dómi á skaðabótamál með þeim hætti, að hann vísaði tilteknum kröfuflið frá dómi ex officio, en dæmði málið að öðru leyti að efni til. Af ákvæðum 108. gr. laga nr. 85/1936 leiðir hins vegar, að dæma þer frávisunaratriði máls í héraði, áður en málið er dæmt að efni til. Var héraðsdómurinn því ómerktur	370
Vísað frá bæjarþingi máli, sem fígetadómur hafði áður veitt úrlausn um	390
Fundið að því, að héraðsdómari í einkamáli kvað upp úrskurð um það, hvort opinber rannsókn skyldi fara fram út af skiptum aðilja	422
Héraðsdómur í máli út af kæru um brot gegn lögum nr. 5/1920 um bann gegn botnvörpuveiðum var mjög ófullkominn. Í hann vantaði lýsingu á málsatvikum og rökstuðning fyrir niðurstöðu. Af þessum sökum og vegna löglausrar meðferðar málsins að öðru leyti var héraðsdómurinn ómerktur	558

Dómarar.

Talið aðfinnsluvert, að atvika- og kröfulýsingu í héraðsdómi var áfátt	40
Mál var risið af verzlunarviðskiptum umboðs- og heildsala annars vegar og verksmiðjueiganda hins vegar. Bar málið því undir sjó- og verzlunardóm samkvæmt 2. tölulið 200. gr. laga nr. 85/1936. En héraðsdómari fór einn með málið og lauk dómi á það, án þess að kveðja til samdómsmenn. Var héraðsdómur því ómerktur	51
A krafðist fjárnáms hjá B til tryggingar dómskuld. B lýsti sig eignalausan og kvað eiginkonu sína C, sem hann hafði gengið að eiga, eftir að stofnað hafði verið til skuldarinnar, hafa fært í búið allar eignir, er voru á vegum þeirra hjóna, og væru þær hjúskapareign hennar. A krafðist, að	

fjárnám yrði gert í eignum þessum, en B og C, sem gekk inn í málið við hlið B, andmæltu því. Var nú m. a. um það deilt, hvaða munir væru hjúskapareign eða séreign B og C, hvors um sig. A krafðist ekki fjárnáms í sérstaklega tilgreindum munum, og skrásetning muna og virðing fór ekki fram. Kom því ekki glöggst í ljós, um hvaða muni var deilt. Var úrskurður fólga því ómerktur	181
Fundið að því, að í opinberu máli hafði héraðsdómari hvorki yfirheyrt sakborning né vitni nógu rækilega.	209
Í landamerkmáli var öflun sakargagna og málflutningi mjög áfátt. Formaður landamerkmálsins lét þó undir höfuð leggjast að leiðbeina ólöglerðum aðilja um öflun gagna í málinu, sbr. 114. gr. laga nr. 85/1936. Var landamerkmálmurinn því ómerktur	223
Landamerkmálmur fór með mál, sem varðaði umferðarrétt um land og átti því að sæta meðferð samkvæmt 3. kafla laga nr. 41/1919. Dómurinn gekk fram hjá þeirri kröfu stefnanda, að honum yrði heimiluð umferð um tiltekinn veg, en dæmdi honum „rétt til vegarstæðis“ annars staðar. Vegna þessara annmarka á meðferð málsins var héraðsdómurinn ómerktur	231
Í máli til ákvörðunar heimilisfangi lét héraðsdómari undir höfuð leggjast að leiðbeina ólöglerðum aðiljum um kröfugerð, sbr. 114. gr. laga nr. 85/1936. Í úrskurði lögreglu-réttarins í því máli var hvorki greindur kærandi málsins né kröfur hans. Úrskurðurinn var ómerktur	243
Rannsókn máls út af bifreiðarslysi talin ófullkomin	253
Héraðsdómari gerir grein fyrir drætti máls í héraði	293
Héraðsdómur ómerktur, þar sem héraðsdómari hafði látið undir höfuð leggjast að kveðja samdómsmenn til að fara með og dæma málið með sér, sbr. 3. tölulið 200. gr. laga nr. 85/1936	357
Héraðsdómari vísaði kröfulið frá dómi og lagði jafnframt efnisdóm á málið að öðru leyti. En þar sem veita ber úrlausn um frávísunaratriði, áður en málið er dæmt að efni til, sbr. 108. gr. laga nr. 85/1936, var héraðsdómurinn af fyrrgreindum sökum ómerktur	370
Héraðsdómari hafði ekki fullnægt leiðbeiningarskyldu sinni við ólöglerðan aðilja, sbr. 114. gr. laga nr. 85/1936. En þar sem líkur voru ekki til, að ný gögn mundu hafa áhrif á úrslit málsins, þótti ekki ástæða til að ómerkja héraðsdóminn af þessum sökum	422
Átalið, að í einkamáli var ákveðinn skriflegur málflutningur, án þess að gild rök lögju til þess, að aðiljum var ekki veittur sameiginlegur frestur til gagnaöflunar, að bókanir	

af hálfu aðilja voru fleiri en lög stóðu til og að dómari hafði kveðið upp úrskurð um það, hvort opinber rannsókn skyldi fara fram á skiptum aðilja	422
Héraðsdómari gerir grein fyrir drætti á meðferð opinbers máls Rannsókn héraðsdómara út af banaslysi eigi talin nægilega röksamleg	493
Margvíslegir gallar voru á meðferð héraðsdómara á máli út af kærui um brot gegn lögum nr. 5/1920 um bann gegn botnvörpuveiðum. Var héraðsdómurinn því ómerktur og allur áfrýjunarkostnaður sakarinnar dæmdur á hendur héraðsdómaranum, sbr. 35. gr. tilskipunar 3. júní 1796 ..	510
A kærði B fyrir líkamsárás. Héraðsdómari höfðaði síðan mál gegn B til refsingar samkvæmt 23. kafla laga nr. 19/1940 án þess að láta þess getið, hvort saksókn tæki til 217. gr. laganna sérstaklega. Áður en dómur gekk í málinu í héraði, lýsti A því, að hann afturkallaði kærui. Í forsendum héraðsdóms komst dómurinn að þeirri niðurstöðu, að hegðun B, sem A hafði kært, varðaði við 217. gr. hegningarlaganna, en um það brot yrði ekki dæmt, þar sem kærui hefði verið afturkölluð. Þessi úrlausn dómurans fékk ekki staðizt, eins og höfðun málsins var háttað, þar sem handhafi ákæruvalds er ekki háður vilja þess, sem misgert er við, að því er varðar saksókn samkvæmt 217. gr. hegningarlaganna. Var héraðsdómurinn því ómerktur	558
Fundið að því, að héraðsdómari hafði ekki veitt úrlausn um frávisunaratríði máls sérstaklega, áður en efnisdómur var lagður á málið, sbr. 108. gr. laga nr. 85/1936	560
	566

Dómstólar.

Útburðarmál var tekið til meðferðar í fógétadómi hinn 22. nóvember 1946, en áður hafði mál þetta sætt meðferð og úrskurði húsaleigunefndar. Hinn 6. desember s. á. krafðist gerðarþoli þess, að málinu yrði vísað frá fógétadómi, með því að hann hefði gert ráðstafanir til úrlausnar sakarfnis á bæjarþingi. Lagði hann jafnframt fram þæjarþingsstefnu frá 21. nóvember 1946 með áritun dómara um þingfestingu málsins 28. s. m. Útburðarmálið hafði þannig verið tekið til meðferðar í fógétadómi, áður en það var þingfest á bæjarþingi. Þegar af þeirri ástæðu var staðfestur úrskurður fógeta, sem hrundið hafði frávisunarkröfunni	29
Mál var risið af verzlunarviðskiptum umboðs- og heildsala annars vegar og verksmiðjueiganda hins vegar. Bar málið því undir sjó- og verzlunardóm samkvæmt 2. tölulið 200. gr. laga nr. 85/1936. En héraðsdómari fór einn með málið og lauk dómi á það, án þess að kveðja til samdómsmenn.	

Var héraðsdómur og meðferð málsins frá þingfestingu því ómerkt	51
Með höfðun og áframhaldandi rekstri máls fyrir héraðsdómi til greiðslu málflutningsþóknunar svipti A aðilja færi á því að öðlast um þóknunina úrskurð stjórnar Lögmannafélags Íslands, er kærður yrði til hæstaréttar samkvæmt 8. gr. laga nr. 61/1942	172
A hæstaréttarlögmaður höfðaði mál fyrir héraðsdómi til greiðslu málflutningsþóknunar úr hendi B, sem áður hafði lagt ágreiningsmál aðilja um þóknunina fyrir stjórn Lögmannafélags Íslands til úrlausnar. Félagsstjórnin hafði hins vegar ekki af þessu efni kvatt A á sinn fund né veitt honum þess kost að lýsa horfi sinu til málsins. Þegar af þeirri ástæðu voru eigi við höfðun málsins skil-yrði fyrir hendi til þess að meina A að leita dómhelgi á kröfu sinni fyrir héraðsdómi	216
Mál, er varðar umferðarrétt um land, á að sæta meðferð samkvæmt III. kafla laga nr. 41/1919	231
Fógetadómur bær að dæma um útsvarsskyldu, enda þótt eigi hefði áður samkvæmt lögum nr. 95/1936 verið veitt úrlausn um ágreining, sem uppi var um heimilisfang gjaldanda ..	259
Skaðabótamál vegna spjalla á húsi var svo vaxið, að héraðsdómari hefði átt að kveðja sérkunnáttumenn um húsagerð til að fara með og dæma málið með sér, sbr. 3. tölulið 200. gr. laga nr. 85/1936. Héraðsdómari hafði látið þetta undir höfuð leggjast, og var héraðsdómur því ómerktur	357
Fógeti hafði synjað kröfu A um, að honum yrði með beinni fógetagerð veittur aðgangur að tilteknu herbergi. Höfðaði A þá mál fyrir bæjarþingi og krafðist þess, að honum yrðu dæmd umráð yfir herberginu. Kröfur A og röksemdir voru hinar sömu í fógetamálinu og bæjarþingsmálinu, og átti hann þess kost að reifa málið til hliðar fyrir fógeta, sbr. 223. gr. laga nr. 85/1936, enda var ekki þörf slíkra bráðabirgðaaðgerða, að lúka yrði málinu vanreifuðu fyrir fógetadómi. Fógetadómur og bæjarþing voru því hliðstæðir dómstólar í máli því, sem um var að tefla. Þar af leiddi, að málinu var vísað frá bæjarþinginu	390

Eftirgrennslan brota. Sjá opinber mál.

Eiður. Sbr. vitni.

Kröfur áfrýjanda um, að úrslit máls yrðu látin velta á sönnunareiði hans eða synjunareiði stefnda, eigi teknar til greina

Embættismenn. Sjá dómara, lögreglumenn.

Endurgreiðsla.

- A, húseigandi í Reykjavík, seldi hinn 13. marz 1944 B á leigu húsnæði, og var leigan án atbeina húsaleigunefndar ákveðin 600 krónur á mánuði, en samkvæmt leigusamningi, er gilti 14. maí 1940, voru greiddar 85 krónur á mánuði fyrir húsnæði þetta. Þá samdist og svo með aðiljum, að B greiddi A 3200 krónur, og var sú fjárhæð talin forgreiðsla leigu, enda tókst A ekki að færa sönnur á þá staðhæfingu sína, að fjárhæð þessi hefði verið greidd þáverandi leigutaka, til þess að hann rýmdi húsnæðið í þágu B. A var dæmdur til að endurgreiða B það fé, sem hann hafði tekið í leigu umfram það, sem hann hefði átt að fá samkvæmt leigumála þeim, sem gildandi var 14. maí 1940, sbr. 6. og 13. gr. laga nr. 39/1943, enda áttu eigi hér við ákvæði laga nr. 95/1945, er tóku gildi, eftir að umrædd atvik gerðust og endurkröfuréttur B stofnaðist 204
- A lét leigutaka greiða sér hækkun á húsaleigu í samræmi við vísitölu, án þess að leigumáli hefði hlotið staðfestingu húsaleigunefndar, svo og kyndingarkostnað, enda þótt greiðsla fyrir hitun íbúðarinnar ætti að vera innifalin í umsaminni húsaleigu. Endurgreiðsla dæmd, sbr. 6. og 13. gr. laga nr. 39/1943 438

Fangelsi. Sjá refsingar.

Fasteignir. Sjá landamerkmál, sameign, umferðarréttur.

Félög. Sjá hlutafélög.

Féviti.

- A seldi B hús, sem var í smíðum, og lofaði að lúka því innan tiltekins tíma, nema nauðsynjar bönnuðu. Hann skuldbatt sig þó skilorðslaust til að fullgera aðra hæð hússins og afhenda hana íbúðarhæfa tiltekinn dag, en gjalda B ella 500 krónur fyrir hvern dag, sem verkið stæði lengur. A lauk ekki verkinu, og komu viðskipti aðilja til úrlausnar dómstóla. Féviti þetta þótti bersýnilega ósanngjarnt og var lækkað, sbr. 35. gr. laga nr. 7/1936 520

Firma.

- Hinn 1. marz 1930 var tilkynnt til skrásetningar í Reykjavík hlutafélagið Fiskimjöl. Starfaði félag þetta síðan að framleiðslu fiskimjöls. Hinn 31. marz 1944 var skrásett í hlutafélagaskrá Gullbringu- og Kjósarsýslu hlutafélag með firmanafninu Fiskimjöl Njarðvík. Reykjavíkurfélagið, sem taldi sig hafa öðlazzt einkarétt á heitinu Fiskimjöl, krafðist þess,

að dæmt yrði óheimilt að nota firmanafnið Fiskimjöl Njarðvík. Þar sem orðið fiskimjöl er almennt vöruheiti, er notað var í lögum fyrir 1930, og firmanafn félagsins hafði því ekki í sér fólgin nægileg sérkenni, var krafa þess ekki tekin til greina

227

Fjárnám.

Krafa A um fjárnám í eignum B til tryggingar skuldum samkvæmt dómi og sáttanefndarúrskurði tekin til greina, enda metinn löglaus og ógildur samningur aðilja, þar sem m. a. var gert ráð fyrir því, að A innheimti ekki kröfur sínar, ef ákveðnum skilyrðum yrði fullnægt

100

A krafðist fjárnáms hjá B til tryggingar dómskuld hans. B lýsti sig eignalausan og kvað eiginkonu sína C, sem hann hafði gengið að eiga, eftir að hann hafði stofnað til skuldarinnar, hafa fært í búið allar eignir, er voru á vegum þeirra hjóna, og væru þær hjúskapareign hennar. A krafðist fjárnáms í eignum þessum, en B og C, sem gekk inn í málið við hlið B, andmæltu því. Um fjármál hjónanna fór eftir lögum nr. 20/1923, en samkvæmt þeim lögum ber annað hjónanna ekki ábyrgð á skuldum hins, hvorki með hjúskapareign sinni né séreign, nema sérstök heimild komi til. Eigi varð skorið úr því, hvort C bæri ábyrgð á umræddri dómskuld, nema í máli, sem höfðað væri á hendur henni til greiðslu skuldarinnar. Dómur í slíku máli hafði ekki gengið. Kom fjárnám í hjúskapareign hennar og séreign eigi til álita þegar af þeirri ástæðu, að aðfarargrundvöllur var ekki fyrir hendi, að því er hana varðaði

181

Fjársvik.

A átti bifreið, sem hann taldi hafa kostað sig 33000 krónur, en var vátryggð gegn eldsvoða á 15000 krónur. Eftir að A eignaðist bifreiðina, komst hann að því, að á henni hvíldi lögtaksskuld, sem nam á fimmta þúsund króna. Bifreiðin reyndist auk þess gallagripur, og gekk mikið fé til viðgerða á henni. A var af þessum sökum óánægður með bifreiðina og ákvað að brenna hana til þess að fá greitt vátryggingarfé hennar. Fékk hann kunningja sinn B til þess að vinna verkið og bauð honum 3000 krónur fyrir, en þeir félagar telja þó, að B hafi unnið það, án þess að ætlast til endurgjalds. B framkvæmdi ikveikjuna með þeim hætti, að hann ók bifreiðinni fram á gjótubakka utan þjódvegarins í Svinahrauni, kveikti þar í henni og renndi henni síðan niður í gjótuna. Brann bifreiðin þar síðan. Eigi gerðu þeir A og B neina tilraun til þess að fá vátryggingarféð

- greitt. Almannahætta var ekki samfara bruna bifreiðarinnar. Voru A og B því sýknaðir af ákæru um brot gegn 18. kafla laga nr. 19/1940 og einungis dæmd refsing samkvæmt 248. gr. sbr. 20. gr. nefndra laga. Hvorum þeirra um sig var dæmt 3 mánaða fangelsi, svipting borgararéttinda og ævilöng ökuleyfissvipting 122
- Vorið 1943 keyptu A og B 5 gyltur, sem verið höfðu í sameign C og D, er jafnframt tóku gylturnar á fóður allt að tveimur árum gegn því að hafa af þeim helming arðs þann tíma. Um haustið sama ár sleit D félagsskap við C, sem þá varð einn aðili samkomulagsins við A og B um fóðrun gyltnanna. Eftir það drápust þrjár af gyltunum. Þeim tveimur, sem eftir voru, slátraði C í september 1944, og lögðu þær sig, að frádregnum kostnaði, á kr. 337.00. Grísir drápust allir nema 15, er C seldi fyrir kr. 1500.00. Andvirði gyltnanna og hálfu andvirði grísanna átti C að skila þeim A og B, en því neitaði hann og bar fyrir sig, að þeir skulduðu honum, vegna þess að fóðurkostnaður hefði orðið meiri en ráð var fyrir gert. Fyrir hæstarétti bauð verjandi C þó fram fulla greiðslu á skuld hans. Málsúrslit urðu þau, að C var með hliðsjón af 8. tölulið 74. gr. laga nr. 19/1940 dæmd 700 króna sekt fyrir brot gegn 247. gr. sömu laga. Hann var ekki sviptur réttindum samkvæmt 68. gr. nefndra laga 219
- Hinn 27. janúar 1943 var bú A kaupmanns tekið til gjaldþrotaskipta. Talið var, að hann hefði síðari hluta júnímánaðar 1942 hlotið að sjá fram á, að hann gæti ekki greitt skuldir sínar að fullu. Eftir að svo var komið, greiddi A nokkrum lánardrottna sinna eldri skuldir, ýmist í reiðufé eða með afhendingu verðbréfa eða annarra eigna. Af þessum sökum var honum dæmd refsing samkvæmt 4. tölulið 250. gr. laga nr. 19/1940 304
- Eftir að A, sem síðar varð gjaldþrota, sá fram á, að hann gæti ekki greitt skuldir sínar að fullu, lét hann eignir að veði til tryggingar eldri kröfum einstakra lánardrottna. Var A vegna þessa atferlis dæmd refsing samkvæmt 4. tölulið 250. gr. laga nr. 19/1940 304
- A afhenti kaupsýslumanni, sem sá honum fyrir lánsfé, allmargar tékkávisanir, sem innstæða var engin fyrir. Sumar þessara ávísana áttu að ganga til greiðslu á eldri skuldum, og var afhending þeirra talin varða við 261. gr. laga nr. 19/1940. Gegn afhendingu annarra þessara ávísana fékk A peninga eða önnur verðmæti. Varðaði það atferli hans við 248. gr. sömu laga 304
- A afsalaði húseign nokkurri í Reykjavík til S. Í afsalinu var

- því lýst, að S hefði greitt kaupverðið að fullu, þ. á m. með því að taka að sér greiðslu áhvilandi veðskulda, samtals kr. 57325.57. En síðar kom í ljós, að auk þess hvíldi á húseigninni 80000 króna skuld, er A lét að engu getið, er kaupin voru ráðin. Fyrir þetta var honum dæmd refsing samkvæmt 248. gr. laga nr. 19/1940 304
- A var formaður stjórnar hlutafélags og B ritari félagsstjórnarinnar. Þeir gáfu út veðskuldabréf að fjárhæð kr. 350000.00 með 4. veðrétti í húseign félagsins, og með samþykki B notaði A bréf þetta til tryggingar eigin skuld. Þetta háttæni A og B talið varða við 249. gr. laga nr. 19/1940 304
- A var stjórnarformaður hlutafélags og B ritari félagsstjórnarinnar. Þeir gáfu út veðskuldabréf að fjárhæð kr. 350000.00 með 4. veðrétti í húseign félagsins. Með samþykki B notaði A bréf þetta síðan til tryggingar eigin skuld. A, sem síðar varð gjaldþrota, sá fram á það, er atvik þessi gerðust, að hann mundi ekki geta greitt skuldir sínar að fullu. En þar sem ekki varð staðhæft, að A hefði með fyrrgreindum ráðstöfunum skert rétt annarra lánardrottna sinna, þótti hann ekki sekur um brot gegn 4. tölulið 250. gr. laga nr. 19/1940 304
- Með kaupsamningi 10. september 1942 lofaði A að selja H húseign í Reykjavík á kr. 187000.00. H skyldi greiða kaupverðið með því m. a. að taka að sér greiðslu veðskuldar, er talin var nema kr. 39000.00. Hinn 21. júlí 1942 hafði A veðsett húseign þessa fyrir skuld, að fjárhæð kr. 150000.00. Þessarar veðsetningar lét A að engu getið, er kaup voru ráðin, en er hún varð kunn, rifti H kaupin, enda gat A ekki úr þessu bætt. Þetta atferli A varðaði við 248. gr. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940 304
- A gerði kaupsamning um að selja H húseign í Reykjavík. Af kaupverðinu skyldi H greiða kr. 30000.00 í peningum. Eftir að samningur þessi var gerður, fékk A kr. 12000.00 lánaðar hjá H gegn afhendingu tékkávisunar, að fjárhæð kr. 12000.00, en innstæða var engin fyrir ávisun þessari. Af ástæðum, sem A átti sök á, var kaupsamningnum riftað af hálfu H, án þess að lánið endurgreiddist. Lántakan var talin eiga að varða A við 248. gr. laga nr. 19/1940, þar sem honum hlaut að vera ljóst, að það væri forsenda fyrir lánveitingunni af hálfu H, að fjárhæðin yrði endurgreidd í sambandi við hin fyrirhuguðu húsakaup. En eigi var A dæmd refsing fyrir útgáfu ávisunarinnar og afhendingu, þar sem fyrirsvarsmaður H kvað um það hafa verið rætt, að ávisuninni yrði ekki framvísað í banka, en A fengi hana aftur að húsakaupunum loknum 304

- A gaf út tékkávisun, að fjárhæð kr. 59500.00, og afhenti hana G, er gegn ávisuninni lét af hendi 10—20 þúsund krónur í peningum og vanskilavixla á hendur A. Ávisun þessi var sýnd í banka daginn eftir gjalddaga hennar, en innstæða var þá eigi fyrir henni. Þetta atferli A varðaði við 248. gr. laga nr. 19/1940 304
- A fékk lánaðar 35000 krónur og afhenti lánveitanda jafnframt tvær tékkávisanir, að fjárhæð kr. 20000.00 og kr. 15000.00, er innstæða var eigi fyrir. A var dæmd refsing fyrir hátt- erni sitt í þessu sambandi einungis samkvæmt 261. gr. laga nr. 19/1940, enda eigi sannað, að útgáfa ávisananna hefði af hálfu lánveitanda verið ákvörðunarástæða fyrir veitingu lánsins 304
- A seldi bifreið á kr. 12000.00 án þess að skýra kaupanda frá því, að hún væri veðsett fyrir 6000 króna skuld. Þetta at- ferli A varðaði við 248. gr. laga nr. 19/1940 304
- K, sem var í þjónustu A, átti í samningum um kaup á húsi I. A vildi styrkja K til kaupanna, og lét hann þjón sinn B gefa út og afhenda tékkávisun, að fjárhæð kr. 2000.00, er ganga skyldu til greiðslu upp í kaupverðið. Innstæða var ekki fyrir ávisun þessari, og var það kunnugt viðtak- anda, er hann tók við henni. Atferli A og B í þessu sam- bandi varðaði við 261. gr. laga nr. 19/1940 304
- Eftir að A, sem síðar varð gjaldþrota, sá fram á, að hann gæti ekki greitt skuldir sínar að fullu, fékk hann frá verksmiðju- eiganda vörur, að verðmæti kr. 13100.00, án þess að greiða þær samtímis. Þetta atferli A varðaði við 248. gr. laga nr. 19/1940 304
- A hafði af J fé, sem nam nokkrum tugum þúsunda, undir því yfirskini og með blekkingum um, að það yrði stofnfé í nýjum fyrirtækjum og gengi til kaupa tiltekinnar fasteignar og hlutabréfa, sem aldrei voru afhent. Fyrir þetta var A dæmd refsing samkvæmt 248. gr. laga nr. 19/1940 304
- A gaf út fjórar tékkávisanir, samtals að fjárhæð kr. 46000.00, er dagsettar voru fram í timann. Ávisanir þessar afhenti A til lúkningar eftirstöðvum af söluverði húss, sem hann hafði keypt. Ein þessara ávisana var greidd, er henni var framvísað í banka, en innstæðu brast fyrir hinum. Vegna afhendingar ávisana þeirra, er innstæða var ekki fyrir, var A dæmd refsing samkvæmt 261. gr. laga nr. 19/1940 304
- Á þeim tíma, sem A, er síðar varð gjaldþrota, var að verða ógjaldfær, fékk hann I til að samþykkja fjölda vixla og afl- aði sér fjár með sölu þeirra. I greiddi sjálfur nokkra fjár- hæð til lúkningar vixilskuldum þessum, en eins og við- skiptum þeirra A og I var háttað, þótti þó eigi sannað, að

- I hefði orðið fyrir beinu fjártjóni. En með því að fá I til þessara fjárskuldbindinga, eins og á stóð, varð A sekur um brot gegn 248. gr. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940 304
- Eftir að A, sem siðar varð gjaldþrota, var ógjaldfær orðinn, tók hann peningalán, að fjárhæð kr. 3500.00. Fyrir þetta var honum dæmd refsing samkvæmt 248. gr. laga nr. 19/1940 304
- A var stjórnarformaður hlutafélags og geymdi 1000 króna hlutabréf, sem M átti í félaginu. Með því að veðsetja hlutabréf þetta heimildarlaust til tryggingar eigin skuld braut A gegn 1. mgr. 247. laga nr. 19/1940 304
- Eftir að A, sem siðar varð gjaldþrota, var ógjaldfær orðinn, veðsetti hann einum lánardrottna sinna vörur, að verðmæti kr. 35594.80, að nokkru til tryggingar eldri skuldum. En jafnframt og með þessari ráðstöfun leysti A til sín farm-skirteini, er hann hafði áður sett til tryggingar sömu skuldum. Þar sem eigi var sannað, að hinar nýju tryggingar hefðu verið betri hinum fyrri, var A ekki metin þessi ráðstöfun til sakar samkvæmt 4. tölulið 250. gr. laga nr. 19/1940 304
- Eftir að A, sem siðar varð gjaldþrota, var ógjaldfær orðinn, fékk hann S til að gefa út tvo víxla, samtals að fjárhæð kr. 12500.00, er A samþykkti og seldi siðan. Talið var, að S hefði treyst því, að A væri þá gjaldfær, og A notað sér þá röngu hugmynd hans. Þetta atferli A varðaði við 248. gr. laga nr. 19/1940 304
- A, sem var stjórnarformaður hlutafélags, taldi S trú um, að fyrirtæki félagsins væri mikill gróðavegur, og fékk hann til að samþykkja 5000 króna víxil gegn því að fá 5000 króna hlutabréf í félaginu. Hlutabréf þessi fékk S aldrei. Siðar fékk A S til að samþykkja 8000 króna víxil til greiðslu á vörum, er A lofaði að útvega frá útlöndum, en aldrei komu. Vixla þessa seldi A í eigin þágu, og er þeir féllu, samþykkti S framlengingarvixla. Eigi var sannað, að S hefði beðið tjón af viðskiptum þessum, og var A vegna athæfis síns dæmd refsing samkvæmt 248. gr. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940 304
- A fékk Þ til að samþykkja fjölda víxla, er á tímabili námu yfir 100000 krónum, og seldi þá ýmsum aðiljum sér til fjáröflunar. Að nokkru fóru þessi viðskipti fram, eftir að A, sem siðar varð gjaldþrota, var ógjaldfær orðinn. Þ samþykkti víxla þessa að nokkru í greiðaskyni, en að nokkru í þeirri trú, að A mundi veita honum aðstoð til að koma á fót atvinnufyrirtæki. Til framkvæmda í því efni kom ekki, og annað gagngjald skuldbindinga sinna fékk Þ eigi, svo

- neinu næmi. Af þessum sökum varð Þ síðar gjaldþrota. Varðaði þetta atferli A við 253. gr. og að nokkru við 248. gr. laga nr. 19/1940 304
- Þ gaf út og afhenti A vixil með tryggingarbréfi, að fjárhæð kr. 100000.00, með fyrsta veðrétti í húsi, er Þ hafði í smiðum. Eftir að A, sem síðar varð gjaldþrota, var ógjaldfær orðinn, lét hann verðbréf þessi í hendur Ó, að nokkru til greiðslu eldri skuldar, en að nokkru gegn greiðslu í peningum, sem ætla mátti, að hefðu gengið til Þ smám saman. Að því leyti sem A greiddi eldri skuld með þessum hætti, varð hann brotlegur við 249. gr. laga nr. 19/1940 304
- Eftir að A, sem síðar varð gjaldþrota, var ógjaldfær orðinn, fékk hann Ó til að gefa út í greiðaskyni vixla, samtals að fjárhæð kr. 19000.00, og seldi þá síðan. Talið var, að Ó hefði tekizt á hendur þessar skuldbindingar í trausti þess, að A væri gjaldfær, en A verið ljóst, að svo var ekki. A var því dæmd refsing samkvæmt 248. gr. laga nr. 19/1940 304

Fógetagerðir. Sjá fjárnám, lögtak, útburðargerðir.

Forkaupsréttur.

- A kaupmaður í Reykjavík falaðist haustið 1940 eftir því við B, eiganda jarðarinnar Lækjarbotna í Seltjarnarneshreppi, að fá jörðina keypta. Í desembermánuði s. á. var gert uppkast að samningi þessara aðilja um sölu á jörðinni, og 14. s. m. ritaði B hreppsnefnd Seltjarnarneshrepps og tjáði henni, að hann hefði ákveðið að selja A jörðina á 27000 krónur, er greiðast skyldu með þeim hætti, sem nánar var lýst í bréfinu. Hinn 10. janúar 1941 samþykkti hreppsnefndin að neyta forkaupsréttar hreppsins að jörðinni. B færðist undan að ganga frá samningum við hreppsnefndina, og loks tilkynnti hann, að hann væri hættur við að selja jörðina. B var dæmt skylt að selja hreppnum jörðina með þeim skilmálum, sem greindir voru í bréfi hans 14. desember 1940, og uppkasti því, sem gert hafði verið að samningi við A 72

Frávísun.

- Samkvæmt kröfu A úrskurðaði húsaleigunefnd hinn 2. nóvember 1946, að B skyldi rýma íbúð, er hann hafði til afnota í húsi A. Hinn 14. s. m. bað A fógeta að bera B út úr íbúðinni, og hinn 22. s. m. var mál þetta tekið til meðferðar í fógetadómi. Á dómþingi 6. desember krafðist umboðsmaður B visunar málsins frá fógetadómi, með því að B hefði með stefnu 21. nóvember höfðað mál gegn A á bæjar-

þingi til ógildis áðurgreindum úrskurði húsaleigunefndar, en mál þetta hefði verið þingfest hinn 29. nóvember. Frávisunarkröfu B var synjað þegar af þeirri ástæðu, að útburðarmál A hafði verið tekið til meðferðar í fógetadómi, áður en ógildingarmál B var þingfest á bæjarþingi 29

Mál var höfðað gegn A á varnarþingi hans, án þess að það hefði verið lagt fyrir sáttanefnd, og krafðist A þess, að málinu yrði af þessum sökum vísað frá dómi. Málið var þess eðlis, að A hefði, ef því var að skipta, verið skylt að sæta dómi utan varnarþings síns, samkvæmt 82. gr. laga nr. 85/1936. Regla 5. gr. sömu laga um sáttaumleitan dómara í málum, sem sækja má utan varnarþings stefnda samkvæmt 82. gr., talin eiga við, hvort sem varnarþingsheimildin er notuð eða ekki. Var frávisunarkröfunni því hrundið 78

A höfðaði mál í héraði á hendur B, m. a. til heimtu málflutningslauna. Á meðan á þeim málarekstri stóð, leitaði B úrskurðar stjórnar Lögmannafélags Íslands um málflutningslaunin. Stjórn félagsins felldi um þetta úrskurð, sem kærður var til hæstaréttar. Hæstiréttur vísaði kærumálinu frá, með því að A hefði með höfðun og áframhaldandi rekstri dómsmálsins svipt aðilja færi á því, að öðlast um málflutningslaunin úrskurð stjórnar lögmannafélagsins, sem kærður yrði til hæstaréttar samkvæmt 8. gr. laga nr. 61/1942 172

A hæstaréttarlögmaður krafði B um málflutningsþóknun, kr. 8350.00, og endurgreiðslu kostnaðar, kr. 57.85. B leitaði um þóknunina úrskurðar stjórnar Lögmannafélags Íslands, sem ræddi málið, án þess að veita A kost á að gæta hagsmuna sinna, og frestaði því síðan. Er hér var komið höfðaði A mál fyrir héraðsdómi á hendur B til greiðslu framangreindra fjárhæða. Héraðsdómari vísaði kröfu A um málflutningsþóknun frá dómi, þar sem um hana hefði verið leitað úrskurðar stjórnar Lögmannafélags Íslands, sem bær væri um hana að fjalla, samkvæmt 8. gr. laga nr. 61/1942. Hæstiréttur taldi, að við höfðun málsins í héraði hefði ekki verið fyrir hendi skilyrði til þess að meina A að leita dómhelgi á kröfu sinni þegar af þeirri ástæðu, að ágreiningur aðilja hefði verið borinn undir stjórn lögmannafélagsins, án þess að A hefði verið fyrir hana kvaddur eða honum veittur kostur á að lýsa horfi sínu til málsins. Var frávisun héraðsdóms því hrundið 216

Stjórn Lögmannafélags Íslands hratt með úrskurði kröfu um, að hún vísaði frá sér máli út af ágreiningi um málflutningslaun, og var úrskurðurinn kærður til hæstaréttar. Talið var, að 8. gr. laga nr. 61/1942, sem veitir stjórn Lögman-

- félags Íslands úrskurðarvald um málflutningslaun og kveður á um kæru úrskurða um það efni, sbr. 199. gr. laga nr. 85/1936, heimili ekki, að skotið sé sér í lagi til hæstaréttar úrskurðum félagsstjórnarinnar, er einungis lúta að starfsaðferðum hennar. Kærumálinu var því vísað frá hæstarétti 235
- A skuldbatt sig með samningi til þess að selja B 300 rúmmetra af torfi til einangrunar. Þar af fékk B einungis 65 rúmmetra, og höfðaði hann því skaðabótamál gegn A. Hafði B þá keypt annað einangrunarefni, sem jafngilti 104 fermetrum torfs, en hafði enn ekki aflað sér einangrunarefnis, sem svaraði til 131 fermetra af torfi. Héraðsdómari leit svo á, að þar sem gögn brýsti um verðlag einangrunarefnis, bæri að vísa sjálfkrafa frá dómi samkvæmt 1. mgr. 69. gr. laga nr. 85/1936 kröfu B um bætur vegna vanefnda á afhendingu umræddra 131 fermetra torfs. Hæstiréttur dæmdi þetta atriði á þann veg, að kröfur B væru eigi með þeim hætti háðar síðari atvikum, að heimilt hefði verið samkvæmt greindu lagaákvæði að vísa þeim frá dómi 370
- Héraðsdómari lauk dómi á skaðabótamál með þeim hætti, að hann vísaði tilteknum kröfuflið sjálfkrafa frá dómi, en dæmdi málið að öðru leyti að efni til. Af ákvæðum 108. gr. laga nr. 85/1936 leiðir hins vegar að dæma þer frávisunaratríði máls í héraði, áður en mál er dæmt að efni til, þannig að kostur sé að bera frávisunaratríði undir hæstarétt, áður en efni málsins er dæmt í héraði. Héraðsdómurinn var því ómerktur og málinu vísað heim í hérað til meðferðar af nýju 370
- Máli vísað frá héraðsdómi, þar sem það var ranglega höfðað sem víxilmál 378
- Fógeti neitaði að veita A aðgang að tilteknu herbergi með beinni fógetagerð. A höfðaði þá mál fyrir bæjarþingi og gerði þær dómkröfur, að honum yrðu fengin umráð herbergisins. Máli þessu var vísað frá bæjarþinginu, þar sem bæjarþing og fógetadómur væru hliðstæðir dómstólar, að því er varðaði mál það, sem um var að tefla, enda hafði ekki verið þörf slíkra bráðabirgðaaðgerða, að málinu þyrfti að lúka vanreifuðu fyrir fógetadóminum 390
- Hinn 31. maí 1946 var fundur haldinn í því skyni að stofna hlutafélag. Var stofnsamningur hlutafélags þá undirritaður og samþykktir settar félaginu. Tilkynning til skrásetningar innan lögmæltis frests fyrst hins vegar fyrir, og neitaði skrásetningarstjóri um skrásetningu félagsins, er tilkynning þar að lútandi barst síðar. Af þessum sökum varð félagið

eigi talið löghæfur aðili í dómsmáli, og því var vísað frá dómi máli, sem það hafði áfrýjað til hæstaréttar	409
Hæstiréttur finnur að því, að héraðsdómur hafði ekki veitt úrlausn um frávisunaratriði máls sérstaklega, áður en málið var dæmt að efni til, sbr. 108. gr. laga nr. 85/1936	566

Frestir.

Hæstiréttur frestar opinberu máli og kveður á um frekari rannsókn sakaratriða	1, 80, 91, 126,	153
Hæstiréttur frestar einkamáli og kveður á um öflun frekari gagna	66, 152,	509
Er mál skyldi flutt munnlega fyrir héraðsdómi, fór lögmaður stefnanda fram á tveggja mánaða frest. Hafði lögmaðurinn ákveðið að hætta við flutning málsins, eftir að genginn var dómur hæstaréttar í kærumáli aðilja, og taldi hann sér frestinn nauðsynlegan til þess að tilkynna þetta umbjóðendum sínum, sem flestir bjuggu erlendis, svo að þeir gætu útvegað sér annan málflutningsmann. Lögmanninum þótti hafa verið í lófa lagið að gera viðeigandi ráðstafanir í tæka tíð, ef dómur í kærumálinu gengi á móti honum. Hæstiréttur staðfesti því úrskurð héraðsdómara, sem synjað hafði um frestinn ex officio	70	
Aðilja landamerkjamáls synjað um frekari frest til gagnaöflunar		383
Staðfestur úrskurður fógetadóms, þar sem gerðarþola í útburðarmáli var neitað um frekari frest en hann áður hafði haft til gagnaöflunar		385
Í máli til heimtu skuldar samkvæmt skuldabréfi synjaði héraðsdómari stefnda, sem áður hafði tvisvar verið veittur frestur til greinargerðar, um frekari frest í sama skyni. Hæstiréttur staðfesti úrskurð héraðsdómara		430
Í máli til heimtu skuldar samkvæmt skuldabréfi var stefnda, sem áður hafði tvisvar verið veittur frestur til greinargerðar, með úrskurði synjað um frekari frest í þessu skyni. Hæstiréttur staðfesti úrskurðinn		432
Vegna andmæla umboðsmanns sóknaraðilja í útburðarmáli synjaði fógeti beiðni lögmanns varnaraðilja um 5—10 mínútna frest til þess að því yrði við komið að senda löghæfan umboðsmann á dómþing. Tók fógeti málið því næst til úrskurðar. Talið var, að fógeti hefði átt að veita framangreindan frest, og var endurupptaka málsins því heimiluð		555

Gagnsakir. Sjá málasmalag.

Gáleysi. Sjá saknæmi.

Gjafsókn. — Gjafvörn.

Gjafsóknarhafi í héraði og fyrir hæstarétti vinnur mál sitt. Stefnda dæmt að greiða málflutningslaun lögmanna gjafsóknarhafa í héraði og fyrir hæstarétti	40
Gjafvarnarhafi fyrir hæstarétti vinnur mál og andstæðingi hans dæmt að greiða honum málskostnað	111
Gjafsóknarhafi fyrir hæstarétti tapar máli. Málskostnaður bæði í héraði og fyrir hæstarétti látinn falla niður, en málflutningslaun lögmanns gjafsóknarhafa dæmd úr ríkissjóði	127
Gjafsóknarhafi fyrir hæstarétti vinnur mál. Málskostnaður látinn falla niður, en málflutningslaun lögmanns gjafsóknarhafa dæmd úr ríkissjóði	130
Úrskurður fógeta, sem áfrýjað hafði verið, var ómerktur. Málskostnaður fyrir hæstarétti féll niður, en málflutningslaun lögmanns gjafsóknarhafa dæmd úr ríkissjóði	181
Gjafsóknarhafi vinnur mál fyrir hæstarétti að hluta. Málskostnaður látinn falla niður, en málflutningslaun lögmanns gjafsóknarhafa dæmd úr ríkissjóði	398
Gjafsóknarhafi fyrir hæstarétti vann mál sitt. Málskostnaður látinn falla niður, en málflutningslaun lögmanns gjafsóknarhafa dæmd úr ríkissjóði	535

Gjaldeyrisbrot.

Hlutfélag, sem rak heildverzlun í Reykjavík, lét umboðsmann sinn í New York annast vörukaup þar og heimsendingu þeirra vara. Umboðsmaðurinn gaf sjálfur út ósundurliðaða vörureikninga, sem lagðir voru til grundvallar, er íslensk stjórnvöld veittu félaginu gjaldeyrisleyfi til vörukaupa. Rannsókn leiddi í ljós, að í reikningum umboðsmannsins fólst of há og ólögleg álagning. Var ólögmætur hagnaður félagsins af þessum sökum talinn nema samtals kr. 158684.27. Erlendum gjaldeyri, sem félaginu safnaðist á þenna hátt, var án heimildar stjórnvalda varið til vörukaupa og greiðslu verzlunarkostnaðar. Stjórnarmönnum hlutfélagsins var af þessu efni dæmd refsing samkvæmt 1. og 5. mgr. 5. gr. sbr. 17. gr. reglugerðar nr. 77/1943 og 4. sbr. 6. gr. laga nr. 1/1943	81
--	----

Gjaldþrot. Sbr. bókhald, fjársvik.

Forstjóri útgerðarfélags lýsti kröfu í þrotabú félagsins, að fjárhæð kr. 5731.04. Af fjárhæð þessari voru kr. 4298.28 forstjóralaun, þar af kr. 1350.00 vegna þriggja mánaða uppsagnarfrests, er tryggður var í ráðningarsamningi. Þessi hluti kröfunnar, kr. 4298.28, þótti eiga að njóta forgangsréttar samkvæmt 5. tölulið b-liðs 83. gr. skiptalaga

nr. 3/1878, enda varð uppsagnarfresturinn ekki talinn of langur. Að öðru leyti var krafan vegna greiðslna, sem forstjórinn hafði innt af hendi í þágu félagsins fyrir húsnæði, hita, ljós og ræstingu, og að þeim hluta einungis tekin til greina sem almenn krafa í búið 133

Hinn 26. janúar 1943 ritaði A kaupmaður skiptaráðanda og bað um, að bú sitt yrði tekið til gjaldþrotaskipta. Hinn 27. s. m. var beiðni A tekin til greina með úrskurði skiptaréttarins, og hinn 19. febrúar 1943 úrskurðaði skiptaráandi, að bú þriggja verzlunarfyrirtækja á vegum A skyldu tekin til skiptameðferðar sem gjaldþrota. Lögboðin rannsókn fór síðan fram á gjaldþrotum þessum, og leiddi hún til höfðunar sakamáls gegn A og aðstoðarmanni hans B fyrir brot gegn lögum nr. 25/1929 um gjaldþrotaskipti, lögum nr. 62/1938 um bókhald og 26. og 27. kafla almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Hafði B um skeið annast bókhald A og talizt sameigandi einnar verzlunar hans og einkaeigandi tveggja annarra verzlana, enda þótt A ætti verzlanir þessar raunverulega einn.

1. Leitt var í ljós, að A hafði ekki haldið lögskipaðar verzlunarbækur og að stórfelld óreiða var á því litla og ófullkomna bókhaldi, sem fyrir hendi var. A og B var báðum dæmd refsing fyrir brot gegn lögum nr. 62/1938 og 262. gr. almennra hegningarlaga, að nokkru með skirskotun til 22. gr. hegningarlaganna beinlínis og löggjöfnunar frá henni, að því er B varðaði.
2. Fjárhagur A hafði versnað árið 1941 og honum enn hrakað fyrri hluta árs 1942. Talið var, að A hefði síðari hluta júnímánaðar 1942 hlotið að sjá fram á, að hann gæti ekki greitt skuldir sínar að fullu. Þar sem hann framseldi bú sitt eigi þá til gjaldþrotaskipta, sbr. 5. mgr. 1. gr. laga nr. 25/1929, var honum dæmd refsing samkvæmt 39. gr. sömu laga.
3. Á fyrrgreindu tímabili frá því A hlaut að sjá, að hann var kominn í greiðslubrot, og þar til hann bað um gjaldþrotaskipti, greiddi hann ýmsum skuldheimtumönnum sínum og veðtryggði kröfur annarra. Þessar ráðstafanir A vörðuðu hann refsingu samkvæmt 4. tölulið 250. gr. laga nr. 19/1940. Ein slík ráðstöfun A var í því fólgin, að hann með atbeina B afhenti skuldheimtumanni verzlun, er B taldist eigandi að, og gekk nokkur hluti andvirðis verzlunarinnar til lúkn-ingar skuld A. Þar sem B hlaut að vera ljóst, að um ívilnun til skuldheimtumansins var að tefla, var hon-

- um, eins og á stóð, einnig dæmd refsing samkvæmt nefndri grein almennra hegningarlaga.
4. A var formaður stjórnar hlutafélagsins H, og geymdi hann 1000 króna hlutabréf, sem M átti í félaginu. Bréf þetta veðsetti A til tryggingar eigin skuld. Þetta at-hæfi hans varðaði við 1. mgr. 247. gr. laga nr. 19/1940.
 5. A gaf út bankaávisanir, sem innstæða var ekki fyrir, og seldi ávisanir þessar gegn greiðslu í peningum eða öðrum verðmætum. Hann seldi hús, án þess að geta veðs, er á því hvíldi, og gerði samning um sölu annars húss með leyndu veði. Hann seldi og bifreið, sem veðsett var, en lét veðsins að engu getið. Þá aflaði hann sér og lánsfjár, vöruláns og ábyrgða, eftir að hann var ógjaldfær orðinn, og hafði fé af mönnum með blekk-ingum. Fyrir þetta atferli var A dæmd refsing sam-kvæmt 248. gr. laga nr. 19/1940.
 6. A og B voru stjórnarmenn hlutafélagsins H. Þeir settu húseign félagsins að veði til tryggingar skuldabréfi A, að fjárhæð kr. 350000.00. Með samþykki B notaði A bréf þetta síðan til tryggingar eigin skuld sinni. Þetta atferli A og B varðaði við 249. gr. laga nr. 19/1940.
 7. Þ gaf út og afhenti A vixil með tryggingarbréfi, að fjárhæð kr. 100000.00, með veði í húseign, er þá var í smíðum. A fékk einum skuldheimtumanna sinna bréf þetta, og gekk andvirði þess að nokkru leyti til greiðslu skuldar A. Að því leyti varðaði ráðstöfun bréfsins við 249. gr. laga nr. 19/1940.
 8. A fékk S til að samþykkja fyrir sig fjölda vixla, er á tímabili námu yfir 100000 krónum, og seldi þá sér til fjár ýmsum aðiljum. S samþykkti vixlana bæði í greiða-skyni við A og í þeirri von, að A hjálpaði honum til að koma á fót verzlun með því að útvega honum verzl-unarhúsnæði og vörur. Ekkert varð úr þessu, en vixil-skuldbindingar S leiddu til gjaldþrots hans í febrúar-mánuði 1943. Atferli A varðaði við 253. gr. laga nr. 19/1940 og að nokkru við 248. gr. sömu laga
 9. A gaf út bankaávisanir, sem innstæða var eigi fyrir, og afhenti þær til greiðslu eldri skuldum. Fyrir þetta var A dæmd refsing samkvæmt 261. gr. laga nr. 19/1940.
 10. Veturinn 1942 tók A 35000 króna lán og afhenti lánveit-anda samtímis tvær bankaávisanir, að fjárhæð kr. 15000.00 og kr. 20000.00. Voru ávisanir þessar dagsettar fram í timann, en eigi reyndist innstæða fyrir þeim, er

þeim var framvísað, enda kvað A um það hafa verið samið, að eigi væri gengið eftir innlausn þeirra, án þess að honum væri sérstaklega gert viðvart. Vegna útgáfu og afhendingar þessara ávísana var A dæmd refsing einungis samkvæmt 261. gr. laga nr. 19/1940, enda var ekki talið sannað, að útgáfa ávísananna hefði verið ákvörðunarástæða fyrir lánveitingunni af hendi lánveitanda.

11. Áformað var, að A styrkti K fjárhagslega í sambandi við húsakaup, sem K hafði á þrjónunum. Samkvæmt beiðni A gaf B út 2000 króna bankaávisun, er afhent var fyrirsvarsmanni húseigandans sem eins konar trygging fyrir kaupum þeim, sem ráðgerð voru. Engin innstæða var fyrir ávisun þessari, og var það þeim A og B báðum ljóst svo og viðtakanda ávísunarinnar. Fyrir þetta athæfi var A og B báðum dæmd refsing samkvæmt 261. gr. laga nr. 19/1940 304

Greiðsla.

- H/f B hafði á leigu sildarsöltunarstöð Hólmavíkurhrepps í Hólmavík. Ársleigan, kr. 15000.00, átti samkvæmt samningi að greiðast fyrir 15. janúar. Hinn 5. marz 1947 hafði leigan fyrir það ár enn ekki verið greidd. Skoraði hreppsnefndin þá með símskeyti á leigutaka að greiða leiguna fyrir 7. s. m., en lýsti samninginn ella úr gildi fallinn. Er greiðsla hafði ekki horízt hinn 13. marz, auglýsti hreppsnefndin stöðina til leigu. Sama dag barst hreppsnefndinni símskeyti frá leigutaka þess efnis, að leigufjárhæðin hefði hinn 6. s. m. verið greidd banka í Reykjavík í reikning hreppsins. Samkvæmt skýrslu bankans og kvittun hans fyrir greiðslunni hafði fjárhæðin eigi verið greidd bankanum fyrr en 13. marz, og engin gögn komu fram fyrir því, að hún hefði fyrr verið af hendi innt. Vegna þessa greiðsludráttar var h/f B dæmt að rýma söltunarstöðina og útburðargerð á hendur félaginu heimiluð 270

Gæzluvarðhald.

- Samkvæmt lögjöfnun frá 76. gr. sbr. 4. mgr. 8. gr. laga nr. 19/1940 og samkvæmt nefndri 76. gr. beinlínis var varðhaldsvist sökunauts erlendis og gæzluvarðhald hans hér á landi látin koma í stað refsingar 3, 189, 447
- Skilyrði eigi talin fyrir hendi til þess, að gæzluvarðhald sökunauts komi til frádráttar dæmdri refsivist, sbr. 76. gr. laga nr. 19/1940 122, 304
- Gæzluvarðhald sökunauts kemur til frádráttar dæmdri refsivist, sbr. 76. gr. laga nr. 19/1940 148

Heimilisfang.

- H/f S var stofnað árið 1942. Það var skrásett í Neskaupstað og gerði þaðan út skip sitt næsta ár. Af hlutafé félagsins, kr. 75000.00, áttu G og kona hans, sem búsett voru í Neskaupstað, kr. 72000.00, og þrír menn í Neskaupstað, sem kosnir voru í stjórn félagsins, samtals kr. 3000.00, en tveir þeirra voru venzlamenn þeirra hjóna. Í desember 1943 var ákveðið að flytja heimilisfang félagsins til Mjóafjarðar, þar sem það var skrásett í janúar 1944. Þrír venzlamenn G í Mjóafirði keyptu nú hluti áðurgreindra stjórnarmanna félagsins og voru því næst sjálfir kjörnir í stjórn þess. Enga skrifstofu hafði félagið í Mjóafirði, en hinn 5. marz 1944 veitti hin nýja stjórn G ótakmarkað umboð til þess að koma hvarvetna fram fyrir stjórn félagsins. Um áramót 1945 og 1946 var heimilisfang h/f S flutt til Akureyrar, er G og fjölskylda hans fluttust þangað búferlum. Jafnframt voru G, eiginkona hans og dóttir, sem keypt hafði hlut eins stjórnarmannsins í Mjóafirði, kjörin í stjórn þess. Af framangreindu þótti ljóst, að G og kona hans hefðu haft í hendi sér, hverjir skipuðu stjórn félagsins á hverjum tíma, og því í reyndinni haft öll ráð félagsins og fyrirsvar. Þess vegna var raunverulegt heimilisfang félagsins talið hafa verið í Neskaupstað, þar sem þau hjón voru búsett. Var því heimilað lögtak til heimtu útsvars, sem lagt hafði verið á h/f S í Neskaupstað árið 1945 163
- A, sem var maður einhleypur, var settur kennari við barnaskóla Seyðisfjarðarkaupstaðar frá 1. september 1945 til jafnlangdar 1946. Hann dvaldi í Seyðisfirði við kennslustörf frá 7. október 1945 til 6. maí 1946, að undanskildum kennsluleyfum um jól og páska, og var hann talinn hafa átt heimilisfang í kaupstaðnum þetta tímabil. 194
- Lögregluréttarárskurður um heimilisfang ómerktur vegna galla á meðferð málsins 243
- A fluttist að Selfossi 1. marz 1943 og réðist þar í fast starf hjá Kaupfélagi Árnesinga. Var þetta óbreytt, þegar niðurrjónun útsvara fór fram í Sandvikurhreppi 12. júní 1944. A var því talinn heimilisfastur í hreppnum á þeim tíma 259

Heimvísun. Sjá ómerking.

Hjón.

- A krafðist fjárnáms hjá B til tryggingar dómskuld hans. B lýsti sig eignalausan og kvað eiginkonu sína C, sem hann hefði gengið að eiga, eftir að stofnað hafði verið til skuldarinnar, hafa fært í búið allar eignir, er voru á vegum

þeirra hjóna, og væru þær hjúskapareign hennar. A krafðist, að fjárnám yrði gert í eignum þessum, en B og C, sem gekk inn í málið við hlið B, andmæltu því. Um fjármál hjónanna fór eftir lögum nr. 20/1923, en samkvæmt þeim lögum ber annað hjóna ekki ábyrgð á skuldum hins, hvorki með hjúskapareign sinni né séreign, nema sérstök heimild komi til. Eigi varð skorið úr því, hvort C bæri ábyrgð á umræddri dómskuld, nema í máli, sem höfðað væri á hendur henni til greiðslu skuldarinnar. Dómur í slíku máli hafði ekki gengið. Kom fjárnám í hjúskapareign hennar og séreign því eigi til álita þegar af þeirri ástæðu, að aðfarar-grundvöllur var ekki fyrir hendi, að því er hana varðaði 181

Hlutfélag.

- Árið 1941 var stofnað hlutfélag, er síðan rak umboðs- og heildverzlun í Reykjavík. A var formaður og framkvæmdarstjóri félagsins, en ásamt eiginkonu sinni átti A af 50000 króna hlutfé hlutabréf, sem námu kr. 24900.00. Haustið 1943 fluttist A til Ameríku, en hélt áfram fyrrgreindum stjórnarstörfum í félaginu, enda þótt hann fullnægði ekki ákvæðum laga til þess, sbr. 32. gr. laga nr. 77/1921 og 2. tölulið 5. gr. laga nr. 52/1925. Eins og á stóð, var A með þátttöku sinni í félaginu með þessum hætti talinn reka atvinnu hér á landi, og var honum því dæmt skylt að greiða útsvar, sem lagt var á hann í Reykjavík árið 1945, sbr. 6. gr. B 1. tölulið laga nr. 106/1936 58
- Stjórnarmönnum hlutfélags dæmd refsing fyrir brot gegn verðlags- og gjaldeyrislöggjöf. Ólöglegur hagnaður félagsins af verðlagsbrotum dæmdur upptækur í sama máli 81
- H/f S var stofnað árið 1942. Það var skrásett í Neskaupstað og gerði þaðan út skip sitt næsta ár. Af hlutfé félagsins, kr. 75000.00, áttu G og eiginkona hans, sem búsett voru í Neskaupstað, kr. 72000.00, og þrír menn í Neskaupstað, sem kosnir voru í stjórn félagsins, samtals kr. 3000.00, en tveir þeirra voru venzlamenn þeirra hjóna. Í desember 1943 var ákveðið að flytja heimilisfang félagsins til Mjóafjarðar, þar sem það var skrásett í janúar 1944. Þrír venzlamenn G í Mjóafirði keyptu nú hluti áðurgreindra stjórnarmanna félagsins og voru því næst sjálfir kjörnir í stjórn þess. Enga skrifstofu hafði félagið í Mjóafirði, en hinn 5. marz 1944 veitti hin nýja stjórn G ótakmarkað umboð til þess að koma hvarvetna fram fyrir stjórn félagsins. Um áramót 1945 og 1946 var heimilisfang h/f S flutt til Akureyrar, er G og fjölskylda hans fluttust þangað búferlum. Jafnframt voru G, eiginkona hans og dóttir, sem keypt hafði hlut

eins stjórnarmannsins í Mjóafirði, kjörinn í stjórn félagsins. Af framangreindu þótti ljóst, að G og kona hans hefðu haft í hendi sér, hverjir skipuðu stjórn félagsins á hverjum tíma, og því í reyndinni haft öll ráð þess og fyrirsvar. Þess vegna var raunverulegt heimilisfang félagsins talið hafa verið í Neskaupstað, þar sem þau hjón voru búsett. Var því heimilað lögtak til heimtu útsvars, sem lagt hafði verið á félagið í Neskaupstað árið 1945 163

Hinn 1. marz 1930 var tilkynnt til skrásetningar í Reykjavík hlutafélagið Fiskimjöl, sem starfaði síðan að vinnslu fiskimjols. Í árslok 1944 var skráð í Gullbringu- og Kjósarsýslu hlutafélag með firmanafninu Fiskimjöl Njarðvík. Fiskimjöl h/f taldi sig hafa öðlzt einkarétt á heitinu „Fiskimjöl“ og krafðist þess, að hinu félaginu yrði dæmt óheimilt að nota firmanafnið „Fiskimjöl Njarðvík“. En þar sem orðið fiskimjöl er almennt vöruheiti, sem notað var í lögum, áður en það var tekið upp sem firmanafn, sbr. 1. gr. laga nr. 15/1929, og firmanafn félagsins hafði því ekki í sér fólgin nægileg sérkenni, var krafa þessi ekki tekin til greina .. 227

A, sem fór með fyrirsvar h/f X og h/f Y, annaðist kaup dieselvélar, er h/f Z hafði á boðstólum, og síðan sölu á vélinni til B. B kvað vélina hafa reynzt stórgallaða, og þar sem hann taldi sig hafa keypt hana af h/f X, fékk hann fram-selda kröfu þess félags til bóta úr hendi h/f Z. Höfðaði B því næst skaðabótamál á hendur því félagi. Fyrirsvarsmaður h/f Z krafðist sýknu, þar sem félagið hefði engin skipti átt við h/f X, heldur hefði það selt h/f Y vélina, stílað því félagi reikning fyrir andvirði vélarinnar og fengið reikninginn greiddan án athugasemda. Loks hefði A í nafni h/f Y ritað h/f Z um vélarkaupin. Samkvæmt þessu þótti fyrir-svarsmaður h/f Z hafa mátt treysta því, að h/f Y væri aðili að þessum skiptum. Var h/f Z því sýknað vegna aðildar-skorts B 240

Hinn 31. marz 1946 var á fundi, sem haldinn var í því skyni að stofna hlutafélag, undirritaður stofnsamningur félagsins og því settar samþykktir. Félagið var hins vegar ekki tilkynnt til skrásetningar innan lögmæltis frests, og er það síðar var tilkynnt, neitaði skrásetningarstjóri um skrásetningu. Að svo vöxnu máli varð félagið ekki talið löghæfur aðili í dómsmáli. Var því vísað frá hæstarétti máli, sem félagið hafði áfrýjað 409

Hlutdeild.

Rannsókn á gjaldþroti A kaupmanns leiddi í ljós, að hann hafði ekki haldið lögskipaðar verzlunarbækur og að mikil óreiða

var á hinu litla og ófullkomna bókhaldi, sem fyrir hendi var. B, sem annazt hafði bókhaldið um tveggja ára skeið, var talinn hlutdeildarmaður í broti A, sbr. 22. gr. laga nr. 19/1940	304
--	-----

Hreppstjórar.

Hreppstjóri framkvæmir rannsókn á bifreiðarslysi	253
Hreppstjóri framkvæmir lögtak til heimtu útsvars	259

Húsaleiga. Húsaleigulög.

Í septembermánuði 1943 tók A á leigu íbúðarhúsnæði í Reykjavík. Leigan var ákveðin 100 krónur á mánuði, og skyldi hún greiddast fyrirfram hinn 1. dag hvers mánaðar. Leigugreiðslur fóru fram með eðlilegum hætti þar til í október 1945, en þá neitaði leigusali að taka við leigunni. Leigusala var þá send húsaleigan fyrir mánuðina október og nóvember í póstávisun. Hinn 28. febrúar 1946 krafðist leigusali þess, að húsnæðið yrði rýmt með atbeina fógeta vegna vanskila, enda höfðu frekari greiðslur en nú var lýst eigi verið inntar af hendi. Leigumálinn hafði eigi verið staðfestur af húsaleigunefnd, sbr. 11. og 13. gr. laga nr. 39/1943. Taldi leigutaki sig hafa greitt álag á húsaleiguna, kr. 204.00, umfram skyldu, og heimilt hefði verið að skuldajafna þeirri fjárhæð við húsaleiguna. En þó á það hefði verið fallizt, hefði nærfellt mánaðarleiga verið í vanskilum, er útburðar var krafizt, og áfallin leiga var síðan ekki boðin fram fyrr en á dómþingi 2. apríl 1946. Að svo vöxnu máli var krafa leigusala um útburð tekin til greina	127
A hafði á leigu 5 herbergi og eldhús í húsi einu í Reykjavík. Í heimili hans voru auk konu hans tvö börn þeirra hjóna, 11 ára og á fyrsta ári, svo og tvær aðstoðarstúlkur. Eigandi hússins bjó og í húsinu og hafði til afnota 6 herbergi og eldhús, en í heimili hans voru auk konu hans tvö uppkomin börn hjónanna og aðstoðarstúlka. Kvæntur sonur húseigandans, sem lokið hafði námi erlendis, hafði ráðizt í þjónustu Reykjavíkurbæjar og var væntanlegur til landsins. Hinn 11. júní 1946 sagði húseigandinn A upp leigu á íbúð hans frá 1. október s. á. að telja, enda þyrfti hann á íbúðinni að halda fyrir nefndan son sinn. Uppsögnin var metin gild að hluta, þannig að A skyldi rýma tvö herbergi og eldhús íbúðarinnar og veita aðgang að hreinlætistækjum til jafns við sig	144
A bjó ásamt syni sínum og dóttur, sem var gift og barnshafandi, í þriggja herbergja íbúð í húsi sínu. Annar sonur A bjó þar í kjallaraherbergi, sem var lítt til íbúðar fallið. Í hús-	

inu bjó og B í þriggja herbergja íbúð. A sagði nú B upp húsnæðinu, til þess að fá það dóttur sinni og tengdasyni til íbúðar, og leitaði atbeina fógeta til útburðar, er B flutti ekki. Fógeti tók kröfu A til greina og bar B út úr íbúðinni. Úrskurði fógeta var áfrýjað, og taldi hæstiréttur, að A hefði verið brýn nauðsyn að fá til afnota í framangreindu skyni húsnæði það, er B hafði á leigu, og því hefði B borið að vikja úr íbúðinni. Fyrir hæstarétti kom það fram, að tengdasonur A hafði ekki flutzt í húsið, enda höfðu þau hjón skilið að borði og sæng, eftir að útburður var framkvæmdur. Hafði A ráðstafað umræddum íbúðum í húsinu þannig, að A bjó ásamt syni sínum í íbúð þeirri, er B hafði haft til afnota, en sonur A og dóttir ásamt barni hennar í hinni íbúðinni. Með hliðsjón af stærð íbúðarherbergja í húsinu og þegar virtir voru heimilishagir A þóttu eigi vera skilyrði fyrir hendi til þess að heimila B af nýju leiguumráð yfir íbúð þeirri, sem deilt var um, sbr. 14. gr. laga nr. 39/1943

178

A húseigandi í Reykjavík seldi B hinn 13. marz 1944 á leigu húsnæði, og var leigan, án þess að mat húsaleigunefndar kæmi til, ákveðin 600 krónur á mánuði, en samkvæmt leigusamningi, sem gildi 14. maí 1940, höfðu verið greiddar 85 krónur á mánuði fyrir húsnæði þetta. Þá samdist og með aðiljum, að B greiddi 3200 krónur, og var sú fjárhæð talin forgreiðsla leigu, enda tókst A ekki að færa sönnur á þá staðhæfingu sína, að fjárhæð þessi hefði verið greidd þáverandi leigutaka, til þess að hann rýmdi húsnæðið í þágu B. Í lok ágústmánaðar 1945 hafði B greitt í leigu samtals kr. 13608.00, en til þess tíma hefði leiga samkvæmt leigumála þeim, sem gildi 14. maí 1940, numið kr. 1473.33. Samkvæmt 13. gr. laga nr. 39/1943 var A dæmdur til þess að endurgreiða B mismuninn, kr. 12134.67, þar sem mat húsaleigunefndar lá ekki til grundvallar leiguhækkuninni, sbr. 6. gr. sömu laga. Í dómi hæstaréttar var tekið fram, að lög nr. 95/1945, er gengu í gildi, eftir að atvik málsins gerðust og endurkröfuréttur B stofnaðist, gætu engu breytt í þessu efni

204

A hafði á leigu íbúð í húsi við Ingólfsstræti í Reykjavík og bjó þar ásamt þremur börnum á aldrinum 6 til 11 ára og sjö-tugri konu. Húseigandi sagði A upp íbúðinni og bauð í staðinn húsnæði í skúrbyggingu í útjaðri bæjarins. A vildi ekki setta sig við þessi skipti og neitaði að flytja úr íbúð sinni. Húseigandi krafðist þá, að fógeti bæri A út, og rökstuddi kröfu sína bæði með því, að A væri skylt að hlíta umræddum skiptum og að rýming íbúðarinnar í húsinu við Ingólfs-

stræti væri nauðsynleg vegna viðgerðar á húsinu. Héraðslæknir vottaði, að skúribúð sú, sem A var boðin, væri heilsuspillandi, einkum fyrir börn og gamalmenni. Var því ekki talið, að húsnæði þetta gæti komið A að sömu eða svipuðum notum og íbúðin við Ingólfsstræti, sbr. 1. gr. laga nr. 39/1943. Þá tókst húseiganda ekki að sanna, að rýming íbúðarinnar væri óhjákvæmileg vegna viðgerðar á húsinu, enda færði hann ekki fram um það önnur gögn en vottorð, sem kváðu eigi fastar að orði en svo, að æskilegt væri, að íbúðin væri rýmd, meðan á verkinu stæði. Kröfu húseiganda um útburð var því hrundið 213

Hinn 6. september 1945 galt A leigu af íbúð sinni fyrir mánuðina júní—ágúst og hluta af september s. á. Hinn 12. s. m. tilkynnti húseigandinn, að hann teldi greiðsludrátt leigunnar eiga að varða útbyggingu. A greiddi því næst hinn 12. október leigu fyrir septembermánuð. Eftir það bauð A ekki fram leigugreiðslur fyrr en 14. júní 1946, en hinn 18. maí s. á. hafði húseigandinn krafizt útburðar. A þótti með greiðsludrætti hafa fyrirgert leigurétti sínum, enda hafði honum ekki tekizt að færa sönnur á þá staðhæfingu sína, að umboðsmaður húseiganda hefði gefið honum ástæðu til að ætla, að dráttur á leigugreiðslum yrði látinn óatalinn 393

A húseigandi í Reykjavík flutti hinn 1. marz 1946 í elliheimili og leigði íbúð sína öðrum til vors 1947. Hinn 12. júní 1946 sagði A upp leigumála íbúðar, sem B hafði á leigu í húsi hans, frá 1. október s. á. að telja, og kvaðst A þurfa að nota hana fyrir sjálfan sig og son sinn ásamt fjölskyldu hans. Með því að leigja íbúð sína á þann hátt, að hann gat ekki flutt í hana aftur, þegar hann fór af elliheimilinu, hafði A ekki öðlazi rétt til þess að segja B upp íbúð hans til sjálfs sín nota. Hins vegar var honum heimilt að taka úr leigu B nauðsynlegt húsnæði handa syni sínum. Var B því dæmt að rýma íbúð sína, að undanskildu einu herbergi 398

Hinn 17. apríl 1945 úrskurðaði fógæti samkvæmt kröfu A, að B og C skyldu rýma íbúð í húsi hans, hinn 28. maí s. á. var fógetaúrskurðinum fullnægt með útburðargerð, en hinn 20. júní s. á. felldi hæstiréttur úrskurð fógæta úr gildi. B og C höfðuðu síðan skaðabótamál gegn A og heimtuðu úr hendi hans bætt tjón vegna útburðarins og endurgreiðslu ofgreiddrar húsaleigu. Hafði A innheimt kr. 920.10, að nokkru sem leiguhækkun í samræmi við húsaleiguvisitölu, áður en leigumálinn hafði hlotið staðfestingu húsaleigunefndar, og að nokkru vegna kyndingarkostnaðar, en samkvæmt leigumálanum skyldi greiðsla fyrir hitun íbúðarinnar hins

vegar vera innifalín í umsáminni leigu. Var B og C dáemd þessi fjárhæð, sbr. 6. og 13. gr. laga nr. 39/1943, kr. 1000.00 vegna viðgerðar á herbúð, sem þær fluttu í eftir útbuðinn, svo og kr. 3500.00 í miskabætur vegna útbuðarins 438

Samkvæmt leigusamningi 4. maí 1944 hafði A á leigu íbúð, 2 herbergi og eldhús, í húsi B í Reykjavík. Leigan var ótima-bundin, en uppsagnarfrestur ákveðinn 3 mánuðir, miðað við fardag. Hinn 5. febrúar 1947 undirrituðu aðilar nýjan leigu-samning um sama húsnæði. Átti B frumkvæði að hinum nýja samningi og lagði uppkast að honum fullbúið fyrir A til undirskriftar. Var það gert á prentað eyðublað, en í það hafði B ritað ákvæði þess efnis, að A skyldi rýma íbúð sína í síðasta lagi 14. maí 1947. Hinn 17. maí s. á. krafðist B þess, að A yrði borinn út úr íbúðinni. A neitaði að rýma íbúðina og bar það fyrir sig, að hann hefði ekki tekið eftir umræddu ákvæði um brottflutning, enda hefði hann þá ekki undirritað samninginn. Það var viðurkennt, að þessi breyting á samningnum hefði ekki komið til tals milli aðilanna svo og að B hefði ekki sérstaklega vakið athygli A á henni. Þá hafði A, sem var fátækur barna-maður, áður eftir getu varizt ítrekuðum tilraunum B til að fá hann út úr íbúðinni, enda hlaut honum að verða erfitt að afla sér annars húsnæðis. B mátti því vera ljóst. að mjög ólíklegt væri, að A vildi undirgangast brottrým-ingarákvæðið, og að athugasemdalaus undirskrift hans undir samninginn hlyti að stafa af því, að hann hefði ekki veitt þessu ákvæði eftirtekt. Samkvæmt þessu var A ekki bundinn af umræddu samningsákvæði, sbr. 31. gr. laga nr. 7/1936. Var kröfu B um útbuð því synjað 535

Iðgjöld. Sjá skaðabætur.

Kaup og sala.

A, sem fór með fyrirsva h/f X og h/f Y, annaðist kaup diesel-vélar, sem h/f Z hafði á boðstólum, og síðan sölu sömu vél-ar til B. B kvað vélina hafa reynzt gallaða, og þar eð hann taldi sig hafa átt kaupin við h/f X fékk hann framselda kröfu þess félags til bóta úr hendi h/f Z. Höfðaði B síðan skaðabótamál gegn því félagi. Fyrirvarsmaður h/f Z krafð-ist sýknu, þar eð félagið hefði engin skipti átt við h/f X, heldur hefði það selt h/f Y vélina, stilað því félagi reikning fyrir andvirðinu og fengið reikninginn greiddan án athuga-semda. Loks hefði A í nafni h/f Y ritað h/f Z um vél-arkaupin. Samkvæmt þessu þótti fyrirvarsmaður h/f Z hafa mátt treysta því, að h/f Y væri aðili að þessum skipt-um, og var krafa hans um sýknu því tekin til greina .. 240

- A stofnaði verzlun í Reykjavík haustið 1943. Skömmu síðar hóf hann samningaumleitanið við B um kaup á verzluninni. Eru A og B samsaga um, að samkomulag hafi tekizt með þeim um kaupun, en er A vildi heimta kaupverðið, deildu þeir um það, hvað um fjárhæð þess hefði samizt. A kvað kaupverðið hafa verið ákveðið kr. 75000.00 auk sérstakrar greiðslu fyrir vörubirgðir samkvæmt talningu þeirra, en B kvað nefnda fjárhæð hafa átt að vera fullnaðargreiðslu. A tókst ekki að sanna staðhæfingu sína um, hvernig þessu hefði verið háttað, og var B því sýknaður af kröfu hans um skaðabætur vegna samningsrofa 274
- Hinn 4. september 1942 átti fyrirsvarsmaður Kaupfélags Eyfirðinga (KEA) simtal við skrifstofustjóra Sildarverksmiðja ríkisins (SR) um kaup sildarmjöls. Sama dag staðfestu SR sölu til KEA á 300 smálestum af sildarmjöli. En talið var, að skilja beri 12. gr. laga nr. 1/1938 þannig, að SR geti ekki lofað ákveðnu magni sildarmjöls, svo bindandi sé, fyrr en liðinn er pöntunarfrestur þeirra aðilja, er þar greinir, og sýnt er, að hve miku leyti unnt er að fullnægja pöntunum 278
- A seldi B húseign á Akureyri með afsali 17. ágúst 1945. Vegna vanefnda B að því er varðaði greiðslu kaupverðsins, höfðaði A mál til riftunar sölunni og skaðabóta úr hendi B. Í héraði voru eigi gerðar kröfur í málinu né mótmæli höfð uppi af hálfu B, og tók dómariinn kröfur A að öllu leyti til greina. B áfrýjaði málinu til hæstaréttar, en samþykkti þar ákvæði héraðsdóms um riftun húskaupanna 417
- A kom í verzlun B hinn 27. nóvember 1944 og lét fala vöru samkvæmt sýnishornum, er hann hafði meðferðis. Pantaði B nokkurt magn af vöru þessari. Daginn eftir afhenti A verzlunarþjóni B, sem var fjarverandi, vörur, sem hann kveður hafa verið í samræmi við pöntunina. B kveður það hins vegar hafa komið í ljós, að varan var gæðarýrari en vera átti samkvæmt lýsingu A og að magn einstakra tegunda var ekki í samræmi við pöntun hans. Neitaði hann því greiðslu kaupverðsins. Gegn andmælum A tókst B ekki að sanna, að hann hefði hreyft athugasemdum á framangreindum grundvelli fyrr en seint í janúar 1945. Sá dráttur var eftir atvikum talinn ástæðulaus, og var B dæmdur til að greiða verð vörunnar 422
- A auglýsti í dagblaði í Reykjavík eftir fjögurramannafari til kaups. B átti bát af þessari stærð og bauð hann A ásamt tilheyrandi vél. A leit á bátinn, þar sem hann var í geymslu B, og lét auk þess sérfróðan mann skoða hann. Síðan lét A sækja bátinn og flytja hann úr geymslu B. En daginn eftir

tilkynnti A, að hann væri hættur við kaupin, þar sem báturinn hefði við nánari athugun reynzt mjög gallaður, og því næst lét hann flytja bátinn aftur að geymslu B. B taldi kaupin hins vegar fullgerð og neitaði að veita bátnum viðtöku. A hélt því fram, að kaupin hefðu aldrei verið ráðin með aðiljum og að hann hefði flutt bátinn úr geymslunni einungis til þess að gerð yrði á honum nákvæmari skoðun en þar var hægt að framkvæma. Ef svo yrði samt sem áður litið á, hefði honum verið heimil riftun vegna galla, er á bátnum voru og í ljós komu við hina rækilegri skoðun. Eigi var talið sannað, að B hefðu verið kunnug áform A um frekari skoðun á bátnum né að B hefði veitt A heimild til að taka bátinn í sínar vörzlur í því skyni. Þótti B hafa mátt treysta því, að kaup væru ráðin með aðiljum, enda samkomulag um kaupverðið út af fyrir sig. Eigi voru færðar sönnur á, að frekari gallar hefðu komið í ljós á bátnum en B hafði veitt A vitneskju um, og auk þess gat A ekki borið fyrir sig slíka galla, þar sem hann rannsakaði bátinn, áður en kaupin gerðust, sbr. 47. gr. laga nr. 39/1922. A var því dæmt að greiða kaupverðið að fullu

433

A og B seldu C hinn 1. september 1942 fyrir 78000 krónur allstórt timburhús í Reykjavík ásamt eignarlóð, sem talin var 630 flataarmetrar, og var sú stærð lóðarinnar tilgreind í fasteignamati og viðskiptaskrá. Síðar taldi lóðarskrárritari stærð lóðarinnar einungis 596.7 fermetra, og hinn 20. júní 1947 mældist hún 601 fermetri. Áður en kaup voru ráðin, hafði C skoðað lóðina og athugað lóðamörk. Að svo vöxnu máli og með hliðsjón af verðmæti hins selda annars vegar og söluverðs hins vegar varð ekki talið, að mismunurinn á lóðarstærðinni hefði verið slík forsenda fyrir kaupum aðilja, að C ætti fébótakröfu á hendur A og B, sbr. 47. gr. laga nr. 39/1922

518

A seldi B hinn 15. ágúst 1942 húseign í Reykjavík, er hann hafði þá í smíðum. Kaupverðið nam kr. 225000.00, enda skyldi A án frekari greiðslu lúka smíði hússins fyrir 30. október 1942, nema töf hlytist af óviðráðanlegum atvikum. A ábyrgðist þó skilyrðislaust, að önnur hæð hússins skyldi verða íbúðarhæf hinn 1. október s. á., en ella skyldi A gjalda B 500 króna féviti á hvern dag, sem liði, þar til hann lyki því verki. A lauk húsinu aldrei, en afhenti B lykla hússins 27. ágúst 1943. Hins vegar vann A í þágu B að búnæði húskjallarans verk, sem kostaði samkvæmt mati kr. 8706.00 og eigi var sannað, að félli undir kaupsamninginn. Er B tók við húsinu, hafði hann greitt upp í kaupverðið kr. 179368.38. Kostnaður hans við að fullgera húsið

- nam samkvæmt mati kr. 17875.00. Þessi viðskipti aðilja komu fyrir dómstóla. Gerði A kröfu til eftirstöðva kaupverðsins, en B hafði uppi gagnkröfur vegna tjóns af vanefndum A svo og samkvæmt samningi aðilja um greiðslu févitis. Annars vegar var A talinn eiga kröfu til greiðslu eftirstöðva kaupverðsins, kr. 45631.62, og kr. 8706.00 fyrir sérstaka vinnu við kjallarann, samtals kr. 54337.62, að fráðregnum kr. 17875.00, kostnaði B við að fullgera húsið, eða kr. 36462.62. Bætur og féviti B til handa, sbr. 35. gr. laga nr. 7/1936, þóttu hæfilega metin kr. 25000.00. Voru A því dæmdar samtals kr. 11462.62 úr hendi B 520
- A heildsali í Hafnarfirði tókst í ágústmánuði 1944 á hendur að útvega B á Ísafirði ýmiss konar járnvöru frá útlöndum. Vörur þessar komu til landsins sumarið 1945, og sendi A þær í einu lagi ásamt póstkröfu til Ísafjarðar í ágústmánuði þ. á. B leysti eigi til sín vöruna og bar því við, að A hefði ekki orðið við tilmælum hans um skiptingu vörunnar í þrjár sendingar og að láta sérstaka póstkröfu fylgja hverri sendingu, að hann hefði án heimildar lagt heildsöluálagningu á vöruna og loks, að verð væri hærra en gert hefði verið ráð fyrir. Fyrsta viðbáran hafði eigi við rök að styðjast. Hinum tveimur atriðunum hreyfði B of seint, þar sem um verzlunarkaup var að tefla, sbr. 4. gr. laga nr. 39/1922. Var því B þegar af þeirri ástæðu dæmdur til að greiða kaupverðið 523

Kröfuréttindi. Sjá ábyrgð, aðgerðarleysisverkanir, greiðsla, kaup og sala, samningar, skaðabætur, skuldamál, umboð.

Kærumál.

- Útburðarmál var tekið til meðferðar í fógetadómi 22. nóvember 1946. Á dómþingi 6. desember s. á. krafðist gerðarþoli þess, að málinu yrði vísað frá fógetadómi, með því að hann hefði höfðað mál til úrlausnar sakarefnis á bæjarþingi. Jafnframt lagði hann fram bæjarþingsstefnu frá 21. nóvember 1946 með áritun dómara um þingfestingu málsins 28. s. m. Þar sem útburðarmálið hafði þannig verið tekið til meðferðar í fógetadómi, áður en bæjarþingsmálið var þingfest, var frávisunarkröfunni þegar af þeirri ástæðu hrundið 29
- V og I stofnuðu atvinnufyrirtæki. Síðan seldi V þeim P og S stofnfé sitt í fyrirtækinu. Því næst höfðaði I mál gegn P og S, m. a. til viðurkenningar eignarrétti sínum að $\frac{1}{3}$ fyrirtækisins. V var leiddur vitni í máli þessu. Þar sem úrslit málsins þóttu geta skipt V miklu bæði fjárhagslega og siðferðislega, var synjað kröfu um eiðfestingu hans 31

I höfðaði mál fyrir héraðsdómi og naut til þess aðstoðar málflutningsmanns. Lögfræðingur, sem rak málflutningsstofu í félagi við málflutningsmann I, bar vitni í málinu. Eigi þóttu hagsmunir vitnisins í sambandi við málið slíkir vegna þessa félagsskapar, að synja bæri kröfu um eiðfestingu vegna þess	33
Málskostnaðarákvæði héraðsdóms kært samkvæmt 186. gr. laga nr. 85/1936	55
Hæstiréttur staðfestir úrskurð héraðsdómara, sem synjaði ex officio um frest í máli	70
Mál var höfðað á varnarþingi stefnda, án þess að það væri lagt til sátta fyrir sáttamenn. Stefndi taldi þetta galla á málsmeðferð og krafðist þess, að málinu væri vísað frá dómi. Málið var þess eðlis, að stefnda hefði, ef því var að skipta, verið skylt að sæta dómi utan varnarþings síns samkvæmt 82. gr. laga nr. 85/1936. Regla 5. gr. sömu laga um sáttaumleitun dómara í málum, sem sækja má utan varnarþings stefnda samkvæmt 82. gr., talin eiga við, hvort sem varnarþingsheimildin er notuð eða ekki. Var frávísunarkröfunni því hrundið	78
Héraðsdómari úrskurðaði vitni óskylt að svara tiltekinni spurningu, með því að það hefði þegar svarað nægilega því, sem spurningin fjallaði um. Hæstiréttur staðfesti úrskurð héraðsdómara, sem kærður hafði verið samkvæmt 128. gr. laga nr. 85/1936	120
Málskostnaðarákvæði héraðsdóms hafði samkvæmt 186. gr. laga nr. 85/1936 verið kært til hæstaréttar, en kærumálinu frestað vegna áfrýjunar aðalmálsins og síðan sameinað því	163
A höfðaði mál í héraði á hendur B, m. a. til greiðslu þóknunar fyrir málflutningsstörf. Á meðan á málarekstri þessum stóð, leitaði B úrskurðar stjórnar Lögmannafélags Íslands um fjárhæð þóknunarinnar. Stjórn lögmannafélagsins kvað upp úrskurð um þetta efni, og var hann kærður til hæstaréttar. Hæstiréttur taldi, að með höfðun og áframhaldandi rekstri máls fyrir héraðsdómi til heimtu málflutningsþóknunar hefði A svipt aðilja færi á að öðlast um hana úrskurð stjórnar Lögmannafélags Íslands, sem kærður yrði til hæstaréttar samkvæmt 8. gr. laga nr. 61/1942. Var kærumálinu því vísað frá hæstarétti	172
A hæstaréttarlögmaður, sem gætt hafði hagsmuna B fyrir yfirmatsnefnd, krafði B um málflutningsþóknun, kr. 8350.00, og endurgreiðslu kostnaðar, kr. 57.85. Hinn 23. marz 1946 ritaði umboðsmaður B stjórn Lögmannafélags Íslands og baðst úrlausnar um það, hver þóknun væri sanngjörn fyrir störf A. Stjórn lögmannafélagsins hélt fund hinn 14. októ-	

ber s. á. og ræddi málið, en frestaði því síðan án frekari aðgerða. A kom ekki á fund þenna og enginn af hans hálfu, enda hafði honum ekki verið tilkynnt, að málið yrði tekið til meðferðar. Hinn 28. nóvember höfðaði A mál fyrir héraðsdómi á hendur B til greiðslu framangreindra fjárhæða. B gerði í því máli þá dómkröfu aðallega, að málinu yrði vísað frá dómi, þar sem hann hefði borið sakarefnið undir stjórn Lögmannafélags Íslands, er hefði úrskurðarvald um það samkvæmt 8. gr. laga nr. 61/1942. Héraðsdómari féllst á sjónarmið B, að því er varðaði kröfu A um málflutningsþóknun, og vísaði henni frá dómi. Hæstiréttur leit svo á, að við höfðun málsins í héraði hefðu ekki verið fyrir hendi skilyrði til að meina A að leita dómhelgi á kröfu sinni þegar af þeirri ástæðu, að ágreiningur aðilja hefði verið borinn undir stjórn lögmannafélagsins, án þess að A væri fyrir hana kvaddur eða honum veittur kostur á að lýsa horfi sínu til málsins. Ákvörðun héraðsdómara um frávisun var því felld úr gildi 216

A hæstaréttarlögmaður leitaði úrskurðar stjórnar Lögmannafélags Íslands um kröfu B hæstaréttarlögmans til ómakslauna. B krafðist þess, að málinu yrði vísað frá stjórn lögmannafélagsins, en stjórnin hratt þeirri kröfu með úrskurði, sem B síðan kærði til hæstaréttar. Talið var, að 8. gr. laga nr. 61/1942, sem veitir stjórn Lögmannafélags Íslands úrskurðarvald um málflutningslaun og kveður á um kæru úrskurðar um það efni, sbr. 199. gr. laga nr. 85/1936, heimili ekki, að skotið sé sér í lagi til hæstaréttar úrskurðum félagsstjórnarinnar, sem einungis lúta að starfsaðferðum hennar. Var kærumálinu því vísað frá hæstarétti .. 235

A sótti B til greiðslu skuldar vegna viðgerðar, sem framkvæmd hafði verið á bifreið B. Sjóvátryggingarfélag Íslands hafði áður greitt A reikning fyrir viðgerð á sömu bifreið vegna tjóns, er orðið hafði á henni í akstri. B krafðist þess nú, að A legði fram frumnótur og önnur skjöl, sem fylgt höfðu nefndum reikningi. A, sem hafði samrit þessara skjala, færðist undan því að leggja þau fram vegna fyrirhafnar við að safna þeim saman. Þar sem B hafði ekki sýnt fram á, að hann ætti þess eigi kost að fá umrædd skjöl frá Sjóvátryggingarfélagi Íslands, sem greitt hafði kostnað af viðgerð á bifreið hans, þótti hann ekki að svo stöddu eiga rétt til framlagningar eftirrita þeirra af hendi A 237

Í skaðabótamáli lauk héraðsdómari efnisdómi á sakarefni að hluta, en vísaði því jafnframt að öðru leyti frá dómi. Hæstiréttur kvað það leiða af ákvæðum 108. gr. laga nr. 85/1936, að dæma beri frávisunaratriði máls sérstaklega,

áður en mál er dæmt að efni til, þannig að bera megí frá- vísunaratriði undir hæstarétt, áður en efni máls er dæmt í héraði. Héraðsdómurinn var því ómerktur	370
Sóknaraðili afturkallar kærú máls til hæstaréttar. Föll málsókn því niður	376
A höfðaði víxilmál gegn B til greiðslu 3500 króna. Útgáfudagur var enginn á skjali því, sem A byggði kröfu sína á, og var því ekki um víxilkröfu að tefla, sbr. 7. tölulið 1. gr. laga nr. 93/1933. Var því óheimilt að ganga fram hjá sáttanefnd og reka málið samkvæmt 17. kafla laga nr. 85/1936. Málinu var því vísað frá héraðsdómi	378
Staðfestur úrskurður stjórnar Lögmannafélags Íslands um þókn- un málf lutningsmanns	380
Staðfestur úrskurður héraðsdóms um synjun frests í landa- merkjamáli	383
Fógeti synjaði um frekari frest í útburðarmáli en veittur hafði verið til gagnaöflunar. Hæstiréttur staðfesti úrskurð fógeta- dómsins	385
Staðfest málskostnaðarákvæði héraðsdóms, sem kært hafði verið sérstaklega	387
Fógeti hafði synjað kröfu A um, að honum yrði með beinni fó- getagerð veittur aðgangur að tilteknu herbergi. Höfðaði A þá mál fyrir bæjarþingi og krafðist þess, að honum yrðu dæmd umráð yfir herberginu. Kröfur A voru hinar sömu í fógetamálinu og bæjarþingsmálinu, og átti hann þess kost að reifa málið til hlítar fyrir fógeta, sbr. 223. gr. laga nr. 85/1936, enda var ekki þörf slíkra bráðabirgðaaðgerða, að lúka þyrfti málinu vanreifuðu fyrir fógetadómi. Fógeta- dómur og bæjarþing voru því hliðstæðir dómstólar í máli því, sem um var að tefla. Var því staðfestur frávísunardóm- ur bæjarþingsins	390
Héraðsdómari synjaði málsaðilja með úrskurði um frekari frest til greinargerðar en hann hafði þegar fengið. Hæstiréttur staðfesti úrskurðinn	430
Hæstiréttur staðfestir úrskurð héraðsdómara um synjun frekari frests í máli	432
Málskostnaðarákvæði héraðsdóms kært samkvæmt 186. gr. laga nr. 85/1936	548
Úrskurður fógeta um endurupptöku útburðarmáls kærður sam- kvæmt 198. gr. laga nr. 85/1936	555

Landamerkjámál.

Öflun gagna og flutningi máls fyrir landamerkjadómi var mjög
áfátt. M. a. hafði nákvæmur uppdráttur af þrætu landinu
ekki verið lagður fram, og mjög skorti á, að glöggar skýrslur

lægju fyrir um meðferð landsins og nýtingu þess. Af hálfu annars aðiljans kom faðir hans, sem var ólöglerður, fyrir landamerkjadóminn. Bar formanni dómsins því samkvæmt 114. gr. laga nr. 85/1936 að leiðbeina honum um öflun gagna. Þetta gerði dómsformaður ekki. Að svo vöxnu máli var héraðsdómurinn ómerktur	223
Landamerkjadómur fór með mál, sem varðaði umferðarrétt um land og átti því að sæta meðferð samkvæmt III. kafla laga nr. 41/1919. Krafa var m. a. gerð til þess, að heimiluð yrði óhindruð umferð um tiltekinn veg. Dómurinn gekk fram hjá þessari kröfu, en dæmdi aðilja „rétt til vegarstæðis“ annars staðar. Vegna þessara annmarka á meðferð málsins var héraðsdómur ómerktur	231

Landráð.

G stundaði nám í Kaupmannahöfn, er síðari heimsstyrjöldin var háð. Árið 1943 kom á fund hans Þjóðverjinn L, er verið hafði á Íslandi og þá orðið kunnugur á heimili G. Þóttist L mundu athuga möguleika á heimför Íslendinga, er þá voru í Danmörku, sem hersetin var af Þjóðverjum. Eftir þetta gerði L sér mjög títt um G og þrúbauð honum að heimsækja sig á bugarð í Þýzkalandi. Er G hafði lokið námi, sótti hann um fararleyfi til Íslands. Meðan hann beið eftir svári, kom L til hans af nýju, bauð honum enn heim og sagði honum, að hann fengi ekki fararleyfi, nema hann léti verða úr heimsókninni. Lét G þá loks til leiðast að heimsækja L á bugarð hans. Meðan G dvaldist þar, hét hann því samkvæmt beiðni L, er hann væri kominn til Íslands, að veita mönnum, er til hans væru sendir og kynntu sig með ákveðnum hætti, aðstoð með útvegum tækja og matvæla. Tilmælum L um öflun og sendingu skýrslna um hernaðarmálefni á Íslandi, kveðst G hafa neitað. Fór G nú aftur til Kaupmannahafnar. Er tíminn leið, án þess að fararleyfi til Íslands bærisk honum, ritaði hann L um það efni. L svaraði honum og bað hann að fara á fund manns, er hann nefndi F og gerði G það. Eftir nokkrar undanfærslur lofaði G því fyrir fortölur F að senda frá Íslandi skýrslur þær um hernaðarleg efni, sem L hafði farið fram á, og kenndi F honum leyniskrift og framköllun leyniskrifta í þessu skyni. Þá var og ákveðið, með hverjum hætti skýrslur þessar skyldu sendar L, en þeir L og F voru starfsmenn þýzku leyniþjónustunnar. G skýrði svo frá undir rannsókn málsins, að hann hefði heitið þessari þjónustu vegna þvingunar, enda hefði hann frá upphafi verið staðráðinn í því að efna ekki þessi heit sín. Eftir að G hafði fengið farar-

leyfi frá Danmörku, fór hann til Svíþjóðar í júní 1944. Þaðan fór hann áleiðis til Íslands, en var stöðvaður í Englandi 12. febrúar 1945. Þar var hann í haldi til 3. ágúst s. á., er hann var afhentur íslenskum stjórnvöldum. Bandaríki Ameríku fóru með hervernd Íslands, er atvik þessi gerðust, og eins og á stóð mátti telja ófrið vofa yfir landinu. Njósniðr óvinaríkis Bandaríkjanna um hervarnir þeirra á Íslandi miððu þess vegna að því að veikja viðnámsþrótt íslenskra ríkisins. Loforð G um slíkar njósniðr, þótt ekki kæmi til efnda þess, varðaði því við 2. mgr. 89. gr. og 93. gr. laga nr. 19/1940. En þar sem G mátti búast við harðræðum, ef hann synjaði, var refsing hans metin samkvæmt 6. tölulið 74. gr. nefndra laga, en eigi lögð til grundvallar staðhæfing hans um, að hann hefði ekki ætlað að efna loforð sín, enda hafði hann ekki látið íslensk stjórnvöld vita, hvernig ástætt var, er þess var kostur. Samkvæmt lögjöfnun frá 76. gr. sbr. 4. mgr. 8. gr. laga nr. 19/1940 og samkvæmt 76. gr. beinlínis var varðhaldsvist G erlendis og hér á landi látin koma í stað refsingar, sem metin var 6 mánaða fangelsi

3

A og B dvöldu í Kaupmannahöfn á árum síðari heimsstyrjaldarinnar. A var atvinnulaus og hafði hug á að komast til Íslands. B hafði verið sjúkur, en stundaði nám í loftskýtafræði. Þeir komust nú í kynni við þýzka erindreka, og kom þar málum, að þeir lofuðu að fara til Íslands og reka þar í þágu þýzku leyniþjónustunnar njósniðr um atriði, er höfðu hernaðarlega þýðingu. Voru þeir félagar búnir undir starfið á kostnað Þjóðverja og síðan sendir tveir einir á vélbát frá Noregi til Íslands. Hinn 17. apríl 1944 tóku þeir land við Raufarhöfn, en voru þegar teknir höndum af brezkum setuliðsmönnum, sendir til Englands og hafðir þar í haldi, unz þeir voru afhentir íslenskum stjórnvöldum hinn 3. ágúst 1945. Þeir félagar áttu að setja upp veðurathugunarstöðvar á Íslandi og senda veðurfregnir til Þýskalands. Þá var og gert ráð fyrir, að þeir sendu fréttir um önnur efni samkvæmt fyrirmælum, sem síðar yrðu gefin. Þeim voru goldin laun mánaðarlega, eftir að þeir gengu Þjóðverjum á hönd, og áður en þeir fóru áleiðis til Íslands, voru hvorum þeirra um sig greiddar 5000 krónur til farbúnaðar. Meðferðis var þeim fengið fjarskiptatæki til afnota í starfi sínu hér á landi. Þeir A og B héldu því fram, að það hefði verið samkomulag þeirra félaga að efna ekki heit sín við Þjóðverja, og fjarskiptatækinu kváðust þeir hafa sökkt í sjó, er þeir komu til Raufarhafnar. Það hefði verið áform þeirra að gefa sig fram við íslensk stjórnvöld,

en setuliðsmenn handóku þá, eins og áður greinir. Á þessum tíma höfðu Bandaríki Ameríku, sem fóru með hvernd Íslands, gerzt styrjaldaraðili, og mátti því telja ófrið vofa yfir Íslandi. Hernjósnir á Íslandi í þágu óvinaríkis Bandaríkjanna miðaði þess vegna að því að veikja viðnámsþrótt íslenzka ríkisins. Loforð A og B um framkvæmd slíkra njósna varðaði því, þó ekki kæmi til framkvæmda, við 2. mgr. 89. gr. og 93. gr. laga nr. 19/1940. Talið var, að A og B hefðu mátt búast við harðræðum, ef þeir synjuðu, og var því við ákvörðun refsingar þeirra höfð hliðsjón af 6. tölulið 74. gr. sömu laga, en hins vegar var ekki lögð til grundvallar sú staðhæfing þeirra, að þeir hefðu ekki ætlað að efna loforð sín. Refsing A og B hvors um sig var ákveðin fangelsi 14 mánuði. En samkvæmt lögjöfnun frá 76. gr. sbr. 4. mgr. 8. gr. laga nr. 19/1940 svo og samkvæmt 76. gr. beinlínis var varðhaldsvist þeirra erlendis og hér á landi látin koma í stað refsingar. Þeir voru sviptir réttindum samkvæmt 68. gr. hegningarlaganna

189

A var loftskýtamaður á v/s Arctic, er kom til Vigo á Spáni hinn 20. desember 1941, þar sem það lá til 15. febrúar 1942, er það sigldi aftur til Íslands. Skömmu fyrir brottför skipsins frá Vigo, tjáði skipstjórinn A, að þýzkir erindrekur hefðu beðið sig að senda veðurskeyti á leiðinni til Íslands, og hefðu þeir haft í hótunum, ef eigi yrði látið að vilja þeirra í þessu efni. Að sögn A taldi skipstjóri ekki annað fært en að verða við þessari beiðni Þjóðverjanna. Eftir að A hafði haft umhugsunarfrest, gekk hann ásamt skipstjóra á fund Þjóðverjanna, sem hótuðu að sökkva skipinu á leið þess til Íslands, ef kröfur þeirra yrðu ekki til greina teknar. Varð það nú úr, að A tók við senditæki og dulmálslykli og lofaði að senda veðurfregnir á leiðinni heim og síðan frá Íslandi. Einnig lofaði A að senda fregnir um skipalestir, er hann kynni að verða var við, ef eigi væri hætt á, að skipið yrði miðað vegna þeirra skeytasendinga. Loks lofaði hann að senda blöð og blaðaurklippur frá Íslandi, eftir að hann væri þangað kominn. A fékk þegar greidda 1400 eða 1500 peseta fyrir starfa sinn, og jafnháa fjárhæð skyldi hann fá til viðbótar, er hann kæmi aftur til Spánar. Á heimleiðinni sendi A síðan 7 veðurskeyti, hið síðasta, er skipið var um 200 mílur undan suðurströnd Íslands. Sendistöðin var miðuð, og í aprílmánuði 1942 var A handtekinn af brezkum heryfirvöldum ásamt allri skipshöfn v/s Arctic. Var A síðan fangi brezku herstjórnarinnar til 3. ágúst 1945, er hann var afhentur íslenskum stjórnvöldum. Var hann þá settur í gæzluvarðhald, sem hann sat í til

14. s. m. Bandaríki Ameríku fóru með hvernd Íslands á þeim tíma, sem hér skiptir máli, og áttu þá í styrjöld við Þýzkaland. Fræðsla, sem Þýzkalandi mátti koma að haldi í styrjöldinni, miðaði þess vegna að því að veikja viðnámsþrótt íslenzka ríkisins. A var samkvæmt 88., 2. mgr. 89. og 93. gr. laga nr. 19/1940 dæmt 20 mánaða fangelsi. Við ákvörðun refsingarinnar var höfð hliðsjón af 6. tölulið 74. gr. sömu laga, þar sem A mátti búast við harðræðum, ef hann synjaði aðstoðar við Þjóðverja. Hins vegar var það metið til þyngingar refsingunni, að saklausir menn voru handteknir og hafðir í haldi vegna hegðunar A í sambandi við meðferð senditækisins. Samkvæmt löggjöfnun frá 76. gr. sbr. 4. mgr. 8. gr. laga nr. 19/1940 svo og samkvæmt 76. gr. beinlínis var varðhaldsvist A erlendis og hér á landi látin koma í stað refsingar. A var sviptur kosningarrétti og kjörgengi samkvæmt 68. gr. nefndra laga 447

Leiðbeiningarskylda dómara.

- Öflun gagna og málflutningi fyrir landamerkjadómi var mjög ábótavant. M. a. var nákvæmur uppdráttur af landi því, sem um var deilt, ekki lagður fram. Mjög skorti og á, að glöggar skýrslur lægju fyrir um meðferð landsins og nýtingu. Af hálfu annars aðiljans kom ólöglærður faðir hans fyrir dóminn. Formanni dómsins bar því að leiðbeina honum um öflun gagna, sbr. 114. gr. laga nr. 85/1936. Þetta gerði dómsformaður ekki. Var héraðsdómur því ómerktur 223
- Hreppsnefnd krafðist úrlausnar lögregludóms um heimilisfang A. Kröfugerð hreppsnefndarinnar fyrir lögregludóminum var ófullnægjandi og A gerði þar engar kröfur af sinni hendi. Héraðsdómari lét undir höfuð leggjast að leiðbeina aðiljum, sem voru ólöglærðir, um þetta, sbr. 114. gr. laga nr. 85/1936. Af þessum sökum m. a. var úrskurður héraðsdómara ómerktur 243
- Atvik máls voru að ýmsu leyti miður leið í ljós en skyldi, og talið var, að héraðsdómari hefði ekki fullnægt leiðbeiningarskyldu sinni. Líkur voru hins vegar ekki til, að ný gögn mundu hafa áhrif á úrslit málsins. Þótti því ekki ástæða til að ómerkja héraðsdóminn af þessum sökum 422

Leiga. Sjá húsaleiga, útburðargerðir.

Líkamsáverkar.

- A ók bifreið austur Suðurlandsbraut við Reykjavík. Myrkt var, og blindaðist A af ljósum bifreiðar, sem á móti kom. A ók samt áfram, og varð hestur B, sem þarna var á reið, fyrir

bifreiðinni. Hlaut B mikla áverka af árekstri þessum, m. a. hauskúpubrot og mjaðmargrindar. Beið B mikið heilsutjón, og um það bil ári síðar var hann samkvæmt skýrslu læknis óvinnufær með öllu. Gálaus akstur A var talinn orsök slyssins, og var honum dæmd refsing, m. a. fyrir brot gegn 219. gr. laga nr. 19/1940 46

A bjó ásamt sambýliskonu sinni B í herskála á Skólavörðuholti í Reykjavík. A grunaði, að B væri í þingum við annan mann C. Eitt sinn, er A kom ölvaður heim, voru þau B og C á tali saman utan skálans. Veittist A þá að C, kastaði í hann tré-kassa og sló hann í andlitið. Af þessu hlutust þó engir áverkar. Eftir þetta sofnaði A heima hjá sér og svaf til kvölds. Er hann vaknaði, var B ekki heima. A, sem var enn ölvaður, þóttist vita, að B væri hjá C, og fór hann því þangað. Kom hann þar að læstum dyrum, en braut þær upp og ruddist inn í herbergið. Lágu B og C þar saman á legubekk. A réðist nú að C og barði hann með vinflösku í höfuðið. Hlaut A mikla áverka, m. a. hauskúpubrot og brot á neðri kjálka, og lá þungt haldinn í sjúkrahúsi mánaðartíma. Árás A í ölvunarástandi á C utan við skálann varðaði við 217 gr. laga nr. 19/1940, 18. sbr. 38. gr. laga nr. 33/1935 og 3. og 7. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur. Árás A á C heima hjá honum varðaði við 218. gr. sbr. 75. gr. laga nr. 19/1940. Í sama máli var A dæmdur fyrir ölvun og óspektir, er hann varð sekur um, nokkru eftir að framangreindir atburðir gerðust. Hann var dæmdur til 9 mánaða fangelsisvistar og til að greiða C 12350 krónur í skaðabætur 92

Hinn 25. marz 1945 var dansleikur haldinn í Reykjavík. Voru þar vínveitingar og ölvun mikil. A var við dyravörzu ásamt lögreglumanni. B kom á dansleikinn og varð ölvaður. A lét hann út, en fyrir beiðni B var honum hleypt inn aftur. Lenti nú í þjarki, sem lauk með því, að A tók B, lagði hann á borð í anddyri danshússins og greiddi honum högg á höfuðið, sem mun hafa numið við borðplötuna. Hlaut B mikla áverka, m. a. kjálkabrot, og lá hann um skeið þungt haldinn í sjúkrahúsi. A var dæmt fangelsi tvo mánuði samkvæmt 218. gr. laga nr. 19/1940. Enn fremur var hann dæmdur til að greiða B 8000 krónur í skaðabætur. Við ákvörðun refsingar og skaðabóta var litið til þess, að B átti nokkra sök á viðureigninni 106

A ók farþegabifreið úr hliðargötu inn á aðalbraut í Hafnarfirði. Samtímis ók vörubifreið á gatnamótin um aðalbrautina, og rákust bifreiðarnar saman. Farþegabifreiðin kastaðist til undan árekstrinum, rann yfir aðalbrautina og inn á hliðar-

götu hinum megin, þar sem hún rakst á níu ára dreng, er staðnæmzt hafði á réttri vegarbrún, þegar hann sá til bifreiðanna. Lenti drengurinn undir bifreiðinni og hlaut mikla áverka, m. a. hauskúpubrot. A var talinn hafa valdið slysinu með of hröðum og gálausum akstri. Var honum dæmd refsing, m. a. samkvæmt 219. gr. laga nr. 19/1940	140
A var í héraði dæmdur til refsingar og greiðslu skaðabóta vegna áverka, sem hann hafði veitt B. B skaut til hæstaréttar ákvæði héraðsdóms um skaðabætur, en að öðru leyti var dómnum ekki áfrýjað	248
A varð undir hestvagni, sem valt, er bifreið var ekið á hann. Marðist hann mjög á hægri fæti og hafði í honum miklar þrautir. Var A frá verkum á annan mánuð, en náði aftur fullri heilsu. Ákoma þessi var ekki talin slík, sem lýst er í 218. gr. laga nr. 19/1940. Var bifreiðarstjórinn, sem sök átti á slysinu, því sýknaður af ákæru um brot gegn 219. gr. sömu laga	253
A varð þess valdur, að vörubifreið rann stjórnlaus á tvo vegfarendur, sem hlutu allmikla áverka. A var dæmd refsing m. a. samkvæmt 167. sbr. 165. gr. laga nr. 19/1940	469
Manni dæmdar fábætur vegna áverka, sem hann hlaut í bifreiðarslysi, og þar af leiðandi heilsutjóns	503
A ók bifreið suður Garðastræti í Reykjavík síðla kvölds í nóvembermánuði. Götulýsing var slæm, rigning og bleyta. Á móts við Ránargötu varð kona fyrir bifreiðinni, féll við og slasaðist. Beið hún varanlegt heilsutjón af slysi þessu, og var varanleg örorka hennar áætluð 25%. A var dæmd refsing m. a. samkvæmt 219. gr. laga nr. 19/1940 ..	528
Hinn 24. maí 1946 hlaut A nokkur meiðsl í bifreiðarslysi, töluverð sár á fæti og einkenni um heilahristing. Sárin á fætinum greru á nokkrum vikum, en höfuðverkur og svimi hélzt fram eftir sumri. Varð A ekki fullvinnufær fyrr en um miðjan septembermánuð. B, sem ók bifreiðinni, var sýknaður af ákæru um brot gegn 23. kafla laga nr. 19/1940, en dæmd refsing samkvæmt umferðarlögum og bifreiðalögum	542

Líkur. Sjá sönnun.

Læknar. Sbr. blóðrannsókn.

Réttarkrufning framkvæmd á líki manns, sem farizt hafði í bifreiðarslysi	35, 404, 510, 539
Læknir lýsir áverkum, sem maður hlaut í bifreiðarslysi	46, 140, 253, 503, 528, 542
Læknir lýsir áverkum manns, sem sætt hafði líkamsárás	92, 106, 248, 560

	Bls.
Læknir skoðar lík manns, sem farizt hafði í bifreiðarslysi 114,	443
Héraðslæknir vottar, að íbúð sé heilsuspillandi	213
Læknir gefur skýrslu um heilsu og andlegt hæfi málsaðilja ..	293
Tryggingaryfirlæknir metur örorku manns, sem slasast hafði af völdum bifreiðar	503
Héraðslæknir áætla örorku konu, sem slasast hafði af völdum bifreiðar	528

Lög. Lögskýring.

Maður, sem sakaður var um njósnir á styrjaldartímum, var hafður í haldi erlendis og síðan í gæzluvarðhaldi hér á landi. Samkvæmt lögjöfnun frá 76. gr. sbr. 4. mgr. 8. gr. laga nr. 19/1940 og samkvæmt 76. gr. beinlínis var varðhaldsvist hans erlendis og gæzluvarðhald hér á landi látið koma í stað refsingar	3, 189,	447
Refsing ákveðin með hliðsjón af 6. tölulið 74. gr. laga nr. 19/1940	3, 189,	447
Ákvæði 5. gr. laga nr. 85/1936 um sáttastarf dómara í málum, sem sækja má á varnarþingi samkvæmt 82. gr. sömu laga, talið eiga við, hvort sem varnarþingsheimildin er notuð eða ekki		78
Verðlagsreglur frá 11. marz og 6. október 1943 taldar gilda um vörur almennt, en ekki einungis um vörur, er lúta sérstökum verðlagsákvæðum		81
Útgerðarfélag varð gjaldþrota. A, sem verið hafði framkvæmdarstjóri félagsins, lýsti í búið kröfu að fjárhæð kr. 5731.04. Af fjárhæð þessari voru kr. 4298.28 framkvæmdarstjóralaun og þar af kr. 1350.00 vegna þriggja mánaða uppsagnarfrests, er honum var tryggður í ráðningarsamningi. Þessi hluti kröfunnar þótti eiga að njóta forgangsréttar samkvæmt 5. tölulið b-liðs 83. gr. skiptalaga nr. 3/1878, enda varð uppsagnarfresturinn ekki talinn of langur. Hinn hluti kröfunnar, greiðslur, sem A hafði innt af hendi vegna félagsins fyrir húsnæði, hita, ljós og ræstingu, var einungis tekinn til greina sem almenn krafa í búið		133
Landmælingamaður, sem ráðinn var í þjónustu bæjarverkræðings í Reykjavík, talinn undanþeginn ákvæðum 1. mgr. 3. gr. laga nr. 39/1943, sbr. 2. mgr. sömu lagagreinar		144
Máli frestað ex officio í hæstarétti samkvæmt lögjöfnun frá 120. gr. laga nr. 85/1936		509
A höfðaði mál í héraði á hendur B, m. a. til heimtu málflutningsþóknunar. Á meðan á þeim málarekstri stóð, leitaði B úrskurðar stjórnar Lögmannafélags Íslands um fjárhæð þóknunarinnar. Félagsstjórnin kvað upp um þetta efni úrskurð, sem kærður var til hæstaréttar. Talið var, að A hefði		

- með höfðun og áframhaldandi rekstri fyrrgreinds dóms-
máls svipt aðilja færi á að öðlast um þóknunina úrskurð
stjórnar Lögmannafélags Íslands, sem kærður yrði sam-
kvæmt 8. gr. laga nr. 61/1942, og yrði úrlausn stjórnarinnar
í umræddu máli því einungis skoðuð sem álitserð. Sam-
kvæmt þessu var kærumálinu vísað frá hæstarétti 172
- A bjó ásamt syni sínum og dóttur, sem var gift og barnshafandi,
í þriggja herbergja íbúð í húsi sínu. Þar bjó og sonur A
í kjallaraherbergi, sem var illa til íbúðar fallið. Í húsinu
bjó einnig B, sem hafði þriggja herbergja íbúð til afnota.
A sagði nú B upp húsnæðinu, til þess að fá það dóttur sinni
og tengdasyni til íbúðar, og leitaði atbeina fógeta til út-
burðar, er B flutti ekki. Fógeti tók til greina kröfu A og
bar B út. Úrskurði fógeta var áfrýjað. Talið var, að A hefði
verið brýn þörf að fá íbúð B til afnota í framangreindu
skyni, og hefði B því borið að vikja úr henni. Fyrir hæsta-
rétti kom það fram, að tengdasonur A hafði ekki flutt í
húsið, enda höfðu þau hjón skilið að borði og sæng, eftir
að útburður var framkvæmdur. A hafði hins vegar ásamt
syni sínum flutt í íbúð B, en í hinni íbúðinni bjó annar
sonur A og dóttir ásamt barni sínu. Með hliðsjón af stærð
íbúðarherbergja í húsinu og þegar virtir voru heimilis-
hagir A, þóttu eigi vera skilyrði fyrir hendi samkvæmt 14.
gr. laga nr. 39/1943 til þess að fá B af nýju umráð íbúðar
þeirrar, sem um var deilt 178
- A var sóttur til endurgreiðslu fjárhæðar, er hann hafði um-
fram lagaheimild tekið í leigu eftir húsnæði í Reykjavík
frá því í marz 1944 til ágústloka 1945. Lög nr. 95/1945,
er tóku gildi, eftir að umrædd atvik gerðust og endurkröfu-
réttur skapaðist, áttu ekki við, að því er úrlausn þess máls
varðaði 204
- A var sóttur til sakar fyrir að hafa dregið sér kr. 1087.00.
Fyrir hæstarétti bauð verjandi fram greiðslu nefndrar
fjárhæðar að fullu. Refsing A var ákveðin með hliðsjón
af 8. tölulið 74. gr. laga nr. 19/1940 219
- A var dæmd sekt samkvæmt 247. gr. laga nr. 19/1940 með
hliðsjón af 8. tölulið 74. gr. sömu laga. Hann var ekki
sviptur réttindum samkvæmt 68. gr. laganna 219
- Stjórn Lögmannafélags Íslands hefur samkvæmt 8. gr. laga
nr. 61/1942 úrskurðarvald um málflutningslaun, og má kæra
úrskurði félagsstjórnarinnar um þetta efni til hæstaréttar,
sbr. 199. gr. laga nr. 85/1936. Heimild brestur hins vegar
til þess að kæra úrskurði félagsstjórnarinnar, sem einungis
lúta að starfsaðferðum hennar í sambandi við slík mál .. 235
- Maður hlaut meiðsl í fæti af völdum bifreiðar. Var fóturinn

mikið marinn og fylgdu því miklar þrautir. Var maðurinn frá verkum á annan mánuð, en náði síðan fullri heilsu. Eigi var talið, að ákoma þessi væri slík, sem lýst er í 218. gr. laga nr. 19/1940. Var bifreiðarstjórinn, sem valdið hafði slysinu með gálausum akstri, því sýknaður af ákæru um brot gegn 219. gr. sömu laga	253
Samkvæmt 12. gr. laga nr. 1/1938 geta fyrirsvarsmenn sildarverksmiðja ríkisins ekki lofað ákveðnu magni sildarmjöls, svo bindandi sé, fyrr en liðinn er pöntunarfrestur aðilja, er þar greinir, og sýnt er, að hve miklu leyti birgðir endast til að fullnægja pöntunum, sem þá eru komnar	278
Samningur dæmdur ógildur samkvæmt löggjöfnun frá 1. mgr. 31. gr. laga nr. 7/1936	293
Máli til heimtu fébóta vegna skemmda á húseign talið svo hátt- að, að héraðsdómari hefði átt að kveðja sérkunnáttumenn um húsagerð til að fara með og dæma málið með sér, sbr. 3. tölulið 200. gr. laga nr. 85/1936	357
Af ákvæðum 108. gr. laga nr. 85/1936 leiðir, að héraðsdómari á að dæma frávisunaratriði máls, áður en hann dæmir málið að efni til, þannig að kostur sé að bera frávisunaratriði undir hæstarétt, áður en efni málsins er dæmt í héraði ..	370
Ákvæði 7. töluliðs 1. gr. laga nr. 93/1933 um, að útgáfudagur skuli tilgreindur í vixli, er óhjákvæmilegt, og verður ákvæði 4. mgr. 2. gr. sömu laga um útgáfustað eigi með löggjöfnun beitt um útgáfudag	378
Hvorki lög nr. 55/1921 um skipulag kaupsúna og sjávarþorpa né aðrar réttarreglur heimila að leggja fébótaábyrgð á bæjar- eða sveitarfélög fyrir skipulagsákvæðanir, sem hafa í för með sér breytingu á afstöðu húsa til gatna	412
Ákvæði 110. og 111. gr. laga nr. 85/1936 um, að staðhæfingar um málsatvik og mótmæli skuli jafnan koma fram, jafnskjótt og tilefni verður, eigi talin því til fyrirstöðu, að hrundið væri í hæstarétti kröfum, sem sýnilega áttu ekki stoð í lög- um, enda þótt þeim hefði ekki verið andmælt í héraði ..	417
A seldi B húseign, og áttu 56000 krónur af kaupverðinu að greiðast með vörum. Kaupið var síðar rift samkvæmt kröfu A vegna vancfnda B, en af því leiddi, að hrundið var kröfu A um söluhagnað af umræddum vörum, sbr. 57. gr. laga nr. 39/1922	417
A keypti bát, sem hann sjálfur hafði athugað og auk þess fengið sérfróðan mann til að skoða, áður en kaupin voru ráðin. Hann gat því ekki borið fyrir sig galla, sem hann taldi, að verið hefðu á bátnum og komið í ljós síðar, sbr. 47. gr. laga nr. 39/1922	433
Héraðsdómari segir um lög nr. 95/1945, að af greinargerð með	

- frumvarpi að nefndum lögum virðist mega ráða, að til þess hafi verið ætlað, að lögin verkuðu aftur fyrir sig. En ekkert ákvæði um það sé í lögunum sjálfum og því viðurhlutamikið að telja þau hafa afturvirk áhrif. Í dómi hæstaréttar segir: „Með skírskotun til forsendna héraðsdóms ber að staðfesta niðurstöðu hans“ um kröfuliði þá, sem hér skipta máli. Hæstiréttur miðar því við það, eins og héraðsdómararinn, að lögin séu ekki afturvirk, en eigi ber að skilja hæstaréttardóminn svo, að fallið sé á framangreindan rökstuðning héraðsdómarans, sbr. hæstaréttardóm í þessu bindi, bls. 204 438
- A, sem var ölvður, varð þess valdur, að vörubifreið rann án alþeina vélarinnar forbrekis um almannafæri í Reykjavík og olli slysi á vegfarendum og spjöllum á húsi. Fyrir þetta athæfi var A dæmd refsing samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935, 23. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 167. sbr. 165. gr. laga nr. 19/1940 469
- C ók vörubifreið, sem hann hafði leigt af eiganda hennar D, er slys varð í sambandi við notkun bifreiðarinnar. Eins og á stóð, var C á þessum tíma ábyrgur umráðamaður bifreiðarinnar, sbr. 1. mgr. 35. gr. og 5. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941. Af þessu leiddi, að D bar ekki eigendaábyrgð á bifreiðinni og var því sýknaður af skaðabótakröfu vegna slyssins 503
- A vann við flutning timburskilrúma, sem hlaðið var lausum á pall vörubifreiðar og þannig, að þau stóðu út af bifreiðinni beggja megin. A skyldi vegna flutningsins fylgjast með bifreiðinni, og tók hann sér því stöðu á vörupalli bifreiðarinnar aftan við farminn. Á leið til ákvörðunarstaðar rakst farmurinn í bifreið, sem stóð kyrr, og við það féll A af bifreiðinni og slasaðist. Orsakir til árekstrarins voru mistök í stjórn bifreiðarinnar og ótryggileg hleðsla farmsins. Þar sem A var umbúnaður farmsins kunnur, þótti hann hafa sýnt nokkra óvarkárni með stöðu sinni á bifreiðarpallinum, án þess að bera fram kvartanir undan öryggisskorti, sem því var samfara. Samkvæmt 3. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941 var honum því dæmt að bera $\frac{1}{2}$ hluta af tjóni sínu sjálfur 503
- A ók bifreið frá Hafnarfirði til Reykjavíkur. Í Fossvogi mætti hann hjólreiðarmönnum. A veitti því þegar athygli, að tveir þeirra, er samhliða óku, höfðu eigi fulla stjórn á reiðhjólum sínum. Er menn þessir komu á móts við bifreiðina, rákust þeir saman, misstu vald á reiðhjólunum og féllu við. Lenti annar þeirra undir bifreiðinni og beið bana. A dró ekki nægjanlega úr hraða bifreiðarinnar, er hann varð

þess vís, að stjórn manna þessara á reiðhjólunum var áfátt, og hann lét undir höfuð leggjast að fullbeita hemlum til að stöðva bifreiðina, svo fljótt sem verða mætti, er hann sá mennina falla. Var A talinn samvaldur að slysinu og dæmd refsing, m. a. samkvæmt 215. gr. sbr. niðurlagsákvæði 19. gr. laga nr. 19/1940 510

A vann mörg ár í netjaverkstæði B, en lét af störfum þar hinn 31. ágúst 1945. Í kjarasamningi 22. desember 1944 var svo kveðið á, að um sumarleyfi skyldi fara eftir lögum nr. 16/1943 um orlof. A hafði fengið orlof almanaksárin 1941—1944, að báðum meðtöldum. Átti hún því kröfu til orlofsfjár einungis fyrir tímabilið 1. janúar 1945 til 31. ágúst s. á., er hún lét af störfum 516

A og B seldu C húseign í Reykjavík ásamt eignarlóð. Stærð lóðarinnar var talin 630 fermetrar, en síðar mældist stærð hennar einungis 601 fermetri. Áður en kaup voru ráðin, hafði C skoðað lóðina og athugað lóðamörk. Eins og á stóð og með hliðsjón af verðmæti og söluverði húss og lóðar, varð ekki talið, að þessi munur á lóðarstærðinni hefði verið slík forsenda fyrir kaupum aðilja, að C ætti fébótakröfu hans vegna á hendur A og B, sbr. 47. gr. laga nr. 39/1922 518

A seldi B hús, sem var í smíðum, og lofaði að fullgera aðra hæð hússins og afhenda hana skilorðslaust til afnota tiltekinn dag, en gjalda B ella 500 krónur þaðan af fyrir hvern dag sem liði, unz verkinu væri lokið. Féviti þetta þótti berýnilega ósanngjarnt og var lækkað, sbr. 35. gr. laga nr. 7/1936 520

Kona varð fyrir bifreið, sem A stjórnaði, féll á götuna og lá þar meðvitundarlaus. A taldi, að konan hefði beðið bana, varð óttasleginn og hvarf af vettvangi án þess að veita konunni nokkra umönnun eða hlutast til um hjálp henni til handa. A var dæmd refsing, m. a. samkvæmt 1. mgr. 220. gr. laga nr. 19/1940 sbr. 75. gr. sömu laga 528

A hafði á leigu íbúð í húsi B í Reykjavík samkvæmt leigusamningi 4. maí 1944 til óákveðins tíma, en uppsagnarfrestur var ákveðinn 3 mánuðir, miðað við fardag. Að frumkvæði B undirrituðu aðiljar nýjan samning um leigu sama húsnæðis hinn 5. febrúar 1947. Hafði B gert samningsuppkastið á prentað eyðublað, en ritað í það ákvæði þess efnis, að A skyldi rýma íbúðina í síðasta lagi 14. maí 1947. Hinn 17. maí s. á. krafðist B síðan útburðar A, sem neitaði að rýma og bar það fyrir sig, að hann hefði ekki tekið eftir umræddu ákvæði um brottflutning, enda hefði hann þá ekki undirritað samninginn. Viðurkennt var, að aðiljar hefðu ekki rætt þessa breytingu á samningnum, og að

B hefði ekki vakið athygli A á henni sérstaklega. Þá var högum A og fyrri skiptum aðiljanna svo háttað, að B mátti vera ljóst, að mjög ólíklegt væri, að A vildi undirgangast brottrýmingarákvæðið, og að athugasemdalaus undirskrift hans undir samninginn hlyti að stafa af því, að hann hefði ekki veitt þessu ákvæði eftirtekt. Samkvæmt þessu var A ekki bundinn af umræddu samningsákvæði, sbr. 31. gr. laga nr. 7/1936. Var því synjað um útburð	535
A hlaut í bifreiðarslysi töluverð sár á fæti og einkenni um heilahristing. Sárin greru á nokkrum vikum, en vegna höfuðverkjar og svima varð A ekki fullvinnufær, fyrr en liðið var hátt á fjórða mánuð frá slysinu. B, sem ók bifreiðinni, var sýknaður af ákæru um brot gegn 23. kafla laga nr. 19/1940 (219. gr.), en dæmd refsing samkvæmt umferðarlögum og bifreiðalögum	542
Er v/s B frá Siglufirði lá í Vestmannaeyjum, réði skipstjóri A stýrimann skipsins í næstu för þess til útlanda. Er ráðningin var brigðuð, höfðaði A skaðabótamál fyrir sjó- og verzlunardómi Vestmannaeyja á hendur skipstjóra vegna eiganda og útgerðarmanns skipsins. Höfðun málsins var heimil á þessu varnarþingi, sbr. 80. gr. laga nr. 85/1936	566
Skýrslum vitna bar svo mjög í milli um atvik að árekstri tveggja skipa, að ekki varð af þeim ráðið, hver eða hverjir ættu sök á árekstrinum. Fékk því hvorugt skipið bættan skaða sinn, sbr. 226. gr. laga nr. 56/1914	570

Löggæzla. Sjá lögreglumenn.

Lögreglumenn.

Fundið að því, að eftirlitsmaður bifreiða hlutaðist ekki til um, að manni, sem sakaður var um að hafa verið með áhrifum áfengis við akstur bifreiðar, væri tekið blóð til rannsóknar	209
Lögreglumenn komu á vettvang, þar sem mannsbani hafði hlotizt af akstri bifreiðar, án þess að hlutast til um rannsókn á verksummerkjum og bifreið þeirri, er slysinu hafði valdið. Var þetta talið mjög aðfinnsluvert	510
Kona varð fyrir bifreið í Reykjavík og stórslasaðist síðla kvölds í nóvembermánuði. Bifreiðarstjórinn hvarf af vettvangi, þar sem konan lá meðvitundarlaus og enginn var til að veita henni umönnun. Hæstiréttur taldi það mjög aðfinnsluvert, að lögreglan gerði ófullnægjandi athuganir á vettvangi, rannsakaði ekki bifreið þá, sem um var að tefla, og gerði ekki næga gangskör að því að ná bifreiðarstjóranum til rannsóknar	528

Lögræði.

Maður sækir skaðabótamál vegna ólögráða dóttur sinnar ..	24
Lögráðamaður sækir mál vegna ólögráða aðilja	438

Lögtak.

A tók sér búsetu erlendis, en gegndi áfram störfum formanns og framkvæmdarstjóra hlutafélags, sem rak umboðs- og heildverzlun í Reykjavík, enda þótt hann fullnægði ekki lengur lagaskilyrðum til þess, sbr. 32. gr. laga nr. 77/1921 og 2. tölulið 5. gr. laga nr. 52/1925. Af hlutafé félags þessa áttu A og eiginkona hans tæpan helming. Eins og á stóð, var A með þátttöku sinni í félaginu talinn reka atvinnu hér á landi, og var því heimilað lögtak til heimtu útsvars, sem á hann hafði verið lagt í Reykjavík	58
Lögtak heimilað til heimtu útsvars, sem lagt hafði verið á oliufélag vegna benzin- og oliusölu þess á Blönduósi	111
A, sem búsettur var í Fáskrúðsfjarðarhreppi, var gert að greiða útsvar í Búðahreppi vegna atvinnurekstrar hans þar, og var lögtak heimilað til heimtu útsvarsins	130
Hlutafélagið S var stofnað árið 1942 og skrásett í Neskaupstað, þar sem það gerði út skip sitt næsta ár. Í janúarmánuði 1944 var félagið skrásett af nýju í Mjóafirði. Árið 1945 var útsvar samt sem áður lagt á félagið í Neskaupstað, en útsvar þetta neitaði félagið að borga. A og eiginkona hans áttu kr. 72000.00 af hlutafé félagsins, sem nam samtals kr. 75000.00, og höfðu í reyndinni öll ráð félagsins og fyrir-svar. Var því talið, að raunverulegt heimilisfang félags-ins hefði verið í Neskaupstað, þar sem þau hjón voru búsett, og félagið útsvarsskylt þar árið 1945. Lögtak var því heimilað til heimtu útsvarsins	163
Lögtak var gert fyrir útsvari, sem A hafði verið gert að greiða í Sandvíkurhreppi árið 1944, en er útsvar þetta var á lagt, hafði A dvalið í hreppnum og haft þar fasta atvinnu síðan 1. september 1943	259
A hafði á Akureyri á hendi sölu benzins og bifreiðaolíu frá oliufélagi í Reykjavík. Skiptum A og félagsins var svo háttað, að A var talinn starfsmaður félagsins, að því er sölu þessa varðaði, en ekki sjálfstæður umboðssali. Var því synjað um framkvæmd lögtaks til heimtu veltuskatts, sem á A hafði verið lagður vegna sölunnar samkvæmt lög-um nr. 62/1945	578

Málasamlag.

a) Einkamál.

I. Kröfusalag.

1. Kröfusalag af hálfu sækjanda:

Eigandi bifreiðar krefst bóta vegna viðgerðarkostnaðar og afnotamissis bifreiðar, sem skemmt hafði í árekstri	18,	427
Mál til heimtu málf lutningsþóknunar og dómgjalda ..		186
Mál til ógildis byggingarbréfi og samningi, varðandi byggingu og framkvæmdir á sömu jörð		293
Húseigandi krefur bæjarstjórn um bæt看 fyrir verðrýrnun á húsi vegna a) hækkunar jarðvegs við ofaniburð i aðliggjandi götu og b) breytinga á gatna skipun, er hafði það i för með sér, að húsið varð bakhús og því miður hæft til arðberandi nota en áður		412
Krafizt riftunar samnings um sölu húseignar og skaðabóta vegna vanefnda á þeim samningi		417
Mál til heimtu ofgreiddrar húsaleigu og skaðabóta vegna ólögmæts útburðar		438
Kröfur gerðar um afhendingu vara úr skipaafgreiðslu, endurgreiðslu ofgreidds afgreiðslugjalds og skaðabóta vegna ólögmæts halds á umræddum vörum ..		462
Krafa um viðurkenningu á sameign vegar og um brott-nám girðingar, er um veginn lá		499
2. Gagnkröfur:		
Dómi áfrýjað af hendi beggja aðilja 61, 67, 163, 196, 204, 267, 278, 293, 357, 412, 422, 438, 462,		503

II. Aðiljasamlag.

1. Sóknaraðilja:

Sameigendur jarðar sækja mál til viðurkenningar umferðarrétti um land annarrar jarðar		231
Sameigendur vélar sækja skaðabótamál vegna galla á vélinni		240
Sameigendur skips sækja mál til heimtu bóta fyrir skemmdir, er urðu á skipi þeirra i árekstri við annað skip		267
Sameigendur jarðar sækja mál til ógildis byggingarbréfi og samningi um framkvæmdir á jörðinni		293
Tveir sameigenda atvinnufyrirtækis krefjast þess, að bú þess sé tekið til opinberra skipta		409
Tvær systur sækja húseiganda til endurgreiðslu ofgreiddrar húsaleigu og skaðabóta vegna ólögmæts útburðar		438

Eigandi og skipshöfn skips sækja eiganda annars skips til greiðslu bjarglauna	552
Eigandi og váttryggjandi skips sækja eiganda annars skips til bóta vegna tjóns af árekstri skipanna ..	570
2. Varnaraðilja:	
Kröfu um útburð beint gegn manni og eiginkonu hans sameiginlega	127
Aðili, sem lýst hafði kröfu í þrotabú, áfrýjar úrskurði skiptaréttar og stefnir auk skiptaráðanda fyrirsvarsmanni bankaútibús, er andmælt hafði kröfu hans fyrir skiptaréttinum, sbr. 1. gr. laga nr. 19/1895	133
Eiginkona gengur inn í mál við hlið manns síns, er fjárnáms hafði verið krafizt í eignum á vegum þeirra hjóna	181
Fébótamál vegna bifreiðarslyss sótt á hendur eiganda bifreiðar, umráðamanni hennar og stjórnanda, þegar slysið varð, svo og vinnuveitanda, er stjórnarið hafði hleðslu farms á bifreiðina	503
Seljendur húss og lóðar sóttir til fébóta vegna þess að lóðin reyndist minni en tjáð var í afsali	518

b) Opinber mál.

1. Aðili ákærður fyrir fleiri en eitt brot 3, 8, 14, 35, 46, 81, 92, 114, 140, 148, 153, 189, 209, 219, 253, 262, 304, 401, 404, 443, 447, 451, 456, 469, 447, 474, 479, 486, 493, 510, 528, 539, 542,	560
2. Fleiri en einn aðili ákærður í sama máli:	
Þrír refsifangar ákærðir um stök úr fangelsi, þjófnað og áfengislagabrot	8
Þrír stjórnarmenn hlutafélags sóttir til refsingar fyrir brot gegn 15. kafla laga nr. 19/1940 og löggjöf um verðlag og gjaldeyrismeðferð	81
Ökumaður bifreiðar sóttur til refsingar samkvæmt 23. kafla laga nr. 19/1940, bifreiðalögum og umferðarlögum. Eigandi sömu bifreiðar jafnframt sóttur til refsingar fyrir brot gegn bifreiðalögum	114
Mál gegn tveimur mönnum til refsingar samkvæmt 18. og 26. kafla laga nr. 19/1940	122
Ákæra gegn tveimur mönnum fyrir landráð samkvæmt 10. kafla laga nr. 19/1940	189
Ákæra gegn tveimur mönnum um brot gegn lögum um gjaldþrotaskipti, bókhaldslöggjöf og 26. og 27. kafla laga nr. 19/1940	304

Ákæra gegn þremur mönnum um brot gegn 26. kafla laga nr. 19/1940, áfengislögum nr. 33/1935 svo og, að því er tvo þeirra varðar, bifreiðalögum nr. 23/1941	456
Tveir menn sóttir til refsingar, m. a. samkvæmt áfengislögum og bifreiðalögum	486

Málflutningsmenn. Sbr. málflutningur.

Héraðsdómslögmaður vittur fyrir að leggja fram á dómþingi skjal, sem hafði að geyma tilhæfulaus og móðgandi ummæli sakbornings í garð vitna	153
Í greinargerð, sem hæstaréttarlögmaður sendi hæstarétti í kærumáli, hafði hann óviðurkvæmileg ummæli um annan hæstaréttarlögmann. Ummæli þessi voru vitt	172
A hæstaréttarlögmaður höfðaði mál í héraði á hendur B, m. a. til heimtu málflutningsþóknunar. Á meðan á þeim mála-rekstri stóð, leitaði B úrskurðar stjórnar Lögmannafélags Íslands um málflutningslaunin. Félagsstjórnin kvað síðan upp um þetta efni úrskurð, sem kærður var til hæstaréttar. Talið var, að A hefði með höfðun og áframhaldandi rekstri fyrrgreinds dómsmáls svipt aðilja færi á að öðlast um málflutningslaunin úrskurð stjórnar Lögmannafélags Íslands, sem kærður yrði til hæstaréttar samkvæmt 8. gr. laga nr. 61/1942, og yrði úrlausn stjórnarinnar því einungis metin álitsgerð hennar í málinu. Samkvæmt þessu var málinu vísað frá hæstarétti	172
A hæstaréttarlögmaður höfðaði í héraði í umboði B mál á hendur C til greiðslu kr. 16783.40 auk vaxta, en lét málið síðan að B fornsparðum niður falla, með því að hann þá taldi það óvinnandi, gegn því að C greiddi kr. 300.00 í málskostnað. A, sem reiknaði sér kr. 2000.00 í þóknun, var talinn hafa hrapað nokkuð að aðgerðum í málinu, og þóttu nefndar kr. 300.00 næg greiðsla fyrir starf hans	186
A hæstaréttarlögmaður krafði B um málflutningsþóknun. B leitaði þá um hana úrlausnar stjórnar Lögmannafélags Íslands, og ræddi stjórnin málið, án þess að veita A þess kost að gæta hagsmuna sinna. Því næst höfðaði A mál fyrir héraðsdómi á hendur B, m. a. til greiðslu umræddra málflutningslauna. Héraðsdómari vísaði þessari kröfu frá dómi, með því að um hana hefði þegar verið leitað úrskurðar stjórnar Lögmannafélags Íslands, sem gera ætti um hana að lögum, sbr. 8. gr. laga nr. 61/1942. Hæstiréttur taldi hins vegar, að við höfðun málsins í héraði hefðu ekki verið fyrir hendi skilyrði til þess að meina A að leita dómhelgi á kröfu sinni, þegar af þeirri ástæðu, að ágreiningur aðilja hefði verið borinn undir stjórn lögmannafélagsins, án þess að A væri	

gefinn kostur á að lýsa horfi sínu til málsins. Var frávisun héraðsdóms því hrundið	216
A hæstaréttarlögmaður leitaði úrskurðar stjórnar Lögmannafélags Íslands um það, hvort málflutningsþóknun, sem B hæstaréttarlögmaður hafði gert kröfu til, gæti talizt hæfileg. B krafðist þess, að málinu yrði vísað frá stjórn lögmannafélagsins, en stjórnin hratt þeirri kröfu með úrskurði, sem B kærði til hæstaréttar. Talið var, að í 8. gr. laga nr. 61/1942, sem veitir stjórn Lögmannafélags Íslands úrskurðarvald um endurgjald fyrir málflutningsstörf og kveður á um kæru úrskurða um það efni, felist ekki heimild til þess, að skotið sé sér í lagi til hæstaréttar úrskurðum, sem einungis lúta að starfsaðferðum félagsstjórnarinnar. Kærumálinu var því vísað frá hæstarétti	235
A hafði veitt B líkamsáverka og var sóttur til refsingar fyrir þær sakir. Verjandi A í héraði viðhafði í varnarskjali ýms óviðurkvæmileg ummæli og aðdróttanir í garð B. Var þetta vítt	248
Staðfestur úrskurður stjórnar Lögmannafélags Íslands um málflutningsþóknun	380
Hæstaréttarlögmaður talinn hafa sýnt óhæfilega stírfni með því að andmæla beiðni um frestun útbuðarmáls í 5—10 mínútur	555
Ósæmileg ummæli hæstaréttarlögmanns í greinargerð hans til hæstaréttar átalinn og ómerkt	555
Krafa hæstaréttarlögmanns um, að öðrum hæstaréttarlögmanni yrði dæmd þyngsta refsing, sem lög leyfðu, fyrir að tefja dómsmál og úrslit þess, hafði eigi við rök að styðjast ..	555
Hæstaréttarlögmaður talinn hafa kært mál ófyrirsynju til hæstaréttar	555
Dráttur máls fyrir hæstarétti víttur	566
Átalinn vangæzla málflutningsmanns í sambandi við áfrýjun máls	570

Málflutningur. Sbr. málflutningsmenn, málsmeðferð.

Varnaraðili í kærumáli sendir hæstarétti hvorki kröfur né greinargerð .. 31, 33, 55, 70, 120, 216, 383, 388, 390, 430,	432
Kærumál flutt munnlega fyrir hæstarétti, sbr. 3. mgr. 199. gr. laga nr. 85/1936, og flutningur ákveðinn um formhlíð málsins sérstaklega	172
Mál flutt skriflega fyrir hæstarétti samkvæmt 38. gr. laga nr. 112/1935	223
Öflun gagna og málsútlistun fyrir landamerkjadómi var mjög ófullkomin. Ólöglerður maður kom fyrir dóminn af hálfu annars aðiljans, en formaður dómsins lét undan falla að	

leiðbeina honum um öflun skýrslna, sbr. 114. gr. laga nr. 85/1936. Landamerkjadómurinn var því ómerktur	223
Málflutningi um sakarefni skipt, sbr. 5. mgr. 71. gr. laga nr. 85/1936	240, 245, 274, 370, 412
Í máli til ákvörðunar heimilisfangi var kröfugerð kæranda í héraði ófullnægjandi, og stefndi gerði þar engar kröfur í málinu. Héraðsdómari leiðbeindi aðiljum, sem voru ólög-lærðir, ekki í þessu efni, sbr. 114. gr. laga nr. 85/1936. Úrskurður héraðsdóms í málinu ómerktur	243
Andmæli gegn tilteknum staðhæfingum voru ekki höfð uppi fyrr en við flutning máls fyrir hæstarétti. Eins og á stóð, þótti aðili þó ekki hafa svipt sig rétti til að bera þau fyrir sig	278
Kærumál dæmt í hæstarétti, án þess að kröfur eða greinargerð hefðu borizt frá sóknaraðilja	378, 430, 432
A höfðaði mál gegn B til riftunar húsakaupum og skaðabóta. Í héraði komu engar kröfur né greinargerðir fram af hálfu B, að því er varðaði efni málsins. Fyrir hæstarétti krafðist B hins vegar sýknu og lagði fram gögn. Sýnt þótti, að B hefði verið í lófa lagið að bera fyrir sig í héraði máls-ástæður þær og mótmæli, sem hann flutti fram í hæsta-rétti. Gegn andmælum A var þeim því ekki gaumur gefinn, sbr. 110. og 111. gr. laga nr. 85/1936, og málið dæmt á þeim grundvelli, sem það var á, er það var tekið til dóms í héraði. Þetta var ekki til fyrirstöðu því, að hrundið væri þeim kröfum A, sem ekki höfðu stóð í lögum	417
Í héraði var ákveðinn skriflegur málflutningur, án þess að gild rök lægju til. Sameiginlegur frestur til gagnaöflunar var ekki veittur aðiljum, og bókanir af þeirra hendi urðu fleiri en lög standa til	422
A var krafinn endurgreiðslu fjárhæðar, er hann var talinn hafa heimt af leigjendum sínum umfram samninga og eigi að lögum. A krafðist sýknu af kröfu þessari vegna aðildar-skorts stefnanda. En þar sem málsástæðu þessari var ekki hreyft fyrr en við munnlegan flutning málsins í héraði, þótti hún of seint fram borin og var því ekki tekin til greina	438
A kærði til hæstaréttar samkvæmt 198. gr. laga nr. 85/1936 úrskurð fógetadóms um endurupptöku máls og gerði þá vara-kröfu, að meðferð málsins fyrir fógetadómi yrði ómerkt og héraðsdómara dæmt að greiða honum málskostnað bæði í héraði og fyrir hæstarétti. Þessi krafa talin löglaus í kæru-máli	555
Dráttur máls fyrir hæstarétti vittur	566

Málkostnaður. Sbr. gjafsókn, ómaksbætur.

a) Einkamál.

1. Málkostnaður látinn niður falla:

Kröfur áfrýjanda teknar til greina að nokkru eða öllu leyti, en málskostnaður þó látinn falla niður 130, 163, 196, 278, 393, 398. 412, 462, 503, 518, 520,	535
Áfrýjandi tapar máli, en þó eigi gert að greiða málskostnað að 72, 100, 127, 178, 274, 380, 409, 499,	516
Dómur eða úrskurður héraðsdómara ómerktur vegna rangrar meðferðar og málskostnaður látinn falla niður ..	181
Í máli, sem ómerkt var vegna galla á málsmeðferð, krafðist hvorugur aðilja málskostnaðar, og féll hann því niður	51
Í kærumáli voru kröfur sóknaraðilja ekki teknar til greina, en málskostnaður látinn niður falla, þar sem hans var ekki krafizt 31, 33, 55, 70, 78, 383, 387 390, 430, 432,	548

Kærumáli vísað sjálfkrafa frá hæstarétti. Kærumálkostnaður látinn falla niður	172
--	-----

2. Aðilja, sem áfrýjaði dómsaðhöfn til breytinga og fékk kröfur
sínar teknar til greina að meiru eða minna leyti,
dæmdur málskostnaður 40, 58, 61, 67, 133, 168, 204,
216, 231, 248, 370, 503, 548, 552,

Aðili, sem dæmdur var í héraði til greiðslu fjárhæðar, áfrýjaði málinu. Í hæstarétti var krafan á hendur honum lækkuð, en honum samt dæmt að greiða málskostnað að bæði í héraði og fyrir hæstarétti ..	503
--	-----

Kæra afturkölluð. Varnaraðilja dæmdur kærumálkostnaður	376
--	-----

3. Aðili, sem tapar máli að öllu eða mestu leyti, dæmdur til að
greiða málskostnað 18, 22, 24, 29, 120, 144, 186, 194, 213,
227, 235, 237, 240, 243, 245, 259, 270, 293, 353, 378, 385,
422, 433, 438, 481, 523, 555, 566,

570

4. Gjafsóknar- og gjafvarnarmál:

Áfrýjandi, sem hafði fengið gjafsókn, vann mál, og málskostnaður dæmdur úr hendi stefnda	40
---	----

Gjafvarnarhafi fyrir hæstarétti vinnur mál og áfrýjanda dæmt að greiða honum málskostnað	111
---	-----

Gjafsóknarhafi fyrir hæstarétti tapar máli. Málkostnaður látinn falla niður, en málflutningslaun lögmanns gjafsóknarhafa dæmd úr ríkissjóði	127
---	-----

Gjafsóknarhafi fyrir hæstarétti vinnur mál. Málkostnaður látinn falla niður, en málflutningslaun lögmanns gjafsóknarhafa dæmd úr ríkissjóði	130
---	-----

Úrskurður fógetadóms ómerktur. Málkostnaður fyrir hæstarétti látinn falla niður, en málflutningslaun lögmanns gjafsóknarhafa dæmd úr ríkissjóði	181
---	-----

Gjafsóknarhafi vinnur mál fyrir hæstarétti að nokkru.	
Málskostnaður fyrir hæstarétti látinn falla niður, en málflutningslaun lögmanns gjafsóknarhafa dæmd úr rikissjóði	398
Gjafsóknarhafi fyrir hæstarétti vann mál sitt. Málskostnaður látinn falla niður, en málflutningslaun lögmanns gjafsóknarhafa dæmd úr rikissjóði	535
5. Ómerkingardómar:	
Héraðsdómari hafði einn farið með og dæmt mál, sem var svo vaxið, að það hefði átt að sæta meðferð fyrir sjó- og verzlunardómi, og var héraðsdómur því ómerktur. Málskostnaður fyrir hæstarétti var ekki krafizt, og féll hann því niður	51
Dómur eða úrskurður héraðsdómara ómerktur vegna rangrar málsmeðferðar og málskostnaður látinn falla niður	181, 223, 357
Héraðsdómur ómerktur vegna galla á meðferð máls og áfrýjanda dæmdur málskostnaður	231, 370
Úrskurður héraðsdóms í máli til ákvörðunar heimilisfangi ómerktur vegna galla á meðferð málsins og stefnda dæmdur málskostnaður	243
6. Aðalsök og gagnsök:	
A sótti B um eftirstöðvar andvirðis sláturfjárafurða. Í héraði var B dæmt að greiða A lægri fjárhæð en kröfu hans nam svo og málskostnað. Málinu var áfrýjað af beggja hálfu með þeim úrslitum, að fjárhæð sú, sem A var dæmd í héraði, var hækkuð og B dæmt að greiða málskostnað í héraði og fyrir hæstarétti	61
A sótti B til greiðslu fébóta fyrir hest, sem fórst af völdum bifreiðar B. A var í héraði dæmd lægri fjárhæð en kröfu hans nam svo og málskostnaður úr hendi B. Báðir aðiljar áfrýjuðu málinu með þeim úrslitum, að fjárhæð sú, sem A var dæmd í héraði var hækkuð. B var dæmt að greiða A málskostnað bæði í héraði og fyrir hæstarétti	67
Fógeti synjaði um framkvæmd lögtaks til heimtu útsvars úr hendi A, en lét málskostnað niður falla. A kærði málskostnaðarákvæði fógetaúrskurðarins og siðar var aðalmálinu einnig áfrýjað af hálfu viðkomandi sveitarfélags. Úrslit fyrir hæstarétti, þar sem málin voru sameinuð, urðu þau, að lagt var fyrir fógeta að framkvæma lögtakið, en málskostnaður látinn niður falla bæði í héraði og fyrir hæstarétti	163
Erlendur kaupsýslumaður A krafðist fébóta vegna vanefnda	

- B á afhendingu sildar samkvæmt sölusamningi aðilja. Í héraði var A dæmd lægri fjárhæð en hann hafði krafizt og málskostnaður. Báðir aðiljar áfrýjuðu með þeim úrslitum, að B var dæmt að greiða lægri fjárhæð en í héraði hafði verið ákveðið svo og málskostnað í héraði, en málskostnaður fyrir hæstarétti var látinn falla niður 196
- A sótti B til endurgreiðslu ofgreiddrar húsaleigu og var í héraði dæmd fjárhæð, nokkru lægri en kröfu hans nam, svo og málskostnaður úr hendi B. Aðiljar áfrýjuðu báðir með þeim árangri, að fjárhæð sú, sem A var dæmd í héraði, var hækkuð og honum dæmdur málskostnaður bæði í héraði og fyrir hæstarétti 204
- Árekstur varð milli skipa A og B á Reykjavíkurhöfn, og krafðist A bóta vegna skemmda á skipi sínu úr hendi B. Héraðsdómur dæmdi B að bæta tjón A að $\frac{3}{4}$ hlutum og til greiðslu málskostnaðar. Niðurstaða af áfrýjun beggja aðilja varð í hæstarétti sú, að B var dæmt að bæta tjón A að $\frac{3}{4}$ hlutum og greiða málskostnað bæði í héraði og fyrir hæstarétti 267
- A krafði B bóta vegna vanefnda á samningi um sölu sildarmjöls. Krafa A var að mestu tekin til greina í héraði og honum dæmdur málskostnaður. Áfrýjun beggja aðilja leiddi til sýknu B, en málskostnaður bæði í héraði og fyrir hæstarétti var látinn falla niður 278
- Samkvæmt kröfu A og B dæmdi héraðsdómari ógilda samninga, sem B hafði gert við C varðandi sameign A og B, en málskostnaður í héraði féll niður. Aðiljar áfrýjuðu málinu báðir, og urðu úrslit málsins í hæstarétti þau, að ákvæði héraðsdóms um ógildi samninganna voru staðfest, þó með nokkurri breytingu C í hag, svo og ákvæði héraðsdóms um málskostnað, en C dæmt að greiða A og B málskostnað fyrir hæstarétti 293
- Máli áfrýjað af hálfu beggja aðilja. Héraðsdómur ómerktur og málskostnaður fyrir hæstarétti felldur niður 357
- Bæjarfélagi var í héraði dæmd fébótaábyrgð á verðrýrnun, sem kynni að hafa orðið á húseign A vegna breytinga á gatnaskipun o. fl., en málskostnaður látinn falla niður. Aðiljar áfrýjuðu máli þessu báðir. Úrslit í hæstarétti urðu þau, að bæjarfélagið var sýknað, en málskostnaður fyrir báðum dómum látinn falla niður 412
- A krafði B um kaupverð vöru. Í héraði voru kröfur A teknar til greina að fullu og honum dæmdur málskostnaður. Aðiljar áfrýjuðu héraðsdómi báðir svo og fjárnáms-

gerð, sem framkvæmd hafði verið. Héraðsdómur og fjárnámssgerð voru staðfest í hæstarétti og B dæmt að greiða málskostnað	422
A og B kröfðu C um endurgreiðslu ofgreiddrar húsaleigu og bætur fyrir ólöglegan útburð. C var í héraði dæmt að greiða lægri fjárhæð en krafizt var svo og málskostnað. Málinu var áfrýjað af hálfu beggja aðilja. Úrslit urðu þau, að fjárhæð sú, sem dæmd var í héraði, var hækkuð og C dæmt að greiða málskostnað fyrir báðum dómum	438
Í héraði voru kröfur A á hendur B að nokkru teknar til greina og B dæmt að greiða málskostnað. A og B áfrýjuðu málinu báðir, og lauk því með sýknu B, en málskostnaður bæði í héraði og fyrir hæstarétti var látinn falla niður	462
A meiddist í bifreiðarslysi, sem átti rót sína að rekja til mistaka í stjórn bifreiðarinnar og ótryggilegrar hleðslu hennar. Hann höfðaði síðan mál til fébóta fyrir heilsutjón gegn eiganda bifreiðarinnar B, umráða- og öku-manni hennar C og vinnuveitanda sínum D, sem stjórn að hafði hleðslu bifreiðarinnar. Í héraði var D sýknaður og málskostnaður látinn falla niður, en B og C dæmdir til greiðslu bótafjárhæðar og málskostnaðar. Málinu var áfrýjað á báða bóga til hæstaréttar, þar sem úrslit urðu þau, að B var sýknaður og málskostnaður bæði í héraði og fyrir hæstarétti látinn falla niður, að því er hann varðaði, en C og D dæmt að greiða A lítið eitt lægri fjárhæð en ákveðin hafði verið í héraði svo og málskostnað fyrir báðum dómum	503
7. Málskostnaðarákvæði héraðsdóms kært til hæstaréttar samkvæmt 186. gr. laga nr. 85/1936	55, 163, 387, 548

b) Opinber mál.

1. Aðili dæmdur sekur:	
Einn aðili dæmdur sekur og til greiðslu alls sakarkostnaðar 3, 14, 35, 46, 92, 106, 140, 148, 209, 219, 253, 262, 401, 404, 443, 447, 451, 469, 474, 479, 493, 497, 510, 528, 539,	542
A var sekur um verðlagsbrot. Honum var dæmt að greiða allan sakarkostnað í héraði, en áfrýjunarkostnað einungis að hálfu. Áfrýjunarkostnaður var að öðru leyti lagður á rikissjóð, þar sem rannsókn og meðferð málsins, einkum fyrir hæstarétti, varð óeðlilega umfangsmikil og kostnaðarsöm af ástæðum, sem ákærði átti ekki sök á	153
Tveir aðiljar ákærðir og sakfelldir. Hvor þeirra um sig	

dæmdur til greiðslu málsvarnarlauna talsmanns síns í héraði og fyrir hæstarétti, en báðir til greiðslu annars sakarkostnaðar in solidum	122
Tveir aðiljar ákærðir og sakfelldir. Báðir dæmdir til greiðslu alls sakarkostnaðar in solidum .. 114, 189,	486
A og B voru ákærðir og báðir sakfelldir. Hvorum um sig dæmt að greiða málsvarnarlaun verjanda síns í héraði og fyrir hæstarétti. Annan sakarkostnað var þeim dæmt að greiða að $\frac{1}{20}$ hluta in solidum, en A einum $\frac{1}{20}$ hluta	304
Þrír menn sakfelldir og dæmdir til greiðslu alls sakarkostnaðar in solidum	8, 456
Þrír menn ákærðir og sakfelldir. Þeim var dæmt að greiða in solidum allan sakarkostnað, annan en málsvarnarlaun	81
2. Héraðsdómur ómerktur og sakarkostnaður lagður á ríkissjóð	560
Héraðsdómur ómerktur og héraðsdómaranum dæmt að greiða allan áfrýjunarkostnað sakarinnar samkvæmt 35. gr. tilskipunar 3. júní 1796	558

Málsmeðferð.

Hæstiréttur frestar opinberu máli og kveður með úrskurði á um frekari rannsókn sakaratriða	1, 80, 91, 126
Héraðsdómari fór einn með mál, sem risið var af viðskiptum umboðs- og heildsala annars vegar og verksmiðjueiganda hins vegar og hefði því átt að sæta meðferð fyrir sjó- og verzlunardómi, sbr. 2. tölulið 200. gr. laga nr. 85/1936. Héraðsdómur og meðferð málsins frá þingfestingu voru því ómerkt og málinu vísað heim í hérað til meðferðar af nýju	51
Meðferð máls, þar sem m. a. var deilt um verðlagningu vöru, var áfátt að því leyti, að eigi hafði verið aflað skýrslna verðlagsyfirvalda um álagningu á vöruna í heildsölu og smásölu svo og álits Verzlunarráðs Íslands um það, hvort um umboðssölu eða heildsölu væri að tefla samkvæmt venju, er kynni að hafa myndast	51
Einkamáli frestað og lagt fyrir héraðsdómara að afla skýrslu um málsatvik	66
Einkamáli frestað samkvæmt lögjöfnun frá 120. gr. laga nr. 85/1936 og lagt fyrir héraðsdómara að veita aðiljum kost á öflun frekari sakargagna	152, 509
Opinberu máli út af brotum gegn verðlagslögjöfnum frestað í hæstarétti og löggiltum endurskoðanda falið að rannsaka ýms sakaratriði	153

Opinberu máli út af brotum gegn verðlagslöggjöfinni frestað í hæstarétti til öflunar frekari skýrslna frá stjórnvöldum verðlagsmála	153
Kærumáli frestað í hæstarétti vegna áfrýjunar aðalmálsins og síðan sameinað því	163
Kærumál flutt munnlega fyrir hæstarétti, sbr. 3. mgr. 199. gr. laga nr. 85/1936, og flutningur ákveðinn um formhlið málsins sérstaklega	172
A krafðist fjárnáms hjá B til tryggingar dómskuld. B lýsti sig eignalausán og kvað eiginkonu sína C, sem hann hafði gengið að eiga, eftir að stofnað hafði verið til skuldarinnar, hafa fært í búið allar eignir, er væru á vegum þeirra hjóna, og væru þær hjúskapareign hennar. A krafðist, að fjárnám yrði gert í eignum þessum, en B og C, sem gekk inn í málið við hlið B, andmæltu því. Var nú m. a. um það deilt, hvaða munir væru hjúskapareign eða séreign B og C, hvors um sig. A krafðist ekki fjárnáms í sérstaklega tilgreindum munum, og skrásetning muna eða virðing fór ekki heldur fram. Kom því ekki glögg í ljós, um hvaða muni var deilt. Var úrskurður fógeta af þeim sökum ómerktur	181
Gerð grein fyrir drætti skaðabótamáls fyrir hæstarétti	196
Bifreiðarstjóri var sakaður um að hafa verið með áhrifum áfengis við akstur bifreiðar. Fundið var að því, að bifreiða-eftirlitsmaður, sem kom á vettvang, hlutaðist ekki til um það, að sökunaut væri tekið blóð til rannsóknar. Þá þótti héraðsdómari hvorki hafa yfirheyrt sakhörning né vitni nógu rækilega	209
Dómur landamerkjadóms ómerktur vegna ófullnægjandi gagna-öflunar og málsútlistar, enda hafði formaður landamerkjadómsins vanrækt að leiðbeina ólöglærðum aðilja samkvæmt 114. gr. laga nr. 85/1936	223
Mál flutt skriflega fyrir hæstarétti samkvæmt 38. gr. laga nr. 112/1935	223
Landamerkjadómur fór með mál, sem varðaði umferðarrétt um land. Stefnandi gerði í máli þessu þá kröfu í héraði, að honum yrði heimiluð óhindruð umferð um tiltekinn veg. Dómurinn gekk fram hjá þessari kröfu, en dæmdi stefnanda „rétt til vegarstæðis“ annars staðar. Vegna þessara galla á meðferð málsins var héraðsdómurinn ómerktur	231
Í máli til ákvörðunar heimilisfangi voru kröfur kæranda ófullkomnar, en af hálfu kærða voru engar kröfur gerðar. Héraðsdómari lét þó undir höfuð leggjast að leiðbeina aðiljum, sem voru ólöglærðir, í þessu efni, sbr. 114. gr. laga nr. 85/1936. Þá var úrskurður héraðsdómara ófullkominn, og	

greindi þar hvorki kæranda málsins né kröfur hans. Vegna þessara galla á meðferð málsins var úrskurðurinn ómerktur	243
Í skaðabótamáli var sakarefni skipt samkvæmt 71. gr. laga nr. 85/1936, og það atriði, hvort stefndi væri skaðabótaskyldur, sótt og varið sérstaklega	240, 245, 274, 370, 412
Héraðsdómur gerir grein fyrir drætti einkamáls	245, 293
Ákvæði sakadóms um skaðabætur áfrýjað sér í lagi	248
Rannsókn á bifreiðarslysi var ófullkomin. Prófun vitna var áfátt og eigi aflað skýrslu læknis um heilsu manns, sem slasast hafði	253
Héraðsdómari gerir grein fyrir drætti, sem varð á rannsókn máls út af bifreiðarslysi	253
A var sakaður um að hafa verið með áhrifum áfengis við akstur bifreiðar. Var honum tekið blóð til rannsóknar. En framhaldspróf í málinu leiddi í ljós, að um blóðúrtakið hafði eigi verið búið með þeim hætti, þar til rannsókn fór fram á því, að öruggt þætti að leggja niðurstöðu hennar til grundvallar dómi í málinu	262
Héraðsdómur ómerktur, þar sem dómari hafði ekki kvatt sérkunnáttumenn til að fara með og dæma málið með sér, sbr. 3. tölulið 200. gr. laga nr. 85/1936	357
Héraðsdómari vísaði sakarefni að hluta frá dómi, en lagði jafnframt efnisdóm á það að öðru leyti. Héraðsdómurinn var ómerktur, þar sem frávisunaratriði málsins hafði ekki verið dæmt sérstaklega, áður en málið væri dæmt að efni til	370
A höfðaði vixilmál til greiðslu 3500 króna, en útgáfudagur var enginn tilgreindur á skjali því, sem hann reisti kröfu sína á. Þar sem vixilskuldbinding hafði af þessum sökum ekki stofnast, sbr. 7. tölulið 1. gr. laga nr. 93/1933, var óheimilt að ganga fram hjá sáttanefnd og reka málið samkvæmt 17. kafla laga nr. 85/1936. Var málinu því vísað frá héraðsdómi	378
A höfðaði mál gegn B til riftunar húsakaupum og skaðabóta. Þegar málið var þingfest, fékk B frest til greinargerðar og gagnasöfnunar og síðan einu sinni frekari frest í sama skyni. En kröfu B um, að honum yrði enn veittur frestur, hratt dómariinn með úrskurði á dómþingi, þar sem B kom ekki og enginn af hans hálfu. Var málið því næst tekið til dóms, án þess að kröfur væru gerðar eða mótmæli höfð uppi af hendi B. B áfrýjaði héraðsdómi til hæstaréttar, krafðist sýknu og flutti fram málsástæður til stuðnings kröfum sínum svo og ýmis gögn. Af hálfu A var því andmælt, að málsástæðum B og mótmælum yrði, eins og á stóð, gaumur gefinn, og var þeim því ekki sinnt, sbr. 110. og 111. gr. laga	

nr. 85/1936. Dæmdi hæstiréttur málið því á þeim grundvelli, sem það var á, er það var tekið til dóms í héraði. Þetta var ekki til fyrirstöðu því, að hrundið væri þeim kröfum A, sem eigi höfðu stöð í lögum	417
Átalið, að í einkamáli var ákveðinn skriflegur málflutningur, án þess að gild rök lögju til þess, að aðiljum var ekki veittur sameiginlegur frestur til gagnaöflunar, að bókanir af hálfu aðilja voru fleiri en lög stóðu til og að dómari hafði kveðið upp úrskurð um það, hvort opinber rannsókn skyldi fara fram á skiptum aðilja	422
Héraðsdómari gerir grein fyrir drætti á meðferð opinbers máls Lögreglumenn, sem komu á vettvang, þar sem banaslys hafði orðið af völdum bifreiðar, hlutuðust ekki til um rannsókn á bifreiðinni né verksummerkjum. Var þetta talið mjög aðfinnsluvert. Þá þótti rannsókn dómara á slysi þessu eigi hafa verið nægilega röksamleg	493
Stefndu sóttu ekki þing í héraði, og var því með málið farið samkvæmt 118. gr. laga nr. 85/1936	510
Hæstiréttur taldi mjög aðfinnsluvert, að lögreglumenn gerðu ófullnægjandi athugun á vettvangi, þar sem alvarlegt bifreiðarslys hafði orðið, rannsökuðu ekki ástand bifreiðarinnar og gerðu ekki næga gangskör að því að finna bifreiðarstjórnann, sem horfið hafði af slyssaðnum, án þess að gera nokkuð til bjargar konu, sem lá þar stórslösuð og meðvitundarlaus	518
Mál til útburðar var til meðferðar í fógetadómi. Af hálfu A hæstaréttarlögmanns, sem hafði fyrirsvar gerðarþola, kom á dómþing ólöglærður starfsmaður hans og lagði fram greinargerð. B hæstaréttarlögmaður, sem sótti þing af hálfu gerðarbeiðanda, kvað heimildarlaust, að umræddur maður færi með mál á dómþingi og mótmælti greinargerðinni sem markleysu. Af hendi A var þess þá beiðst, að dómþinginu yrði frestað 5—10 mínútur, til þess að hann gæti sent löghæfan umboðsmann á þingið. Vegna andmæla B synjaði dómariinn þeirri beiðni og tók málið til úrskurðar. Talið var, að dómariinn hefði, eins og á stóð, átt að veita umræddan frest, og var endurupptaka málsins því heimil	528
Héraðsdómur í máli gegn skipstjóra, sem sakaður var um botnvörpuveiðar í landhelgi, ómerktur vegna löglausrar meðferðar málsins og héraðsdómara dæmt að greiða allan áfrýjunarkostnað sakarinnar	555
Héraðsdómur í máli gegn aðilja, sem sóttur var til refsingar samkvæmt 23. kafla laga nr. 19/1940, ómerktur, vegna þess að höfðun málsins var áfátt	558
Krafizt var frávisunar máls, vegna þess að það væri ekki höfð-	560

að á réttu varnarþingi. Héraðsdómur veitti eigi úrlausn um þetta atriði sérstaklega, áður en málið var dæmt að efni til, sbr. 108. gr. laga nr. 85/1936. Sætti það aðfinnslum hæstaréttar	566
Vittur dráttur máls fyrir hæstarétti	566

Manndráp.

- A ók bifreið norður Þingholtsstræti í Reykjavík. Strætið hafði skömmu áður verið malbikað og var blautt af regni. Er bifreiðin, sem var í góðu lagi, kom að Amtmannsstíg, var hraði hennar að sögn A 20—25 kílómetrar, miðað við klukkustund. B kom nú á bifhjóli vestur Amtmannsstíg, varð fyrir bifreiðinni og féll á götuna. Hlaut hann slík lemskur við áreksturinn, að hann andaðist þremur dögum síðar. A var talinn hafa ekið of hratt inn á gatnamótin, þar sem nálæg hús byrgðu útsýn og akbrautin var sleip af framangreindum ástæðum. Þótti hann því samvaldur að dauða B og var dæmd refsing, m. a. samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940, en talið var, að slysið yrði að nokkru leyti rakið til hegðunar B 35
- A ók bifreið norður Laufásveg í Reykjavík milli bifreiða, sem stóðu á akbrautinni til beggja handa. Er A var að komast fram hjá bifreiðum þessum, hljóp þriggja ára telpa vestur yfir götuna í veg fyrir bifreið A, sem reyndi að afstýra slysi með því að beita hemlum og beygja til vinstri. Það tókst ekki, enda voru hemlar bifreiðarinnar mjög lélegir og bifreiðin á 20—25 kílómetra hraða, miðað við klukkustund, að sögn A. Varð telpan undir hjólum bifreiðarinnar og beið bana. A þótti eiga sök á slysinu, þar sem hann hefði ekið ógátilega og of hratt, eins og á stóð. Honum var því dæmd refsing, m. a. samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940 114
- A ók bifreið vestur Suðurlandsbraut við Reykjavík. Drengur, sem ók reiðhjóli austur sama veg, varð fyrir bifreiðinni og beið bana. Talið var í ljós leitt, að A hefði gálauslega og að þarflausu ekið of nálægt hægri vegjaðri og með því orðið samvaldur að slysinu. Var honum því dæmd refsing m. a. samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940 404
- A ók vörubifreið, sem var keðjulaus, niður töluverðan halla um flughálan veg og ætlaði vinstra megin fram úr tveimur drengjum, 7 og 8 ára gömlum, sem voru á sleða á veginum, en til ferða þeirra hafði A séð, er þeir voru um 100 metra framundan bifreiðinni. Er A var að aka fram hjá sleðanum, varð sleðinn fyrir bifreiðinni, og beið annar drengjanna bana. A kveðst hafa gefið hljóðmerki, er hann nálgadist

sleðann, sem þá hefði vikið til hægri, en annar drengjanna jafnframt gefið merki. Þetta merki skildi A þannig, að óhætt væri að aka áfram, en í dómi hæstaréttar er tekið fram, að með tilliti til aldurs drengjanna hefði hann mátt vænta barnalegra viðbrigða af hendi þeirra. A þótti með stórkostlegu gáleysi í akstri hafa orðið mannsbani, og var honum því dæmd refsing, m. a. samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940

443

A ók vörubifreið með 15—20 kílómetra hraða, miðað við klukkustund, vestur Skúlagötu í Reykjavík um kl. 16.15 hinn 18. nóvember 1946. Gatan var malborin og þurr. Veður var bjart, en aðeins byrjað að rökkva. Allt í einu sá A, sem ók í um tveggja metra fjarlægð frá syðri götujaðri, dreng hlaupa norður yfir götuna í veg fyrir bifreiðina, um hálfum metra framar. Við þessa sjón kveður A hafa komið fát á sig, og hemlaði hann ekki samstundis. Bifreiðin rann því viðstöðulaust yfir drenginn, sem beið bana. Talið var, að A hefði getað afstýrt slysi, ef hann hefði gætt fyllstu varkárni. Var honum því dæmd refsing, m. a. samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940

451

A ók stórri farþegabifreið frá Hafnarfirði til Reykjavíkur. Í Fossvogi komu fjórir menn á reiðhjólum á móti honum, og sá A úr nokkurri fjarlægð, að tveir þeirra, sem óku samhliða, voru óstöðugir á reiðhjólunum og fataðist stjórn þeirra. Er menn þessir komu á móts við bifreið A, rákust þeir saman og féllu við, annar í áttina til bifreiðarinnar. Varð hann undir bifreiðinni og beið bana. Eigi var talið, að A hefði sýnt næga varkárni, eftir að hann sá til ferða hjólreiðarmannanna, og ekki þótti hann hafa gert allt, sem hann mátti, til að afstýra slysinu. Hann dró ekki nægilega úr hraða bifreiðarinnar, er hann varð þess var, að tveir hjólreiðarmannanna höfðu ekki fulla stjórn á reiðhjólunum. Þá stöðvaði hann bifreiðina eigi svo fljótt, sem unnt var, með því að neyta hemla hennar til fullnustu, er hann sá menn þessa rekast saman og annan þeirra falla í áttina til bifreiðarinnar. A var því talinn samvaldur að slysinu, sem varð hins vegar að miklu leyti rakið til árekstrar hjólreiðarmannanna, og var honum dæmd refsing m. a. samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940 sbr. niðurlagsákvæði 19. gr. sömu laga

510

A ók bifreið austur Sundlaugaveg í Reykjavík, er hann sá tvo drengi framundan bifreiðinni á miðjum vegi. Annar drengjanna gekk norður yfir veginn, en hinn stóð kyrr um sinn og horfði á bifreiðina. Ók A nú áfram með jöfnum og eigi miklum hraða, en er hann átti einn til tvo metra ófarna

að drengnum, hljóp hann skyndilega í veg fyrir bifreiðina norður yfir veginn. A reyndi að afstýra slysi með því að beita hemlum og sveigja til vinstri, en bifreiðin stöðvaðist ekki, fyrr en hún lenti á símastaur norðan vegarins, og lá drengurinn þá milli vinstra framhjólshennar og staurins. Drengurinn andaðist á leið til sjúkrahúss. Skoðun á bifreiðinni leiddi í ljós ólag á hemlum og fleiri ágalla. A var talinn hafa orðið samvaldur að slysinu með gálausum og of hröðum akstri, eins og á stóð. Honum var því dæmd refsing, m. a. samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940 539

Mannorð. Sjá borgararéttindi.

Mat og skoðun. Sbr. blóðrannsókn.

Réttarkrufning framkvæmd á líki manns, sem farizt hafði í bifreiðarslysi	35, 404, 510,	539
Þrír menn, sem ekki höfðu verið dómkvaddir, meta lausfjármuni samkvæmt beiðni eiganda munanna		40
Læknir lýsir áverkum, sem maður hlaut í bifreiðarslysi 46, 140, 253, 503, 528,		542
Álitsgerð búnaðarráðunauts um hlutfall milli þunga dilka á fæti og fallþunga þeirra		61
Læknir lýsir áverkum manns, sem sætt hafði líkamsárás 92, 106, 248,		560
Læknir skoðar lík manns, sem farizt hafði í bifreiðarslysi 114,		443
Lögreglumenn skoða bifreið, er mannsbani hafði hlotizt af akstri hennar	114,	443
Héraðslæknir vottar, að íbúð sé heilsuspillandi		213
Dómkvaddir menn meta tjón, sem varð á bryggju, er skip lagðist að henni		245
Dómkvaddir menn meta tjón af árekstri skipa	267,	570
Læknir gefur skýrslu um heilsu og andlegt hæfi málsaðilja Sérfróður maður skoðar bát, sem boðinn var fram til sölu ..		433
Dómkvaddir menn skoða leiguíbúð, sem leigjendur höfðu verið bornir út úr		438
Bifreiðaeftirlitsmenn skoða bifreið, er mannsbani hafði hlotizt af akstri hennar	451,	539
Tryggingaryfirlæknir metur örorku manns, sem hlotið hafði áverka í bifreiðarslysi		503
Hæstiréttur kveður mjög aðfinnsluvert, að lögreglumenn, sem komu á vettvang, þar sem mannsbani hafði hlotizt af akstri bifreiðar, gerðu engar ráðstafanir til rannsóknar verks-ummerkja né athugunar á bifreiðinni		510
Arkitekt gerir uppdrátt af vettvangi, þar sem maður hafði farizt í bifreiðarslysi		510

	Bls.
Verðlagsstjóri lætur í té álitssgerð um verðlagningu vöru	523
Verzlunarráð Íslands tjáir sig um viðskiptaháttu, að því er varðar innflutning og álagningu á erlenda vöru	523
Læknar tjá sig um áverka og heilsutjón konu, sem hafði lent í bifreiðarslysi	528
Héraðslæknir áætla örorku konu vegna heilsutjóns, er leiddi af bifreiðarslysi	528
Uppdráttur gerður af vettvangi, þar sem mannsbani hafði hlotið af akstri bifreiðar	539
Í björgunarmáli meta dómkvaddir menn það, sem bjargað var	552

Meinyrði.

Héraðsdómslögmaður vittur fyrir meinyrði í varnarskjali, og meinyrðin ómerkt	153
Vitt óviðurkvæmleg ummæli hæstaréttarlögmanns í greinargerð til hæstaréttar	172
Héraðsdómslögmaður sætir vitum fyrir meinyrði í varnarskjali	248
Vitt meinyrði, er hæstaréttarlögmaður viðhafði í munnlegum flutningi máls fyrir héraðsdómi	385
Vitt og ómerkt meinyrði hæstaréttarlögmanns í greinargerð til hæstaréttar	555

Merkjadómur Reykjavíkur.

Merkjadómur Reykjavíkur fer með og dæmir mál út af ágreiningsi um umferðarrétt um land	499
--	-----

Offeldi. Sjá líkamsáverkar.

Ómaksbætur.

Áfrýjandi kom ekki fyrir dóm og voru stefnda dæmdar ómaksbætur samkvæmt kröfu hans	461
--	-----

Ómerking.

a) Einkamál.

Mál var risið af verzlunarviðskiptum umboðs- og heildsala annars vegar og verksmiðjueiganda hins vegar. Sjó- og verzlunardómur átti því að fara með málið og dæma það, sbr. 2. tölulið 200. gr. laga nr. 85/1936. Héraðsdómari fór hins vegar með málið og dæmdi það á bæjarþingi án samdómsmanna. Bæjarþingsdómurinn og meðferð málsins frá þingfestingu þess voru því ómerkt	51
A krafðist fjárnáms hjá B til tryggingar dómskuld. B lýsti sig eignalausán og kvað eiginkonu sína C, er hann hefði gengið að eiga, eftir að stofnað hafði verið til skuldarinnar, hafa fært í búið allar eignir, er voru á vegum þeirra hjóna, og væru þær hjúskapareign hennar. A krafðist, að fjárnám	

- yrði gert í eignum þessum, en B og C, sem gekk inn í málið við hlið B, andmæltu því. Var nú m. a. um það deilt, hvaða munir væru hjúskapareign eða séreign B og C, hvors um sig. A krafðist ekki fjárnáms í sérstaklega tilgreindum munum, og skrásetning muna og virðing fór ekki fram. Kom því ekki glögg í ljós, um hvaða muni var deilt. Var úrskurður fóteta því ómerktur 181
- Gagnaöflun og flutningi máls fyrir landamerkjadómi var mjög áfátt.** Þar sem ólögfróður maður kom fyrir dóminn af hálfu annars aðiljans, hefði dómstjórinn samkvæmt 114. gr. laga nr. 85/1936 átt að leiðbeina honum um öflun gagna. Þetta gerði dómstjórinn ekki. Héraðsdómurinn var ómerktur og málinu vísað heim til löglegrar meðferðar og uppsögu dóms af nýju 223
- Landamerkjadómur fór með mál, sem varðaði umferðarrétt um land.** Dómurinn gekk fram hjá kröfu stefnanda um, að honum yrði heimiluð óhindruð umferð um tiltekinn veg, en dæmdi honum „rétt til vegarstæðis“ annars staðar. Sakir þessara galla á meðferð málsins var héraðsdómurinn ómerktur 231
- Meðferð máls fyrir lögregludómi út af ágreiningi sveitarfélags og A um heimilisfang hans var mjög ófullkomin.** Kröfugerð sveitarfélagsins um ákvörðun heimilisfangsins var ekki bundin við ákveðin tímamörk og því ófullnægjandi. A gerði engar kröfur fyrir héraðsdómi. Dómari lét undir höfuð leggjast að leiðbeina aðiljum, sem eigi voru löglærðir, um þessi efni, sbr. 114. gr. laga nr. 85/1936. Úrskurður lögregludóms, sem eigi greindi öll lögmælt atriði, var því ómerktur 243
- Skaðabótamál vegna spjalla á húsi var svo vaxið, að héraðsdómari hefði átt að kveðja sérkunnáttumenn um húsagerð til að fara með og dæma málið með sér, sbr. 3. tölulið 200. gr. laga nr. 85/1936.** Þar sem dómari hafði eigi gert þetta, var héraðsdómurinn ómerktur og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar af nýju .. 357
- Héraðsdómari lauk efnisdómi á hluta sakarefnis, en vísaði því jafnframt að öðru leyti frá dómi.** Af ákvæðum 108. gr. laga nr. 85/1936 leiðir hins vegar, að héraðsdómari á að dæma frávisunaratriði máls, áður en hann dæmir málið að efni til, þannig að kostur sé að bera frávisunaratriði undir hæstarétt, áður en efni máls er dæmt í héraði. Héraðsdómurinn var því ómerktur 370

b) Opinber mál.

Hinn 20. apríl 1947 barst héraðsdómara símskeyti gæzlumanna um, að skip, sem A var skipstjóri á, hefði daginn áður

- verið að ólöglegum botnvörpuveiðum í landhelgi. Sama dag, áður en nokkur rannsókn hafði farið fram í málinu, gaf dómariinn út stefnu á hendur A, þar sem því er lýst, að með játningu A og öðrum gögnum sé sannað, að hann hafi gerzt sekur um botnvörpuveiðar í landhelgi. Næsta dag kom A fyrir dóm. Hann játaði, að skip hans hefði verið í landhelgi á umræddum tíma og að veiðarfæri hefðu verið utanborðs. Hins vegar neitaði hann veiðibroti. Er hér var komið, seldi dómariinn A afla og veiðarfæri, er voru um borð í skipi hans, enda þótt dómur hefði eigi gengið og þrátt fyrir ákvæði 6. gr. laga nr. 5/1920. Því næst kvað dómariinn upp dóm í málinu, án þess að venjuleg og nauðsynleg rannsókn hefði verið framkvæmd. Var dómurinn mjög ófullkominn. Vantaði í hann lýsingu á málsatvikum og rökstuðning fyrir niðurstöðu. Af framangreindum ástæðum var héraðsdómurinn ómerktur og héraðsdóm-
aranum dæmt að greiða áfrýjunarkostnað málsins, sbr. 35. gr. tilskipunar 3. júní 1796 558
- A kærði B fyrir líkamsárás, og höfðaði héraðsdómari síðan mál gegn B til refsingar samkvæmt 23. kafla laga nr. 19/1940, án þess að geta þess, hvort saksóknin tæki til 217. gr. laganna sérstaklega. Áður en dómur gekk í málinu, afturkallaði A kærú sína. Í forsendum héraðsdóms komst dómariinn að þeirri niðurstöðu, að háttarni B, sem A hafði kært, varðaði við 217. gr. nefndra laga, en refsing yrði ekki dæmd samkvæmt þeirri lagagrein, þar sem kærán hefði verið afturkölluð. Eins og höfðun málsins var háttað, fékk þessi úrlausn dómarsins ekki staðizt, þar sem handhafi ákærvalds er um ákæru samkvæmt 217. gr. hegningarlaganna ekki háður vilja þess, sem misgert er við. Var héraðsdómurinn því ómerktur 560
- Opinber mál.** Sbr. dómarar, lögreglumenn, ómerking.
- Úrskurður um öflun frekari sakargagna í refsímáli 1, 80, 91, Stjórnvöld verðlagsmála fengu síðsumars 1943 vitneskju um annmarka á verðlagningu vara af hálfu hlutafélags, en virtust ekki hafa látið málið á neinn hátt til sín taka gagnvart félaginu fyrr en í árslok 1944, er opinberrar rannsóknar var krafizt. Var þetta metið stjórnarmönnum félagsins, sem sakfelldir voru fyrir verðlagsbrot, til refsilækkunar 81
- Rannsókn og meðferð opinbers máls út af verðlagsbrotum varð, einkum fyrir hæstarétti, umfangsmeiri og kostnaðarsamari en orðið hefði, ef stjórnvöld verðlagsmála hefðu gert málinu fullnægjandi skil af sinni hálfu. Var sökunaut

því gert að greiða einungis helming áfrýjunarkostnaðar sakarinnar, en hinn helmingurinn dæmdur úr ríkissjóði ..	153
Verðlagsmáli frestað í hæstarétti til öflunar frekari skýrslna frá stjórnvöldum verðlagsmála. Einnig var löggiltum endurskoðanda falið að rannsaka ýmis sakaratriði	153
Sakborningur vittur fyrir hegðun sína undir rannsókn og meðferð verðlagsbrotamáls í héraði og ummæli hans í málskjali dæmd ómerk	153
Fundið að því, að bifreiðarstjóra, sem sakaður var um að hafa verið með áfengisáhrifum við akstur bifreiðar, var ekki tekið blóð til rannsóknar	209
Bifreiðarstjóri var sakaður um að hafa verið með áfengisáhrifum við akstur bifreiðar. Rannsókn héraðsdómara þótti eigi nógu rækileg, að því er varðaði áfengisneyzlu sökunnauts og það, hvort áfengisáhrifa hefði gætt í fari hans	209
Rannsókn út af bifreiðarslysi var ófullkomin. M. a. var ekki fengin skýrsla læknis um heilsufar manns, sem slasast hafði	253
Maður var sakaður um að hafa verið með áfengisáhrifum við akstur bifreiðar, og var honum af því efni tekið blóð til rannsóknar. Með framhaldsrannsókn, sem háð var samkvæmt úrskurði hæstaréttar, var hins vegar í ljós leitt, að eigi hafði verið búíð um blóðúrtakið með þeim hætti, þar til rannsókn fór fram á því, að öruggt þætti, að leggja niðurstöðu blóðrannsóknarinnar til grundvallar dómi í málinu	262
Það var mjög aðfinnsluvert, að lögreglumenn, sem komu á vettvang, þar sem mannsbani hafði orðið af völdum bifreiðar, gerðu engar ráðstafanir til rannsóknar verksummerkja né athugunar á bifreiðinni	510
Rannsókn héraðsdómara á bifreiðarslysi, sem mannsbani hlauzt af, eigi talin röksamleg sem skyldi	510
Kona varð fyrir bifreið, féll á götuna og lá þar meðvitundarlaus, er bifreiðarstjórinn hvarf á brott, án þess að gera nokkuð henni til bjargar. Fundið að því, að lögreglumenn framkvæmdu ófullnægjandi athugun á vettvangi, rannsókuðu ekki bifreiðina og gerðu ekki næga gangskör að því að ná bifreiðarstjóranum sem fyrst til rannsóknar	528
Hinn 20. apríl 1947 barst héraðsdómara kæra um, að skip, sem A var skipstjóri á, hefði daginn áður verið að botnvörpuveiðum í landhelgi. Sama dag, áður en nokkur rannsókn hafði verið framkvæmd í málinu, gaf dómariinn út stefnu á hendur A, þar sem m. a. segir, að sannað sé með játningu A og öðrum gögnum, að hann hafi gerzt sekur um botnvörpuveiðar í landhelgi. Er A kom fyrir dóm	

næsta dag, neitaði hann veiðibroti, en kvað skip sitt hins vegar hafa verið á landhelgissvæðinu og veiðarfæri utanborðs. Er hér var komið, seldi dómurinn A veiðarfæri, er þá voru í skipi hans, enda þótt dómur hefði enginn gengið og þrátt fyrir ákvæði 6. gr. laga nr. 5/1920, þar sem sala veiðarfæra til sökunauts er fortakslaust bönnuð. Því næst kvað dómari upp dóm í málinu, án þess að venjuleg og nauðsynleg rannsókn hefði verið framkvæmd. Dómurinn var mjög ófullkominn. Í hann vantaði lýsingu á sakaratriðum og rökstuðning fyrir niðurstöðu. Var dómurinn ómerktur, og héraðsdómaranum vegna hinnar löglæsis meðferðar málsins dæmt að greiða allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, sbr. 35. gr. tilskipunar 3. júní 1796 558

Samkvæmt kæru A höfðaði héraðsdómari mál gegn B vegna líkamsárásar til refsingar samkvæmt 23. kafla laga nr. 19/1940, en eigi var þess getið, hvort saksóknin tæki til 217. gr. laganna sérstaklega. Áður en dómur gekk í málinu, afturkallaði A kæru sína. Í forsendum héraðsdóms komst dómurinn að þeirri niðurstöðu, að umrætt hátterni B varðaði við 217. gr. hegningarlaga, en refsing yrði ekki dæmd, þar sem A hefði afturkallað kærana. Þessi úrlausn dómarsins fékk ekki staðigt, eins og ákæru var háttað, þar sem handhafi ákærvalds er um saksókn samkvæmt umræddu refsíákvæði ekki háður vilja þess, sem misgert er við 560

Opinberir starfsmenn. Sjá dómarar, hreppstjórar, lögreglumenn.

Orlof.

Kaupfélag samdi við A um, að hann annaðist rif setuliðsskála, lagfærði grunni þeirra og gengi frá efninu úr skálunum á tiltekinn hátt, allt gegn 250 króna greiðslu á hvern skála. A mátti láta aðra vinna að þessu verki og gerði það. Fyrirfram var ekki um það samið, hve margir skálar skyldu rifnir, en verkstjóri kaupfélagsins vísaði jafnóðum á skála þá, er rífa skyldi. Verkstjórinn skrifaði og sérstakan vinnu-erikning fyrir hvern þann, er að verkinu vann á vegum A. Fyrir verk þetta greiddi kaupfélagið samtals kr. 8640.00. Hrundið var kröfu A um greiðslu orlofsfjár, 4% af verkaunum þessum 22

A vann mörg ár á netjaverkstæði B, en lét af störfum 31. ágúst 1945. Samkvæmt kjarasamningi hafði A fengið orlof almanaksárin 1941—1944, að báðum meðtöldum. Er hún hætti störfum, átti hún því kröfu til orlofsfjár einungis fyrir tímabilið 1. janúar 1945 til 31. ágúst s. á. 516

Rangar skýrslur.

Samkvæmt verðlagningarreglum 11. marz 1943 máttu innflytjendur, sem höfðu útibú eða umboðsmann erlendis til vorkaupa, leggja 5% af innkaupsverði vörunnar við verð hennar. Fyrirsvarsmenn hlutafélags, sem rak innflutningsverzlun, lögðu fyrir stjórnvöld verðlagsmála til grundvallar verðlagningu vörureikninga, er umboðsmaður félagsins erlendis hafði gefið út. Vöruverð samkvæmt þessum reikningum var ólöglegt, þannig að í því fólst hærri álagning en leyfileg var. En þar sem reikningarnir voru ósundurliðaðir, varð ekki talið, að í framlagningu þeirra fælist staðhæfing um, að félagið hefði eigi lagt meira en 5% á vöruna erlendis. Var fyrirsvarsmönnum félagsins því ekki dæmd refsing samkvæmt 15. kafla laga nr. 19/1940 81

Refsingar.

1. Einstök refsiverð verk og refsíðkvæði.

- A játaðist undir að fremja njósnir á Íslandi fyrir Þjóðverja, en þeir áttu þá í styrjöld við Bandaríki Ameríku, sem samkvæmt samningi önnuðust hvernd Íslands. Var A dæmd refsing samkvæmt 2. mgr. 89. og 93. gr. laga nr. 19/1940 3
- Þrír refsifangar A, B og C struku úr fangelsi og neyttu síðan áfengis í veitingahúsi. Auk þess framdi A þjófnað og gerði tilraun til þjófnaðar, áður en hann var handtekinn. Þeim var öllum dæmd refsing samkvæmt 110. gr. laga nr. 19/1940 og 17. gr. sbr. 37. gr. laga nr. 33/1935. A var enn fremur dæmdur fyrir brot gegn 244. gr. að nokkru sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940 8
- Bifreiðarstjóra dæmd refsing samkvæmt 23. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 fyrir að neyta áfengis við akstur bifreiðar .. 14
- Bifreiðarstjóri var samvaldur að umferðarslysi, sem mannsbani hlaut af. Var honum dæmd refsing samkvæmt 4. og 7. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941, 26. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 31. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930 og 215. gr. laga nr. 19/1940 35
- Bifreiðarstjóri ók áfram, enda þótt hann blindaðist af ljósum bifreiðar, sem á móti kom. Maður, sem var á reið, varð fyrir bifreiðinni og slasaðist. Bifreiðarstjóranum dæmd refsing samkvæmt 2. og 4. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941, 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 219. gr. laga nr. 19/1940 46
- Þremur stjórnarmönnum hlutafélags dæmd refsing fyrir verðlags- og gjaldeyrisbrot samkvæmt verðlagningarreglum 11. marz 1943, 6. október s. á. og 31. marz 1944 sbr. 9. gr. laga nr. 3/1943 svo og reglugerð nr. 77/1943 og 4. sbr. 6. gr. laga nr. 1/1941 81

Manni dæmd refsing fyrir ölvun, líkamsárás og líkamsáverka samkvæmt 3. og 7. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930, 18. sbr. 38. gr. laga nr. 33/1935 svo og 217. og 218. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 75. gr. sömu laga, að því er 218. gr. varðaði	92
Manni dæmd refsing fyrir líkamsárás samkvæmt 218. gr. laga nr. 19/1940	106
Bifreiðarstjóri varð samvaldur að slysi, sem mannsbani hlaut af, og var dæmd refsing samkvæmt 26., 27. og 28. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 2., 3. og 4. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 215. gr. laga nr. 19/1940. Eiganda bifreiðar þeirrar, sem um var að tefla, var í sama máli vegna ágalla á bifreiðinni og vanrækslu á skrásetningu hennar dæmd refsing samkvæmt 5., 6., 7., 9., 14., 15. og 17. sbr. 18. og 38. gr. laga nr. 23/1941	114
A kveikti í bifreið samkvæmt beiðni eiganda hennar B, í því skyni, að hann fengi váttryggingarfé hennar. A og B báðum dæmd refsing samkvæmt 248. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940	122
Bifreiðarstjóra, sem varð með gálausum og of hröðum akstri inn á aðalbraut valdur að bifreiðaárekstri, sem líkamsáverkar hlutust af, dæmd refsing samkvæmt 26. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 2., 4., 6. og 7. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 219. gr. laga nr. 19/1940	140
Manni var fyrir skjalafals og fyrir að aka bifreið, er hann var með áhrifum áfengis, dæmd refsing samkvæmt 1. mgr. 155. gr. laga nr. 19/1940, 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935 og 23. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941	148
Manni dæmd refsing fyrir verðlagsbrot og óreiðu í sambandi við verðlagningu vara samkvæmt auglýsingu nr. 128/1941, reglugerð nr. 43/1939, auglýsingu nr. 5/1943 og lögum nr. 3/1943	153
A og B játuðust undir að fremja njósnir á Íslandi í þágu Þjóðverja, en þeir áttu þá í ófriði við Bandaríki Ameríku, sem fóru með hvernd Íslands. A og B var dæmd refsing samkvæmt 2. mgr. 89. og 93. gr. laga nr. 19/1940	189
Maður neytti áfengis við akstur bifreiðar og var dæmd refsing samkvæmt 23. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941	209
Maður dró sér 1087 krónur og var dæmd refsing samkvæmt 247. gr. laga nr. 19/1940	219
Bifreiðarstjóra, sem með gálausum akstri varð valdur að bifreiðarslysi, dæmd refsing samkvæmt 2. og 4. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 26. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941	253
Bifreiðarstjóri var miður sin við stjórn bifreiðar, braut umferðarreglur og olli árekstri. Honum var dæmd refsing samkvæmt 3. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941, 7. sbr. 14. gr. laga	

nr. 24/1941 og 31. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930	262
Gjaldþrota kaupmanni A var dæmd refsing <i>fyrir</i> ófullnægjandi bókhald og bókhaldsóriðu samkvæmt 1. tölulið 2. gr., 4.—8. gr., 10.—12. gr. og 14. gr. sbr. 18.—20. gr. laga nr. 62/1938 og 262. gr. laga nr. 19/1940, <i>fyrir</i> að fram-selja bú sitt ekki til gjaldþrotaskipta, er honum var það skylt, samkvæmt 39. gr. laga nr. 25/1929, sbr. 5. mgr. 1. gr. sömu laga, svo og <i>fyrir</i> margvísleg fjársvik samkvæmt 247., 248., sbr. að nokkru 20., 249., 4. tölulið 250., sbr. að nokkru 20., 253. og 261. gr. laga nr. 19/1940. Þjóni A og samverkamanni B, sem annaðist bókhald A um tveggja ára skeið, var í sama máli dæmd refsing fyrir hlutdeild í brotum A gegn bókhaldslöggjöfinni, sbr. 22. gr. laga nr. 19/1940, beinlínis, að því er varðaði 262. gr. sömu laga, og samkvæmt löggjöfnun, að því er varðaði lög nr. 62/1938. B taldist eigandi verzlunar, sem A átti raunverulega, og var því fyrir bókhaldsglöp þar dæmd refsing samkvæmt 1. tölulið 2. gr., 4.—8. gr. og 14. gr. sbr. 18.—20. gr. laga nr. 62/1938 og 262. gr. laga nr. 19/1940. Með því að veita at-beina sinn til afhendingar þessarar verzlunar í hendur eins skuldheimtumanna A varð B sekur við 4. tölulið 250. gr. laga nr. 19/1940, og fyrir hátterni sitt í sambandi við innstæðulausa bankaávisun var B dæmd refsing samkvæmt 261. gr. sömu laga	304
Maður, sem hafði nýtt vins í veitingahúsi og var með áhrifum áfengis, gerði tilraun til að aka bifreið og var dæmd refs-ing samkvæmt 17. sbr. 37. gr. laga nr. 33/1935 og 23. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941	401
Bifreiðarstjóri varð með gálausum akstri samvaldur að dauða manns og var dæmd refsing samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940, 2. og 6. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941	404
Bifreiðarstjóri varð mannsbani með stórkostlegu gáleysi við akstur og var dæmd refsing samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940, 26. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 2. og 4. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941	443
A loftskeytamaður á íslenzku skip lofaði að senda veðurskeyti á leið skipsins frá Spáni til Íslands og framkvæma njósnir fyrir Þjóðverja, en þeir háðu þá styrjöld gegn Bandaríkjum Ameríku, sem fóru samkvæmt samningi með hvernd Ís-lands. A sendi veðurskeyti, en ekki var í ljós leitt, að til frekari efnda hefði komið af hans hálfu. Honum var dæmd refsing samkvæmt 88., 2. mgr. 89. og 93. gr. laga nr. 19/1940	447

Bifreiðarstjóri var samvaldur að slysi, sem mannsbani hlaut af, og var honum dæmd refsing samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940, 2. og 4. gr. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 9. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941	451
Premur mönnum A, B og C dæmd refsing fyrir þjófnað samkvæmt 244. gr. laga nr. 19/1940. A og B var í sama máli dæmd refsing samkvæmt 23. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935 fyrir að hafa verið með áhrifum áfengis við akstur bifreiðar. Þá var A og dæmd refsing samkvæmt nefndum ákvæðum laga nr. 23/1941 fyrir að hafa fengið B, sem var með áhrifum áfengis, stjórn bifreiðar sinnar. Loks var C, sem neytt hafði áfengis í veitingahúsi, af því efni dæmd refsing samkvæmt 17. sbr. 37. gr. laga nr. 33/1935	456
A, sem var ölvaður eftir drykkju í veitingahúsi, varð þess valdur, að vörubifreið rann án atbeina vélarinnar stjórnlaus á almannafæri. Olli bifreiðin meiðslum á vegfarendum og spjöllum á húsi. A var dæmd refsing samkvæmt 17., 18. og 21. sbr. 37., 38. og 39. gr. laga nr. 33/1935, 23. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 167. sbr. 165. gr. laga nr. 19/1940	469
Bifreiðarstjóri ók bifreið ölvaður og gálauslega. Honum var dæmd refsing samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935, 1. og 3. mgr. 23. gr., 26. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 2. gr. reglugerðar nr. 72/1937	474
Bifreiðarstjóri var með áhrifum áfengis við stjórn bifreiðar og var dæmd refsing samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935 og 23. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941	479
Eftir að A og B höfðu neytt vins ólöglega í veitingahúsi, ók A, sem hafði ekki ökuréttindi og var með áfengisáhrifum, bifreið B með samþykki hans, unz árekstur varð við aðra bifreið, sem stóð kyrr, en þá tók B við stjórn bifreiðarinnar og ók brott, án þess að gera lögmæltar ráðstafanir í tilefni af árekstrinum. A var dæmd refsing samkvæmt 17. og 21. sbr. 37. og 39. gr. laga nr. 33/1935, 23. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 2., 4. og 9. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 46. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar Reykjavíkur nr. 2/1930, en B samkvæmt 17. sbr. 37. gr. laga nr. 33/1935, 22. og 23. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 9. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941	486
Manni, sem ók bifreið ölvaður og gálauslega, refsað samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935, 23. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 30. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar fyrir Reykjavík nr. 2/1930	493
A falsaði nafn undir kvittun fyrir kr. 200.48 og var dæmd refsing samkvæmt 155. gr. laga nr. 19/1940	497

A var samvaldur að umferðarslysi, sem mannsbani hlaut af, og var dæmd refsing samkvæmt 26., 27. og 28. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 2. og 4. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941 og 215. gr. laga nr. 19/1940	510
A varð með gálausum akstri valdur að því, að kona varð fyrir bifreið hans, féll á götuna, hlaut mikla áverka og missti meðvitund. A, sem taldi, að konan væri dain, skelfdist og hvarf af vettvangi, án þess að veita henni nokkra umönnun. Var honum dæmd refsing samkvæmt 26., 27. og 29. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941, 4. og 9. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941, 37. sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar fyrir Reykjavík nr. 2/1930 svo og 219. og 1. mgr. 220. gr. laga nr. 19/1940, sbr. 75. gr. sömu laga, að því er varðaði brot gegn 220. gr.	528
Bifreiðarstjóri var samvaldur að bifreiðarslysi, sem hafði mannsbana í för með sér, og var dæmd refsing samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940, 5., 6., 9., 26., 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 2. og 4. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941	539
A var miður sín við stjórn bifreiðar, sem rann upp á gangstétt, þar sem vegfarandi varð fyrir henni. A var dæmd refsing samkvæmt 3. mgr. 23. og 27. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 og 2., 4. og 13. sbr. 14. gr. laga nr. 24/1941	542

2. Ákvörðun refsinga.

Sökunautur hafði mátt búast við harðræðum, ef hann játaðist ekki undir að fremja afbrot. Var refsing hans því ákveðin með hliðsjón af 6. tölulið 74. gr. laga nr. 19/1940 3, 189, 447	
Refsing sökunauts, sem áður hafði margsinnis orðið sekur um afbrot, ákveðin með hliðsjón af 72. og 255. gr. laga nr. 19/1940	8
Stjórnvöld verðlagsmála fengu síðsumars 1943 vitneskju um annmarka á verðlagningu vara af hálfu hlutafélags, en virtust ekki hafa á neinn hátt látið málið til sín taka fyrr en í árslok 1944, er opinberrar rannsóknar var krafizt. Var þetta metið stjórnarmönnum félagsins, sem sakfelldir voru fyrir verðlags- og gjaldeyrisbrot, til refsilækkunar	81
A grunaði sambýliskonu sína B um að vera í þingum við C. Kvöld eitt, er A var ölvaður, þóttist hann vita, að B væri hjá C. Fór hann því þangað og kom þar að þeim B og C, er hvíldu saman á legubekk. Réðist A umsvifalaust að C og barði hann með vinflösku í höfuðið. Hlaut C mikla áverka. Refsing A vegna þessa athæfis var metin með hliðsjón af ákvæðum 75. gr. laga nr. 19/1940	92
A var dæmd refsing fyrir að hafa veitt B líkamsáverka. Við	

ákvörðun refsingarinnar var við það miðað, að B hafði átt nokkra sök á viðureign þeirra	106
A, sem hafði dregið sér 1087 krónur, bauð fram fulla greiðslu fjárhæðarinnar, er sök hans var flutt fyrir hæstarétti. Refsing A samkvæmt 247. gr. laga nr. 19/1940 var ákveðin með hliðsjón af 8. tölulið 74. gr. sömu laga	219
Gjaldþrota kaupmanni A var dæmt 2 ára og 8 mánaða fangelsi fyrir brot gegn lögum um gjaldþrotaskipti og bókhaldslöggjöf og fyrir fjársvik, sem m. a. voru fölginn í öflun fjár, eftir að honum var ljóst, að hann var ógjaldfær orðinn, og ívilnun einstökum lánardrottnum til handa. Við ákvörðun refsingarinnar var það virt, að fjársterkir menn veittu A kost rekstrarfjár, eftir að viðskiptabanki hans hafði stöðvað lánveitingar til hans, og að ýmsir lánardrottinnar gengu mjög hart eftir skuldum sínum eða tryggingum fyrir þeim, eftir að högum A var svo komið, sem áður getur ..	304
Slys varð með þeim hætti, að kona varð fyrir bifreið A, féll á götuna og lá þar meðvitundarlaus. A taldi, að konan væri önduð, varð óttasleginn og hvarf af vettvangi, án þess að veita konunni nokkra umönnun eða hlutast til um hjálp henni til handa. A var dæmd refsing, m. a. samkvæmt 1. mgr. 220. gr. sbr. 75. gr. laga nr. 19/1940	528

3. Einstakar refsitégundir og önnur viðurlög.

a. Sekt dæmd og varðhald sem vararefsing 14, 46, 81, 114, 153, 209, 253, 262, 404, 451, 510, 542	542
b. Varðhald dæmt 35, 114, 140, 401, 469, 474, 479, 486, 493, 539	539
c. Fangelsi dæmt 3, 8, 92, 106, 122, 148, 189, 304, 443, 447, 456, 497,	528
d. Upptaka eignar dæmd	81
e. Svipting réttinda samkvæmt 3. mgr. 68. gr. laga nr. 19/1940 3, 8, 122, 148, 189, 304, 447, 456,	497
f. Svipting ökuleyfis 14, 35, 46, 114, 122, 140, 148, 209, 253, 262, 401, 404, 443, 451, 469, 474, 479, 486, 493, 510, 528, 539,	542
g. Skilorðsbundinn refsíðómur	304, 456

Reklamation. Sjá aðgerðarleysisverkanir.

Res judicata. Sjá dómur.

Réttarfarsvítur.

Héraðsdómslögmaður vittur vegna ummæla í varnarskjali ..	153
Vitt ummæli hæstaréttarlögmans í greinargerð	172
Vitt ummæli héraðsdómslögmans í varnarskjali	248
Átalin og ómerkt ummæli hæstaréttarlögmans í greinargerð	555
Dráttur einkamáls fyrir hæstarétti vittur	566
Vitt vangæzla hæstaréttarlögmans í sambandi við áfrýjun máls	570

Saknæmi.

- A lofaði að framkvæma hernjósnið á Íslandi í þágu Þjóðverja, en Þýskaland átti þá í styrjöld við Bandaríki Ameríku, sem samkvæmt samningi fóru með hverrend Íslands. Loforð þetta varðaði, þó eigi kæmi til efnda þess, við 2. mgr. 89. gr. og 93. gr. laga nr. 19/1940 3, 189, 447
- Hlutfélag, sem rak heildverzlun í Reykjavík, fékk frá útlöndum vörur, sem umboðsmaður félagsins þar annaðist kaup á. Fyrirsvarsmenn félagsins lögðu fyrir stjórnvöld verðlagsmála til grundvallar verðlagningu vörunnar reikninga, sem umboðsmaður félagsins erlendis hafði gefið út. Vöruverð samkvæmt þessum reikningum var ólöglegt, þannig að í því fólst hærri álagning en leyfileg var. En þar sem reikningarnir voru ósundurliðaðir, varð ekki talið, að í framlagningu þeirra fælist staðhæfing um, að félagið hefði einungis lagt löglega á vöruna erlendis. Voru stjórnarmenn félagsins því sýknaðir af ákæru um brot gegn 15. kafla laga nr. 19/1940 81
- Forstjóri hlutfélags, sem jafnframt var stjórnarformaður, og tveir meðstjórnendur félagsins voru sóttir til refsingar fyrir brot gegn verðlags- og gjaldeyrislögjöfinni. Annar meðstjórnendanna var eiginkona forstjórans. Hún hafði litið sinnt stjórnarstörfum og taldi sér algerlega ókunnugt um sakarefni. En þar sem hún var í stjórn félagsins, varð að gera þær kröfur til hennar, að hún kynnti sér rekstur félagsins í höfuðdráttum. Hefði henni því átt að vera kunnugt um brot félagsins, sem framin höfðu verið að staðaldrí um langan tíma. Var henni því ásamt fyrrgreindum stjórnarmönnum félagsins dæmd refsing fyrir umrædd verðlags- og gjaldeyrisbrot 81
- Maður kveikti í bifreið langt frá byggðu bóli utan Þjóðvegarins í Svinahrauni. Almannahætta stafaði eigi af brennu þessari, og varðaði hún því ekki við 13. kafla laga nr. 19/1940. En þar sem brennan var framkvæmd í þeim tilgangi, að eigandi bifreiðarinnar fengi váttryggingarfé hennar, án þess þó að til þess kæmi, að hann gerði kröfu til að fá það greitt, var mönnum þessum báðum dæmd refsing samkvæmt 248. gr. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940 122
- Með samningi í júnímánuði 1935 lofaði íslenskur sildar kaupmaður A að selja erlendum fésýslumanni B 425 tunnur sildar, sem veidd yrði þá um sumarið fyrir norðurströnd Íslands. Til efnda á samningi þessum var engin sild afhent, og krafðist B því bóta vegna vanefndanna. Með skýrslu formanns sildarútvegsnefndar, vætti erlendra sildar kaupenda og öðrum gögnum þótti sannað, að það væri föst við-

- skiptavenja hér á landi, að kaupandi krefjist ekki skaðabóta af seljanda vegna vanefnda forsölusamnings um sild, sem stöfuðu af aflabresti. Þar sem leggja bar venju þessa til grundvallar úrlausn málsins, sbr. 1. gr. laga nr. 39/1922, og sannað var, að A hefði vegna aflabrests umrætt sumar í mesta lagi getað afhent 30% þess sildarmagns, sem samningur aðilja hljóðaði um, var honum dæmt að greiða B einungis 30% af fullum efndabótum 196
- A leigði B hinn 13. marz 1944 húsnæði í Reykjavík fyrir 600 króna leigu á mánuði. Eigi var leigumáli þessi staðfestur af húsaleigunefnd, en samkvæmt samningi, sem gildi um húsnæði þetta 14. maí 1940 var goldin 85 króna mánaðarleiga. Þá greiddi B og við samningsgerð 3200 krónur, sem samkvæmt gögnum málsins varð að telja forgreiðslu leigu, er eigi var látin koma til frádráttar greiðslum síðar. Hinn 1. september 1945 hafði B samtals greitt kr. 13608.00, og höfðaði hann mál til endurheimtu kr. 12134.67 þar af, þ. e. mismunar þess, sem hann hafði greitt, og þeirrar fjárhæðar, sem hann hefði átt að greiða samkvæmt leigumála þeim, er gildi 14. maí 1940. Þar sem mat húsaleigunefndar hafði ekki farið fram á leigunni, var A óheimilt að láta B greiða sér þenna mismun, sbr. 6. gr. laga nr. 39/1943, og var endurgreiðsla því dæmd samkvæmt 13. gr. sömu laga .. 204
- A og B áttu 5 gyltur á fóðrum hjá C, er hafa skyldi af þeim helming arðs til endurgjalds. Þrjár af gyltunum drápu, en C fargaði þeim tveimur, sem eftir voru, og lögðu þær sig á 337 krónur, að fráðregnum kostnaði. Þá seldi hann og 15 grísi á samtals 1500 krónur. Andvirði gyltnanna og hálfu andvirði grísanna, samtals 1087 krónum, neitaði C að skila þeim A og B og bar því við, að fóðurkostnaður hefði orðið meiri en gert hafði verið ráð fyrir. Sakamál var af þessu efni höfðað gegn C. Fyrir hæstarétti bauð verjandi hans fram fulla greiðslu nefndrar fjárhæðar. Hátterni C varðaði við 247. gr. laga nr. 19/1940, en með hliðsjón af 8. tölulið 74. gr. sömu laga var refsing hans ákveðin 700 króna sekt. Hann var ekki sviptur réttindum samkvæmt 68. gr. nefndra laga 219
- Togari lagðist að hafskipabryggju með þeim hætti, að vél skipsins var stöðvuð í um 10 faðma fjarlægð frá bryggjunni og skipið látið reka að henni fyrir vindi, en vindhæðin var um 3 stig. Fáum mínútum eftir að skipið lagðist að bryggjunni og hafði verið fest við hana, heyrðust breistir í henni, og seig hún jafnframt þeim megin, sem að landi vissi. Urðu þessu samfara slík spjöll á bryggjunni, að kosta myndi 83763 krónur að gera hana aftur nothæfa.

Talið víst, að koma togarans að bryggjunni hefði verið orsök skemmdanna, enda þótti fullrar varúðar eigi hafa verið gætt, er skipið var látið berast að bryggjunni, eins og að framan greinir. Var eiganda togarans því dæmt að bæta tjónið	245
Maður hlaut í bifreiðarslysi mar á fæti, og fylgdu því miklar þrautir. Hann var frá vinnu á annan mánuð, en náði síðan fullri heilsu. Ákoma þessi var ekki talin slik, sem lýst er í 218. gr. laga nr. 19/1940, og var bifreiðarstjórinn, sem átti sök á slysinu, því sýknaður af ákæru um brot gegn 219. gr. sömu laga	253
A kaupmaður, sem rekið hafði umfangsmikla fésýslu, varð gjaldþrota. Rannsókn leiddi í ljós, að B var talinn eigandi verzlunar einnar, sem A raunverulega átti. B bar því ábyrgð á brotum, sem framin voru í verzlun þessari gegn bókhaldslöggjöfinni	304
Eftir að A kaupmanni var ljóst, að hann átti ekki fyrir skuldum, afhenti hann einum skuldheimtumanna sinna smásöluverzlun ásamt vörubirgðum, að nokkru til lúkningar eldri skuldum. B, sem talinn var eigandi verzlunar þessarar til málamyndar, veitti atbeina sinn til þessarar ráðstöfunar. Þar sem B var kunnugt um hagi A, var honum dæmd refsing samkvæmt 4. tölulið 250. gr. laga nr. 19/1940	304

Sameign.

Jarðeignin Ú II var ásamt nokkrum jarðarhúsum í óskiptri sameign feðganna A, sem átti $1\frac{3}{16}$, og sonar hans B, sem átti $\frac{3}{16}$ verðhuta eignarinnar. Jörðin Ú I var í eigu C. Lágu jarðir þessar saman, og var nokkurt land í óskiptri sameign beggja jarðanna. Hinn 22. janúar 1941 undirritaði A byggingarbréf, þar sem hann byggði C jörðina Ú II, að undanskildum eignarhluta B, til lífstíðar fyrir leiguliða og alla niðja hans í beinan ættlegg. Jafnframt féll A frá rétti landsdrottins samkvæmt 2. mgr. 9. gr. laga nr. 87/1933 til þess að taka jörðina úr ábúð til handa þar greindum aðiljum. Talið var, að A hefði verið óheimilt að byggja jörðina í heild eða ófrágreindan verðhluta sinn í henni, að B fornspurðum, eins og skiptum sameigendanna var háttað, enda var ekki í ljós leitt, að B hefði á nokkurn hátt tálmað eðlilega nýtingu jarðarinnar. Byggingarbréfið var því samkvæmt kröfu A og B dæmt ógilt	293
Af sömu ástæðum var dæmt ógilt ákvæði í samningi A og C frá 27. maí 1941, er heimilaði C gerð sundlaugar, hagnýtingu vatns og umferð um óskipt land jarðanna Ú I og Ú II,	

að svo miklu leyti sem ákvæðið fól í sér frekari heimildir til handa C en hann hafði sem eigandi Ú I	293
Með áðurgreindum samningi 27. maí 1941 samþykkti A, að lagður yrði vegur heim að Ú I og Ú II um óskipt land jarðanna. Með þessu þótti A ekki hafa samið gegn hagsmunum sameiganda sins B, og var því ekki, eins og á stóð, efni til ógildingar þeirrar ráðstöfunar	293
Fjögur systkini áttu húseign í óskiptri sameign. Samkvæmt kröfu eins þeirra var dæmt, að sameigninni skyldi slitið með sölu hússins á opinberu uppboði	353

Samningar. Sbr. húsaleiga, skaðabætur.

Í janúarmánuði 1938 eignaðist A tvær fjárkröfur á hendur feðgunum B og C. Önnur krafan var samkvæmt gestaréttardómi, að fjárhæð kr. 7111.17, en hin samkvæmt úrskurði sátta-nefndar, að fjárhæð kr. 68.50. Báðum þessum kröfum hafði verið lýst í þrotabú B, er skiptum lauk í 9. marz 1936. B og C greiddu ekki skuldir þessar, og eftir árangurslausa fjárnámsgerð hjá C bað A um gjaldþrotaskipti á búi hans. A átti á þessum tíma í skaðabótamáli við málflutningsfirma í Reykjavík vegna meðferðar firmans á kröfum, sem það hafði til innheimtu fyrir hann á hendur þeim feðgum, og taldi hann, að þeir hefðu í höndum ýmis gögn, sem gætu orðið honum að liði í skaðabótamálinu. Hinn 11. apríl 1938 varð að samkomulagi með A og feðgunum, að þeir létu honum í té verzlunarbækur sínar og önnur gögn og gæfu honum í nefndum málaferlum allar nauðsynlegar upplýsingar, en veittu málflutningsfirmanu og umboðsmönnum þess ekkert liðsinni í málinu. Þessu til endurgjalds lofaði A að afturkalla beiðni sína um gjaldþrotaskipti á búi C og fela tilteknum manni til geymslu „um aldur og ævi“ „úrskurð þann og dóm“, sem beiðni um gjaldþrotaskipti var reist á. Ágreining um efndir samkomulagsins skyldi leggja í gerð nefnds manns, og yrði samkomulagið að hans dómi vanefnt af hálfu feðganna, var A laus allra mála um innheimtu hjá þeim. Feðgarnir létu A í té nokkur gögn, og hann afturkallaði beiðni sína um gjaldþrotaskiptin. En þar kom, að ágreiningur reis með aðiljum um efndir af hendi feðganna, og hinn 14. desember 1943 baðst A fjárnáms hjá B til tryggingar kröfum sínum. Fógetadómur synjaði fjárnáms þá, þar sem úrskurður gerðardómarans hafði enn ekki gengið um það, hvort fyrrgreint samkomulag hefði verið vanefnt. Að fenginni þeirri úrlausn gerðardómarans, að feðgarnir hefðu vanefnt samkomulagið, bað A hinn 26. október 1944 af nýju um fjárnám hjá B. B varði sig m. a.

með því, að umrætt samkomulag hefði orðið til fyrir nauðung, og væri hann því ekki við það bundinn. Enn fremur taldi hann sig hafa efnt það, að svo miklu leyti sem ómöguleiki hefði ekki hamlað efndum. Þar sem mál A við málflutningsfirmað var risið af skuldaskiptum við feðgana, mátti gera ráð fyrir, að þeir yrðu kvaddir fyrir dóm sem vitni í málinu. Þá var og líklegt, að aðiljar skaðabótamálsins þyrftu báðir að fá aðgang að bókum og skjölum feðganna. Var loforð þeirra um aðstoð A til handa með umræddum skilmálum því löglaust og samningur aðilja dæmdur ógildur 100

Leigumáli hafði ekki verið staðfestur af húsaleigunefnd, sbr. 11. gr. laga nr. 39/1943 127, 204

Íslenzkur sildarkaupmaður A kom vorið 1935 að máli við dansk-an kaupsýslumann B í Kaupmannahöfn, og ræddu þeir um sildarkaup. Hinn 6. júní s. á. sendi A, sem þá var staddur í Bergen, B tilboð um sölu á 500 tunnum sildar, er veidd yrði um sumarið við norðurströnd Íslands. Í tilboðinu var greind tegund sildarinnar og verkun, afhendingarstaður og greiðsluskilmálar. Eitt ákvæði tilboðsins var svohljóðandi: „Garanteret Leverance“. B svaraði tilboðinu 8. júní og sendi jafnframt uppkast að kaupsamningi, er vék í veigamiklum atriðum frá tilboði A. Var sildarmagnið ákveðið 425 tonnur og ákvæðinu „Garanteret Leverance“ sleppt. A undirritaði uppkast þetta, og varð það samningur aðilja. Sumarið 1935 var sildveiði léleg fyrir Norðurlandi, og afhenti A enga sild til efnda á nefndum samningi. Höfðaði B þá mál til heimtu bóta vegna þeirra vanefnda. Eins og áður getur, var ákvæðið „Garanteret Leverance“ ekki tekið upp í samninginn, og gat það því engin áhrif haft á ábyrgð A á efndum samningsins. Þrír sænskir sildarkaupmenn, sem annazt höfðu sildarkaup á Íslandi um margra ára skeið, lýstu því fyrir dómi og unnu eið að því, að það væri föst viðskiptavenja í sildarkaupum hér á landi, að kaupandi krefðist ekki skaðabóta af seljanda vegna vanefnda forsölusamnings, er stöfuðu af aflabresti. Formaður sildarútvegsnefndar staðhæfði og, að slík venja ríkti í þessum viðskiptum. Fleiri gögn hnigu og í sömu átt. Þótti því sannað, að framangreind viðskiptavenja ríkti hér á landi, og bar að leggja hana til grundvallar við úrlausn málsins, sbr. 1. gr. laga nr. 39/1922. Leitt var í ljós, að íslenzkir sildarsaltendur og þ. á m. A gátu hvergi nærri efnt að fullu forsölusamninga um sild árið 1935. Af sömu gögnum málsins mátti ráða, að A hefði í mesta lagi haft til umráða 30% af þeirri sild, sem þurfti til efnda forsölumaninga hans. A taldi

sér hafa verið óskilt að láta B fá nokkuð af sild þeirri, sem hann hafði til umráða, þar sem hann hefði samið við fyrirsvarsmann B um afhendingu sildar einungis af afla tiltekins báts, en á þann bát hefði engin sild til söltunar veiðzt þetta sumar. Það var ósannað, að umræddur maður hefði haft umboð B, og var vörn þessi því ónýtt. Samkvæmt því, sem áður segir um sildarmagn það, sem A hafði til umráða, var talið, að hann hefði átt að láta B hafa 30% umsamins sildarmagns til efnda forsölusamningnum, og var honum því dæmt að greiða 30% fullra efndabóta

196

Um áramót 1944 og 1945 samdist svo með hreppsnefnd Hólmavíkurhrepps og h/f B, að hreppurinn seldi h/f B á leigu næsta sumar sildarsöltunarstöð hreppsins í Hólmavík ásamt áhöldum og geymsluskúr gegn 15000 króna leigu, er greiðast skyldi fyrir 15. janúar samkvæmt ákvæðum samningsins, en var eigi innt af hendi fyrr en 7. febrúar, enda undirritaði fyrirsvarsmaður h/f B ekki samninginn fyrr en þann dag. Hinn 7. nóvember 1945 komu aðiljar sér saman um að framlengja samninginn til 1. nóvember 1947. Leiga ársins 1946 var ekki greidd fyrr en í marzmánuði það ár. Hinn 5. marz 1947 hafði leigan fyrir það ár eigi verið greidd. Þann dag skoraði leigusali á leigutaka að greiða leiguna fyrir 7. s. m. og lýsti samninginn ella úr gildi fallinn. Hinn 13. marz hafði engin greiðsla borizt leigusala, og birti hann þann dag útvarpsauglýsingu um, að söltunarstöðin væri til leigu. Sama dag tilkynnti fyrirsvarsmaður leigutaka, að hann hefði hinn 6. s. m. greitt leiguna í reikning leigusala í banka í Reykjavík og mæltist til þess, að stöðin yrði ekki boðin til leigu. Samkvæmt kvittun bankans var leigufjárhæðin eigi greidd bankanum fyrr en 13. marz, og engin gögn komu fram til stuðnings því, að greiðslan hefði fyrr verið innt af hendi, eins og fyrirsvarsmaður leigutaka staðhafði. Vegna þessara vanskila var leigusala dæmt skylt að rýma söltunarstöðina og heimiluð framkvæmd útburðargerðar á hendur honum ..

270

Haustið 1943 leigði A verzlunarhúsnæði af B og stofnaði þar verzlun. Skömmu síðar auglýsti hann verzlunina til sölu, og kveðst hann upphaflega hafa ákveðið söluverðið kr. 50000.00 auk andvirðis vörubirgða, er seljast skyldu eftir talningu. Meðal annarra leitaði C hófanna um kaup á verzluninni, og kveður A samkomulag hafa orðið með þeim þess efnis, að C keypti hálfa verzlunina og greiddi kr. 30000.00 auk hálfs verðs vörubirgðanna samkvæmt talningu þeirra, en síðan rækju þeir verzlunina í félagi. Áður en til þess kæmi, að samningur yrði undirritaður, kveður A hafa samizt með

þeim á þá leið, að C keypti verzlunina alla á kr. 75000.00 auk greiðslu fyrir vörubirgðir. Vörur A voru síðan taldar og fluttar úr húsnæðinu, og setti C þar upp bókaverzlun, en D var talinn raunverulegur eigandi þeirrar verzlunar. A vildi nú heimta söluverð verzlunar sinnar af C, sem þá taldi, að hann hefði átt að greiða einungis kr. 75000.00 fyrir verzlunina alla, að vörubirgðum meðtöldum. Samkomulag náðist ekki um þetta atriði, og bað A þá um útburð á D úr verzlunarhúsnæðinu, en tveimur dögum síðar krafðist B þess, að A og þeir, sem hann hefði heimilað afnot húsnæðisins, yrðu bornir út úr því. Lauk þessum ágreiningi um húsnæðið með samkomulagi A og B þess efnis, að leigusamningur þeira var úr gildi felldur, en B endurgreiddi A kr. 15000.00 vegna innbúnaðar, er hann hafði kostað, og kr. 10000.00, sem hann hafði greitt, þegar hann fékk húsnæðið. A taldi C hafa valdið sér tjóni, og höfðaði hann því mál gegn C til greiðslu 50000 króna skaðabóta. C neitaði því, að nokkurt samkomulag hefði tekizt um kaup hálftrar verzlunarinnar og félagsverzlun þeirra A og C, heldur hefði einungis verið um að ræða tilboð A á þeim grundvelli. Samningur hefði hins vegar komizt á um kaup hans á allri verzluninni fyrir kr. 75000.00 að vörubirgðum meðtöldum. En þann samning hefði A rofið með kröfu sinni um sérstaka greiðslu fyrir vörurnar og vanefndum, að því er varðaði afnot húsnæðisins. A tókst ekki gegn neitun C að færa sönnur á staðhæfingar sínur um efni kaupsamningsins, og var C því sýknaður 274

Hinn 4. september 1942 lofuðu Sildarverksmiðjur ríkisins (SR) að selja kaupfélagi 300 smálestir sildarmjöls. Talið var, að skilja beri 12. gr. laga nr. 1/1938 þannig, að SR geti ekki lofað ákveðnu magni sildarmjöls svo bindandi sé, fyrr en pöntunarfrestur þargreindra aðilja er liðinn og sýnt er, að hve miklu leyti birgðir endast til að fullnægja pöntunum 278

Jörðin Ú II var ásamt nokkrum jarðarhúsum í óskiptri sameign A, sem átti $1\frac{1}{16}$, og sonar hans B, sem átti $\frac{3}{16}$ verðhluta eignarinnar. Með bréfi 22. janúar 1941 byggði A jarðeignina C, að eignarhluta B undanskildum, til lifstíðar fyrir leiguliða og alla niðja hans í beinan ættlegg. Jafnframt féll A frá rétti landsdrottins samkvæmt 2. mgr. 9. gr. laga nr. 87/1933 til þess að taka jörðina úr ábúð handa þargreindum aðiljum. Talið var, að A hefði verið óheimilt að byggja jörðina í heild eða ófrágreindan verðhluta sinn í henni, að B fornsurðum, eins og skiptum sameigendanna var háttað, enda var ekki í ljós leitt, að B hefði á nokkurn hátt tálmað eðli-

- lega hagnýtingu jarðarinnar. Byggingarbréfið var því samkvæmt kröfu A og B dæmt ógilt 293
- Hinn 27. maí 1941 gerðu A og C með sér samning þess efnis, að A, eigandi $1\frac{3}{16}$ jarðarinnar Ú II, veitti C, eiganda jarðarinnar Ú I, leyfi til að byggja sundlaug og taka heitt og kalt vatn, hvar sem hann kysi í óskiptu landi nefndra jarða, svo og leyfi til umferðar og afnota af óskiptu landi jarðanna í sambandi við starfrækslu sundlaugarinnar. Ástæður þær, sem samkvæmt áðurgreindu vörðuðu ógildi byggingarbréfs sömu aðilja, leiddu til þess, að nefnd ákvæði fyrrgreinds samnings voru dæmd ógild, að því leyti sem C var með þeim veittur frekari réttur en hann hafði sem eigandi Ú I 293
- Samningur A og C frá 27. maí 1941 geymdi og þau ákvæði, að A heimilaði C eða síðari eigendum Ú I að leggja akfæran veg, um 2.5 km langan, frá þjóðvegi um óskipt land jarðanna heim að bæjunum Ú I og Ú II, enda skyldi vegurinn vera til afnota ábúendum beggja jarðanna. Fé til greiðslu kostnaðar af vegargerðinni skyldi eigandi Ú I leggja fram, en A og síðari eigandi Ú II endurgreiða helming kostnaðar samkvæmt mati dómkvaddra manna, eigi síðar en sex mánuðum eftir að krafa um það kæmi fram. Til tryggingar skilvisrí greiðslu veðsetti A jarðeignina Ú II og heimilaði fjárnám í veðinu án dóms eða sáttar samkvæmt 15. gr. laga nr. 29/1885. Þá var og sú kvöð lögð á Ú II, að eigendur hennar væru skyldir til að annast viðhald vegarins að hálfu. A og B kröfðust síðar ógildingar þessa samningsákvæðis. Er málið var flutt fyrir hæstarétti, hafði yfir 30000 krónum verið varið til vegargerðarinnar, og enn þurfti að leggja fram allháa fjárhæð til að fullgera veginn. Var því reynt, að A hafði tekið á sig mjög þunga fjárhagsbyrði, miðað við hagi hans, er hann játaðist undir að greiða helming vegarkostnaðarins. Þegar virtar voru allar aðstæður, þótti sýnt, að A, sem var háaldraður maður, hefði ekki við samningsgerðina gert sér grein fyrir, hversu fjárfrekar skyldur hann gekkst undir, og talið var, að þetta hefði mátt vera ljóst C, sem kunnugur var högum hans. Samkvæmt lögjöfnun frá 31. gr. laga nr. 7/1936 var samningur þessi því dæmdur ógildur að undanskildum ákvæðum hans um vegarstæði 293
- A seldi B húseign, og skyldi B greiða kaupverðið að nokkru í peningum, en að öðru leyti með því að taka að sér áhvilandi skuldir og afhenda vörur, er næmu að verðmæti tiltekinni fjárhæð. Er vanefndir urðu af hendi B, höfðaði A mál til riftunar kaupunum og til skaðabóta, og voru

- allar kröfur hans teknar til greina í héraði. B áfrýjaði hér-
aðsdóminum, að því er varðaði ákvæði hans um fébætur,
en kvaðst vilja una ákvæði hans um riftun húskaupanna 417
- Erfðaleiguhafar tveggja samlægra erfðaleigulanda í Reykjavík,
sem reistu hús þar 1932, komu sér saman um að leggja sam-
eiginlegan veg eftir lóðamörkum heim undir íbúðarhús sín.
Erfðaleiguhafar landanna notuðu veg þenna síðan fram til
ársins 1945, er deila reis með þáverandi aðiljum og A setti
upp girðingu á landamerkjum eftir miðjum vegi. Hann
breikkaði veginn síðan sín megin, svo að hann varð akfær.
Hinn helmingurinn var hins vegar of þröngur bifreiðum.
Ók B þá um veg þann, sem nú lá að öllu leyti á landi A,
og rauf girðingu á vegarenda til þess að komast leiðar sinn-
ar. A krafðist þess, að B yrði dæmd óheimil för um veg
þenna, en B gerði þá kröfu, að A yrði dæmt skylt að nema
áðurgreinda girðingu burt. Eigi voru færðar sönnur á, að
fyrri erfðaleiguhafar hefðu samið um það, að vegurinn
skyldi til frambúðar vera til sameiginlegra afnota búend-
um lendnanna og að A hefði átt að vera kunnugt um slíka
gerninga, þegar hann tók við erfðaleigulandi sínu. Af um-
merkjum vegarins varð ekki heldur ráðin tilvist slíkra samn-
inga, og eigi hafði A með samningum bundið sig til að
hlíta sameiginlegum vegi um land sitt. Framangeind krafa
A var því tekin til greina 499
- A og B seldu C hinn 1. september 1942 allstórt timburhús í
Reykjavík ásamt eignarlóð fyrir kr. 78000.00. Stærð lóðar-
innar var talin hin sama og þegar A og B keyptu eignina
skömmu áður, 630 flatarmetrar, og var sú stærð einnig
tilgreind í fasteignamati og viðskiptaskrá, en áður en kaup
þessi voru ráðin hafði C skoðað lóðina og athugað lóða-
mörk. Hinn 5. marz 1943 ritaði lóðaskrárritari á afsalið,
að stærð lóðarinnar væri einungis 596.7 fermetrar, og hinn
20. júní 1947 mældist hún 601 fermetri. Með hliðsjón af
verðmæti og söluverði húss og lóðar þótti umræddur mun-
ur á lóðarstærðinni, eins og á stóð, eigi hafa verið slík for-
senda fyrir kaupum aðilja. að kaupandi ætti kröfu til fé-
bóta úr hendi seljenda, sbr. 47. gr. laga nr. 39/1922 518
- A hafði á leigu íbúð í húsi B í Reykjavík samkvæmt leigusam-
ningi 4. maí 1944. Var leigan ótímabundin og uppsagnarfrestur
þrír mánuðir. Aðiljar undirrituðu nýjan samning um sama
húsnæði hinn 5. febrúar 1947 að frumkvæði B, sem lagði
samningsuppkast fullbúið fyrir A til undirskriftar. Var það
gert á prentað eyðublað, en inn í það hafði B ritað ákvæði
þess efnis, að A skyldi rýma íbúðina eigi síðar en 14. maí
1947. A neitaði að flytja úr íbúðinni, er B krafðist þess, og

bar það fyrir sig, að hann hefði ekki tekið eftir umræddu ákvæði um brottflutning, enda hefði hann þá ekki undirritað samninginn. Aðiljar höfðu ekki rætt þessa breytingu á samningnum, og eigi hafði B sérstaklega vakið athygli A á henni. Þá var högum A og fyrri skiptum aðiljanna varðandi húsnæðið svo háttað, að B mátti vera það ljóst, að mjög ólíklegt væri, að A vildi undirgangast rýmingarákvæðið, og að athugasemdalaus undirskrift hans undir samninginn hlýti að stafa af því, að hann hefði ekki veitt ákvæði þessu eftirtækt. A var því ekki bundinn af ákvæðinu, sbr. 31. gr. laga nr. 7/1936. Samkvæmt þessu var kröfu B um útbuð synjað

535

Sáttir.

Mál var sótt á varnarþingi stefnda, án þess að það hefði verið lagt til sátta fyrir sáttamenn. Stefndi taldi þetta galla á málatalbúnaði og krafðist frávisunar. Frávisunarkröfunni var hrundið, þar sem málið var þess eðlis, að stefnda var, ef því var að skipta, skylt að þola dóm utan varnarþings síns samkvæmt 82. gr. laga nr. 85/1936 og ákvæði 5. töluliðs 3. mgr. 5. gr. sömu laga um sáttastarf dómara í slíkum málum talin eiga við, þótt varnarþingsheimild 82. gr. sé ekki notuð

78

Sératkvæði.

Einn dómenda hæstaréttar greiðir sératkvæði í skaðabótamáli vegna riftunar ráðningarsamnings	24
Einn dómenda hæstaréttar greiðir sératkvæði í húsnæðismáli	144
Einn dómenda hæstaréttar greiðir sératkvæði í útsvarsmáli ..	163
Einn dómenda hæstaréttar greiðir sératkvæði í máli til heimtu fóbóta vegna tjóns af árekstri skipa	267
Tveir hæstaréttardómarar greiða sératkvæði í máli til heimtu skaðabóta vegna vanefnda samnings um sölu síldarmjólts	278
Einn dómenda hæstaréttar greiðir sératkvæði í máli til ógildis samningum	293
Tveir dómenda hæstaréttar greiða sératkvæði í refsímáli út af bifreiðarslysi, sem mannsbani hlaut af	404
Tveir dómenda hæstaréttar greiða sératkvæði í refsímáli gegn manni, sem sekur var um landráð	447
Tveir dómenda hæstaréttar greiða sératkvæði í refsímáli gegn manni, sem m. a. var sakaður um brot gegn 18. kafla laga nr. 19/1940	469
Einn dómenda hæstaréttar greiðir sératkvæði í máli til heimtu áhættuþóknunar vélstjóra	481

Siglingar. Sjá árekstur skipa, björgun, sjóveð, vinnusamningar.

Sjó- og verzlunardómur.

Bæjarþingsdómur og meðferð máls í héraði frá þingfestingu þess ómerkt, þar sem sjó- og verzlunardómur hefði samkvæmt 2. tölulið 200. gr. laga nr. 85/1936 átt að fara með og dæma málið, sem risið var af verzlunarviðskiptum umboðs- og heildsala annars vegar og verksmiðjueiganda hins vegar	51
Ágreiningur um firmanafn	227
Mál til heimtu bóta vegna galla á vél	240
Mál til heimtu bóta vegna tjóns, sem varð á bryggju, er skip lagðist að henni	245
Mál til heimtu bóta vegna tjóns af árekstri skipa	267
Mál til heimtu áhættuþóknunar	481
Mál umboðs- og heildsala á hendur verksmiðjueiganda út af verzlunarviðskiptum	523
Mál til heimtu bjarglauna	552
Mál til heimtu bóta vegna brigða á ráðningarsamningi stýrimanns	566
Fébóta krafizt vegna tjóns af árekstri skipa	570

Sjóveð.

Sjóveð dæmt til tryggingar áhættuþóknun	481
Sjóveð dæmt til tryggingar bjarglaunum	552
Sjóveð dæmt til tryggingar fébótum vegna brigðaðs skipsrúms- samnings	566

Skaðabætur.

a) Vegna vanefnda á samningum o. fl.

Verzlunarstúlku dæmdar fébætur vegna fyrirvaralausrar riftunar ráðningarsamnings	24
Þ var borinn út úr íbúðarherbergi sínu 24. febrúar 1942. Að tilhlutan lögreglustjóra var munum hans þá komið í geymslu í skúr leigusalans H. Er H um vorið lét tjarga þak skúrsins, spilltust munirnir af tjöru. H var dæmt að bæta þau spjöll	40
Húsaleigunefnd úrskurðaði, að Þ og fjölskylda hans skyldu vikja úr íbúð sinni í húsi H í Reykjavík. Fógeti tók og kröfu H um útburð til greina, en heimilaði Þ þó afnot eins herbergis til bráðabirgða, og voru húsmunir hans því fluttir þangað. Herbergjaskipan íbúðar þeirrar, sem hér var um að tefla, var svo háttað, að inn af umræddu herbergi var stofa, er ekki varð komizt inn í nema um herbergi Þ, og stóð hún ónotuð. Til þess að rýma til flutti eiginkona Þ ýmsa muni inn í stofu þessa svo og í geymslu eina, sem fylgt hafði íbúðinni. Hinn 24. nóvember lét H bera muni Þ úr stofunni og geymslunni út á lóð hússins, þar sem þeir voru hirðulitlir um veturinn, unz þeir voru fluttir burt af sörp-	

hreinsunarmönnum, þá taldir ónýtir með öllu. Sama dag og munir Þ voru bornir út, kvaddi kona hans til skoðunarmenn, er gerðu skrá um munina og virtu þá síðar á samtals kr. 4765.80. Högum Þ var svo háttað, að honum var ekki unnt að bjarga munum þessum frá eyðileggingu nema að litlu leyti, og var H talið skylt að bæta tjónið. Mat fór ekki fram með þeim hætti, að niðurstaða þess yrði lögð til grundvallar við ákvörðun bóta. En með hliðsjón af hinu ólögmæta atferli H, sem leiddi til tjónsins, var sönnunarbyrðin fyrir fjárhæð þess eigi lögð einvörðungu á Þ, sem dæmdar voru 3500 króna bætur

40

Íslenzkur sildarkaupmaður A kom vorið 1935 að máli við dansk-an kaupsýslumann B í Kaupmannahöfn, og ræddu þeir um sildarkaup. Hinn 6. júní s. á. sendi A tilboð um sölu á 500 tunnum sildar, er veidd yrði um sumarið við norðurströnd Íslands. Í tilboðinu var greind tegund sildarinnar og verkun, afhendingarstaður og greiðsluskilmálar. Eitt ákvæðið í tilboðinu var svohljóðandi: „Garanteret Leverance“. B svaraði tilboðinu 8. júní og sendi jafnframt uppkast að kaupsamningi, er vék í veigamiklum atriðum frá tilboði A. Var sildarmagnnið ákveðið 425 tonnur og ákvæðinu „Garanteret Leverance“ sleppt. A undirritaði uppkast þetta og varð það því samningur aðilja. Sumarið 1935 var sildveiði fyrir Norðurlandi léleg, og urðu efndir A á nefndum samningi engar. Höfðaði B því mál til heimtu bóta vegna vanefndanna. Eins og áður getur, var ákvæðið „Garanteret Leverance“ ekki tekið upp í samning aðilja, og gat það því engin áhrif haft á ábyrgð A á efndum samningsins. Þrír sænskir sildarkaupmenn, sem annazt höfðu sildarkaup á Íslandi um margra ára skeið og voru umboðsmenn fyrirtækja, er samanlagt keyptu 65—70% af saltsild, kryddsild og sykursild, sem seld var frá Íslandi, að matjessild undanskilinni, lýstu því fyrir dómi og unnu eið að því, að það væri föst viðskiptavenja í sildarkaupum hér á landi, að kaupandi krefjist ekki skaðabóta vegna vanefnda forsölusamnings, er stöfuðu af aflabresti. Formaður sildarútvegsnefndar staðhæfði og, að slík venja ríkti í þessum viðskiptum. Þótti því sannað, að þessi viðskiptavenja væri gildandi hér á landi, og bar því að leggja hana til grundvallar við úrlausn málsins, sbr. 1. gr. laga nr. 39/1922. Leitt var í ljós, að íslenzkir sildarsaltendur gátu hvergi nærri efnt að fullu forsölusamninga um sild sumarið 1935, og af gögnunum málsins þótti mega ráða, að A hefði í mesta lagi haft til umráða 30% af þeirri sild, sem hann þurfti til efnda forsölusamningum sínum. A taldi sér hafa verið óskylt að láta B

fá nokkuð af þeirri sild, sem hann hafði til umráða, þar eð hann hefði samið við fyrirsvarsmann B um afhendingu sildar einungis af afla tiltekins báts, en á þann bát hefði engin sild til söltunar veiðt þetta sumar. Það var ósann- að, að umræddur maður hefði haft umboð B, og var þessi vörn A því ónýt. Dæmt var, að A hefði átt að láta B fá 30% umsamins sildarmagns til efnda forsölusamningnum, en þar sem hann gerði það ekki, yrði hann að svara B 30% af fullum efndabótum. Eins og á stóð, þótti ekki eiga að taka tillit til þess við ákvörðun bótanna, að B hafði í bréfi sagt, að hann hefði selt sildina með „ringe Avance“, en þessi orð sín lýsti B ósönn, og A hreyfði þessari máls- ástæðu ekki, fyrr en málið var öðru sinni fyrir héraðsdómi. Skaðabætur til handa B voru ákveðnar samkvæmt 25. gr. laga nr. 39/1922, þar sem gögn málsins leiddu ekki til ann- ars, 30% af mismun samningsverðs og þess verðs, sem gildi, þegar og þar, sem samningnum skyldi fullnægt

196

Haustið 1943 stofnaði A verzlun í Reykjavík. Skömmu síðar auglýsti hann verzlunina til sölu, og hófust því næst samn- ingaumleitanir um, að B keypti verzlunina. Eru aðiljar samsaga um, að samningar hafi tekizt, en er til efnda skyldi koma, risu deilur með þeim um fjárhæð kaupverðsins, sem A taldi hafa verið ákveðið kr. 75000.00 auk sérstakrar greiðslu fyrir vörubirgðir samkvæmt talningu þeirra, en B kvaðst einungis hafa átt að greiða kr. 75000.00, að vöru- birgðum meðtöldum. A tókst ekki að færa sönnur á stað- hæfingu sína um, hvernig þessu hefði verið háttað, og var B því sýknaður af kröfu hans um skaðabætur

274

Hinn 20. ágúst 1942 ákvað Alþingi með þingsályktun, að Sildar- verksmiðjur ríkisins (SR) skyldu það ár selja sildarmjöl til notkunar innanlands á kr. 320.00 hverja smálest. Í sept- embermánuði kom í ljós, að pantanir á sildarmjöli til fóður- bætis voru miklu meiri en gert hafði verið ráð fyrir, og þar sem birgðir SR voru ekki nægar til að fullnægja öllum pöntunum, lagði atvinnumálaráðuneytið hinn 20. október fyrir stjórn SR að afgreiða aðeins 60% af upphaflegum pönt- unum hvers aðilja. Hinn 4. september 1942 hafði fyrirsvars- maður Kaupfélags Eyfirðinga (KEA) átt samtalið við skrif- stofustjóra SR um kaup sildarmjöls, og sama dag stað- festu SR með símskeyti sölu á 300 smalestum sildarmjöls til KEA. Af hálfu KEA var því síðar haldið fram, m. a. í símskeyti 22. október 1942, að það hefði í nefndu samtali upphaflega beðið um 400—500 smalestir sildarmjöls. Fyrir hæstarétti var því andmælt af hálfu SR, að meira en 300 smalestir hefði verið pantað. Var eigi sannað, að svo hefði

verið, og ekki þóttu SR hafa fyrirgert rétti til að bera fyrir sig andmæli gegn staðhæfingum um þetta efni, þótt eigi væri þeim hreyft í héraði, eins og málflutningi var þar háttað, og eigi væri svarað áðurgreindu símskeyti KEA frá 22. október, er ekki gaf tilefni til svars að þessu leyti. Til efnda sölusamningi aðilja fékk KEA einungis 225 smálestir sildarmjöls, og maismjöl, sem keypt var í stað þess, sem á vantaði, var 480 krónum dýrara hver smálest. Talið var, að skilja beri 12. gr. laga nr. 1/1938 þannig, að SR geti ekki lofað, svo bindandi sé, ákveðnu magni sildarmjöls, fyrr en þargreindur pöntunarfrestur er liðinn og sýnt er, að hve miklu leyti unnt reynist að fullnægja pöntunum. Samkvæmt þessu og þar sem KEA hafði fengið meira en 60% þess sildarmjöls, sem sannað var, að pantað hafði verið, voru SR sýknaðar af kröfu KEA um skaðabætur vegna vanefnda 278

A seldi B húseign á Akureyri með afsali 17. ágúst 1945. Vanefndir urðu á greiðslu kaupverðsins, og höfðaði A því mál til riftunar og skaðabóta. Í héraði voru engar kröfur gerðar af hálfu B, og tók héraðsdómarinn kröfur A að öllu leyti til greina. B áfrýjaði málinu. Fyrir hæstarétti samþykkti hann ákvæði héraðsdóms um riftun húskaupanna, en krafðist að öðru leyti sýknu. Eins og á stóð, varð að dæma málið á þeim grundvelli, sem það var á, er það var tekið til dóms í héraði, en það var ekki til fyrirstöðu því, að hrundið væri þeim kröfum A, er eigi höfðu stoð í lögum. Þar sem húskaupin voru rift, varð A ekki dæmdur söluhagnaður úr hendi B af vörum, sem samið hafði verið um, að afhentar yrðu upp í andvirði hússins, sbr. 57. gr. laga nr. 39/1922. Krafa A um bætur fyrir lánstraustsspjöll og atvinnutjón vegna vanefnda B var löglaus og því ekki til greina tekin. Hins vegar var B dæmt að greiða bætur samkvæmt kröfu A, vegna þess að hann hafði með atferli sínu rýrt möguleika á sölu húseignarinnar 417

A fékk B og C bornar út úr íbúð í húsi sínu, en síðar felldi hæstiréttur úrskurð fógeta um útburð úr gildi. B og C höfðu því næst mál til fébóta úr hendi A vegna hins ólögmeða útburðar, og voru þeim dæmdar 1000 krónur vegna viðgerðar á herbúð, sem þær fluttu í eftir útburðinn, og 3500 krónur í miskabætur 438

A taldi B hafa að ólögum hækkað uppskipunar- og afgreiðslugjald og krafðist skaðabóta úr hendi B vegna tjóns, sem hann hefði beðið af því að fá vörur ekki afhentar gegn greiðslu þess gjalds, sem gildandi hafði verið fyrir hæk-

- unina. Staðhæfingar A þóttu ekki á rökum reistar, og var B því sýknaður af kröfum hans 462
- A og B seldu C hinn 1. september 1942 fyrir kr. 78000.00 allstórt timburhús í Reykjavík ásamt eignarlóð, sem talin var 630 flatarmetrar að stærð, og var sú lóðarstærð einnig tilgreind í fasteignamati og viðskiptaskrá. Hinn 5. marz 1943 ritaði lóðaskrárritari á afsalið, að stærð lóðarinnar væri einungis 596.7 fermetrar, en hinn 20. júní 1947 mældist hún 601 fermetri. C hafði skoðað lóðina og athugað lóðamörk, áður en kaupin voru ráðin. Með hliðsjón af verðmæti hins selda annars vegar og söluverðs hins vegar þótti umræddur stærðarmismunur á lóðinni, eins og á stóð, eigi hafa verið slík forsenda fyrir kaupum aðilja, að C ætti fébótakröfu á hendur A og B, sbr. 47. gr. laga nr. 39/1922 518
- A seldi B með afsali 15. ágúst 1942 húseign eina í Reykjavík, sem þá var í smiðum, fyrir kr. 225000.00 og skuldbatt sig jafnframt til án frekari greiðslu að fullsmíða húsið og skila því íbúðarhæfu hinn 30. október s. á., nema óviðráðanleg atvik bönnuðu. A tókst þó á hendur skilorðslausa ábyrgð þess, að önnur hæð hússins yrði afhent íbúðarhæf hinn 1. október 1942, en greiða ella eftir það 500 krónur fyrir hvern dag, unz sú íbúð yrði fullgerð. A lauk ekki smiðinni, en afhenti lykla hússins 27. ágúst 1943. Lét A síðan lúka verkinu, og nam kostnaður við það samkvæmt mati kr. 17875.00. Áður hafði B greitt af kaupverðinu kr. 179368.38, en A hafði annazt búnað kjallara fyrir kr. 8706.00, sem eigi sannaðist að hefðu átt að felast í kaupverðinu. B var dæmt að greiða eftirstöðvar kaupverðsins ásamt siðastnefndri fjárhæð að frádregnum kostnaði hans við fullgerð hússins svo og skaðabótum og féviti vegna vanefnda A, er metin voru samtals kr. 25000.00, sbr. 35. gr. laga nr. 7/1936, að því er varðaði ákvörðun févitis 520
- Stýrimanni dæmdar bætur vegna riftunar ráðningarsamnings 566

b) Utan samninga.

- Vörubifreiðin R ók austur Suðurlandsbraut frá Reykjavík. Við Elliðaárnar ók herbifreið frá setuliði Bandaríkja Ameríku inn á veginn frá hægri og lenti á R um hægra afturhjóll hennar. R fór út af veginum vinstra megin. Tveir menn á palli hennar meiddust, og bifreiðin skemmdist mikið. Öku- maður herbifreiðarinnar var talinn eiga alla sök á slysinu. Ríkissjóði dæmt að greiða eiganda R fullar bætur samkvæmt lögum nr. 99/1943 18
- Tveir reiðmenn, hvor með tvo til reiðar, héldu inn á þjóðveg,

en staðnæmdust utarlega á veginum, með því að bifreið bar að í sama mund. Er bifreiðin var að fara fram hjá, hljóp annar hestanna, sem teymdir voru, í veg fyrir hana og lemstraðist til ólífis. Reiðmennirnir þóttu ekki hafa hagað ferð sinni þannig, að þeim yrði gefin sök á slysinu. Öku- maður bifreiðarinnar hafði hins vegar ekki sýnt fulla að- gæzlu, er hann gaf hljóðmerki og skipti um gang bifreiðar- innar í litilli fjarlægð frá hestinum. Hann hafði ekki heldur gætt þess að draga nægilega úr hraða bifreiðarinnar, áður en hann ók fram hjá reiðmönnum. Eiganda bifreiðar- innar var því dæmt að greiða fullar bætur fyrir hestinn	67
Fébætur dæmdar vegna líkamsáverka	92, 106,
A varð að greiða víxil, er hann hafði skrifað á sem ábyrgðar- maður fyrir B. Í refsímáli gegn B vegna fölsunar hans á nöfnum annarra manna á víxlinn, var honum dæmt að endurgreiða A víxilfjárhæðina	148
Er A hafði ekið bifreið með 10—15 kílómetra hraða, miðað við klukkustund, á eftir tveimur kálfum, hlupu þeir út af veg- inum og fyrir sjávarhamra, þar sem þeir létu lífið. A var dæmt að bæta eigendum kálfanna tjón hans að fullu, sbr. 33. gr. lögreglusamþykktar Eyjafjarðarsýslu nr. 155/1943 og 1. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941	168
Í refsímáli gegn A vegna fjárdráttar hans var skaðabóta ekki krafizt. Við flutning málsins fyrir hæstarétti bauð verj- andi A hins vegar fram greiðslu fjárhæðar þeirrar, sem um var að tefla	219
Er botnvörpungur, sem var á leið að hafskipabryggju, átti um 10 faðma ófarna að henni, var vél hans stöðvuð og skipið síðan látið berast fyrir vindi að bryggjunni. Stjórnborðs- bógur kom fyrst að bryggjunni og myndaði skipið þá 10—15 gráðu horn við hana. Fáum mínútum eftir að skipið hafði lagzt að, tók að bresta í bryggjunni og hún að síga land- megin. Urðu á bryggjunni spjöll, sem samkvæmt mati námu kr. 83763.00. Eiganda botnvörpungsins var dæmt að bæta tjónið, þar sem fullrar varkárni hafði ekki verið gætt, er skipið var látið reka að bryggjunni, án þess að beitt væri vél eða akkerum	245
M/s E var á ferð aftur á bak innan Reykjavíkurhafnar, er v/b Þ sigldi inn á höfnina. Skriðu skipin þannig, að stefnur þeirra skárust. Á hvorugu skipinu var gefið hljóð- merki né nauðsynlegar ráðstafanir gerðar til að afstýra árekstri, sem varð með þeim hætti, að afturendi E rann á bakborðsbóg Þ. Laskaðist Þ svo mjög, að hann var metinn óbætandi. Eigendum E var dæmt að bera $\frac{3}{4}$ huta tjónsins, en eigendum Þ $\frac{1}{4}$ hluta þess	267

- A taldi, að vegna breytinga á gatnaskipun samkvæmt skipulagi Vestmannaeyjakaupstaðar hefði hús hans orðið bakhús og því óhæft til verzlunarrekstrar og miður hæft til íbúðar en áður. Sótti hann því stjórn kaupstaðarins til bóta vegna verðrýrnunar á húsinu. Talið var, að hvorki lög nr. 55/1921 um skipulag kauptúna og sjávarþorpa né aðrar réttarreglur geymdu heimild til að leggja fébótaábyrgð á bæjarfélagið 412
- A taldi, að fyrir ofaniburð í aðliggjandi götu hefði jarðvegur við hús hans í Vestmannaeyjum hækkað svo mjög, að múra hefði orðið upp í kjallaraglugga, og kjallarinn af þeim sökum orðið ónothæfur. Eigi þótti sannað, að þessi hækkun jarðvegsins hefði stafað af öðru en venjulegu viðhaldi götunnar, og var kaupstaðurinn þegar af þeirri ástæðu sýknaður af kröfu A um skaðabætur 412
- A ók bifreið fram bryggju í Reykjavík. Á þeirri leið rakst bifreiðin á landfesti, sem lá frá varðskipi skáhallt niður á við þvert inn á bryggjuna í járnhring á henni miðri. Við þetta urðu nokkur spjöll á bifreiðinni. A taldi skipverja á varðskipinu eiga sök á slysi þessu og höfðaði því mál á hendur Skipaútgerð ríkisins til bóta vegna skemmda á bifreiðinni og atvinnutjóns síns, meðan á viðgerð bifreiðarinnar stóð. Talið var, að landfestar varðskipsins hefðu verið í ólagi og að varðskipsmenn hefðu átt að líta eftir þeim og lagfæra þær. Hins vegar þótti A hafa sýnt nokkra óvarkárni, er hann ók á landfestina. Var ábyrgð aðilja á tjóni því, sem af slysinu hlaut, því metin að jöfnu 427
- A vann í þjónustu B að flutningi þilfarsskilrúma úr geymslúhúsi til skips. Skilrúmunum var undir stjórn B hlaðið lausum á pall vörubifreiðar, og stóðu þau nokkuð út af hliðum bifreiðarpallsins. Er hleðslu bifreiðarinnar var lokið, tók A, sem átti að fylgjast með til skips, sér stöðu á bifreiðarpallinum aftan við farminn. C, sem leigt hafði bifreiðina af eiganda hennar D, stjórnaði bifreiðinni. Var nú ekið af stað, en á leiðinni til skips rakst farmurinn í bifreið, sem stóð kyrr og ekið var framhjá. Við þenna árekstur varð hreyfing á farminum, og leiddi það til þess, að A féll á götuna, lemstraðist og hlaut heilsutjón. A höfðaði síðan skaðabótamál gegn B, C og D. Þar sem D hafði, er slysið varð, leigt bifreiðina C, sem sjálfur stjórnaði henni, var C á þeim tíma umráðamaður hennar, sbr. 1. mgr. 35. gr. og 5. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941. Af því leiddi, að D bar ekki eigandaábyrgð á bifreiðinni, og var hann því sýkn dæmdur. C höfðu orðið mistök í akstrinum og auk þess bar hann ábyrgð á hleðslu bifreiðarinnar, sem var mjög ótryggileg og átti þátt í því, að slysið varð. Var hann

Því talinn bera fébótaábyrgð á tjóni því, sem af slysinu hlaut, sbr. 3. mgr. 35. gr. laga nr. 23/1941. Ábyrgð á tjóninu var og dæmd á hendur B, sem hafði verkstjórn við hleðslu bifreiðarinnar og vitneskju um aðstöðu A á bifreiðinni. A þótti hins vegar hafa sýnt nokkra óvarkárni með því að taka sér stöðu á bifreiðinni með framangreindum hætti, án þess að kvarta undan öryggisskorti. Varð hann því samkvæmt 3. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941 að bera $\frac{1}{4}$ hluta tjóns síns sjálfur	503
Árekstur varð milli tveggja sildveiðiskipa, og löskuðust þau bæði nokkuð. Skýrslum vitna, sem komu fyrir dóm, bar svo mjög í milli um atvik að árekstrinum, að eigi varð af þeim ráðið, hver eða hverjir ættu sök á honum. Fékk því hvorugt skipið bættan skaða sinn, sbr. 226. gr. laga nr. 56/1914	570

Skattar og gjöld.

a) Til bæjar- og sveitarfélaga.

Hlutafélag var stofnað árið 1941, og rak það síðan umboðs- og heildverzlun í Reykjavík. Af 50000 króna hlutafé átti A, sem var formaður félagsins og framkvæmdarstjóri, ásamt eiginkonu sinni samtals kr. 24900.00. Haustið 1943 flutti A til Ameríku og dvaldist þar enn, er útsvar var lagt á hann í Reykjavík árið 1945. Eftir flutning sinn úr landi var A áfram formaður og framkvæmdarstjóri nefnds verzlunarfélags, enda þótt hann fullnægði ekki lagaskilyrðum til þess, sbr. 32. gr. laga nr. 77/1921 og 2. tölulið 5. gr. laga nr. 52/1925. Eins og á stóð, var A með þátttöku sinni í félaginu talinn hafa rekið atvinnu hér á landi og verið útsvarsskyldur, sbr. 6. gr. B 1. tölulið laga nr. 106/1936 ..	58
Oliuverzlun Íslands h/f hafði erfðaleiguland, hús og benzindælu ásamt geymi til afnota við sölu bensins á Blönduósi. Maður sá, er annaðist söluna gegn tiltekinni þóknun, hlitti í öllu ákvörðunum hlutafélagsins um útsöluverð. Þessi rekstur félagsins var talinn heimilisföst atvinnustofnun í Blönduóshreppi, og var það því útsvarsskylt þar samkvæmt a-lið 8. gr. laga nr. 106/1936	111
A var heimilisfastur í Fáskrúðsfjarðarhreppi. Í Búðahreppi átti hann verksmiðjuhús, bryggju og lóðarréttindi og rak þar lifrabræðslu, sem var aðalatvinnuvegur hans. Þessi rekstur A var útsvarsskyldur í Búðahreppi samkvæmt a-lið 8. gr. laga nr. 106/1936	130
H/f S var stofnað árið 1942. Það var skrásett í Neskaupstað og gerði þaðan út skip sitt næsta ár. Af hlutafé félagsins, kr.	

75000.000, áttu A og eiginkona hans, sem búsett voru í Neskaupstað, kr. 72000.00, og þrír menn í Neskaupstað, sem kosnir voru í stjórn félagsins, samtals kr. 3000.00, en tveir þeirra voru venzlamenn þeirra hjóna. Í desember 1943 var ákveðið að flytja heimilisfang félagsins til Mjóafjarðar, þar sem það var skrásett í janúar 1944. Þrír venzlamenn A í Mjóafirði keyptu nú hluti áðurgreindra stjórnarmanna félagsins og voru því næst sjálfir kjörnir í stjórn þess. Enga skrifstofu hafði félagið í Mjóafirði, en hinn 5. marz 1944 veitti hin nýja stjórn A ótakmarkað umboð til þess að koma fram fyrir hönd félagsins hvarvetna. Um áramót 1945 og 1946 var heimilisfang h/f S flutt til Akureyrar, er A og fjölskylda hans fluttust þangað búferlum. Jafnframt voru A, eiginkona hans og dóttir, sem keypt hafði hlut eins stjórnarmanns í Mjóafirði, kjörin í stjórn þess. Af framangreindu þótti ljóst, að A og kona hans hefðu haft í hendi sér, hverjir skipuðu stjórn félagsins á hverjum tíma, og því í reyndinni haft öll ráð þess og fyrirsvar. Þess vegna var raunverulegt heimilisfang félagsins talið hafa verið í Neskaupstað, þar sem þau hjón voru búsett. Var því heimiluð framkvæmd lögtaks til heimtu útsvars, sem lagt hafði verið á það í Neskaupstað árið 1945 163

A, sem var maður einhleypur, var settur kennari við barnaskólann í Seyðisfjarðarkaupstað frá 1. september 1945 til 1. september 1946 og dvaldi þar frá 7. október 1945 til 6. maí 1946, að undanskildum kennsluleyfum um jól og páska. Veturinn 1946 var lagt útsvar á A í Seyðisfjarðarkaupstað. Hann kærði útsvarið og krafðist þess, að það yrði fellt niður, með því að lögheimili hans væri í Loðmundarfjarðarhreppi, þar sem hann hefði talið fram til skatts og hefði verið gert að greiða útsvar. Vegna þessa ágreinings um útsvarsskyldu A krafðist bæjarstjóri Seyðisfjarðar úrskurðar um heimilisfang hans, sbr. lög nr. 95/1936. Samkvæmt framangreindu var A talinn hafa átt heimilisfang í Seyðisfjarðarkaupstað frá 7. október 1945 til 6. maí 1946 194

Árið 1944 var A gert að greiða útsvar í Sandvíkurhreppi. Hann neitaði að greiða útsvarið, með því að hann ætti lögheimili í Vestur-Landeyjahreppi. A hafði flutzt að Selfossi og ráðizt í fast starf þar 1. september 1943, og gegndi hann því starfi enn, er útsvarið var á hann lagt 12. júní 1944. Var hann því samkvæmt 8. gr. laga nr. 106/1936 talinn hafa verið útsvarsskyldur í Sandvíkurhreppi og heimilað að heimta útsvarið með lögtaki 259

b) Til ríkissjóðs.

A seldi benzin og bifreiðaoliur á Akureyri samkvæmt samningi við h/f S. H/f S lagði til lóð og benzindælu með benzíngeymi og annaðist flutning á benzíni til geymisins. A annaðist sölu benzínsins gegn tiltekinni þóknun og hlítti ákvörðunum h/f S um útsöluverð þess. Hins vegar bar hann ábyrgð á birgðum, er hann veitti viðtöku, og skilvísri greiðslu andvirðis seldra vara. Eins og þessum skiptum var háttað, var A talinn starfsmaður h/f S, en eigi sjálfstæður umboðssali. Var honum því ekki skylt að greiða veltuskatt af benzín-sölunni samkvæmt lögum nr. 62/1945	578
---	-----

Skilorðsbundnir dómar.

Maður, sem sekur var um brot gegn löggjöf um bókhald og um fjársvik, dæmdur skilorðsbundinni refsingu	304
Manni, sem sekur var um þjófnað, dæmt skilorðsbundið fangelsi	456

Skipti.

Bú útgerðarfélags var tekið til gjaldþrotaskipta. A, sem hafði verið framkvæmdarstjóri félagsins, lýsti í búíð kröfu, að fjárhæð kr. 5731.04, og krafðist þess, að krafan nyti forgangsréttar samkvæmt 5. tölulið b-liðs 83. gr. skiptalaga nr. 3/1878. Af fjárhæð þessari voru kr. 4298.28 framkvæmdarstjóralaun, er þóttu eiga að njóta forgangsréttar samkvæmt nefndu ákvæði skiptalaganna. Hinn hluti kröfunnar var vegna greiðslna, sem A hafði innt af hendi vegna félagsins fyrir húsnæði, hita, ljós og ræstingu, og var hann tekinn til greina sem almenn krafa í búíð	133
Fjögur systkini urðu sameigendur húseignar í Reykjavík, er skipt var félagsbúi foreldra þeirra, sem slitu samvistir. Eitt systkinanna krafðist slita sameignarinnar með sölu hennar á opinberu uppboði og skipta söluverðsins. Krafa þess var tekin til greina	353

Skipulag bæja.

A taldi, að vegna skipulagsákvæðana um breytingu á gatna-skipun í Vestmannaeyjum hefði hús sitt orðið bakhús og því óhæft til verzlunarrekstrar og miður hæft til íbúðar en áður. En hvorki ákvæði laga nr. 55/1921 um skipulag kaupúna og sjávarþorpa né aðrar réttarreglur þóttu leiða til þess, að lögð yrði fébótaábyrgð á bæjar- eða sveitarfélög fyrir skipulagsákvæðanir, sem eins og þær ákvarðanir, er um var að tefla, hafa í för með sér breytingu á afstöðu húsa til gatna	412
--	-----

Skjalafals.

- A falsaði nöfn manna sem ábyrgðarmanna á víxla, og var dæmd refsing samkvæmt 1. mgr. 155. gr. laga nr. 19/1940 148
- A falsaði nafn manns á kvittun fyrir vinnulaunum, að fjárhæð kr. 200.48. Honum var dæmd refsing samkvæmt 155. gr. laga nr. 19/1940 497

Skjöl.

- A sótti B til greiðslu skuldar vegna viðgerðar á bifreið hans. Vátryggingarfélag hafði áður greitt A viðgerðarreikning vegna tjóns, sem orðið hafði á sömu bifreið. B gerði nú kröfu til þess, að A legði fram frumnótur og önnur skjöl, sem fylgt höfðu nefndum reikningi. A, sem hafði samrit skjala þessara, neitaði að verða við þessu og bar því við, að mikil fyrirhöfn væri að safna skjölunum saman. Þar sem B hafði ekki sýnt fram á, að hann ætti þess ekki kost að fá umrædd skjöl frá vátryggingarfélaginu, þótti hann ekki að svo stöddu eiga rétt til framlagningar þeirra úr hendi A 237

Skuldamál. Sbr. ábyrgð, björgun, endurgreiðsla, kaup og sala, orlof, skaðabætur, skipti, verksamningar, vinnusamningar.

Verzlunarfélag í Borgarnesi (B) lét haustið 1939 kaupa sláturfé af bændum á Hvalfjarðarströnd, m. a. A. Voru kindurnar vegnar lifandi, og ákveðið verð greitt á hvert pund við afhendingu þeirra. Jafnframt fékk umboðsmaður B seljanda vigtarnótu, sem á var prentað: „Kaupum féð uppskorið og greiðum verð, sem svarar til aur. pr. pd. lifandi vigt“. Samkvæmt þessu og öðrum gögnum þótti víst, að greiða skyldi fyrir sláturfé A til fullnaðar eftir niðurlagi, enda hafði sláturleyfi B verið bundið því skilyrði, að fé væri keypt eftir niðurlagi, en ekki á fæti, sbr. lög nr. 2/1935. Að því er varðaði magn sláturafurðanna, var eigi unnt að byggja á reikningum, er fyrirsvarsmaður B lagði fram, með því að í ljós var leitt, að bókhald það, sem reikningar þessir voru samdir eftir, var óáreiðanlegt. Ekki þótti heldur fært að láta vætti vigtarmanns, sem hlut átti að máli, ráða úrslitum, þar sem hann bar ekki um vigt á tilteknum kindum, fyrr en 5—6 árum eftir að slátrun fór fram, og hafði þá ekki fullnægjandi bókhald eða minnisblöð að styðja sig við. Að svo vöxnu máli og þar sem B hafði ekki látið í té skilagrein um það, hvernig féð hefði lagt sig, og tókst ekki að leggja fram nein full-

- nægjandi gögn um það atriði, þá var lögð til grundvallar dómi í máli aðilja álitserð ráðunauts Búnaðarfélags Íslands, þar sem greint var hlutfall milli þunga dilka á fæti og fallþunga þeirra 61
- A hæstaréttarlögmaður höfðaði fyrir hönd B mál í héraði gegn C til greiðslu skuldar, en taldi að athuguðum málavöxtum málið óvinnandi og lét það niður falla gegn greiðslu 300 króna upp í málskostnað. A reiknaði sér 2000 króna þóknun fyrir vinnu sína, og kr. 49.70 hafði hann greitt í kostnað. Hann taldi B því skulda sér kr. 1749.70, og var mál höfðað gegn B til greiðslu þeirrar fjárhæðar. A var talinn hafa hrapað nokkuð að aðgerðum sínum í málarekstrinum gegn C, og þótti hann ekki eiga frekari þóknun en fjárhæð þá, sem greidd hafði verið 186
- Hinn 28. nóvember 1944 afhenti A verzlunarþjóni B kaupmanns, sem var fjarverandi, vöru, er hann taldi vera í samræmi við pöntun B daginn áður. Er A vildi heimta kaupverð vörunnar, neitaði B greiðslu og bar það fyrir sig, að varan hefði eigi verið samningshæf, að því er varðaði gæði, og að magn einstakra tegunda hefði verið annað en pantað var. B var dæmt að greiða kaupverðið að fullu, enda var ekki sannað, að hann hefði hreyft andmælum varðandi framangreind atriði fyrr en seint í janúar 1945, en sá dráttur eftir atvikum talinn ástæðulaus 422
- A auglýsti eftir bát til kaups. B átti bát, slíkan sem auglýst var eftir, og bauð hann fram. A athugaði bátinn og lét auk þess sérfróðan mann skoða hann, þar sem hann stóð í geymslu B. Síðan lét A sækja bátinn og tók hann í sínar vörzlur. En daginn eftir tilkynnti hann B, að hann væri hættur við kaupin, þar sem báturinn hefði við nánari skoðun reynzt mjög gallaður, og því næst lét hann flytja bátinn aftur að geymslu B. B taldi hins vegar, að kaup hefðu verið komin á, neitaði að veita bátnum viðtöku og krafði A um greiðslu kaupverðsins. A hélt því fram, að kaup hefðu aldrei verið ráðin með aðiljum og að hann hefði flutt bátinn úr geymslunni einungis í því skyni, að framkvæmd yrði á honum nákvæmari skoðun en hægt var að koma við þar. Ef svo yrði samt sem áður litið á, að kaup hefðu verið komin á, hefði honum verið heimil riftun þeirra vegna galla, er á bátnum voru og í ljós komu, þegar hann var skoðaður rækilega. Eigi var sannað, að B hefðu verið kunnug áform A um frekari skoðun á bátnum né að B hefði leyft A að að taka bátinn í sínar vörzlur í því skyni. Þótti B hafa mátt treysta því, að kaup væru fullgerð, enda samkomulag um kaupverðið út af fyrir sig. Eigi voru færðar sönnur á, að

frekari gallar en B hafði veitt vitneskju um hefðu verið á bátnum, og auk þess gat A ekki borið fyrir sig slíka galla, þar sem hann rannsakaði bátinn, áður en kaupin gerðust, sbr. 47. gr. laga nr. 39/1922. A var því dæmdur til að greiða kaupverðið að fullu 433

A rak skipa- og vöruafgreiðslu í Siglufirði. Í nóvember og desember 1942 fékk B til Siglufjarðar vörur, sem A annaðist uppskipun og afgreiðslu á. Fyrir uppskipun og afgreiðslu vara þessara krafðist A kr. 2271.45 úr hendi B, miðað við kr. 50.00 á hverja smálest. Þann taxta kvað A hafa verið gildandi frá 1. nóvember, en áður hafði gjaldið verið kr. 34.00. Af reikningsfjárhæðinni greiddi B kr. 1868.24. Taldi hann sig þá hafa greitt kr. 175.99 umfram skyldu, því hækkun taxtans hefði raunverulega ekki verið gerð fyrr en eftir 19. desember 1942 og því verið óheimil samkvæmt auglýsingu ríkisstjóra þann dag um bann gegn verðhækkun. A taldi B hins vegar eiga vangreiddar kr. 403.21 og neitaði því að afhenda honum 90 sekki af máis og 10 stykki af umbúðapappír, sem geymt var í vöruhúsi hans. B höfðaði mál til endurgreiðslu á kr. 175.99, sem að framan greinir, til greiðslu 2000 króna skaðabóta og til afhendingar nefndra vara. Talið var með skýrslum vitna sannað, að A hefði hækkað taxtann um mánaðamótin október og nóvember 1942 og auglýst breytinguna með venjulegum hætti. Var hann því sýkn dæmdur af kröfum B 462

B réðist vélstjóri á botnvörpung h/f A í októbermánuði 1943, og fór um kjör hans samkvæmt samningi Vélstjórafélags Íslands og Félags islenzkra botnvörpuskipaeigenda. B hafði kaup allt árið 1944, en var skráður á skipið samtals átta og hálfan mánuð. Í janúarmánuði 1945 var B veitt leyfi frá störfum um óákveðinn tíma, og hinn 5. febrúar s. á. var honum sagt upp starfanum með þriggja mánaða fyrirvara. B taldi sig og eiga rétt til þriggja mánaða uppsagnarfrests samkvæmt greindum kjarasamningi, þar sem svo var mælt, að vélstjóri, sem verið hefði eitt ár hjá sama félagi, teldist fastur starfsmaður, og gildi þá þriggja mánaða uppsagnarfrestur af beggja hálfu. Hinn 6. marz bauð B fram vinnu sína, en er hún var ekki þegin, krafðist hann launa fyrir þá tvo mánuði, sem eftir voru uppsagnarfrestsins, samtals kr. 15344.96, sem honum voru greidd, að undanskilinni áhættuþóknun, kr. 4546.50. Með því að segja B upp með þriggja mánaða fyrirvara og greiða honum kaup, eins og rakið var, þótti af hálfu h/f A viðurkennt, að B hefði átt rétt á umræddum uppsagnarfresti. Krafa hans um áhættuþóknun var því tekin til greina, enda hefði hann borið

- hana úr býtum, ef hann hefði verið í starfi áðurgreint tímabil 481
- A seldi B hús, sem var í smiðum, á kr. 225000.00. Jafnframt tók A að sér að lúka smiði hússins án frekari greiðslu fyrir tiltekinn dag, nema óviðráðanleg atvik hömluðu. Hann lofaði þó skilorðslaut að lúka annarri hæð hússins tiltekinn dag, en greiða ella 500 króna féviti fyrir hvern dag, sem hann yrði lengur með verkið. A lauk húsinu aldrei, en vann hins vegar að innbúnaði kjallara verk, sem kostaði samkvæmt mati kr. 8706.00 og eigi var sannað, að framangreindur samningur aðilja hefði tekið til. B hafði greitt upp í kaupverð hússins kr. 179368.38. Kostnaður hans við að fullgera húsið nam kr. 17875.00 samkvæmt matsgerð. A þótti annars vegar eiga kröfu til eftirstöðva kaupverðsins og áðurgreinds kostnaðar við innbúnað kjallara, að frá-dregnum kostnaði B af fullgerð hússins. Hins vegar bar A að greiða B skaðabætur og féviti, samtals kr. 25000.00, sbr. 35. gr. laga nr. 7/1936, að því er varðaði féviti 520
- A heildsali í Hafnarfirði pantaði árið 1944 vörur frá útlöndum fyrir vélsmiðjuna B á Ísafirði. Vörurnar komu til landsins og sendi A þær í einu lagi til Ísafjarðar í ágústmánuði 1945 ásamt póströfu um kaupverðið, kr. 7604.68. B neitaði að greiða póströfuna og leysa til sín vörurnar, og bar hann því við, að vörurnar hefðu andstætt tilmælum sínum verið sendar í einu lagi í stað þess að skipta þeim í þrjár sendingar og láta sérstaka póströfu fylgja hverri, að A hefði heimildarlaust reiknað sér heildsöluálagningu og loks, að verð væri hærra en ráð hefði verið gert fyrir. Fyrsta viðbáran var ekki talin á rökum reist. Hinum atriðunum hreyfði A of seint, þar sem um verzlunarkaup var að tefla, sbr. 4. gr. laga nr. 39/1922. Þegar af þeirri ástæðu var B dæmt að greiða kaupverðið að fullu 523

Stefna. Sjá ákæra.

Stjórnsýsla.

Stjórnvöld verðlagsmála fengu vitneskju um það siðsumars 1943, að annmarkar væru á verðlagningu vara af hálfu hlutafélags, sem rak heildverzlun í Reykjavík, en eigi virtust þau hafa látið mál þetta á neinn hátt til sín taka gagnvart fyrirsvarsmönnum félagsins fyrr en í árslok 1944, er opinberrar rannsóknar var krafizt. Stjórnarmönnum félagsins, sem sakfelldir voru fyrir brot gegn löggjöf um verðlag og gjaldeyrismeðferð, var metið þetta til refsilækkunar 81

- Samkvæmt 12. gr. laga nr. 1/1938 er Sildarverksmiðjum ríkisins skylt að selja samvinnufélögum og öðrum aðiljum, sem þar greinir, sildarmjöl við því verði, sem ríkisstjórnin ákveður, enda hafi aðilar þessir pantað fyrir 30. september ár hvert það sildarmjöl, sem þeir telja sig þurfa. Þar sem söluskylda er þannig lögð á verksmiðjurnar um óákveðið magn sildarmjöls, var talið eðlilegast að skilja ákvæði þetta svo, að stjórnarmenn verksmiðjanna geti ekki lofað ákveðnu magni, svo bindandi sé, fyrr en umræddur pöntunarfrestur er liðinn og sýnt er, að hve miklu leyti unnt er að fullnægja þeim pöntunum, sem þá eru komnar
- A krafði bæjarstjórn Vestmannaeyjakaupstaðar bóta vegna verðrýrnunar, sem hann taldi hafa orðið á húsi sínu við breytta gatnaskipun samkvæmt skipulagi kaupstaðarins, sem stjórnarráðið hafði samþykkt. Lög nr. 55/1921 eða aðrar réttarreglur þóttu eigi leiða til þess, að fébótaábyrgð yrði lögð á bæjarfélagið vegna umræddra skipulagsákvæðana og framkvæmdar þeirra

278

412

Strok.

- Þrír refsifangar í vinnuhæli ríkisins að Litla Hrauni bundust samtökum um að strjúka þaðan. Fóru þeir að kvöldlagi út um þakglugga og klifu síðan niður húsið. Áður höfðu þeir undirbúið för sína þessa leið með því að opna dyr að þakhæðinni, sem jafnan eru læstar, með lykli, sem þeir blektu gæzlumann til að lána sér. Föngunum var öllum dæmd refsing samkvæmt 110. gr. laga nr. 19/1940

8

Svipting réttinda. Sjá atvinnuréttindi, bifreiðar, borgararéttindi, refsingar.

Sönnun. Sönnunarbyrði. Sbr. aðiljaskýrslur, mat og skoðun, vitni.
a) Einkamál.

- Er A ók inn á þjóðveg, rakst bifreið hans á bifreið B, sem var A á vinstri hönd. A var talinn eiga alla sök á árekstrinum, enda ekkert fram komið, er benti til þess, að B hefði ekki sýnt fulla varkárni
- Verzlunarskólustúlka réðist að vori til búðarþjónustu, en var látin hætta störfum að mánuði liðnum. Miðað var við það, að stúlkann hefði ráðizt til starfars, þar til skólahald hæfist næsta haust, enda ekki sannað, að um annan ráðningartíma hefði verið að tefla
- H bar húsmuni leigjanda síns Þ ólöglega út á lóð hússins, þar sem þeir ónýttust. Högum Þ var svo háttað, að hann gat

18

24

- ekki bjargað mununum frá eyðileggingu, nema að litlu leyti. H var því dæmt að bæta tjónið. Mat á munum þessum fór ekki þannig fram, að það yrði lagt til grundvallar skaðabótum. En þar sem ólögmætt atferli H leiddi til þess, að munirnir fóru forgörðum, var sönnunarbyrðin fyrir fjárhæð tjónsins eigi einvörðungu lögð á D 40
- B keypti fé til slátrunar, m. a. af A. Var það vegið lifandi, A greidd nokkur fjárhæð, miðað við þunga fjárins, og honum jafnframt fengin í hendur vigtarnóta, er á var prentað: „Kaupum féð uppskorið og greiðum verð, sem svarar til aur. pr. pd. lifandi vigt“. Samkvæmt þessu þótti fullvist, að kindur A hefðu átt að greiðast eftir niðurlagi, enda var slátrunarleyfi B af hálfu verðlagsnefndar bundið því skilyrði, að hann keypti sauðfé eftir niðurlagi, sbr. lög nr. 2/1935 61
- Í máli framangreindra aðilja lagði B fram reikning um viðskiptin, þar sem m. a. var greint afurðamagn fjárins samkvæmt „innvigtunarbók“ hans. Þenna lið reikningsins studdi B og vætti löggiltis vigtarmanns, sem kvaðst hafa vegið föllin af kindum A. Innvigtunarbókin reyndist ónákvæm í ýmsum greinum, blöð vantaði í hana og þar var greint frá fallþunga sauðfjár, er talið var, að eigi hefði verið slátrað. Þótti því varhugavert að reisa niðurstöðu máls á því, sem skráð var í bók þessa. Þá þótti ekki heldur fært að láta vætti vigtarmannsins ráða úrslitum, þar sem vitnisburðar hans var ekki aflað, fyrr en 5—6 árum eftir að hann hafði vegið föll hinna tilteknu sauðkinda. Var því, að því er fallþunga varðaði, lögð til grundvallar álitserð ráðunauts Búnaðarfélags Íslands, þar sem greint var hlutfall milli þunga dilka á fæti og fallþunga þeirra 61
- Hestur varð fyrir bifreið og lemstraðist til ólifis. Ökumaður bifreiðarinnar þótti ekki hafa dregið nægilega úr ferð bifreiðarinnar, er hann nálgadist hestinn. Hann hafði ekki heldur sýnt næga aðgæzlu, er hann gaf hljóðmerki og skipti um gangstig bifreiðarinnar í litilli fjarlægð frá hestinum. Reiðmaður, sem hafði hestinn í taumi, taldist hins vegar ekki eiga neina sök á slysinu 67
- A og eiginkona hans áttu nær allt hlutfé útgerðarfélags. Leitt þótti í ljós, að þau hjónin hefðu haft í hendi sér, hverjir skipuðu stjórn félagsins á hverjum tíma, og að þau hefðu því í reyndinni haft öll ráð félagsins og fyrirsvor. Raunverulegt heimilisfang félagsins var því talið hafa verið þar, sem hjónin áttu heima 163
- Með skýrslu formanns sildarútvegsnefndar, vætti erlendra sildarakaupenda og öðrum gögnum þótti sannað, að það væri

- föst venja í sildarkaupum hér á landi, að kaupandi geri ekki kröfu til skaðabóta af seljanda vegna vanefnda for-
sölusamninga, er stafa af aflabresti 196
- Er A fékk tiltekið húsnæði á leigu, greiddi hann 3200 krónur
auk umsaminnar mánaðarleigu. Samkvæmt skýrslu A og
öðrum gögnum þótti sannað, að umrædd fjárhæð hefði
raunverulega verið forgreiðsla húsaleigu 204
- A, sem fór með fyrirsvor h/f X og h/f Y, annaðist kaup diesel-
vélar, sem h/f Z hafði á boðstólum, og síðan sölu sömu
vélar til B. B kvað vélina hafa reynzt gallaða, og þar sem
hann taldi sig hafa átt kaupin við h/f X, fékk hann fram-
selda kröfu þess félags til bóta úr hendi h/f Z og höfð-
aði því næst skaðabótamál gegn því félagi. Fyrirvarsmað-
ur h/f Z krafðist sýknu, þar sem félagið hefði engin skipti
átt við h/f X, heldur hefði það selt h/f Y vélina, stílað því
félagi reikning fyrir andvirðinu og fengið reikninginn
greiddan án athugasemda. Loks hefði A í nafni h/f Y
ritað h/f Z um vélarkaupin. Samkvæmt þessu þótti fyrir-
svarsmaður h/f Z hafa mátt treysta því, að h/f Y væri
aðili að þessum kaupum 240
- Skemmdir urðu á bryggju, er skip lagðist að henni. Leitt þótti
í ljós, að af hendi skipverja hefði ekki verið gætt fullrar
varúðar, er skipið var látið reka að bryggjunni, án þess að
beitt væri vél eða akkerum 245
- A staðhæfði, að hann hefði greitt leigufjárbæð í tiltekinn banka-
reikning hinn 6. marz 1947. En með skýrslu bankans var
sannað, að greiðslan hefði ekki verið innt af hendi fyrr
en 13. marz 1947 270
- A auglýsti til sölu verzlun, sem hann átti og rak í Reykjavík.
Samningaumleitanir fóru síðan fram milli hans og B um
það, að B keypti verzlunina. Þeir voru samsaga um það,
að samkomulag hefði náðst um kaupin, en deildu um það,
hvert kaupverð hefði verið ákveðið. A hélt því fram, að
það hefði átt að vera kr. 75000.00 auk sérstakrar greiðslu
fyrir vörubirgðir samkvæmt talningu þeirra, en B kvaðst
einungis hafa átt að greiða nefnda fjárhæð fyrir verzlunina
að vörubirgðum meðtöldum. A tókst ekki að færa sönnur
að staðhæfingu sinni um þetta efni 274
- Aðili, sem samið hafði um kaup 300 smálesta sildarmjöls, þótti
ekki færa sönnur á þá staðhæfingu sína, að hann hefði
upphaflega, er þessi kaup voru rædd, pantað 400—500
smálestir 278
- A vildi réttlæta greiðsludrátt húsaleigu með því, að fyrirvars-
maður húseiganda hefði gefið til kynna, að eigi yrði um
það fengizt, þótt dráttur yrði á greiðslu leigunnar. Slíkt

- loforð þótti þó ekki nægjanlega leitt í ljós, enda þótt skýrsla umrædds fyrirsvarsmanns um þetta efni væri ekki alls kostar glögg 393
- A taldi, að fyrir ofaniburð í götu hefði jarðvegur að húsi hans hækkað svo mjög, að hann hefði byrgt kjallaraglugga hússins, svo að orðið hefði að múra í þá, og hefði kjallarinn af þessum sökum orðið ónothæfur. Eigi var sannað, að hækkun jarðvegsins hefði stafað af öðru en eðlilegu viðhaldi götunnar. Fébótaábyrgð vegna tjóns A varð þegar af þeirri ástæðu eigi lögð á viðkomandi sveitarfélag 412
- A pantaði vörur hjá B, sem afhenti þær hinn 28. nóvember 1944. Er A var krafinn um kaupverðið, neitaði hann greiðslu og bar það fyrir sig, að meira hefði verið afhent en hann hefði pantað og varan hefði verið gölluð. En gegn andmæli um B tókst A ekki að sanna, að hann hefði haft þessi andmæli uppi fyrr en seint í janúar 1945, en sá dráttur var eftir atvikum talinn ástæðulaus 422
- Er bifreið ók fram bryggju, lenti hún á landfestum skips og skemmdist nokkuð. Í ljós þótti leitt, að landfestarnar hefðu fyrir eftirlitsleysi skipverja verið í ólagi svo og að öku- maður bifreiðarinnar hefði sýnt óvarkárni, er hann ók fram bryggjuna. Var ábyrgð á tjóninu því lögð á aðilja að jöfnu 427
- A auglýsti eftir fjögurramannafari til kaups. B átti bát af þeirri stærð og bauð hann fram. A athugaði bátinn og lét auk þess sérfróðan mann skoða hann, þar sem hann stóð í geymslu B. Því næst lét A taka bátinn úr geymslunni og flytja hann í sínar vörzlur. En degi síðar tilkynnti hann B, að hann væri hættur við kaugin vegna galla, er komið hefðu í ljós á bátnum við nánari rannsókn, og flutti bátinn aftur að geymslu B. B taldi hins vegar, að kaup hefðu verið ráðin, neitaði að veita bátnum viðtöku og krafði A um kaupverðið. A hélt því fram, að kaup hefðu eigi verið komin á og að hann hefði flutt bátinn úr geymslunni einungis í því skyni, að framkvæmd yrði á honum rækilegri skoðun en unnt var að koma við þar. Ef svo yrði samt sem áður litið á, að kaup hefðu verið ráðin, hefði honum verið heimil riftun þeirra vegna galla, er á bátnum voru og í ljós komu, þegar nákvæm skoðun var framkvæmd. Eigi var sannað, að B hefðu verið kunnug áform A um frekari skoðun bátsins né að B hefði leyft A að taka bátinn í sínar vörzlur í því skyni. Þótti B hafa mátt treysta því, að kaup hefðu verið fullgerð, enda samkomulag um kaupverðið út af fyrir sig. Eigi voru færðar sönnur á, að frekari gallar hefðu verið á bátnum en B hafði veitt vitneskju um, og auk þess gat

- A ekki borið slíka galla fyrir sig, þar sem hann hafði rann-
sakað bátinn, sbr. 47. gr. laga nr. 39/1922. A var því dæmt
að greiða kaupverð bátsins að fullu 433
- Með skýrslum vitna var talið sannað, að A hefði hækkað upp-
skipunar- og afgreiðslugjald af vörum úr 34 krónum upp í
50 krónur á smálest um mánaðamót október og nóvember
1942, og var hækkunin því ekki óheimil samkvæmt ákvæð-
um auglýsingar ríkisstjóra nr. 100 19. desember 1942, sbr.
lög nr. 99/1942 462
- A og B bjuggu á erfðaleigulöndum B¹ og B² í Reykjavík, en
lönd þessi liggja saman. Erfðaleiguhafar þeir, er reistu hús
þarna 1932, lögðu sameiginlegan veg eftir lóðamörkum
heim að húsum sínum. Notuðu ábúendur beggja landanna
síðan veg þenna, unz ágreiningur varð með aðiljum árið
1945 og A setti upp girðingu á landamerkjum eftir miðjum
vegi. Breikkaði hann síðan veginn sín megin svo, að hann
var fær bifreiðum. B hóf nú akstur um veg þenna, sem lá
að öllu leyti á landi A, og rauf girðingu fyrir enda vegar-
ins til þess að komast leiðar sinnar. A krafðist þess, að
B yrði dæmd óheimil umferð um veginn, en B, að A væri
skyldaður til að nema á brott girðinguna. Eigi var talið
sannað, að fyrri erfðaleiguhafar hefðu samið svo með sér,
að umræddur vegur skyldi haldast framvegis til sameigin-
legra afnota og að A hefði verið það kunnugt, er hann
fékk erfðaleigu á landi sínu. Af ummerkjum vegarins þótti
ekki heldur verða ráðin tilvist slíkra gerninga, og sjálfur
hafði A ekki samið um sameiginlegan veg um land sitt.
Var B því dæmd óheimil umferð um land A 499
- A krafðist útburðar á B samkvæmt ákvæði húsaleigusamnings,
sem B hafði undirritað, um, að B væri skylt að rýma hús-
næðið innan tiltekins tíma. B neitaði að vikja og kvaðst
ekki hafa veitt ákvæði þessu athygli, er hann undirritaði
samninginn. Af öllum atvikum þótti A hafa mátt vera ljóst,
að mjög ólíklegt væri, að B vildi undirgangast brottrým-
ingarákvæðið og að athugasemdalaus undirskrift hans
undir samninginn hlyti að stafa af því, að hann hefði ekki
veitt umræddu ákvæði eftirtekt. Var B því ekki talinn bund-
inn af ákvæðinu, sbr. 31. gr. laga nr. 7/1936 535
- A gerði kröfu til bóta vegna þess, að brigið hefði verið ráðn-
ing hans til að gegna starfa stýrimanns í tiltekinni ferð
til útlanda, meðan stýrimaður væri í sumarleyfi. Kvað
hann skipstjóra hafa komið að máli við sig í Vestmanna-
eyjum, þar sem skipið lá í höfn, og þeir þá bundið ráðning-
una fastmælum. Stýrimaður hefði því næst afhent sér lykla
og umráð skipsins, en þremur dögum síðar hefði skipstjóri

hins vegar tjáð sér í símtali frá Reykjavík, að vegna aðgerða útgerðarmanns gæti ekkert úr ráðningunni orðið. Stýrimaður staðfesti fyrir dómi, að hann hefði afhent A skipsforráð samkvæmt boði skipstjóra, sem hefði sagt A ráðinn stýrimann umrædda ferð. Skipstjóri andmælti því að visu, að A hefði verið ráðinn á skipið, en játaði þó, að það hefði komið til tals milli þeirra. Sannað þótti, að A hefði verið ráðinn til umrædds starfa, og voru honum dæmdar bætur vegna ráðningarslita	566
Árekstur varð milli tveggja sildveiðiskipa, og löskuðust þau bæði nokkuð. Skýrslum vitna bar svo mjög í milli um málsatvik, að eigi varð af þeim ráðið, hver eða hverjir ættu sök á árekstrinum. Fékk því hvorugt skipið bættan skaða sinn, sbr. 226. gr. laga nr. 56/1914	570

b) Opinber mál.

Staðhæfing manns, sem lofað hafði að fremja hernjósnir, um, að hann hefði ekki ætlað að efna það loforð sitt, eigi lögð til grundvallar, enda hafði hann ekki látið íslensk stjórnvöld vita, hvernig ástatt var, þegar er þess var kostur	3
Þrátt fyrir vætti tveggja löggæzlumanna um, að bifreiðarstjóri hefði verið með áhrifum áfengis, var það ekki talið sann- að, enda reyndist áfengismagn í blóði hans einungis 0.09‰	14
Staðhæfingar tveggja manna um, að þeir hefðu ekki ætlað að efna loforð sitt um að framkvæma hernjósnir á Íslandi, voru eigi lagðar til grundvallar, enda höfðu menn þessir langan tíma notið launa frá viðkomandi herveldi og voru sendir þessara erinda til Íslands á skipi búnu njósnartækjum ..	189
A ók bifreið um götur Reykjavíkur og lenti í árekstri við aðra bifreið, sem kom honum á vinstri hönd. Ökumanni þeirrar bifreiðar virtist A með áhrifum áfengis. Annar tveggja lögreglumanna, sem komu á vettvang, veitti athygli öl- eða vinlykt úr vitum A, en eigi öðrum einkennum áfengis- neyzlu. Hinum lögreglumanninum virtist A vera með áfengis- áhrifum. Sama sýndist og tveimur öðrum lögreglumönnum, sem sáu A í lögreglustöðinni, er hann hafði verið færður þangað. A játaði, að hann hefði drukkið brennivín úr einu staupi, fimm stundum áður en áreksturinn varð, en neit- aði, að hann hefði verið með áhrifum áfengis við aksturinn. Hins vegar skýrði hann frá því, að hann hefði að und- anförnu verið lasinn og neytt tiltekinna lyfja. Af þessum sökum hefði hann ekki verið vel fyrirallaður við akst- urinn. A var tekið blóð til ákvörðunar á áfengismagni þess, er samkvæmt skýrslu læknis var talið nema 2.51‰. Með prófum, sem framkvæmd voru samkvæmt úrskurði hæsta-	

- réttar, var í ljós leitt, að eigi hafði verið búið um blóðúr-
takið með þeim hætti, þar til rannsókn fór fram á því,
að öruggt þætti að leggja niðurstöðu blóðrannsóknarinnar
til grundvallar dómi í málinu. Var A því sýkn dæmdur af
ákæru um brot gegn 1. mgr. 23. gr. laga nr. 23/1941.
Af gögnum málsins þótti hins vegar mega ráða, að A hefði
við aksturinn verið með þeim hætti miður sin, að varða
ætti refsingu samkvæmt 3. mgr. nefndrar lagagreinar .. 262
- Bú A kaupmanns, sem rekið hafði umfangsmikla verzlun og
fésýslu, var tekið til gjaldprotaskipta hinn 27. janúar 1943
samkvæmt beiðni hans 26. s. m. Fjárhagur A hafði versnað
á árinu 1941 og honum enn hrakað á fyrri hluta ársins
1942, en það ár var honum gert að greiða nálægt 500 þús-
und krónur í skatta og útsvar samkvæmt skattskrá, sem
út kom síðari hluta júnímánaðar. Talið var, að A hefði,
þegar svo var komið, hlotið að sjá fram á, að hann gæti
ekki greitt skuldir sínar að fullu, og að honum hefði því
þá verið skylt að framselja bú sitt til gjaldprotaskipta, sbr.
5. mgr. 1. gr. laga nr. 25/1929 304
- A seldi S húseign í Reykjavík á kr. 135000.00, er S greiddi sam-
kvæmt ákvæðum kaupsamnings. Rúmum mánuði áður hafði
A veðsett húseignina fyrir 80000 krónum, og hvíldi veð
þetta á eigninni, er kaupin gerðust, en hafði þá eigi enn
verið þinglesið. A staðhafði, að hann hefði í viðræðum um
kaupin skýrt S frá veði þessu. En með heitfestum fram-
burði S og öðrum gögnum þótti sannað, að A hefði eigi lát-
ið veðsins að neinu getið 304
- A gerði kaupsamning við B um sölu húseignar í Reykjavík fyrir
kr. 187000.00, er greiðast skyldu þannig, að kaupandi tæki
að sér greiðslu áhvilandi skulda, kr. 39000.00, greiddi í pen-
ingum kr. 30000.00 og gæfi út skuldabréf, að fjárhæð kr.
5000.00, en kr. 68000.00 af húsverðinu skyldu ganga til lúkn-
ingar eldri skuldum A. Áður en kaupsamningur þessi var
gerður, hafði A veðsett húseignina fyrir kr. 150000.00, án þess
að sú veðsetning hefði verið þinglesin. A staðhafði, að hann
hefði í viðræðum um kaupin skýrt B frá veði þessu. En
með eiðfestum framburði B, sem stoð hafði í greiðslu-
ákvæðum samningsins og vætti tveggja málflutningsmanna,
þótti sannað, að A hefði eigi látið veðsins getið 304
- A var sakaður um að hafa orðið þess valdur, að vörubifreið
rann stjórnlaus á almannafæri, olli slysum á vegfarendum
og spjöllum á húsi. Hann kvaðst vegna ölvunar eigi muna
athafnir sínar á því tímabili, er um var að tefla, en með
skýrslum vitna þótti sök hans sönnuð 469
- A var gefið að sök, að hann hefði verið með áhrifum áfengis

- við akstur bifreiðar. Hann neitaði því, en kannaðist við, að hann hefði við aksturinn verið sljór og þreyttur sakir ölvunar og svefnleysis fyrirfarandi nótt. En með skýrslum vitna og niðurstöðu blóðrannsóknar þótti sannað, að A hefði verið með áhrifum áfengis við aksturinn, og var honum dæmd refsing, m. a. samkvæmt 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935 og 1. og 3. mgr. 23. gr. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 474
- Lögreglumenn handtóku A, skömmu eftir að hann hafði ekið bifreið, og var hann þá með áhrifum áfengis. Hann neitaði því, að hann hefði verið svo á sig kominn við aksturinn, og kvaðst eigi hafa neytt vins, fyrr en eftir að hann hafði stöðvað bifreiðina. Samkvæmt skýrslu lögreglumannanna fékk þessi framburður A ekki staðizt, og var honum dæmd refsing eftir 21. sbr. 39. gr. laga nr. 33/1935 og 23. sbr. 38. gr. laga nr. 23/1941 479
- A ók bifreið, um hálfri klukkustund eftir að hann hafði neytt áfengis. Hann kvaðst hafa fundið til örilitilla áhrifa fyrst í stað eftir vindrykkjuna, en þau áhrif hefðu verið horfin, er hann hóf akstur bifreiðarinnar. A var tekið blóð til rannsóknar, skömmu eftir að hann ók bifreiðinni, og reyndist áfengismagn blóðsins 0.92‰ eftir rúmmáli. Vitnum virtist hann vera með áfengisáhrifum, er hann hóf aksturinn, og lögregluþjóni, sem handtók hann eftir aksturinn, virtist hann hafa neytt vins og fann vinþef úr vitum hans, en kvað hann ekki hafa verið áberandi ölvaðan. Eigi þótti sannað, að A hefði verið með áfengisáhrifum, er hann ók bifreiðinni 486
- Skýrslur vitna hnigu í þá átt, að A, sem ók bifreið á mann uppi á gangstétt, hlyti að hafa orðið þess var, að maður varð fyrir bifreiðinni. Gegn neitun A þótti þetta þó ekki sannað 542

Tilraun.

- Manni dæmd refsing samkvæmt 244. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940 fyrir tilraun til þjófnaðar 18
- A ók bifreið út af þjóðveginum í Svinahrauni og kveikti þar í henni samkvæmt beiðni eiganda hennar B. Brenna bifreiðarinnar var framkvæmd í því skyni, að B fengi greitt vátryggingarfé hennar, en eigi kom til þess, að krafa um það væri gerð á hendur vátryggingarfélagi því, sem hlut átti að máli. A og B var dæmd refsing samkvæmt 248. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940 122
- A skuldbatt sig með kaupsamningi til að selja B húseign í Reykjavík, en lét að engu getið 150000 króna veðskuldar, sem á húsinu hvíldi, og var kaupsamningnum riftað af

þeim sökum. A var dæmd refsing samkvæmt 248. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940	304
Eftir að A, sem síðar varð gjaldþrota, var ljóst, að hann væri ógjaldfær orðinn, skuldbatt hann sig með kaupsamningi til að selja B húseign, og skyldi nokkur hluti kaupverðsins ganga til greiðslu skuldar A. B riftaði kaupsamningnum, vegna þess að A hafði leynt 150000 króna veðskuld, sem á eigninni hvildi. Með kaupsamningnum hafði A stofnað hagsmunum lánardrottna sinna í hættu, og var honum dæmd refsing samkvæmt 4. tölulið 250. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940	304
Er A, sem síðar varð gjaldþrota, var að verða ógjaldfær, fékk hann I til að samþykkja fyrir sig vixla, sem samtals námu miklum fjárhæðum, og seldi vixla þessa síðan. Eigi var í ljós leitt, að I hefði beðið fjárhagstjón af skuldbindingum þessum. A var dæmd refsing samkvæmt 248. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940	304
A fékk S til að samþykkja 5000 króna vixil til greiðslu á 5000 króna hlutabréfi í félagi, sem A taldi S trú um, að væri mjög gróðavænlegt, og 8000 króna vixil til greiðslu á vörum, sem A lofaði að útvega S frá útlöndum. S fékk hvorki hlutabréfið né vörurnar, en A seldi vixlana í eigin þágu. Eigi var í ljós leitt, að S hefði beðið tjón af þessum skiptum aðilja. A var dæmd refsing samkvæmt 248. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940	304

Tryggingar.

Eigandi bifreiðar krafði ríkissjóð bóta vegna skemmda, er á henni höfðu orðið í árekstri við herbifreið frá setuliði Bandaríkja Ameríku. Ríkissjóður var talinn bótaskyldur samkvæmt ákvæðum laga nr. 99/1943, en dæmt var, að til frádráttar bótafjárhæðinni skyldu koma kr. 2000.00, er eigandi bifreiðarinnar gat fengið greiddar hjá váttryggingarfélagi, sbr. 2. mgr. 4. gr. nefndra laga	18
--	----

Umboð.

A og B gerðu vorið 1935 samning þess efnis, að A seldi B 425 tonnur sildar, er veidd yrði fyrir Norðurlandi þá um sumarið. Sildveiði var léleg þetta sumar, og lét A enga sild af hendi til efnda samningnum. Í ljós var leitt, að A hafði haft til umræða allt að 30% þess sildarmagns, sem hann þurfti til efnda allra forsölusamninga sinna. En hann hélt því fram, að sér hefði verið óskylt að ráðstafa nokkru af þeirri sild til efnda samningi sínum við B, þar sem hann hefði samið við nafngreindan mann, sem farið hefði með	
--	--

fyrirsvar B, á þá leið, að B skyldi afhent síld af afla tiltek-
ins báts, en á bát þenna veiddist engin síld til söltunar
þetta sumar. Gegn neitun B sannaðist ekki, að maður þessi
hefði haft umboð B til slíks samnings. Var þessi vörn A
því ónýt

196

Umboðssala.

A hafði benzínsölu á Akureyri samkvæmt samningi við h/f S
í Reykjavík. H/f S lagði til lóð ásamt benzindælu og geymi
og hafði á hendi flutning benzíns til geymisins. A laut
ákvörðunum h/f S um útsöluverð og annaðist söluna fyrir
tiltekna þóknun. Hann bar ábyrgð á birgðum, sem hann
veitti viðtöku, svo og á skilvísri greiðslu andvirðis seldrar
vöru. A var talinn starfsmaður h/f S, að því er varðaði
benzínsöluna, en ekki sjálfstæður umboðssali

578

Umferðarlög. Sbr. bifreiðar.

Herbifreið ók inn á sunnanverða Suðurlandsbraut hjá Elliða-
ánum við Reykjavík og rakst þar á vörubifreið, sem var á
austurleið. Varð áreksturinn um hægra afturhjóla vörubif-
reiðarinnar. Ökumaður herbifreiðarinnar talinn eiga alla
sök á slysinu, þar sem hann hafði ekki virt ákvæði 1. mgr.
7. gr. laga nr. 24/1941 um biðskyldu vegna umferðar á
vinstri hönd, enda var eigi í ljós leitt, að ökumaður vöru-
bifreiðarinnar hefði ekki sýnt fyllstu varkárni

18

Umferðarréttur.

Erfðaleiguhafar tveggja erfðaleigulanda í Reykjavík, sem reistu
hús þar árið 1932, komu sér saman um að leggja veg eftir
sameiginlegum lóðamörkum heim að íbúðarhúsum sínum.
Erfðaleiguhafar beggja lendnanna notuðu veg þenna fram
til ársins 1945, er deila reis með þáverandi aðiljum og A
setti upp girðingu á landamerkjum eftir miðjum vegi. Hann
breikkaði því næst veginn sín megin, svo að hann varð ak-
fær. Hinn vegarhelmingurinn var hins vegar of þröngur
bifreiðum. Ók B þá um veg þann, sem nú lá að öllu leyti á
landi A, og rauf girðingu fyrir enda vegarins til þess að
komast leiðar sinnar. A krafðist þess, að B yrði dæmd
óheimil för um veg þenna, en B gerði þá kröfu, að A yrði
dæmt skylt að nema burt áðurgreinda girðingu. Eigi voru
færðar sönnur á, að fyrri erfðaleiguhafar hefðu samið um
það, að vegurinn skyldi til frambúðar vera til sameiginlegra
afnota búendum lendnanna, og að A hefði átt að vera kunn-
ugt um slíka gerninga, þegar hann eignaðist erfðaleigu-
land sitt. Af ummerkjum vegarins varð ekki heldur ráðin

tilvist slíkra samninga, og eigi hafði A með samningum bundið sig til að hlíta sameiginlegum vegi um land sitt. Krafa A, er að framan getur, var því tekin til greina .. 499

Uppboð.

Fjögur systkini áttu húseign í óskiptri sameign. Tekin var til greina krafa eins þeirra um slit sameignarinnar með sölu hússins á opinberu uppboði 353

Upptaka eignar.

Hlutafélag var talið hafa hagnast um kr. 158684.27 vegna ólög-
legrar álagningar á innfluttar vörur. Fjárhæðin dæmd upp-
tæk í ríkissjóð í opinberu máli gegn stjórnarmönnum fé-
lagsins 81

Upptaka ólögleglegs hagnaðar af verðlagsbrotum ekki dæmd,
enda hafði krafa um upptöku eigi verið gerð í stefnu 153

Úrskurðir.

Úrskurður um framhaldsrannsókn í opinberu máli . 1, 80, 91 126

Einkamáli frestað í hæstarétti og lagt fyrir héraðsdómara að
afla frekari gagna 66

Einkamáli frestað í hæstarétti og lagt fyrir héraðsdómara sam-
kvæmt analogiu 120. gr. laga nr. 85/1936 að veita aðiljum
kost á öflun framhaldsgagna 152, 509

Útburðargerðir. Sbr. húsaleiga.

Leigutaki stóð í skilum með greiðslu húsaleigu, kr. 100.00 á
mánuði, er greiðast átti 1. hvers mánaðar fyrirfram, þar
til í október 1945. Þá neitaði leigusali að veita leigunni við-
töku. Var húsaleiga fyrir mánuðina október og nóvember
þá send húseiganda í póstávisun. Hinn 28. febrúar 1946
höfðu frekari leigugreiðslur eigi verið inntar af hendi, og
krafðist leigusali þá útburðar vegna vanskila. Leigumálinn
hafði ekki verið staðfestur af húsaleigunefnd, sbr. 11. og
13. gr. laga nr. 39/1943. Taldi leigutaki sig hafa greitt álag
á húsaleiguna, kr. 204.00, umfram skyldu, og hefði verið
heimilt að skuldajafna þeirri fjárhæð við húsaleiguna. En
þó á það hefði verið fallið, hefði nær mánaðarleiga samt
sem áður verið í vanskilum, þegar útburðar var krafist,
og áfallin leiga var síðan ekki boðin fram fyrr en á dóm-
þingi 2. apríl 1946. Að svo vöxnu máli var útburðarkrafan
tekin til greina 127

A bjó ásamt syni sínum og dóttur, sem var gift og barnshaf-
andi, í þriggja herbergja íbúð í húsi sínu. Annar sonur A
bjó þar í kjallaraherbergi, sem var illa fallið til íbúðar.

- Í húsi A bjó einnig B í þriggja herbergja íbúð. A sagði nú B upp íbúðinni, til þess að fá hana dóttur sinni og tengdasynti til íbúðar, og krafðist útburðar, er B flutti ekki. Fógeti tók til greina kröfu A og bar B út úr íbúðinni. Hæstiréttur staðfesti úrskurð fógeta 178
- Leigusali krafðist þess, að A væri borinn út úr íbúð sinni af þeim ástæðum, að A væri skylt að hlíta skiptum á húsnæði, er boðin höfðu verið, sbr. 1. gr. laga nr. 39/1943, og rýming íbúðar A væri nauðsynleg vegna viðgerðar á húsinu. Hér- aðslæknir vottaði, að húsnæði það, sem A stóð til boða, væri heilsuspillandi, og leigusala tókst ekki að sanna, að rýming íbúðarinnar væri nauðsynleg vegna viðgerðar á húsinu. Að svo vöxnu máli var kröfu um útburð hrundið .. 213
- Um áramótin 1944 og 1945 leigði hreppsnefnd Hólmavíkur- hrepps h/f B með samningi sildarsöltunarstöð í Hólma- vík ásamt geymsluskúr og áhöldum til afnota næsta sumar. Leiga var ákveðin 15000 krónur, er greiddast skyldu fyrir 15. janúar. Hinn 7. nóvember 1945 framlengdu aðiljar samninginn til 1. nóvember 1947. Hinn 5. marz 1947 var leiga þess árs enn ekki greidd. Skoraði hreppsnefndin þá á leigutaka að greiða leiguna fyrir 7. s. m., en lýsti samn- inginn ella úr gildi fallinn. Er greiðsla hafði eigi borizt hinn 13. marz, auglýsti hreppsnefndin söltunarstöðina til leigu. Sama dag barst hreppsnefndinni símskeyti frá fyrir- svarsmanni leigutaka þess efnis, að hann hefði hinn 6. s. m. greitt leiguna í reikning hreppsins í banka í Reykjavík, og fór fyrirvarsmaðurinn þess jafnframt á leit, að stöðin yrði ekki boðin til leigu. Samkvæmt kvittun og skýrslu umrædds banka hafði fjárhæðin eigi verið greidd honum fyrr en 13. marz, og engin gögn komu fram til stuðnings staðhæfingu leigutaka um, að fjárhæðin hefði fyrr verið af hendi innt. Vegna þessara vanskila var leigutaka dæmt skylt að rýma söltunarstöðina og útburðargerð heimiluð á hendur honum 270
- Leigutaka dæmt að rýma íbúð vegna greiðsludráttar húsaleigu 393
- A flutti hinn 1. marz 1946 úr tveggja herbergja íbúð í húsi sínu í Reykjavík og leigði íbúðina öðrum til vors 1947. B hafði á leigu fjögurra herbergja íbúð í húsi A. Hinn 12. júní 1946 sagði A upp leigumála þessarar íbúðar frá 1. október s. á., enda þyrfti hann á íbúðinni að halda fyrir sjálfan sig og son sinn ásamt fjölskyldu hans. Eins og ráðstöfun A á fyrri íbúð hans var háttað, þótti hann ekki hafa öðlazzt rétt til að losa íbúð B til sjálfs sín nota. Hins vegar var honum talið heimilt að taka úr leigu B nauðsynlegt húsnæði syni sínum til handa. Var B því dæmt að rýma íbúð sína að hluta 398

Fógeti úrskurðaði samkvæmt kröfu A, að B og C skyldu rýma íbúð sína, og var þeim úrskurði fullnægt með útburðargerð. En síðar felldi hæstiréttur úrskurð fógeta, sem áfrýjað hafði verið, úr gildi. B og C höfðuðu síðan mál á hendur A og kröfðust skaðabóta vegna útburðarins, og voru þeim dæmdar bætur vegna viðgerðarkostnaðar á húsnæði, sem þær fluttu í eftir útburðinn, svo og miskabætur	438
Samkvæmt leigusamningi 4. maí 1944 hafði A á leigu íbúð í húsi B í Reykjavík. Leigan var ótímabundin og uppsagnarfrestur 3 mánuðir. Að frumkvæði B undirrituðu aðiljar hinn 5. febrúar 1947 nýjan leigusamning um sama húsnæði. Hafði B gert samningsuppkastið á prentað eyðublað, en ritað í það ákvæði þess efnis, að A skyldi rýma íbúðina eigi síðar en 14. maí 1947. Hinn 17. maí s. á. krafðist B því næst útburðar A, sem neitaði að flytja og bar því við, að hann hefði ekki tekið eftir umræddu ákvæði um brottflutning, enda hefði hann þá ekki undirritað samninginn. Viðurkennt var, að aðiljar hefðu ekki rætt þessa breytingu á samningnum og að B hefði ekki sérstaklega vakið athygli A á henni. Þá var skiptum aðilja og högum A svo háttað, að B mátti vera ljóst, að mjög ólíklegt væri, að A vildi undirgangast rýmingarákvæðið, og að athugasemdalau undirskrift hans undir samninginn hlyti að stafa af því, að hann hefði ekki veitt ákvæði þessu eftirtekt. A var því ekki bundinn af umræddu samningsákvæði, sbr. 31. gr. laga nr. 7/1936. Kröfu B um útburð var þar af leiðandi synjað	535

Útivist aðilja.

Áfrýjandi sótti ekki dómþing í hæstarétti. Útivistardómur 171, 208, 209, 262, 356, 392, 393, 461, 581	581
Stefndi sótti ekki dómþing í hæstarétti. Mál flutt skriflega samkvæmt 1. tölulið 38. gr. laga nr. 112/1935	223

Útsvör. Sjá skattar og gjöld.

Valdstjórn.

Þrír refsifangar höfðu samtök um stök úr vinnuhæli ríkisins að Litla-Hrauni og var dæmd refsing samkvæmt 110. gr. laga nr. 19/1940	8
--	---

Vangeymsla. Sjá aðgerðarleysisverkanir.

Varðhald. Sjá refsingar.

Varnarþing.

Mál var höfðað á varnarþingi stefnda, en málið var þess eðlis, að stefnda hefði samkvæmt 82. gr. laga nr. 85/1936 verið	
---	--

	skylt að sæta dómi í því utan varnarþings síns. Eigi var talið skylt að leggja málið fyrir sáttamenn til sátta, sbr. 5. tölulið 3. mgr. 5. gr. nefndra laga	78
Er	e/s B frá Siglufirði lá í höfn í Vestmannaeyjum, réði skipstjóri A til að gegna stýrimannsstörfum á skipinu næstu ferð þess til Englands. Mál til skaðabóta vegna brígða þessarar ráðningar mátti reka fyrir sjó- og verzlunardómi Vestmannaeyjakaupstaðar, sbr. 80. gr. laga nr. 85/1936	566

Vátrygging.

Ríkissjóði var samkvæmt lögum nr. 99/1943 dæmt að greiða bætur vegna skemmda, sem bifreið frá setuliði Bandaríkjameríku olli á íslenzkri bifreið, en til frádráttar bótafjárhæðinni skyldu koma kr. 2000.00, sem fá mátti greiddar hjá vátryggingarfélagi, sbr. 2. mgr. 4. gr. nefndra laga	18
A fékk B til að kveikja í bifreið sinni í því skyni að fá greitt vátryggingarfé hennar. Brennan var framkvæmd, en engin tilraun gerð til þess að fá vátryggingarféð greitt. Mönnum þessum var báðum dæmd refsing samkvæmt 248. sbr. 20. gr. laga nr. 19/1940	122

Veð. Sjá sjóveðréttur.

Veitingahús.

Manni dæmd refsing samkvæmt 1. mgr. 17. gr. sbr. 1. mgr. 37. gr. laga nr. 33/1935 fyrir neyzlu áfengis í veitingahúsi 8, 401, 456, 469, 486	
---	--

Verðlag. Verðlagsmál.

Viðskiptaráð ákvað hinn 11. marz 1943, að verzlun, sem hefði útibú eða umboðsmann erlendis til þess að annast vörukaup þar, mætti bæta allt að 5% af innkaupsverði vöru við verð hennar, eftir að álagning hefði verið lögð við kostnaðarverð hennar. Hinn 31. marz 1944 var því ákvæði aukið við reglur þessar, að verðlagning vöru skyldi jafnan byggð á vörureikningi frá erlendum seljanda, en til þess tíma höfðu ósundurliðaðir reikningar frá umboðsmönnum íslenzkra innflytjenda verið lagðir til grundvallar, ef því var að skipta. Rannsókn leiddi í ljós, að hlutafélag, sem rak heildverzlun í Reykjavík og hafði umboðsmann til vörukaupa í New York, hafði lagt fyrir stjórnvöld verðlagsmála reikninga umboðsmannsins, er fólu í sér miklu hærri álagningu en leyfð var samkvæmt áðurgreindum reglum. Höfðu reikningar þessir, sem voru ósundurliðaðir, verið teknir til greina án frekari gagna um raunverulegt innkaupsverð vörunnar. Ó-	
---	--

löglegur hagnaður hlutafélagsins af þessum sökum taldist nema samtals kr. 158684.27. Hagnaður þessi var gerður upp- tækur og þremur stjórnarmönnum hlutafélagsins dæmd refs- ing samkvæmt lögum nr. 3/1943	81
Kaupmanni dæmd refsing fyrir of háa álagningu á nokkrar vörutegundir og óreiðu í sambandi við verðlagningu	153

Verksamningar.

A samdi við B um, að hann annaðist rif setuliðsskála, lagfær- ingu grunna þeirra og hagræðingu efnis, er úr þeim kæmi, gegn 250 króna greiðslu á hvern skála. B var heimilt að láta aðra vinna að verki þessu og gerði það. Verkstjóri A vis- aði á skála þá, er rífa skyldi, og hélt sérstakan reikning fyrir hvern þann, sem að verkinu vann á vegum B. Samn- ingur aðilja var talinn verksamningur. A var sýknaður af kröfu B um greiðslu orlofsfjár af samningsfjárhæðinni ..	22
Hinn 15. ágúst 1942 gaf A út til B afsal fyrir húseign í Reykja- vík, er þá var í smiðum, fyrir ákveðið kaupverð, kr. 225000.00, og jafnframt skuldbatt A sig til að lúka smíði húss- ins og skila því fullgerðu hinn 30. október 1942, nema nauð- synjar hömluðu. A ábyrgðist þó skilyrðislaust, að viðlögðu 500 króna féviti á dag, að önnur hæð hússins yrði fullgerð og íbúðarhæf hinn 1. október s. á. A lauk hússmiðinni ekki, en afhenti lykla að húsinu hinn 27. ágúst 1943. Talið var, að beint tjón B vegna arðsmissis af húseigninni, er hlaut af vanefndum A, hefði numið 15—16 þúsund krónum. Áður- greint féviti þótti bersýnilega ósanngjarnt, og var A því ekki bundinn af samningi aðilja um fjárhæð þess, sbr. 35. gr. laga nr. 7/1936. Eins og á stóð, voru bætur og féviti B til handa vegna vanefnda A ákveðin samtals kr. 25000.00	520

Vettvangsmál.

Landamerkjadómur fór með mál, sem varðaði umferðarrétt um land og átti því að sæta meðferð samkvæmt ákvæðum III. kafla laga nr. 41/1919. Í héraði var sú krafa gerð, að heim- iluð yrði óhindruð umferð um tiltekinn veg. Dómurinn gekk fram hjá kröfu þessari, en heimilaði „rétt til vegarstæðis“ annars staðar. Sakir þessara annmarka á meðferð málsins var héraðsdómur ómerktur	231
--	-----

Vextir.

Einungis krafizt 5% vaxta, og þeir vextir því dæmdir 24, 67, 196, 427, 481, 503,	520
Krafizt 6% vaxta og þeir dæmdir 18, 40, 61, 168, 204, 248, 267, 422, 433, 438, 523, 552,	566

Vextir dæmdir frá útgáfudegi sátta- kæru eða stefnu til héraðs- dóms samkvæmt kröfu þar um 18, 24, 40, 61, 67, 168, 196, 204, 267, 427, 433, 438, 503, 520, 552,	566
Vextir dæmdir aðeins frá útgáfudegi stefnu, þó að þeirra væri krafizt frá fyrri tíma	61, 481
Vextir dæmdir frá fyrri tímamarki en útgáfudegi sátta- kæru eða stefnu samkvæmt kröfu aðilja	422, 523
Vaxta ekki krafizt, og þeir því ekki dæmdir	92, 106, 417

Viðskiptatilkygningar. Sjá aðgerðarleysisverkanir.

Vinnusamningar.

Vorið 1944 réðst námsstúlka í verzlunarskóla til afgreiðslustarfa í skóverzlun, og hóf hún starf sitt hinn 15. maí. Hinn 14. júní átti verzlunarstjórinn samtöl við móður stúlkunnar, sem annast hafði ráðningu hennar, og tjáði henni, að stúlkann ætti að hætta störfum, enda væri liðinn „reynslumánuður“ hennar og hún ekki reynzt hæf til starfans. Eigi var talið sannað, að samið hefði verið um sérstakan reynslutíma í skiptum aðilja né heldur, að stúlkann hefði reynzt óhæf eða brotleg í starfi sínu. Hæstiréttur leit svo á, að ráðningar- tími stúlkunnar hefði, eins og staðhæft var af hennar hálfu, verið ákveðinn með hliðsjón af því, að hún skyldi næsta haust halda áfram námi, og átt að haldast, þar til skólahald hæfist af nýju um mánaðamót september—októ- ber um haustið. Var því staðfestur héraðsdómur, sem ekki hafði verið gagnáfrýjað, um greiðslu þriggja mánaða kaups vegna riftunar ráðningarsamningsins	24
B réðst sem vélstjóri á botnvörpun h/f A í októbermánuði 1943, og fór um kjör hans samkvæmt gildandi kjarasam- ningi viðkomandi stéttarfélags. Hinn 5. febrúar 1945 var B sagt upp starfi sínu með þriggja mánaða fyrirvara, en áður hafði honum verið veitt leyfi frá störfum um óákveðinn tíma. Hinn 6. marz s. á. bauðst B til þess að gegna starfa sínum, en það var ekki þegið. B krafðist launa fyrir tvo mánuði, sem þá voru eftir uppsagnarfrestsins, samtals kr. 15344.96, sem honum voru greiddar, að undanskilinni á- hættubóknun, kr. 4546.50, en þá fjárhæð var h/f A dæmt að greiða	481
A hafði unnið á netjaverkstæði um margra ára skeið, en lét af störfum 31. ágúst 1945. Samkvæmt kjarasamningi hafði hún notið orlofs almanaksárin 1941—1944, að háðum þeim árum meðtöldum. Hún átti því kröfu til orlofsfjár einungis fyrir tímabilið 1. janúar 1945 til 31. ágúst s. á.	516
Talið var sannað, að skipstjóri e/s B hefði ráðið A til að gegna	

störfum stýrimanns á skipinu í tiltekinni ferð þess til Englands. Þar sem vinna A var ekki þegin, voru honum dæmdar bætur vegna ráðningarslitanna	566
A annaðist benzínsölu á Akureyri samkvæmt samningi við h/f S í Reykjavík. Var sambandi aðilja svo háttað, að h/f S lagði til lóð ásamt benzindælu og benzíngeymi og hafði á hendi flutning benzíns til geymisins. A annaðist sölu gegn tiltekinni þóknun og hlitti ákvörðunum h/f S um útsöluverð. Hann bar ábyrgð á birgðum, er hann veitti viðtöku, svo og á skilvísri greiðslu á andvirði seldrar vöru. A var talinn starfsmaður h/f S, að því er benzínsölu varðaði, en ekki sjálfstæður umboðssali	578

Vitni.

Synjað var kröfu um, að vitni staðfesti framburð sinn með eiði, þar sem úrslit máls þóttu geta skipt vitnið miklu fjárhagslega og siðferðislega	31
Tveir lögmenn ráku málflutningsskrifstofu í félagi. Annar bar vitni í máli, sem hinn flutti fyrir héraðsdómi. Þessi aðstaða vitnisins til málsins þótti ekki eiga að vera því til fyrirstöðu, að það staðfesti framburð sinn með eiði	33
Vitni dæmt óskýlt að svara tiltekinni spurningu, þar sem það hafði þegar í framburði sínum svarað spurningunni nægilega	120

Víxlar.

A höfðaði vixilmál gegn B til greiðslu 3500 króna, en þar sem útgáfudagur var enginn á „víxli“ þeim, sem krafan var byggð á, hafði vixilskuld ekki stofnast, sbr. 7. tölulið 1. gr. laga nr. 93/1933	378
--	-----

Yfirvöld. Sjá dómarar, hreppstjórar, lögreglumenn, opinberir starfsmenn.

Þjófnaður.

Refsifangarnir A, B og C struku saman úr vinnuhælinu að Litla Hrauni og komu þaðan að kvöldlagi til Reykjavíkur. Þar fékk C brennivínsflösku út á armbandsúr sitt, og drukku þeir félagar úr flöskunni í veitingastofu einni. Urðu þeir drukknir, einkum þó C. Á rápi þeirra félaga um bæinn um nóttina, framdi C húsbrot á tveimur stöðum í þjófnaðarskyni, en án þess að komast þar yfir nokkurt þýfi, enda hvarf hann bæði skiptin af vettvangi við svo búíð, vegna þess að B sagði honum, að menn væru að koma. Fyrir þetta atferli var C dæmd refsing samkvæmt 244. sbr.

20. gr. laga nr. 19/1940. Eftir að C síðar um nóttina var orðinn viðskila við þá A og B, brauzt hann inn í verzlunarhús eitt í því skyni að stela fötum. Úr peningakassa tók hann handfylli af einseyringum, en vegna myrkurs var honum ekki ljóst, um hvaða mynt hér var að tefla. Áður en C fékk frekara að gert, var hann handtekinn. Fyrir þenna þjófnað var C dæmd refsing samkvæmt 244. gr. laga nr. 19/1940	8
Þrír menn, sem allir voru með áfengisáhrifum, stálu í sameiningu sjö hjólbörðum. Var þeim dæmd refsing samkvæmt 244. gr. laga nr. 19/1940	456

Ærumeiðingar. Sjá meinyrði.

Ökuleyfi. Sjá atvinnuréttindi, bifreiðar.

Ölvun. Sjá áfengislagabrot, bifreiðar.